

จะเห็นได้ว่า จากข้อบัญญัติข้อที่ 4 ทำให้ประเมินและมองสถานการณ์ การตั้งชุมชนในอดีตชัดเจนขึ้น ถ้ากำหนดผู้ใหญ่บ้านเป็นธุระในเรื่องเหล่านี้ เชื่อได้ว่าลักษณะการตั้งบ้านเรือนอาจกระจายตามป่าเขาที่ลวดลายตากำนัน และเป็นไปได้ว่าบ้านเรือนเหล่านั้น ขาดการเหลียวแลเอาใจใส่จากทางราชการ รวมไปถึงอาจตกสำรวจล้าละโนคร้ว จากบาญชีของทางราชการก็ได้ ทั้งๆ ที่ผู้ใหญ่บ้าน กำหนดมีหน้าที่ประชุมทำทะเบียนดังปรากฏใน :

ข้อ 7 ในการที่จะสำรวจทำบาญชีต่างๆ เพื่อประโยชน์ในทางราชการ เช่นการที่จะทำบาญชีไร่นา และสิ่งของซึ่งต้องพิกักภาษีอากรในตำบลนั้น กำหนดจะเรียกผู้ใหญ่บ้านทั้งปวงมาประชุมกันตรวจสอบบาญชีให้ถูกต้อง และให้ลงชื่อพร้อมกันเป็นพยานในบาญชีที่จะยื่นต่อเจ้าหน้าที่พนักงานก็ได้ หรือแม้ในส่วนล้าละโนคร้ว กฎหมายฉบับนี้ ระบุไว้ชัดเจนในข้อ 8 ที่ว่า

ข้อ 8 กำหนดมีหน้าที่ให้รักษาบาญชียอดหลังคาเรือน ในตำบลนั้น และคอยแก้ไขเพิ่มเติมให้ถูกต้องกับบาญชีของผู้ใหญ่บ้าน และทำบาญชียอดชาย-หญิง ในตำบลรักษาไว้ และคอยแก้ไขให้ถูกต้อง ตามที่คนจะไปอยู่ที่อื่น หรือมาอยู่แต่จากที่อื่น หรือเกิดขึ้นใหม่และผู้ตายไป

จากบทบัญญัติของกฎหมายเมื่อ 100 ปีมาแล้ว ระบุไว้ชัดเจนเช่นนี้ นอกจากความเป็นชุมชน จะพิจารณาจากจุดที่ตั้ง ซึ่งมีอยู่ร่วมกัน และกระจายตามป่าเขา หัวไร่ปลายนา แล้วราชการมิได้นิ่งนอนใจในเรื่องการสำรวจจำนวนประชากรที่แน่นอน และทำเอกสารรวบรวมไว้ให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ปัญหาอยู่ว่า เอกสารเหล่านั้นจะหลงเหลือมาถึงปัจจุบันมากน้อยเพียงใด ปมปัญหาว่าด้วยการพิสูจน์สิทธิในเรื่องการครอบครองที่ดิน เพราะแม้เมื่อ 100 ปีมาแล้ว ยังไม่มีเอกสารเกี่ยวกับที่ดินในเรื่องกรรมสิทธิ์เพราะระบบผูกอยู่กับทาส โพร่ คักดินา การถือครองที่ดินตามยศ ฐานันดรศักดิ์ แล้วทางราชการก็เรียกเก็บอากรต่างๆ ซึ่งต้องมีการบันทึกหรือจัดทำเอกสารไว้ให้แก่ราษฎร ส่วนการพิสูจน์สิทธิในเรื่องอายุชุมชน ตั้งมาก่อนกฎหมายประกาศใช้พื้นที่นั้นๆ มีข้อพิจารณาว่าเอกสารต่างๆ ไม่หลงเหลือถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะล้าละโนคร้วนั้น ที่รับทราบจากฝ่ายระบบทะเบียนหรือทะเบียนบ้านราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยพบว่า

การจัดทำล้าละโนคร้วหรือทะเบียนบ้าน หรือทะเบียนราษฎรนั้นเริ่มมาจากการจดทะเบียนชายฉกรรจ์ เพื่อไว้ใช้ในราชการสงคราม ซึ่งเรียกว่า “การจดบัญชีพลเมืองหรือสารบัญชี่” โดยการเกณฑ์ชายฉกรรจ์นั้น คาดว่ามีมาก่อนสมัยสุโขทัย จนสมัยกรุงศรีอยุธยา ได้นำระบบดังกล่าวมาใช้ หรือการสักละมาซึ่งนอกจากจะใช้เพื่อประโยชน์ในการเกณฑ์พลเมืองมาเป็นทหารแล้ว ยังใช้ประโยชน์ในการเรียนเก็บภาษีอากรด้วย เมื่อเข้าสู่รัชสมัยรัชกาลที่ 5 จึงได้มี พ.ร.บ.ปกครองท้องที่ ร.ศ.116 ใช้เป็นกฎหมายที่ดูแลรับผิดชอบในเรื่องดังกล่าว ดังปรากฏในหมวด 5 ว่าด้วยลักษณะปกครองอำเภอ และเมืองขึ้นมาตรา 49 ว่า

มาตรา 49 โครงการอำเภอต้องทำทะเบียนราษฎรสำหรับการในรัฐในจังหวัดอำเภอนั้นรักษาไว้ในที่ว่าการอำเภอ และต้องสำรวจแก้ไขเป็นครั้งคราว ให้ทะเบียนราษฎรเหล่านั้นถูกต้อง ตามหน้าที่ในส่วนนี้คือ

ข้อ 2 ทำบัญชีบ้านเรือนและพาหนะ กรรมการอำเภอต้องทำบัญชีตำบล หมู่บ้านและจำนวนบ้าน จำนวนหลังคาเรือน และจำนวนสัตว์พาหนะ บรรดามีในจังหวัด อำเภอนั้น

ข้อ 4 ทำบัญชีอารามและที่อากร กรรมการอำเภอต้องทำบัญชีอารามและเจดีย์ สถานที่ทำการอากรในจังหวัดอำเภอนั้น

ในกรณีนี้มีความชัดเจนค่อนข้างมากกว่าบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และกรรมการอำเภอส่วนที่เกี่ยวข้องกับเอกสารหลักฐานบัญชี บ้านเรือนในท้องที่นั้นๆ ที่สามารถตรวจสอบเรียกดูได้ แต่เมื่อวันเวลาล่วงเลยมาถึง 100 ปี หลักฐาน เอกสารเหล่านั้นก็หมดสภาพ ชำรุด หายสูญ ความต้องการและความจำเป็นที่นำมาพิสูจน์ สิทธิต่อปัญหาข้อพิพาทที่ดินในเขตทหารจะยุ่งยาก และเลือนราง อย่างไรก็ตามมีข้อน่าสังเกตว่า ขณะที่หลักฐานต่างๆ ทางราชการไม่มีเหลือแล้วแต่ในส่วนราษฎรนั้นกลับพบว่าหลักฐานเก่าๆ ที่น่าสนใจ เช่น กรณีปัญหาที่ดินตำบลแม่แรม หมู่ที่ 5 อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งพิพาทกับหน่วยงานทหารในพื้นที่ คือ กรมรบพิเศษที่ 5 ซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นนานมาแล้ว เอกสารในทางราชการ นอกจากใบเสียภาษีบำรุงท้องที่ ที่ราษฎรในพื้นที่ดังกล่าวแทบจะไม่มีเลย มีใบแจ้งครอบครองที่ดิน ที่กรมที่ดินออกให้เมื่อปี 2498 แต่เป็นของวัดอัมพวัน มิใช่ของราษฎร มีแต่ราษฎรบางรายที่มีใบแจ้งเกิดหรือสูติบัตรของบรรพบุรุษ ทวด ซึ่งเป็นอักขระ ภาษาในพื้นที่ถิ่น เช่น มอญ ไทยใหญ่ ในแบบล้านนา

อนึ่งในกรณีที่ดินแมริม เด่นชัย ไทรโยค ไกรภะ สุรินทร์ นั้น เชื่อได้ว่าการพิจารณาสืบค้นในเรื่องการจัดตั้งหมู่บ้าน ชุมชน กับกรรมการปกครองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทะเบียนราษฎรหรือสำมะโนครัว น่าจะเป็นแนวทางหนึ่งที่ กพร. จะต้องพิจารณานำข้อมูลมาใช้ในการพิสูจน์สิทธิ เพราะเป็นไปได้ที่จะเกิดชุมชนลอย หรือราษฎรอพยพเข้ามาอยู่เพียงไม่นานมานี้ ขณะที่ราษฎรในพื้นที่นั้นๆ ระดับผู้เฒ่าผู้แก่มีอายุไม่ต่ำกว่า 50 – 60 ปีเศษ หลักฐานในเรื่องการแจ้งเกิด ตาย ย้ายเข้า ย้ายออก น่าจะปรากฏอยู่ที่อำเภอ จังหวัดบ้าง โดยเฉพาะหลักฐานดังกล่าวจะต้องได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากฝ่ายราชการด้วย

เมื่อปี พ.ศ. 2446 ทางราชการได้มีคำสั่งให้สำรวจสำมะโนครัวใหม่ ในช่วงระยะ 5 เดือน จำนวน 12 มณฑล ปี 2452 เกิด พ.ร.บ. สำหรับการทำบัญชีคนในพระราชอาณาจักร ซึ่งจัดทำบัญชีคนเกิดและคนตาย ไว้ค่อนข้างทันสมัย ขณะที่ พ.ศ. 2499 มี พ.ร.บ.ทะเบียนราษฎร ซึ่งถือว่าเป็นพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎรครั้งแรกที่เป็นระบบ ต่อมาจนกระทั่งปี 2526 – จนกระทั่งปัจจุบัน

ระบบการจัดเก็บข้อมูลทะเบียนราษฎร ถือเป็นระบบที่ทันสมัยมากที่สุด เพราะนำระบบคอมพิวเตอร์ มาใช้ด้วย

สรุป

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ กพร. จะต้องเร่งพิจารณาดำเนินการเรื่องการพิสูจน์สิทธิ โดยคำนึงถึงหลักฐานและสภาพแวดล้อมทางกายภาพด้านต่างๆ นอกเหนือหลักฐานของทางราชการเอง โดยเฉพาะการสืบค้นข้อมูล ประวัติศาสตร์เก่าๆ ของชุมชน หมู่บ้าน วัด โรงเรียน และสารบบเกี่ยวกับการทะเบียนราษฎรเก่าๆ ในช่วงต้น ของบรรพบุรุษของราษฎรในพื้นที่นั้นๆ เช่น การตั้งชื่อ และเปลี่ยนนามสกุล การเกิด ตาย แฉ่งย้ายเข้า-ออก หมายถึงหลักฐานการบันทึกปากคำ คำบอกกล่าวของราษฎร ที่ควรนำมาใช้ในกระบวนการพิสูจน์สิทธิ ด้วย ประการสำคัญ เจ้าหน้าที่จากส่วนอำเภอจะต้องให้ความร่วมมือ และอนุญาตให้สืบค้นข้อมูลหลักฐานต่างๆ ได้อย่างเต็มที่เท่าที่ปรากฏอยู่

ปัญหาพิพาทในเขตราชการทหาร อาจกล่าวได้ว่าเป็นปัญหาพื้นฐานของประชาชนที่ตั้งชุมชนอยู่ในบริเวณ หรือใกล้หน่วยราชการทหาร ซึ่งเฉพาะทหารบกมีที่ดินในปกครองถึง 6,022,265 ไร่ อยู่ใน 51 จังหวัดทั่วประเทศ(อ้างภาคผนวก 3) ไม่ว่าใครจะมีหลักฐานดีกว่ากันระหว่างประชาชน กับกองทัพ แต่ปัญหาพิพาทที่ดินเขตทหารได้กลายเป็นปัญหาที่ฝังรากลึกในสังคมไทย รัฐบาลทุกรัฐบาลมองเห็นปัญหาแต่แก้ไขปัญหามาไม่ได้ตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน ผู้ศึกษานำเสนอแนวการพิสูจน์สิทธิเพื่อใช้กับคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กพร.) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ไม่สามารถนำหลักปฏิบัติกฎเกณฑ์ที่มีอยู่ไปใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

ในกรณีของเรื่องและผู้ศึกษารวบรวมมาทั้ง 9 กรณีนั้น เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี อันเป็นจังหวัดที่กองทัพพระบุรี มีที่ดินอยู่ในปกครองของทหารราว 3 ล้านไร่ และในราชบุรี 5 แสนไร่ นอกจากนั้นเป็นปัญหาที่จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ระยอง จันทบุรีและนครนายก โดยเฉพาะปัญหาที่ดินที่เกิดขึ้นที่จังหวัดกาญจนบุรีนั้น ผู้ศึกษาได้เขียนบทความเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวโดยตรง (ในภาคผนวก 3)

ตราบใดที่ปัญหาทางนโยบายของรัฐบาลยังไม่ชัดเจนต่อเรื่องนี้ ปัญหาทางกฎหมายที่กองทัพอ้างใช้กับประชาชนอย่างไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป ก็จะต้องอยู่อย่างหยั่งรากในบริบทปัญหาการจัดการที่ดินของทหารที่เป็นความพิพาทกับประชาชน

กระบวนการแก้ไขปัญหารัฐ :

ด้วยทวงทํานองการบริหารจัดการที่ดินของราชการตามการยึดโยงกับกฎหมายนั้น ผู้ศึกษา เห็นว่าเป็นเหตุผลหลักที่สำคัญที่ทำให้การแก้ไขปัญหาระยะที่ดินเขตทหารไม่อาจหาข้อยุติได้ แม้เป็น กรณีเดียว ด้วยทหารยึดอยู่กับหลักกฎหมาย พระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พุทธศักราช 2478 โดยแม้ว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้ถูก ยกเลิกไปตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พุทธศักราช 2497 แต่ตาม มาตรา 10 ของพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พุทธศักราช 2497 กำหนดให้ที่ดินซึ่งได้ หวงห้ามไว้ตามพระราชบัญญัติหวงห้ามที่ดินข้างต้น หรือกฎหมายอื่นก่อนอันที่ประมวลกฎหมาย ที่ดินใช้บังคับยังคงเป็นที่หวงห้ามฯ ต่อไป

ด้วยการจัดหาที่ดินมาไว้เพื่อหวงห้ามของรัฐที่ผ่านมา ปฏิเสธไม่ได้ว่าการหวงห้ามด้วยวิธี ดังกล่าวย่อมเหวี่ยงแห ไปเจอที่ดินที่ราษฎรครอบครองอยู่ก่อนที่กฎหมายดังกล่าวจะมาประกาศทับ ซึ่งปัญหาลักษณะเช่นนี้ จึงนำมาเพื่อความขัดแย้งระหว่างทหารกับประชาชน ทั้งนี้เพราะการกระทำ หวงห้ามมิได้สำรวจให้ถูกต้อง เพียงแต่นำแผนที่มาทางแล้วขีดเส้นคลุมลงไปแนบท้ายพระราช กฤษฎีกาหวงห้าม จึงนำความยุ่งยากมาภายหลัง

ปัจจุบันที่ดินทหารมีราว 6 ล้านไร่ทั่วประเทศ ประเด็นปัญหาที่เป็นข้อพิพาทเกี่ยวโยงในแต่ ละพื้นที่นั้น รัฐจัดการแก้ไขปัญหาก็เป็นรายๆ เป็นแปลงๆ ไป บางกรณีมีการฟ้องร้องในกระบวนการ ยุติธรรม เช่น ที่จังหวัดเชียงใหม่ สุรินทร์ กาญจนบุรี เป็นต้น ในส่วนของกรณีอำเภอไทรโยค ที่บ้าน มะดองสูง หมู่ 3 ตำบลไทรโยค นั้น ราชการทหารมีปัญหาพิพาทกับชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงตองสูง ซึ่ง ตั้งชุมชนมานานอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 60 ปี เมื่อกองทัพฟ้องขับไล่ไม่ได้ เพราะหัวหน้าชุมชนคือนายเค ม่วงทอง สามารถนำสืบอายุตนและชุมชนว่าอยู่มาก่อนที่กฎหมายจะบังคับคุมสภาพโดยมีบรรพบุรุษ สืบสายต่อเนื่องมายาวนาน ประเด็นนี้ราชการทหารในพื้นที่ คือกองพลทหารราบที่ 9 ค่ายสุรสีห์ จังหวัดกาญจนบุรี รับทราบดี แต่ทหารก็ไม่อยู่นิ่ง กลับใช้วิธีการข่มขู่ครอบครัวยุวกหลาน ของนายเค โดยบังคับโยกย้ายให้ไปอยู่ในที่ริมถนนที่ทหารจัดเตรียมไว้ให้ ซึ่งมีผู้อื่นตั้งบ้านเรือนอยู่แล้ว นี่คือน ประเด็นที่เกิดขึ้นที่บ้านมะดองสูงและเป็นอีกวิธีการที่ไม่ถือว่าเป็นการแก้ปัญหา ทว่ากลับสร้างปัญหา ให้เกิดขึ้น

กระบวนการแก้ไขปัญหขององค์กรประชาชน :

ประชาชนที่มีปัญหาในพื้นที่ร้องเรียนผ่านหน่วยงานฝ่ายปกครอง ศูนย์ดำรงธรรม องค์กร พัฒนาเอกชน และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ รวมตัวกันต่อสู้แฟ้ง ไม่อภัยพเคเคลื่อนย้ายใดๆ และร้องเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อไม่ให้ราชการทหารใช้ความรุนแรง บังคับอพยพโยกย้าย

ปัญหาอุปสรรคและข้อคิดเห็น :

ปัญหาที่พบในเขตทหารระหว่างประชาชนกับกองทัพนั้น ด้วยเงื่อนไขปัจจุบันมีปัญหามาก คือ ฐานะของที่ดินที่ไม่สามารถทำนิติกรรมใดๆ ทางกฎหมายได้ เพราะราชการทหารจะคัดค้าน การออกเอกสารสิทธิในที่ที่เป็นความพิพาท ไม่ว่าจะเป็น น.ส.3 (หนังสือรับรองการทำประโยชน์) หรือ โฉนดที่ดิน และสิ่งที่ราชการทหารกระทำในเชิงจิตวิทยา ก่อผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ก็คือ ห้ามพัฒนาระบบสาธารณูปโภคใดๆ ในพื้นที่ เช่น ไม่อนุญาตให้มีไฟฟ้า น้ำประปา ถนนในชุมชนเป็นอันขาด เพื่อให้ชุมชนที่เป็นความพิพาทยอมรับว่าที่ดินดังกล่าวเป็นของทหาร ให้เข้ากับทหาร เหตุการณ์สร้างกระแสกดดันเช่นนี้ ไม่เป็นผลดีต่อแนวทางยุติปัญหาพิพาทในพื้นที่ ซึ่งในความเป็นจริง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 82 ได้บัญญัติว่า รัฐต้องจัดและส่งเสริมการสาธารณสุขให้ประชาชนได้รับการบริการที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง ในกรณีนี้ปรากฏเด่นชัดมากที่จังหวัดสุรินทร์ กาญจนบุรี ว่าทหารใช้แนวทางเช่นนี้ปฏิบัติต่อประชาชนอย่างไม่เป็นธรรม

นอกจากนี้ผู้ศึกษาเห็นว่า ถึงเวลาแล้วที่กองทัพควรพิจารณาว่าที่ดินขนาดเท่าไรจึงเพียงพอต่ออำนาจความพร้อมรบและมีความมั่นคงสำหรับกองทัพ ซึ่งไม่ใช่การตีคลุมที่ไม่สอดคล้องสภาพความเป็นจริง ที่สะท้อนว่าที่ดินทุกตารางนิ้วต้องสร้างและมีไว้เพื่อประโยชน์ของชาติและประชาชนอย่างแท้จริง

8. การใช้ประโยชน์ในที่ดินสาธารณะ

ในกรณีนี้มีกรณีศึกษาทั้งสิ้น 14 กรณี โดยถือว่าปัญหาจากกลุ่มนี้มีลักษณะเป็นกรณีพิพาทกับชุมชนเป็นอันดับ 2 รองจากปัญหาที่เกิดจากนโยบายการประกาศเขตป่าทับที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของประชาชน เราจะต้องพิจารณาให้ถ่องแท้ว่าทำไมประชาชนจึงเข้าไปใช้ประโยชน์ในที่ดินสาธารณะประโยชน์ของรัฐ ประเด็นที่ว่า ใครบุกรุกใคร จะต้องได้รับการตรวจสอบ

แต่เดิมประเทศไทยมีที่ดินเหลือเพื่อ ทั้งนี้เพราะพบว่าตอนปลายของพุทธศตวรรษที่ 25 ประเทศไทยมีพลเมืองเพียง 7 ล้านคน³³ ขณะที่พื้นที่ถึง 634,000 ตารางกิโลเมตร หรือประชากร 11 คน ต่อพื้นที่หนึ่งตารางกิโลเมตร ทำให้หมู่บ้านไทยได้รับการสนับสนุนทางวัตถุและทรัพยากรอย่างพอเพียง หมู่บ้านที่มีประชากรหนาแน่นมาก จึงสามารถแยกตัวออกไปตั้งเป็นหมู่บ้านได้สะดวกมากขึ้น ปัญหาชาวนาไม่มีที่ดินทำกิน เริ่มเป็นปัญหาเมื่อ 60 ปีที่แล้วมานี้เอง (พ.ศ.2481) และ

³³ อ้างแล้วดูในเชิงอรรถหมายเลขที่ 34

ปัญหาเริ่มรุนแรงมากขึ้นในช่วงระยะเวลา 30 ปีให้หลังมานี้เอง (2517) โดยตั้งแต่ประเทศไทยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในแต่ละฉบับนั้นปฏิเสธไม่ได้ว่า แผนดังกล่าวได้สร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้น 2 ด้านคือ ด้านหนึ่งเป็นความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากร ดิน น้ำ ป่าระหว่างรัฐกับธุรกิจ กับประชาชนอย่างกว้างขวาง โดยโครงการพัฒนาของรัฐได้เข้าไปรุกราน แย่งชิงทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า ของชุมชนที่เป็นชาวนา ชาวไร่ อันเป็นไปอย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน อย่างกว้างขวาง

ส่วนอีกด้านหนึ่งรัฐเลือกที่จะใช้ทรัพยากรเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร ทำให้เกิดผลพวงของนโยบายและทิศทางการดังกล่าวเป็นไปในลักษณะเกิดการแย่งชิงทรัพยากร งบประมาณการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ ที่ปฏิบัติต่อประชาชนน้อยลงในการพัฒนา แต่เข้มแข็งในแง่การแย่งชิงการใช้ทรัพยากร ดังนั้นจึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่การพัฒนาของประเทศ³⁴ โดยภาพรวมมีลักษณะพัฒนาขึ้น แต่กล่าวสำหรับประชาชนมีแต่ความยากจนเพิ่มขึ้น มิใช่ลดลง ในประเทศไทยพบว่าสัดส่วนคนยากจนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 11.2% ในปี 2539 เป็น 12.9 % ในปี 2542 และ 14.2 % ในปี 2543 โดยปี 2543 พบว่าคนจนที่ถือว่ามีรายได้น้อยกว่า 880 บาทต่อคน/เดือน ส่วนการกระจายรายได้ระหว่างปี 2518-2543 มีนัยสำคัญดังนี้

- 1.) กลุ่มประชากรร้อยละ 20 มีรายได้ต่ำที่สุด มีส่วนแบ่งรายได้เปลี่ยนแปลงลดลง 6.05 % เป็น 3.89 %
- 2.) กลุ่มประชากรร้อยละ 20 มีรายได้สูงสุด มีส่วนแบ่งรายได้เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นจาก 49.24 % เป็น 57.77 %
- 3.) อัตราส่วนรายได้ของกลุ่มรวยสุด ต่อกลุ่มที่จนที่สุด เปลี่ยนแปลงจาก 8.7 % เป็น 14.9 %
- 4.) ส่วนแบ่งรายได้ของกลุ่มประชากรร้อยละ 10 ที่มีรายได้ต่ำสุดเปลี่ยนแปลงจาก 2.43 % เป็น 1.49 %
- 5.) ส่วนแบ่งรายได้ของกลุ่มประชากรร้อยละ 10 ที่มีรายได้สูงสุดเปลี่ยนแปลงจาก 33.58 % เป็น 40.66 %
- 6.) อัตราส่วนรายได้ของกลุ่มรวยสุดต่อกลุ่มจนสุดเปลี่ยนแปลงจาก 13.7 % เป็น 27.3 %

ซึ่งกล่าวให้กระชับและมีความหมายชัดเจนที่สุดก็คือ คนจนมีจำนวนมากขึ้นและส่งผลกว่า

³⁴ ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. **อุปถัมภ์สุขภาพ : สันติภาพเชิงวิพากษ์** ศูนย์ข่าวสันติภาพ มูลนิธิการศึกษาประชาธิปไตยและการพัฒนา คณะ

รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพฯ : 2543 หน้า 26-27

เดิมและคนจนเหล่านี้ล้วนเป็นเกษตรกรที่ไร้ที่ทำกินเป็นส่วนใหญ่ ผู้ศึกษามีตัวเลขที่น่าสนใจจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เกี่ยวกับการใช้ที่ดิน และลักษณะการถือครองที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในปี 2541³⁵ พบว่ามีที่ดินรกร้างราว 2,950,814 ไร่ ที่อื่นๆ 2,250,431 ไร่ และที่ดินที่ไม่จำแนกอีก 109,226 ไร่ ซึ่งในจำนวนนี้น่าจะเป็นที่ดินประเภทสาธารณประโยชน์ ที่ขึ้นทะเบียนแล้ว ซึ่งอยู่ระหว่างเป็นพิพาทกับประชาชน โดยเป็นการโต้แย้งสิทธิและประชาชนยื่นคัดค้านการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงทับที่ของประชาชน โดยในกรณีนี้มีถึง 14 กรณี ดังนี้

³⁵ ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. สถิติการเกษตรของประเทศไทยปีเพาะปลูก 2543-2544

กลุ่มปัญหาที่ 8 การใช้ประโยชน์ที่ดินสาธารณะ

ลำดับที่ (กรณีศึกษา)	ประเด็น / กรณีปัญหา/ กรณีพื้นที่ปัญหา	พื้นที่ ขอบเขตที่ตั้ง			จำนวนพื้นที่ (ไร่)	จำนวนผู้เดือดร้อน (คน/ครอบครัว)
		อำเภอ/จังหวัด	ตำบล	หมู่บ้านที่		
36	ร้องเรียนขอให้เพิกถอนหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง	หนองขาหย่าง อุทัยธานี	หลุมเข้า	5	40	1
38	ร้องความเป็นธรรมเพื่อป้อนน้ำพุร้อนสมบัติของแผ่นดินมีบุคคลยึดถือครอบครอง	กิ่งอำเภอบ้าน คา ราชบุรี	บ้านบึง	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	1,000
41	ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อนจากการใช้เส้นทาง สาธารณะเพราะนายทุนกว้านซื้อที่ดินปิดทางเข้าออก	อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี	ตะนาวศรี	1	ไม่ระบุ	1 (และราษฎร)
43	การบุกรุกที่สาธารณประโยชน์หน่วยราชการไม่ดำเนินการ ใดๆ	อำเภอเมือง ราชบุรี	บ้านไร่	4 ชุมชนริม คลองยาย นาค	ไม่ระบุ	(ราษฎร) ไม่ระบุ
46	โครงการสร้างศูนย์ราชการในที่สาธารณะประโยชน์บ้าน โพธิ์เขียว อำเภอเมือง สุพรรณบุรี	อำเภอเมือง สุพรรณบุรี	ตำบลทาบตี เหล็ก	ไม่ระบุ	348	22 ครอบครัว
50	กรณีการคัดค้านที่สาธารณประโยชน์กรณีพื้นที่	อำเภอสามชุก จังหวัด สุพรรณบุรี	ตำบลหนอง ผักนาก	6	400	ไม่ระบุ

กลุ่มปัญหาที่ 8 การใช้ประโยชน์ที่ดินสาธารณะ

ลำดับที่ (กรณีศึกษา)	ประเด็น / กรณีปัญหา/ กรณีพื้นที่ปัญหา	พื้นที่ ขอบเขตที่ตั้ง			จำนวนพื้นที่ (ไร่)	จำนวนผู้เดือดร้อน (คน/ครอบครัว)
		อำเภอ/จังหวัด	ตำบล	หมู่บ้านที่		
52	กรณีที่ดินสาธารณะประโยชน์เกาะน้ย	อ.สามร้อยยอด ประจวบคีรีขันธ์	ตำบลศิลา ลอย	8	3,750	324
54	กรณีปลูกบ้านในที่สาธารณะประโยชน์แล้วถูกบังคับให้รื้อถอน	บางสะพาน ประจวบคีรีขันธ์	ตำบลธงชัย	2	ไม่ระบุ	45 ครอบครัว
56	กรณีปัญหาที่ดินสาธารณะคลองขาหย่งกับการตายของ แกนนำชาวบ้านนายเจริญ วัตรอักษร	อำเภอเมือง ประจวบคีรีขันธ์	ตำบลบ่อนอก	ไม่ระบุ	931	(ราษฎร) ไม่ระบุ
74	ที่ดินสาธารณะเงินมะปรางค์	พนัง นิคม ชลบุรี	ท่าบุญมี	ไม่ระบุ	140	33
76	การขอออกโฉนดบนเกาะสี่ช้าง	เกาะสี่ช้าง จังหวัดชลบุรี	ท่าเทววงศ์	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
82	ร้องเรียนการออกโฉนดที่ดิน	ปากพลี นครนายก	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	2
83	กรณีขอความเป็นธรรมเรื่องที่ดินกรณีที่ดินสาธารณะประโยชน์ หว่างเขาตาด	อำเภอเมือง นครนายก	ตำบลสาริกา	12	600	28 ครอบครัว

กลุ่มปัญหาที่ 8 การใช้ประโยชน์ที่ดินสาธารณะ

ลำดับที่ (กรณีศึกษา)	ประเด็น / กรณีปัญหา/ กรณีพื้นที่ปัญหา	พื้นที่ ขอบเขตที่ตั้ง			จำนวนพื้นที่ (ไร่)	จำนวนผู้เดือดร้อน (คน/ครอบครัว)
		อำเภอ/จังหวัด	ตำบล	หมู่บ้านที่		
87	ปัญหาที่สาธารณประโยชน์มาบปรดู่ หรือข้าหน้าคา	กบินทร์บุรี ปราจีนบุรี	ตำบลหาด นางแก้ว	6	6,000	93
	- รวมกรณีปัญหา 14 กรณี - รวมจังหวัดที่มีปัญหา 7 จังหวัด - รวมตำบลที่มีปัญหา 13 ตำบล - รวมหมู่บ้านที่มีปัญหา 7 หมู่บ้าน - รวมพื้นที่ที่มีปัญหา 12,209 ไร่ - รวมผู้เดือดร้อน 1,454 คน - รวมจำนวนครัวเรือน 95 ครัวครัว					

สถานการณ์ของปัญหา :

จำนวนกรณี 14 กรณี 7 จังหวัด รวม 13 ตำบล พื้นที่ปัญหา 7 หมู่บ้าน จำนวนพื้นที่ 12,209 ไร่ จำนวนผู้เดือดร้อน 1,454 คน จำนวน 95 ครอบครัว

ปัญหาทางนโยบายและกฎหมาย :

ด้วยนโยบายของรัฐจะไม่ออกเอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดินให้แก่ผู้บุกรุกที่ดินของรัฐ โดยการแก้ปัญหาดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติและนโยบายของรัฐ ดังนั้นกรณีพิพาทที่รัฐประกาศกฎหมาย เช่น หนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงที่ทำกิน และที่อยู่อาศัยของประชาชนนั้น ประชาชนจะเรียกร้องความเป็นธรรมได้โดยผ่านกระบวนการพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินกับคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กปร.) ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

มาตรการของคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

เรื่อง การพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินของบุคคลในเขตที่ดินของรัฐ

เพื่อให้การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ มีแนวทางดำเนินการที่ถูกต้องเป็นธรรม เป็นมาตรฐานในทางปฏิบัติอย่างเดียวกัน อาศัยอำนาจตามความในข้อ 8 (2) ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. 2545 คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กปร.) จึงได้วางมาตรการเรื่องการพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินของบุคคลในเขตที่ดินของรัฐ ไว้ดังนี้

1. การพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินของบุคคลในเขตที่ดินของรัฐ ต้องมีพยานหลักฐานเกี่ยวกับที่ดินแปลงนั้น ซึ่งแสดงว่าได้ครอบครองทำประโยชน์อย่างต่อเนื่องมาก่อนการเป็นที่ดินของรัฐ ดังนี้

- 1.1 เอกสารที่ทางราชการทำขึ้นและพิสูจน์ได้ว่าเป็นเอกสารที่ลงวันที่ก่อนการเป็นที่ดินของรัฐ หรือ
- 1.2 เอกสารที่ทางราชการทำขึ้นและพิสูจน์ได้ว่าเป็นเอกสารที่ซึ่งลงวันที่ภายหลังการเป็นที่ดินของรัฐ แต่ก่อนวันที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ (วันที่ 1 ธันวาคม 2497) โดยเอกสารดังกล่าวมีข้อความแสดงว่าได้ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินแปลงนั้นมาก่อนการเป็นที่ดินของรัฐ
- 1.3 พยานหลักฐานอื่นนอกจากข้อ 1.1 หรือ 1.2 เช่น ส.ค.1 หรือพยานบุคคล เป็นต้น เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าพยานหลักฐานนั้นมีส่วนสนับสนุนคำกล่าวอ้างว่ามีการครอบครองทำประโยชน์มาก่อนการเป็นที่ดินของรัฐ ให้ดำเนินการอ่านภาพถ่ายทางอากาศของกรม

แผนที่ทหารที่ถ่ายภูมิกั้นไว้เป็นครั้งแรกหลังจากเป็นที่ดินของรัฐ หากปรากฏร่องรอย
การทำประโยชน์ที่ดินอยู่ในภาพถ่ายทางอากาศ จึงจะเชื่อตามพยานหลักฐานอื่นนั้น

2. เมื่อได้พิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินตามข้อ 1 แล้ว ปรากฏว่ามีการครอบครองทำ
ประโยชน์ในที่ดินภายหลังการเป็นที่ดินของรัฐ ให้ กพร.จังหวัด แจ้งผลการพิสูจน์สิทธิดังกล่าว ให้
บุคคลที่ครอบครองที่ดินทราบภายในกำหนด 30 วันทำการ และแจ้งให้หน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจ
หน้าที่ดูแลรักษาที่ดินของรัฐดำเนินการ ดังนี้

2.1 กรณีที่ผู้ครอบครองที่ดินมีหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน ให้แจ้งเจ้าพนักงานที่ดินดำเนินการ
ตามมาตรา 61 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

2.2 กรณีที่ผู้ครอบครองที่ดินได้ยื่นคำขอออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินให้ยื่นคัดค้านการออก
หนังสือแสดงสิทธิในที่ดินต่อเจ้าพนักงานที่ดิน เพื่อให้ดำเนินการสอบสวนเปรียบเทียบ
ตามมาตรา 60 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

2.3 กรณีที่ผู้ครอบครองที่ดินไม่มีหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน และไม่ได้ยื่นคำขอออกหนังสือ
แสดงสิทธิในที่ดิน ให้ดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบต่อไป

3. เมื่อได้พิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินตามข้อ 1 แล้ว ปรากฏว่ามีการครอบครองทำ
ประโยชน์ในที่ดินมาก่อนการเป็นที่ดินของรัฐ ให้ กพร.จังหวัดแจ้งผลการพิสูจน์สิทธิดังกล่าวให้บุคคล
ที่ครอบครองที่ดินทราบภายในกำหนด 30 วันทำการ และให้แจ้งหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่
ดูแลรักษาที่ดินของรัฐดำเนินการ ดังนี้

3.1 กรณีที่หน่วยงานของรัฐดังกล่าวเห็นด้วยกับมติของ กพร.จังหวัด ให้แจ้งเจ้าพนักงาน
ที่ดินจังหวัดดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบต่อไป

3.2 กรณีที่หน่วยงานของรัฐดังกล่าวไม่เห็นด้วยกับมติของ กพร.จังหวัด ให้พิจารณา
ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

หมายเหตุ 1. ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาคารกุกที่ดินของรัฐ

พ.ศ. 2545 ข้อ 4 ได้ให้คำนิยามคำว่า “ที่ดินของรัฐ” ว่า

“ที่ดินของรัฐ หมายความว่า ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินทุกประเภท เช่น ที่ป่า
สงวนแห่งชาติ ที่สงวนหวงห้ามของรัฐ ที่สาธารณประโยชน์ และที่ราชพัสดุ เป็นต้น”

2. มาตรการนี้เป็นไปตามมติ กพร.ในการประชุมครั้งที่ 2/2546 เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2546

จากกรณีศึกษาที่รวบรวมได้ พบว่าปัญหาพิพาทมีทั้งลักษณะรัฐประกาศหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินของประชาชน และประชาชนบุกรุกที่สาธารณประโยชน์ ซึ่งเป็นที่ดินของรัฐ การร้องขอออกเอกสารสิทธิในที่ซึ่งประชาชนเชื่อว่าเป็นที่ของตน และต้องการเอกสารสิทธิตามพระราชบัญญัติประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 ปัญหาที่สะท้อนเชิงนโยบายและการปฏิบัติที่เป็นปัญหาคือ การดำเนินการใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์ของรัฐที่สร้างปัญหา ต้องอพยพประชาชนออกจากที่ดิน มีกรณีที่ดินแรงก็คือ ปัญหาที่สาธารณประโยชน์บ้านโพธิ์เขียว ที่อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อสร้างศูนย์ราชการ ด้วยการกระทำดังกล่าวของเจ้าหน้าที่รัฐที่อ้างพระราชบัญญัติประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 และพระราชบัญญัติเวนคืนที่ดิน โดยกฎหมายดังกล่าวเหมือนกลไกอันชอบธรรมที่รัฐใช้ได้ตลอดเวลา กับที่ดินที่รัฐเชื่อว่าเป็นที่ดินของรัฐ โดยการกระทำบังคับอพยพ ทำร้ายร่างกาย ไถ่ถอนที่อยู่อาศัยและพืชผล การกระทำดังกล่าวเป็นไปตามกระแสของรัฐบาล นายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นนายกรัฐมนตรีในเวลานั้น และผลที่สุดก็คือเหลือผู้คัดค้าน 7 ราย ซึ่งไม่อาจคัดค้านได้ ชุมชนบ้านโพธิ์เขียวถูกบังคับย้ายชุมชนไปอยู่ในที่แห่งใหม่ ส่วนบริเวณที่ตั้งของชุมชนกลายเป็นที่ตั้งของศาลากลางจังหวัดสุพรรณบุรี ขึ้นตอนต่างๆ ในการพิสูจน์สิทธิกลับมิได้หยิบยกมาพูดถึง ทั้งนี้เพราะข้าราชการในพื้นที่ และรัฐบาลมีธงแล้วว่า จะใช้ที่ดินดังกล่าวให้ได้

ผู้ศึกษาพบว่าปัญหาที่สาธารณประโยชน์ที่เป็นปัญหามากอีกประเด็นหนึ่งคือ ขอบเขตของที่ดินดังกล่าวไม่ชัดเจน ไม่มีประกาศแนบท้าย คราวออกกฎหมายแต่ละฉบับแนบท้าย บ้างก็ใช้เพียงทิศ บ้างก็ใช้เพียงหลักไม้แก่น ทว่าวันเวลาล่วงเลยมานาน ความเปลี่ยนแปลงในเรื่องหลักเขตก็มีปัญหา เช่น ที่สาธารณประโยชน์เกรวีอ ที่ตำบลหนองพิกนก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ส่วนปัญหาที่สาธารณประโยชน์คลองชายธง อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จนแกนนำคัดค้านมิให้เอกชนนำที่สาธารณประโยชน์ไปขายให้แก่บริษัทผลิตและสร้างโรงงานไฟฟ้านั้น จนกระทั่งถูกลอบยิงเสียชีวิต ผู้ศึกษาพบว่าประเด็นที่สาธารณประโยชน์ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ถูกรุกล้ำและประชาชนที่เห็นแก่ตัวบุกรุกนั้น มีอยู่หลายจุด เช่น ที่สาธารณประโยชน์บ้านเกาะน้อย ที่อำเภอสามร้อยยอด ปัญหาที่ดินบนเกาะทะเล อำเภอบางสะพานน้อย ปัญหาที่สาธารณประโยชน์คอกควายตาพร้อย ที่ตำบลธงชัย อำเภอบางสะพาน ที่สาธารณประโยชน์ตำบลปากแพรก อำเภอบางสะพาน เป็นต้น ซึ่งปัญหาแต่ละปัญหาผูกโยงไปกับกลุ่มนักการเมือง ผู้มีอิทธิพลในพื้นที่เป็นผู้บุกรุก ลำพังประชาชนธรรมดารัฐคงใช้มาตรการขั้นเด็ดขาดจัดการแก้ปัญหา แต่ในความเป็นจริงปัญหาที่สาธารณประโยชน์ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นั้น รัฐสามารถแก้ปัญหาได้แต่ไม่ดำเนินการ ปล่อยให้การตายของนายเจริญ วัดอักษร ซึ่งมีส่วนในงานวิจัยชิ้นนี้ถูกยิงตาย เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงจะขยับเพื่อตรวจสอบและแก้ปัญหาที่สาธารณประโยชน์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทั้งจังหวัด ซึ่งนับว่าไม่ถูกต้อง

กระบวนการแก้ปัญหาของรัฐ :

มาตรการในการพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินของบุคคลในเขตที่ดินของรัฐ (กปร.) ใช้เวลานาน ตามขั้นตอนของกฎหมาย ความยุติธรรมที่ปรากฏไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง กล่าวคือรัฐมักใช้กฎหมายเข้มงวดกับคนจน แต่กลับปล่อยปละละเลยให้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของรัฐถูกบุกรุกเป็นจำนวนมาก ถึงเวลาที่จะต้องตรวจสอบและปรับเปลี่ยนวิธีการทำงาน และกฎระเบียบ แก่กฎหมายในการยึดอุดมการณ์ของกฎหมายจริงๆ

กระบวนการแก้ปัญหาขององค์กรประชาชน :

เนื่องจากรัฐมีการใช้กฎหมาย พระราชบัญญัติประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 พระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นที่สาธารณะสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ. 2478 อ้างอิงทุกครั้งที่มีปัญหาพิพาทกับประชาชน โดยการดำเนินการมักออกคำสั่งออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงครอบครองพื้นที่ เมื่อประชาชนคัดค้าน ทว่าไม่มีเอกสารแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินดังกล่าว ก็ถูกบังคับโดยปริยายให้ใช้สิทธิทางศาลภายใน 60 วัน มิเช่นนั้นจะเสียสิทธิ สำหรับประเด็นประชาชนผู้บริสุทธิ์และถูกกฎหมายประกาศทับนั้นเป็นเรื่องที่น่าเห็นใจ เพราะกระบวนการทางศาลนั้น ราชการมักมีเอกสารที่ออกโดยทางราชการที่ดีกว่าสิ่งที่ประชาชนมี ดังนั้นกระบวนการทางศาลถ้าเจ้าหน้าที่ไม่ยอมรับก็ทำอะไรไม่ได้ เช่น อายุของต้นไม้ที่ปลูก ความสูงของต้นไม้พรวัว ความเก่าแก่ของชุมชน ผู้สูงอายุในชุมชนที่สืบสาแหรกมาเนิ่นนาน ทว่าหลักฐานลายลักษณ์อักษร สูญหาย สิ่งต่างๆ เหล่านี้ สมควรที่รัฐจะได้รับรองว่าเป็นพยานหลักฐานอื่นนอกเหนือจากเอกสารหลักฐานที่ราชการมี

อย่างไรก็ตามกรณีเหล่านี้รัฐไม่อาจไล่ประชาชนเป็นจำนวนมากทั้งชุมชนได้ สิ่งที่ตามมาก็คือ การเช่าที่ดินกับทางราชการ ซึ่งดูเป็นทางออกในเบื้องต้น

ปัญหาอุปสรรคและข้อคิดเห็น :

นับว่าสถิติของคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กปร.) ที่ระบุว่าในปี 2541 พบว่าใน 76 จังหวัด มีการบุกรุกที่ดินราชพัสดุ ถึง 2,235,565 ไร่ จำนวนผู้ถือครอง 122,985 คน ส่วนที่สาธารณประโยชน์มีการบุกรุกราว 1,000,692 ไร่ จำนวนผู้ถือครอง 82,196 คน และพื้นที่ป่าไม้ 17,626,586 ไร่ จำนวนผู้ถือครอง 38,402 คน นั่นเป็นตัวเลขที่รับฟังได้ ว่าที่ดินของรัฐยังเป็นที่หมายตาของผู้เข้าไปใช้ประโยชน์อีกมาก ผู้ศึกษาเห็นว่านโยบายและกฎหมายที่มี จะต้องกระจ่างในเรื่องนี้ต่อไป จำนวนที่ดินที่เป็นของรัฐจริงๆ แนวเขต ขอบเขตการครอบครอง ตำแหน่ง การดูแลรักษาและ

การใช้ประโยชน์ การติดตามตรวจสอบ ซึ่งนอกเหนือจากนี้แล้วต้องถือเป็นเรื่องในท้องถิ่นร่วมกันดูแล ตรวจสอบ และการใช้ประโยชน์ ส่วนที่เป็นการบุกรุกที่ขัดแย้งและทุกส่วนเห็นว่าจะจัดการกับกลุ่มคน บุคคลดังกล่าว เจ้าหน้าที่ที่จะต้องเข้มงวดและปฏิบัติหน้าที่ให้และถูกต้อง

9. การใช้ประโยชน์ที่ดินราชพัสดุ

ในกรณีนี้มีกรณีศึกษา 3 กรณี ซึ่งปรากฏที่อำเภอสนม จังหวัดราชบุรี จำนวน 500,000 ไร่ โดยเป็นพื้นที่แปลงพิพาทเดียวกับที่อยู่ในจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งราชการทหารครอบครองอยู่ 3 ล้านไร่ ปัญหาที่ดินอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด และที่ดินแปลงทุ่งฟ้าผ่า ในอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ดังปรากฏ ดังนี้

ลำดับที่ (กรณีศึกษา)	ประเด็น / กรณีปัญหา/ กรณีพื้นที่ปัญหา	พื้นที่ ขอบเขตที่ตั้ง			จำนวนพื้นที่ (ไร่)	จำนวนผู้เดือดร้อน (คน/ครอบครัว)
		อำเภอ/จังหวัด	ตำบล	หมู่บ้านที่		
40	ให้แก้ไขปัญหาคารกุก ที่ราชพัสดุ	อำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	500,000	(ราษฎร) ไม่ระบุ
64	กรณีขอออกเอกสารสิทธิ์ ในที่ดินราชพัสดุ(สงวนไว้ ใช้ในราชการกองทัพเรือ)	กิ่งอำเภอเกาะ ช้าง ตราด	เกาะช้าง	3,4 บ้านคลอง สน,บ้านหาด ทรายขาว	ไม่ระบุ	91
70	กรณีที่ดินเขตทหารแปลง สนามยิงปืนทุ่งฟ้าผ่า จังหวัดจันทบุรี	อำเภอเมือง จันทบุรี	ท่าช้าง วัดใหม่	2,3,4,5,8และ9	4,375	7,000 คน (1,200 ครอบครัว)
79	ขอความเป็นธรรม เกี่ยวกับการพิสูจน์ที่ดิน ตามหลักฐาน ส.ค.1	บางละมุง , ศรี ราชา ชลบุรี	บางละมุง สุลา	ไม่ระบุ	15	2

หมายเหตุ	- รวมกรณีปัญหา 4 กรณี - รวมจังหวัดที่มีปัญหา 4 จังหวัด - รวมตำบลที่มีปัญหา 5 ตำบล - รวมหมู่บ้านที่มีปัญหา 8 หมู่บ้าน - รวมจำนวนพื้นที่ 504,390 ไร่ จำนวนผู้เดือดร้อน 7,093 คน
----------	--

สถานการณ์ปัญหา :

ในกรณีนี้มีกรณีศึกษา 4 กรณี 4 จังหวัด 5 ตำบล 8 หมู่บ้าน 504,390 ไร่ จำนวนผู้เดือดร้อน 7,093 คน

ปัญหาทางนโยบายและกฎหมาย :

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาดังกล่าว คือ พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินในท้องที่อำเภอเมืองกาญจนบุรี อำเภอวังขนาย อำเภอบ้านทวน และอำเภอวังกะ จังหวัดกาญจนบุรี พ.ศ. 2481 ในกรณีปัญหาพิพาทเกี่ยวกับอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ซึ่งมีเขตพื้นที่ติดต่อกับจังหวัดกาญจนบุรี เกี่ยวข้องกับกฎหมายฉบับนี้โดยตรง ส่วนกรณีปัญหาเกาะช้างเกี่ยวกับมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 6 กันยายน 2510 เมื่อรัฐบาลอนุญาตให้กระทรวงกลาโหมสงวนที่ดิน ด้านเหนือของเกาะช้างไว้ใช้ในราชการกระทรวงกลาโหม เพื่อจัดตั้งสถานีรายงานข่าวสารทางยุทธศาสตร์ และฐานส่งกำลังบำรุงทางด้านอ่าวไทยฝั่งตะวันออก และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับที่ดินสนามยิงปืนทุ่งฟ้าผ่า อำเภอเมืองจังหวัดจันทบุรีนั้นเกี่ยวข้องกับที่ดินแปลงดังกล่าว ได้ขึ้นทะเบียนและออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงถึง 3 ฉบับ เมื่อปี 2517 และปี 2520

กระบวนการแก้ปัญหาของรัฐ :

เนื่องจากพื้นที่ทั้งหมดเกี่ยวข้องกับประชาชนจำนวนมาก โดยเฉพาะที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ทั้งอำเภอมียุทธศาสตร์สำคัญมากในเรื่องที่ดินว่า เป็นของราชการทั้งหมด ทำให้ประชาชนชุมนุมเรียกร้องให้ทหารเพิกถอน พระราชกฤษฎีกาดังกล่าว แล้วออกเอกสารสิทธิให้กับประชาชนที่อยู่มาก่อนที่กฎหมายจะประกาศพระราชกฤษฎีกาคุมพื้นที่ทั้งหมด ดังนั้น สิ่งที่รัฐทำก็คือใช้ประเด็นกระบวนการพิสูจน์สิทธิ และตรวจสอบสภาพร่องรอยการตั้งชุมชน โดยใช้ภาพถ่ายดาวเทียม และภาพถ่ายแผนที่ทางอากาศ ที่ถ่ายไว้เป็นครั้งแรก การใช้มติคณะรัฐมนตรีวันที่ 11 มิถุนายน 2533 การสำรวจผู้บุกรุกและป้องกันการบุกรุกใหม่ ทว่าปัจจุบันเรื่องก็ยังไม่ดำเนินแต่อย่างใด

กระบวนการแก้ไขปัญหขององค์กรประชาชน :

ร้องเรียนผ่านจังหวัด ชุมนุมเรียกร้องผ่านหน่วยราชการในพื้นที่ พิสูจน์สิทธิการครอบครองในกรณีของกิ่งอำเภอเกาะช้าง เพื่อขอออกเอกสารสิทธิ การร้องเรียนต่อสมาชิกวุฒิสภา ในรายชื่อของสนามยิงปืนทุ่งฟ้าผ่า การร้องเรียนผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ปัญหาอุปสรรคและข้อคิดเห็น :

ปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวข้องกับกฎหมายโดยตรงทั้ง 4 พื้นที่ ตรานใดที่รัฐบาลยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนต่อเรื่องที่ดินราชพัสดุ ปัญหาในเรื่องขั้นตอนการพิสูจน์ก็จะไม่บรรลุนำเข้าแม้แต่กรณีเดียว และดูเหมือน รัฐบาลได้มองเห็นปัญหาดังกล่าวในเชิงนโยบาย จากจำนวนประชาชนที่มาจดทะเบียนกับรัฐบาลเพื่อใช้แก้ไขปัญหา นั้น มีปัญหาที่ดินที่ต้องแก้ไขถึง 3,740,916 ราย ซึ่งต้องใช้จำนวนที่ดินที่คาดว่าจะนำมาแก้ไขแก่ผู้จดทะเบียน ที่ต้องการที่ดินทำกิน เนื้อที่ 28.9 ล้านไร่³⁶ โดยแบ่งเป็น

- 1.) ที่ดินที่ดำเนินการได้ทันที รวบรวม 25.2 ล้านไร่ ผ่านสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติฯ กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมธนารักษ์ (เกี่ยวกับที่ราชพัสดุ)
- 2.) ที่ดินที่ต้องมีการกระจายสิทธิ หรือฟ้องร้องดำเนินคดี 3.6 ล้านไร่ ภายใต้หน่วยงานรับผิดชอบคือ กรมป่าไม้ กรมอุทยานฯ กรมพัฒนาสังคม และสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

โดยแนวการจัดที่ดินทำกิน จะให้แก่ผู้จดทะเบียน ประกอบด้วยการรับรองสิทธิผู้ถือครองที่ดินของรัฐให้เป็นไปตามกฎหมาย และจัดที่ดินให้แก่คนยากจนที่ไม่มีที่ดินทำกิน ซึ่งกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่จะได้รับการรับรองสิทธิ แบ่งเป็นการรับรองสิทธิในที่ดิน และจัดที่ดินทำกินครอบครัวละไม่เกิน 15 ไร่ อย่างไรก็ตามดูเหมือนว่ารัฐบาลตั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมโครงการด้วยแต่ในกรณีกรมธนารักษ์ซึ่งดูแลเรื่องที่ดินราชพัสดุทั้งหมดนั้น รัฐบาลก็ยังไม่มีความชัดเจนในรายละเอียดว่าจะรับรองสิทธิ หรือจัดที่ดินอย่างไร ในเมื่อที่ดินที่ราชการทหารครอบครองดูแลไม่ต่ำกว่า 6 ล้านไร่ จะมีรูปแบบวิธีการบริหารอย่างไร รูปแบบโดยส่วนมากปรากฏผ่านสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และกรมป่าไม้มากกว่าหน่วยงานอื่นๆ

10. การใช้ประโยชน์ในที่ดินของเอกชน

ในกรณีนี้มีกรณีศึกษา 5 กรณี ในจังหวัดกาญจนบุรี สุพรรณบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชลบุรี และปราจีนบุรี ซึ่งผู้ศึกษามีข้อสังเกตว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่ในจังหวัดที่มีปัญหามาก เช่น กาญจนบุรี ชลบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และปราจีนบุรี ทำให้พิจารณาได้ว่าจังหวัดเหล่านี้ จะต้องถูกตรวจสอบในเรื่องการจัดการ บริหารทรัพยากรธรรมชาติที่ดินและป่าไม้อย่างเข้มข้น กรณีศึกษาที่รวบรวมได้มีดังนี้

³⁶ ศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนแห่งชาติ. เอกสารสรุปผลการประชุมสัมมนาเตรียมความพร้อมแก้ไขปัญหาคาความเดือดร้อนและ

กลุ่มปัญหาที่ 10. การใช้ประโยชน์ที่ดินของเอกชน

ลำดับที่ (กรณีศึกษา)	ประเด็น / กรณี ปัญหา/ กรณีพื้นที่ ปัญหา	พื้นที่ ขอบเขตที่ตั้ง			จำนวน พื้นที่ (ไร่)	จำนวนผู้ เดือดร้อน (คน/ ครอบครัว)
		อำเภอ/ จังหวัด	ตำบล	หมู่บ้าน ที่		
9	ขอความเป็นธรรม ที่ดินถูกบุกรุกนำไป สร้างฮวงซุ้ย	ท่ามะกา กาญจนบุรี	พระ แท่น	13	ไม่ระบุ (60 หลุม)	4
49	ร้องเรียนปลูกบ้านปิด กั้นเส้นทางทำให้ เดือดร้อนปิดกั้นเส้น ทางเข้าออก	ด่านช้าง สุพรรณบุรี	หนอง มะค่าโ ม่ง	21	ไม่ระบุ	1
55	ได้รับความเดือดร้อน ในการออกโฉนดที่ดิน จากกลุ่มผู้มีอิทธิพล ในพื้นที่	บางสะพาน ประจวบคีรีขันธ์	ปาก แพรก	ไม่ระบุ	9	1
73	ที่ป่าสงวนแห่งชาติ บางละมุง	บางละมุง ชลบุรี	เขาไม้ แก้ว	1	ไม่ระบุ	1
88	ขอความเป็นธรรม เรื่องที่ดิน กรณี เวนคืนที่ดินและให้รื้อ ถอนบ้านอย่างไม่เป็น ธรรม	อำเภอเมือง ปราจีนบุรี	ตำบล หน้า เมือง	ชุมชน บ้าน คลองวัว	ไม่ระบุ	2
หมายเหตุ	-รวมกรณีปัญหา 5 กรณี -รวมจังหวัดที่มีปัญหา 5 จังหวัด -รวมตำบลที่มีปัญหา 5 ตำบล -รวมหมู่บ้านที่มีปัญหา 4 หมู่บ้าน -รวมพื้นที่ที่มีปัญหา 9 ไร่ -รวมผู้เดือดร้อน 9 คน					

สถานการณ์ปัญหา :

จำนวนกรณี 5 กรณี 5 จังหวัด 5 ตำบล 4 หมู่บ้าน พื้นที่ 9 ไร่ จำนวนผู้เดือดร้อน 9 คน

ปัญหาทางนโยบายและกฎหมาย :

ประเด็นในข้อพิพาททั้ง 5 กรณี ส่วนใหญ่เป็นปัญหาในเรื่องการบุกรุกที่ดินของตน เพื่อปิดทางสัญจรเข้าออกที่ดิน การสร้างสิ่งถาวรในที่ดิน การฟุ้งซ่านไล่ออกจากที่ดิน การขออนุญาตที่ดินที่ตนซื้อ แต่ถูกคัดค้าน ซึ่งเป็นความพิพาทกันของเอกชน กรณีปัญหาที่ตำบลปากแพก อำเภอ บางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กระบวนการแก้ปัญหาของรัฐ :

ผู้ร้อง ได้ร้องเรียนไปที่หน่วยงานรัฐเป็นส่วนใหญ่ เช่นผู้ว่าราชการจังหวัด ศูนย์ดำรงธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งต่างก็ดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมาย ส่วนที่ร้อง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ อยู่ระหว่างการตรวจสอบข้อมูล

กระบวนการแก้ปัญหาขององค์กรประชาชน :

ร้องเรียนผ่านจังหวัด หน่วยงานราชการในพื้นที่ เพื่อให้การดำเนินการแก้ไข ซึ่งใช้เวลาผ่านขั้นตอนทางกฎหมาย และนโยบายของจังหวัด ในการเร่งแก้ไขปัญหา ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่า กรณีศึกษาที่มีลักษณะเป็นบุคคล ไม่เป็นกลุ่ม การรวมตัวไม่มี ผู้ร้องเรียนพิพาทกันเองมาก การคลี่คลายปัญหาจึงช้า

ปัญหาอุปสรรคและข้อคิดเห็น :

นับว่าปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ เป็นลักษณะของการพิพาทระหว่างเอกชนกับธุรกิจทุน มีบางกรณีที่พิพาทกับกลไกรัฐในพื้นที่ ในข้อพิพาทที่ดินที่ยังไม่ชัดเจนว่าเป็นที่ดินของเอกชน หรือของนิติบุคคล และบางกรณีข้อมูลไม่ครบถ้วน จึงวิเคราะห์ไม่ได้ เช่น กรณีสมาชิกสภาเทศบาลตำบลพระแท่นได้บุกรุกที่ดินนางทุเรียน ลบแยม เพื่อนำไปสร้างสวนซุ้ย 60 หลุม ข้อมูลที่รวบรวมไม่ครบว่าที่ดินของนางทุเรียน มีเอกสารอะไรบ้าง และเป็นที่ดินประเภทไหน ข้อมูลเช่นนี้ขาดหายไปอย่างน่าเสียดาย

11. การออกเอกสารที่ดินไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ในกรณีนี้ มีกรณีศึกษา 4 กรณี ในจังหวัดกาญจนบุรี อุทัยธานี ประจวบคีรีขันธ์ และสระแก้ว โดยจังหวัดกาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์และสระแก้ว ล้วนแต่เป็นจังหวัดที่น่าจับตามอง ในปัญหาพิพาทของกลุ่มที่ดินแทบทุกปัญหา หรือทุกกลุ่มปัญหาก็ว่าได้ ของจังหวัดกาญจนบุรี ข้อสังเกตนี้ยังมีความชัดเจนในเรื่องที่ผู้ครอบครองที่ดินและเอกสารที่ดินมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

กรณีของจังหวัดกาญจนบุรีนั้น ผู้ร้องเรียน เป็นนักท่องเที่ยวที่ไปพบเห็นเหตุการณ์อันไม่ถูกต้องที่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเจ้าของที่พักที่ผู้ร้องเรียนไปพักโดยตรง เป็นการละเมิดในหลายๆ ด้าน มีความผิดในเรื่องได้ที่ดินมาไม่ชอบ

กรณีที่ดินในจังหวัดอุทัยธานีนั้น ผู้ร้องเรียนคือประชาชนตำบลหลุมเข้า ที่ได้เดือดร้อนจากนางศรีรัตน์ วงษ์รักษ์ ขอออกเอกสารสิทธิในที่ดินที่รุกล้ำที่ดินสาธารณประโยชน์ดอนหนองทะเล หมู่ที่ 5 ตำบลหลุมเข้า โดยต้องการให้คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ เพิกถอนเอกสารดังกล่าว

ส่วนกรณีปัญหาที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์นั้น ธุรกิจทุนได้เอกสารครอบครองที่ดินบนเกาะทะลุ ประเภทหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3) โดยมีชอบซึ่งชาวบ้านบางสะพานน้อย ได้ร้องเรียนผ่านกรมที่ดินโดยตรง

ในกรณีของจังหวัดสระแก้วนั้น ผู้ร้องครอบครองที่ดินถึง 400 ไร่ มีเอกสารแบบยื่นภาษีบำรุงท้องที่ (ภ.บ.ท.5, ภ.บ.ท.6) แต่ที่ดินดังกล่าวเจ้าหน้าที่นำไปออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3) ให้แก่บุคคลอื่น 2 ราย ทำให้เกิดความพิพาทกันในพื้นที่ดินที่ฐานะชัดเจน ว่าเป็นจำนวนมาก แต่ก็ไม่ชัดเจนว่าใครมีสิทธิ แต่ที่ชัดเจนก็คือ ที่ดินดังกล่าวอยู่ในป่าสงวนแน่นอน

กลุ่มปัญหาที่ 11 การออกเอกสารที่ดินไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ลำดับที่ (กรณีศึกษา)	ประเด็น / กรณี ปัญหา/ กรณีพื้นที่ ปัญหา	พื้นที่ ขอบเขตที่ตั้ง			จำนวน พื้นที่ (ไร่)	จำนวนผู้ เดือดร้อน (คน/ ครอบครัว)
		อำเภอ/ จังหวัด	ตำบล	หมู่บ้าน ที่		
2	ให้ตรวจสอบการออก เอกสารสิทธิ์ น.ส.3 ก ในที่ดินโดยมิชอบ และ ที่ดินที่ได้รับเอกสาร สิทธิ์สร้างสิ่งกีดขวาง ทับลำธารสาธารณะ ของชุมชน	ทองผาภูมิ กาญจนบุรี	หินดาด	ไม่ระบุ	25	1
33	ขอให้เพิกถอนเอกสาร สิทธิ์ในที่ดินที่บุกรุก ที่ดินสาธารณประโยชน์	หนองขา หย่าง อุทัยธานี	หลุม เข้า	ไม่ระบุ	37	ไม่ระบุ
53	ให้ตรวจสอบการออก เอกสารสิทธิ์มิชอบบน เกาะทะลุ	บางสะพาน น้อย ประจวบคีรี ขันธ์	ทราย ทอง	3 บ้าน เกาะทะลุ	106	ไม่ระบุ
96	ขอความเป็นธรรมเรื่อง ที่ดิน	วัฒนานคร สระแก้ว	ห้วย โจทก์	ไม่ระบุ	400	1
หมายเหตุ	- รวมกรณีปัญหา 4 กรณี - รวมจังหวัดที่มีปัญหา 4 จังหวัด - รวมตำบลที่มีปัญหา 4 ตำบล - รวมหมู่บ้านที่มีปัญหา 1 หมู่ - รวมจำนวนพื้นที่ 568 ไร่ - จำนวนผู้เดือดร้อน 2 คน					

สถานการณ์ปัญหา :

จำนวนกรณีปัญหา 4 กรณี 4 จังหวัด 4 ตำบล รวมหมู่บ้าน 1 หมู่บ้าน จำนวนพื้นที่ 568 ไร่ ผู้เดือดร้อน 2 ราย

ปัญหาทางนโยบายและกฎหมาย :

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาดังกล่าว มี พระราชบัญญัติประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.2497 พระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 (กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม จัดที่ดินให้กับราษฎรในรูปของนิคมสหกรณ์และนิคมสร้างตนเอง) และระเบียบคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ปี 2529 ว่าด้วยการสงวนหวงห้ามที่ดินของรัฐเพื่อให้ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน มีคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กปร.) ดำเนินการตรวจสอบประเด็นหนังสือเอกสารสิทธิ ทั้งแบบแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค.1) และหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3) เป็นต้น

กระบวนการแก้ปัญหาของรัฐ :

ขั้นตอนที่รัฐใช้คือ กฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการพิสูจน์สิทธิการครอบครองในที่ดิน การตรวจสอบ การประสานลงพื้นที่ ตรวจสอบข้อมูลและข้อเท็จจริง จัดประชุม การมีมติเพิกถอนเอกสารสิทธิ เช่น โฉนด ในกรณีปัญหาที่ดินที่ตำบลหลุมเข้า อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี แต่รัฐก็ดำเนินการในขั้นตอนดังกล่าวช้ามาก เพราะติดที่ขั้นตอนสอบสวนตรวจสอบ เช่น ปัญหาที่ดินเกาะทะเล อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีการตรวจสอบในเรื่องที่ตั้ง ที่ตั้งของที่ดินอยู่บนเกาะทะเลจริงหรือไม่ ประเด็นเคยมีกฎหมาย ประกาศ เพื่อบริหารหวงห้ามหรือสงวนไว้หรือไม่ ที่ ส.ค. 1 (แบบแจ้งการครอบครองที่ดิน) เป็นที่ที่พึงออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3) ได้หรือไม่ ซึ่งกระบวนการต่างๆ ล้วนเกี่ยวกับแง่มุมทางกฎหมาย

กระบวนการแก้ปัญหาขององค์กรประชาชน :

เนื่องจากข้อมูลที่เก็บสำรวจรวบรวมได้ ระบุถึงผู้เดือดร้อนได้จำนวนเล็กน้อยมาก ทั้งๆ ที่ข้อเท็จจริงในกรณีปัญหาที่ดินเกาะทะเลนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลทรายทองเป็นผู้ร้องเรียน มีประชาชน จำนวนมาที่จะเดือดร้อนถ้าปล่อยให้ธุรกิจทุน ทำเช่นนั้น จึงมีการคัดค้านการออกเอกสารสิทธิ โดยไม่ระบุชื่อสกุล ทำให้ข้อมูลเป็นลักษณะบุคคลไม่ใช่กลุ่มคน ข้อมูลจึงไม่ถ้วนถี่

ปัญหาอุปสรรคและข้อคิดเห็น :

ปัญหาที่เกิดขึ้นสะท้อนกลุ่มจังหวัดที่มีปัญหามากคือ กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และ สระแก้ว ซึ่งผู้ศึกษาเชื่อว่า จังหวัดที่มีนายทุน นักการเมือง ผู้มีอิทธิพล ใช้เป็นเครื่องมือทางการเมือง บุกรุกที่ดินของรัฐเป็นจำนวนมาก ซึ่งไม่มีใครดำเนินการปราบปรามอย่างจริงจัง ควรนำนโยบายปราบปรามผู้มีอิทธิพลมาใช้ใน 3 จังหวัดนี้โดยด่วน

12. การสูญเสียที่ดินโดยขบวนการฉ้อโกง

ในกรณีนี้มีกรณีศึกษา 3 กรณี เกิดขึ้นในจังหวัดกาญจนบุรีทั้ง 3 กรณี แม้ว่าปัญหาการบุกรุกที่ดินของจังหวัดนี้ ที่มีประชาชนไปบุกรุกที่ดินของรัฐ แต่ประเด็นประชาชนถูกหลอกลวงต่างกัน เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่เกิดขึ้นจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และเล่ห์เหลี่ยมของผู้หลอกลวง

โดยกรณีแรกเกิดจากการไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการกู้เงิน แต่กลับไถ่ถอนโฉนดคืนไม่ได้ เพราะผ่านคนกลางในการประสานงาน และคนกลางดังกล่าว หลอกลวงผู้ร้องนั่นเอง อีกรายถูกหลอกให้จ่ายเงินค่าภาษีบำรุงท้องที่ แต่ไม่ได้รับเสร็จการเสียภาษี ดังกล่าว และสูญเสียที่ดิน ส่วนอีกรายเกี่ยวข้องกับที่ดินในเขตป่าสงวนและที่สาธารณประโยชน์ ถูกหลอกลวงเอาที่ดินไป และฉ้อโกงเงินของกองทุนแก้ไขปัญหาคความยากจนไปใช้

กรณีกลุ่มที่ 12. การสูญเสียที่ดินโดยขบวนการจ้องโกง

ลำดับที่ (กรณีศึกษา ก)	ประเด็น / กรณีปัญหา/ กรณีพื้นที่ ปัญหา	พื้นที่ ขอบเขตที่ตั้ง			จำนวนพื้นที่ (ไร่)	จำนวน ผู้เดือดร้อน (คน/ครอบครัว)
		อำเภอ/จังหวัด	ตำบล	หมู่บ้านที่		
16	ไม่ได้ความเป็นธรรมจากการกู้เงิน ทำให้ถอนเงินคืนไม่ได้ เพราะผ่านคนกลางในการกู้เงิน	พนมทวน กาญจนบุรี	พนมทวน	4	ไม่ระบุ	1
17	ขอความเป็นธรรมจ่ายเงินไปแล้วแต่ยังไม่ได้เบรียลภาษีบำรุงท้องที่	หนองปรือ กาญ จน- บุรี	หนองปลาไหล	3	ไม่ระบุ	1
18	ให้ตรวจสอบพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่มีความผิดเกี่ยวกับป่าไม้และการ ฉ้อโกง	หนองปรือ กาญจนบุรี	หนองปลาไหล	3บ้านห้วยหวาย	ไม่ระบุ	52
หมายเหตุ	- รวมกรณีปัญหา 3 กรณี - รวมจังหวัดที่มีปัญหา 1 จังหวัด - รวมตำบลที่มีปัญหา 2 ตำบล - รวมหมู่บ้านที่มีปัญหา 2 หมู่บ้าน - จำนวนผู้เดือดร้อน 54 คน					

สถานการณ์ปัญหา :

กรณีศึกษา 3 กรณี 1 จังหวัด 2 ตำบล 2 หมู่บ้าน จำนวนผู้เดือดร้อน 54 ราย

ปัญหาทางนโยบายและกฎหมาย :

พระราชบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535
พระราชบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ประเด็นปัญหาการสูญเสียที่ดินอันเนื่องมาจากการถูกขูดโกนนั้น ยังเป็นปัญหาที่แก้ไม่ตก เพราะรัฐไม่มีมาตรการจัดการในจุดต้นเหตุ สำหรับผู้ไปร้องขอยืมเงิน จำนองที่ดินกับนายเงิน แต่เมื่อต่อมาผู้ร้องถูกนายเงิน โกงหลอกหลวง รัฐก็ทำอะไรไม่ได้ เพราะการตกลงของทั้ง 2 ฝ่าย กระทำไปอย่างถูกต้อง ไม่เป็นไปตามหลักนิติกรรมที่กฎหมายรับรองให้ ดังนั้นเมื่อเกิดปัญหาจึงแก้ไขยาก ต้องไกล่เกลี่ย หรือประนีประนอม แต่ส่วนใหญ่ นายเงินที่ได้เปรียบความ มักไม่ยอมเจรจา เพราะตนได้ประโยชน์โดยตรง

กระบวนการแก้ไขปัญหารัฐ :

ขั้นตอนที่รัฐทำได้ก็คือการตรวจสอบข้อมูล โดยฝ่ายปกครอง เรียกคู่กรณีมาเจรจา แต่ไม่มีสภาพบังคับ ต่อนายเงินแต่อย่างใด

กระบวนการแก้ไขปัญหขององค์กรประชาชน :

ร้องเรียนผ่านหน่วยงานในพื้นที่ เข้าชื่อเสนอเรื่องให้ผู้ว่าราชการจังหวัดช่วยเหลือ

ปัญหาอุปสรรคและข้อคิดเห็น :

ผู้ศึกษาพบว่าแนวทางการแก้ไขปัญหารื่องดังกล่าวต้อง แก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดที่ดินและประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ใหม่ เพื่อเอาผิดผู้ทำสัญญาใดๆ ต้องเข้าสู่ระบบกฎหมาย ไม่รับสภาพบังคับใดๆ สำหรับสัญญาที่กระทำนิติกรรมนอกกฎหมาย ซึ่งจะทำให้ผู้เป็นคู่สัญญากับผู้ให้กู้ หรือนายเงิน ถูกบังคับให้กระทำนิติกรรมตามกฎหมายบัญญัติไว้

13. การกว้านซื้อที่ดิน โดยกลุ่มทุน ผู้มีอิทธิพลบุกรุกที่ดินของรัฐ

กรณีปัญหานี้ มีกรณีศึกษา 11 กรณี โดยเกี่ยวข้องกับจังหวัดกาญจนบุรีถึง 7 กรณี นอกนั้น ปัญหาอยู่ในจังหวัดระยอง ฉะเชิงเทรา ในส่วนของจังหวัดกาญจนบุรีนั้น ความผิดปกติชัดชัดว่าเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เข้าไปบุกรุกป่าในเขตอุทยานแห่งชาติ ป่าสงวนแห่งชาติ การวางตนในฐานะจัดที่ดินขายให้แก่ประชาชน ซึ่งมีความผิดตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ บุกรุกแผ้วถางที่ในเขตป่า บุกรุกที่สาธารณะของชุมชน เกาะกลางแม่น้ำ ปล่อน้ำเสีย การแสดงตนเป็นผู้มีอิทธิพลให้ปรากฏอย่างชัดแจ้ง บุกรุกลำน้ำกั้นทางเดินของลำน้ำ ในกรณีอำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา รวมทั้งปัญหาที่ดินที่อำเภอท่าตะเกียบ ที่มีการเมือง ระดับประเทศเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย

กลุ่มปัญหาที่ 13 การก่อกวนเชื้อที่ดินโดยกลุ่มทุน ผู้มีอิทธิพล บุกรุกที่ดินของรัฐ

ลำดับที่ (กรณีศึกษา)	ประเด็น / กรณีปัญหา/ กรณีพื้นที่ปัญหา	พื้นที่ ขอบเขตที่ตั้ง			จำนวนพื้นที่ (ไร่)	จำนวนผู้เดือดร้อน (คน/ครอบครัว)
		อำเภอ/จังหวัด	ตำบล	หมู่บ้านที่		
3	ให้ตรวจสอบเหตุยังการทำลายสภาพป่าของอุทยานแห่งชาติเฉลิมรัตนโกสินทร์ การบุกรุกที่ดินในเขตอุทยานแห่งชาติ	อำเภอศรีสวัสดิ์ กาญจนบุรี	ตำบลเขาโจด	หมู่ที่ 1,5 บ้าน เขาเหล็ก	80	ไม่ระบุ
6	ให้ตรวจสอบผู้มีอิทธิพลและเจ้าหน้าที่การงานใช้อำนาจบุกรุกทำลายสวนสาธารณะของชุมชน	ทองผาภูมิ กาญจนบุรี	ต.ห้วยเขย่ง	บ้านห้วย ปากคอก	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
7	ร้องเรียนให้ตรวจสอบเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการเป็นผู้จัดสรรที่ดินในเขตอุทยานแห่งชาติและทำความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้	ทองผาภูมิ กาญจนบุรี	ตำบลตะแล	หมู่ 5 และ 6	1,314	ไม่ระบุ
8	ขอความเป็นธรรมให้การคุ้มครองช่วยให้เข้าทำกินในที่ดินโดยไม่ถูกข่มขู่คุกคาม	หนองปรือ กาญจนบุรี	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
11	ในการตรวจสอบการใช้งบประมาณแผ่นดินเพื่อพวกพ้องครอบครัว บุกรุกป่า แผ้วถางที่ดินในเขตป่าเขายี่ดืออครอบครอง	อำเภอทองผา ภูมิ จังหวัด กาญจนบุรี	ตำบลตะแล	หมู่ 2 บ้านพิพเย บ้านเกริง กะเวีย	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ

กลุ่มปัญหาที่ 13 การก้าวข้ามขีดจำกัดดินโดยกลุ่มทุน ผู้มีอิทธิพล บุกรุกที่ดินของรัฐ

ลำดับที่ (กรณีศึกษา)	ประเด็น / กรณีปัญหา/ กรณีพื้นที่ปัญหา	พื้นที่ ขอบเขตที่ตั้ง			จำนวนพื้นที่ (ไร่)	จำนวนผู้เดือดร้อน (คน/ครอบครัว)
		อำเภอ/จังหวัด	ตำบล	หมู่บ้านที่		
14	ตรวจสอบผู้มีสิทธิบุกรุกที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชน และทำลายป่า	อำเภอไทรโยค กาญจนบุรี	ไทรโยค	3 บ้านทุ่งก้าง ย่าง	ไม่ระบุ	300 ครอบครัว
19	ให้ตรวจสอบเกาะกลางน้ำถุกบุกรุกถมดิน ปล่องน้ำเสียลง แม่น้ำแควน้อย	อำเภอไทรโยค กาญจนบุรี	ตำบลท่าเสา	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
62	ขอให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงมีผู้บุกรุกที่สาธารณะสมบัติของ แผ่นดินและประเพณีที่ดินเป็นผู้อิทธิพลในพื้นที่จังหวัด ระยอง	อำเภอเมือง จังหวัดระยอง	ตำบลเพ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	1
91	การบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติ บริเวณลำน้ำแคว ระบบ-สียัด อ.สนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา	อำเภอสนามชัย เขต จังหวัด ฉะเชิงเทรา	ตำบลท่า กระดาน ตำบลคูยาย หมี	6 บ้านยาง แดง 5 บ้านท่า กระดาน	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
92	เดือดร้อนเรื่องที่ดินทำกิน นายทุนบุกรุกพื้นที่ป่าสงวน	สนามชัยเขต ฉะเชิงเทรา	ท่ากระดาน	8	4,302	1 และราษฎรใน พื้นที่

กลุ่มปัญหาที่ 13 การก่อกวนเชื้อที่ดินโดยกลุ่มทุน ผู้มีอิทธิพล บุกรุกที่ดินของรัฐ

ลำดับที่ (กรณีศึกษา)	ประเด็น / กรณีปัญหา/ กรณีพื้นที่ปัญหา	พื้นที่ ขอบเขตที่ตั้ง			จำนวนพื้นที่ (ไร่)	
		อำเภอ/จังหวัด	ตำบล	หมู่บ้าน		
95	ปัญหาที่ดินในตำบลท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา	อ.ท่าตะเกียบ ฉะเชิงเทรา	ตำบลท่า ตะเกียบ	1-20	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
หมายเหตุ	- รวมกรณีปัญหา 11 กรณี					
	- รวมจังหวัดที่มีปัญหา 3 จังหวัด					
	- รวมตำบลที่มีปัญหา 9 ตำบล					
	- รวมหมู่บ้านที่มีปัญหา 31 หมู่บ้าน					
	- รวมพื้นที่ที่มีปัญหา 5,696 ไร่					
	- รวมผู้เดือดร้อน 2 คน					
	- รวมจำนวนครัวเรือน 300 ครอบครั					

สถานการณ์ปัญหา :

จำนวนกรณี 11 กรณี 3 จังหวัด 9 ตำบล 31 หมู่บ้าน จำนวนพื้นที่ 569 ไร่ จำนวนผู้เดือดร้อน 2 ราย จำนวน 300 ครอบครัว

ปัญหาทางนโยบายและกฎหมาย :

ส่วนใหญ่ปัญหาอยู่ที่หลักปฏิบัติ และการใช้มาตรการทางกฎหมาย จัดการกับนายทุนผู้บุกรุกที่ดินของรัฐ แต่เนื่องจากขั้นตอนนำคดีขึ้นสู่ศาลเป็นไปด้วยความล่าช้า ดังนั้นการเอาผิดและเป็นการลงโทษให้เป็นกรณีตัวอย่างนั้น ทำได้ยาก กรณีการบุกรุกของกลุ่มทุน และเจ้าหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีส่วนใหญ่ บางกรณีเจ้าหน้าที่เป็นผู้กระทำผิดละเมิดต่อประชาชน และที่ดินของรัฐมีการข่มขู่คุกคามผู้ร้องเรียน และสภาพการบุกรุกมุ่งเน้นเปลี่ยนเส้นทางน้ำ บุกรุกเกาะและที่ดินกลางน้ำ เพื่อทำธุรกิจการท่องเที่ยว

กระบวนการแก้ไขปัญหารัฐ :

รัฐใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลในพื้นที่ และประสานกับฝ่ายปกครองเพื่อติดตามผลในพื้นที่โดยตรง การแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ ดำเนินการฟ้องคดีทางศาลในกรณีการรุกรานน้ำ แควระบบ-สียัค ที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ดำเนินตามสภาพบังคับที่มีของกฎหมาย เช่น เก็บเงินค่าปรับที่รุกรานน้ำ

อย่างไรก็ตามผู้ศึกษาเห็นว่าข้อมูลบางประเด็น เจ้าหน้าที่ก็ละเว้นให้กลุ่มธุรกิจทุน เช่น กรณีการรุกรานน้ำเกาะกลางแม่น้ำแควน้อยที่ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ว่าผู้บุกรุกมีความผิดถมที่ดินริมตลิ่ง แต่ไม่ได้ทำผิดในประเด็นอื่นๆ ทั้งๆ ที่ผู้ร้องเห็นชัดเจนกลุ่มธุรกิจเอกชนกระทำผิดจริง

กระบวนการแก้ไขปัญหขององค์กรประชาชน :

ส่วนใหญ่ดำเนินการร้องเรียนผ่านศูนย์ดำรงธรรมในจังหวัดของตน บางส่วนร้องเรียนผ่านองค์กรพัฒนาเอกชน เช่น สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน(สสส.) ร้องเรียนผ่านคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ทว่าการดำเนินการในพื้นที่ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องขยับได้ช้ามาก ทำให้ดูเหมือนเจ้าหน้าที่ไม่เต็มใจแก้ไขตรวจสอบข้อมูล

ปัญหาอุปสรรคและข้อคิดเห็น :

ผู้ศึกษามีความเชื่อมั่นว่า จังหวัดกาญจนบุรี เป็นจังหวัดที่มีปัญหาละเมิดกระทำผิด มีข้อพิพาทในเรื่องที่ดินมากที่สุด เป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรที่ดิน ป่าไม้ เป็นจำนวนมาก แต่มีปัญหาในการบริหารจัดการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพไม่ได้ การบุกรุก ขัดแย้งทั้งจากภาคประชาชน กลุ่มธุรกิจทุน จึงทำได้อย่างทำท่าย และขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ที่มีอยู่ ก็ไม่มีหลักการดำเนินการแก้ไขปัญหที่ดี จึงทำให้จังหวัดนี้มีปัญหาเรื่องที่ดินมากที่สุด

บทที่ 4

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ในบทนำของงานศึกษาระบุไว้ชัดเจนถึงวัตถุประสงค์หลักในการศึกษาวิจัย ก็เพื่อศึกษาสำรวจ รวบรวม ข้อพิพาทความขัดแย้งปัญหาที่ดินในประเทศไทย ว่ามีปัญหาและสาเหตุอย่างไร พิจารณาถึงอุปสรรคในการแก้ไขปัญหา ทั้งกระบวนการภาครัฐและประชาชนว่าเป็นอย่างไร เป็นไปในทิศทางที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้แสดงเจตนารมณ์ไว้หรือไม่ และวัตถุประสงค์ข้อสุดท้าย ก็เพื่อมีประเด็นจากกรณีศึกษาที่รวบรวมได้ รวมทั้งพื้นที่ปัญหาเพื่อดำเนินการศึกษาในเชิงลึก ปฏิบัติการในพื้นที่ได้จริงจำนวนน้อยนิดเพียงใด

ภายหลังดำเนินการศึกษาแล้ว ผู้ศึกษาพบกับความเป็นจริงที่ปรากฏได้เด่นชัดในเรื่องเหล่านี้

- 1.) หน่วยงานบริหารจัดการที่ดินกระจายจัดกระจายในส่วนราชการต่างๆ ขาดความเป็นเอกภาพ
- 2.) ทรัพยากรที่ดินและดินเสื่อมโทรมอันเนื่องมาจากการใช้ที่ดินผิดประเภท การใช้ไม่เหมาะสมกับสมรรถนะของที่ดิน การปล่อยที่ดินจำนวนมากไว้รกร้างไม่ทำประโยชน์
- 3.) ขาดมาตรการทางกฎหมายที่จะจำกัดขนาดการถือครองที่ดิน ทำให้การถือครองที่ดินกระจุกตัว มีการกว้านซื้อ บุกรุกแผ้วถางที่ดินของรัฐ เพื่อเก็งกำไรที่ดิน
- 4.) ขาดมาตรการทางภาษีที่จะทำให้มีการกระจายการถือครองที่ดินและสร้างความเป็นธรรมในสังคม
- 5.) มีผู้ไร้ที่ดินทำกิน หรือมีที่ดินเพียงเล็กน้อยจำนวนมาก
- 6.) สิทธิในที่ดินของประชาชนมีความแตกต่างกัน
- 7.) เกิดความขัดแย้งเกี่ยวกับที่ดินจากความต้องการใช้ประโยชน์ที่ดินแตกต่างกัน

จากตารางการแจกแจงกลุ่มปัญหาที่สัมพันธ์กับพื้นที่เขตปกครองในพื้นที่พิพาท ผู้ศึกษาพบว่า ปัญหาที่ดินเกิดจากนโยบายการประกาศเขตป่าทับพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของประชาชนเป็นลำดับแรกๆ คือจำนวน 34 กรณี ปัญหาจากการที่ประชาชนบุกรุกเข้าไปใช้ที่ดินในเขตที่สาธารณประโยชน์ มีจำนวน 14 กรณี จาก 100 กรณี กล่าวคือ อยู่ในลำดับที่ 2 และที่จะอดกล่าวถึงมิได้คือ ปัญหาพิพาทที่ดินระหว่างประชาชนกับราชการ นั้น ผู้ศึกษาพบว่ามี 9 กรณี อยู่ในลำดับที่ 4 ซึ่งที่หยิบยกมาแสดงให้เห็นเพื่อเป็นการยืนยันว่า ปัญหาความขัดแย้งเรื่องที่ดินระหว่างราชการกับประชาชน ได้สะท้อนมุมมองว่า ประชาชนไร้ที่ดินทำกิน จึงต้องใช้ที่ดินของรัฐในการดำรงชีวิต พุดง่ายๆ ก็คือ ไม่ว่ารัฐจะประกาศทับ ครอบคลุมบนพื้นที่ที่ประชาชนใช้ประโยชน์มาก่อน หรือ

ประชาชนเข้าบุกรุกที่ดินของรัฐก็ตาม ปัญหาลักษณะประเภทนี้ได้สะท้อนได้ว่า มีประชาชนไร้ที่ดินเป็นของตนเองอยู่เป็นจำนวนมากในปัจจุบัน และทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น

ดูเหมือนที่ดินได้กลายเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดสำหรับผู้มีอาชีพเป็นเกษตรกรที่ต้องมี นอกเหนือจากที่อยู่อาศัย งาน อาหาร สุขภาพอนามัย วัฒนธรรม อีสราภาพ ข่าวสารข้อมูล ประชาธิปไตย เสรีภาพ ความยุติธรรมและสันติภาพ ซึ่งเป็นสิ่งที่บ่งชี้ทางสังคมที่เป็นสากลที่สุด (เหมือนขบวนการชาปาติสต้า) โดยผู้ศึกษามีเหตุผลสนับสนุนคำกล่าว คือ ผู้ศึกษาพบว่าในปี 2541 ประชาชนได้บุกรุกที่ดินของรัฐมีจำนวน ถึง 1,147,823 ราย ใช้จำนวนพื้นที่ 21,022,090 ไร่ ในพื้นที่ประเภทที่ราชพัสดุ ที่ดินสาธารณะประโยชน์ ที่ป่าไม้และที่ดินประเภทอื่นๆ คำถามก็คือ ว่าทำไมถึงมีการบุกรุกที่ดินอย่างรุนแรงมาก เช่นนั้น ซึ่งถ้าพิจารณาจากห้วงการตื่นตัวสุดขีดของกระการกว้านซื้อที่ดินเพื่อการเก็งกำไร มีการขาย – ซื้อ ที่ดินจำนวนมาก ซึ่งเป็นเวลาใกล้เคียงกับมีข้อพิพาทที่ดินระหว่างประชาชนกับรัฐ ที่สะท้อนผ่านการชุมนุมประท้วงในห้วงปี 2541-2545 กล่าวคือ นับตั้งแต่เดือนมกราคม – ธันวาคม 2543 มีการชุมนุมในปัญหาที่ดิน 73 ครั้ง ระหว่างเดือนมกราคม – ธันวาคม 2544 มีการชุมนุมในปัญหาที่ดิน 74 ครั้ง และระหว่างเดือนมกราคม – มิถุนายน 2545 มีการชุมนุมในปัญหาที่ดิน 36 ครั้ง โดยที่หนักหน่วงมากคือการชุมนุมในปี 2539 มีการชุมนุมเกี่ยวเนื่องกับปัญหาที่ดินถึง 89 ครั้ง และอีก 58 ครั้งในปี 2540 และเพิ่มขึ้นเป็น 66 ครั้ง ในปี 2541 จนกระทั่งเพิ่มขึ้นเป็น 77 ครั้ง ในปี 2542

การชุมนุมประท้วงของประชาชนที่ผ่านมาสะท้อนปัญหาผู้ยากไร้ที่ดิน และระบบในการแก้ไขปัญหาที่ดินของประเทศล้มเหลวในการแก้ไขปัญหา มีหน่วยงานหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากเกินไป จนทำอะไรต่อปัญหาไม่ได้เลย ประการสำคัญระบบระเบียบ ขั้นตอนยุ่งยากจนต้องใช้เวลาเนิ่นนาน เช่น ระเบียบของคณะกรรมการแก้ไขปัญหการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กบร.) ในเรื่องการพิสูจน์สิทธิการครอบครองในที่ดินแปลงที่ระบุว่าเป็นของรัฐ ภายใต้ปัญหาประชาชนไร้ที่ดินบุกรุกที่ดินของรัฐ และปัญหาประชาชนมีที่ดินแต่ **ตกอยู่ในกระแสที่ดินเปลี่ยนการถือครอง** ผลสุดท้ายหันมาบุกรุกที่ดินของรัฐ สิ่งต่างๆเหล่านี้ มีสำคัญทำให้ข้อพิพาทความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชนมีมากขึ้นในเรื่องที่ดิน

(1.) แบบแผนความขัดแย้งระหว่างคู่กรณี

ด้วยการศึกษาความขัดแย้ง กระทำในระดับกรณีศึกษา ซึ่งรวบรวมมา 100 กรณี จากพื้นที่ปัญหาแล้วนำมาจัดความสำคัญในสาเหตุของปัญหามีกี่ประเภท ซึ่งรวบรวมแล้วได้ 16 กลุ่มปัญหา คือ เกิดมากจากนโยบายการประกาศเขตป่าทับที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของประชาชน นโยบายส่งเสริมการปลูกป่าที่ส่งผลกระทบต่อประชาชน นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว ที่ส่งผล

กระทบต่อการสูญเสียที่ดิน นโยบายการให้สัมปทานทำประโยชน์ในที่ดินของรัฐ (เหมืองแร่ ระเบิดหิน) การอนุญาตให้เอกชนเช่าทำประโยชน์ในที่ดินของรัฐ การใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐวิสาหกิจ การใช้ประโยชน์ในที่ดินทหาร การออกเอกสารสิทธิ์ที่ดินไม่ชอบด้วยกฎหมาย การสูญเสียที่ดินโดยขบวนการฉ้อโกง หลอกหลวง การสูญเสียที่ดินโดยกลุ่มทุน ผู้มีอิทธิพล บุกรุกที่ดินของรัฐ-ประชาชน และปัญหาที่เกิดจากการแบ่งเขตที่ดินในเรื่องการใช้ประโยชน์ที่ดิน แต่ละพื้นที่ที่หลากหลาย (ปรากฏในตารางแสดงประเภทกลุ่มปัญหาของพื้นที่)

โดยผู้ศึกษาพบว่ารูปแบบ แบบแผนของความขัดแย้งนั้น รัฐเป็นฝ่ายกระทำในรูปแบบของการใช้กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง มติคณะรัฐมนตรี ที่มีในอดีต และการใช้สภาพบังคับปัจจุบันเข้าดำเนินการกับประชาชนในพื้นที่ ซึ่งส่วนใหญ่เกิดในกรณีที่เป็นที่ดินของรัฐที่เกี่ยวข้องกับที่ดินในเขตป่า ที่สาธารณะประโยชน์ และที่ดินในเขตรักษาพันธุ์ มีการใช้กองกำลัง ถ้าในเขตที่ดินดังกล่าวถูกรบครองโดยชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง ดังกรณีที่เกิดกับชาวไทยบ้านป่าหมาก-สวนทุเรียน กรณีปัญหาที่ดินที่อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ที่บ้านเวียงคู้ นั้นหมายความว่าความเป็นคนไทยที่อยู่ชายแดน หน่วยงานของรัฐจะเพิ่มความเข้มงวดในการปฏิบัติหน้าที่ โดยถือหลักความมั่นคงชายแดน การใช้ทหารกดดันบังคับโยกย้ายให้ออกจากพื้นที่โดยไว และถือเป็นการอพยพย้ายถิ่นทั้งชุมชน และยังพบวิธีการกดดันโดยทหาร ในกรณีปัญหาพิพาทที่ดินในเขตที่ทหารดูแลใช้ประโยชน์ คือกรณีที่ดินบ้านมะตองสู้ หมู่ที่ 3 ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งทหารใช้วิธีการข่มขู่และบังคับโยกย้ายชุมชนบ้านมะตองสู้ ที่ตั้งอยู่มานาน ให้อพยพไปอยู่ที่ใหม่ แต่แกนนำชาวบ้านคือ นายเค ม่วงทอง ราษฎรที่อยู่มานาน ใช้วิธีการคือ ดื้อแพ่ง ยืนยันการตั้งชุมชนก่อนที่จะมีพระราชกฤษฎีกาสงวนหว้งห้ามฯ พ.ศ. 2481 ในบริเวณพื้นที่ดังกล่าว

ในทำนองเดียวกัน ประชาชนกลับร้องเรียนไปที่หน่วยงานรัฐเมื่อพบว่าที่ของรัฐถูกบุกรุกเข้าถือครองครอบครองโดยกลุ่มธุรกิจเอกชน นายทุนในพื้นที่และต่างถิ่น ซึ่งกรณีศึกษาปรากฏถึงกรณีส่วนใหญ่อยู่จังหวัดกาญจนบุรี ถึง 7 กรณี จังหวัดฉะเชิงเทรา 3 กรณี และจังหวัดระยอง และข้อที่น่าสังเกตคือ เหตุขัดแย้งหลักๆ เป็นการเข้าบุกรุกแผ้วถางที่ดินแปลงใหม่ เพื่อสวนเกษตรกรรมแปลงพืชผลไม้ยืนต้นและสวนป่าพืชเศรษฐกิจ การบุกรุกที่ดินที่มีทิศทางการพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยว การบุกรุกเปลี่ยนแปลงเส้นทางเดินของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และทั้งนี้ได้มีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าเกี่ยวข้องกับการกระทำดังกล่าวด้วย อาจกล่าวได้ว่าที่ดินของรัฐในปัจจุบันราว 100 ล้านไร่ มีปัญหาพิพาทกับประชาชนในประเด็น การบุกรุกเข้ายึดถือครอบครองโดยเฉพาะเขตที่ดินในป่าอนุรักษ์ ป่าสงวนแห่งชาติ ที่ดินสาธารณะประโยชน์ ที่ดินเขตทหาร ซึ่งราชพัสดุ กรมธนารักษ์ กระทรวงการคลังเป็นผู้รับผิดชอบ โดยแม้รัฐได้มีมติ 4 พฤษภาคม 2536 ซึ่งยกเลิกไปแล้วที่ออกโดยคณะรัฐมนตรี เพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินในเขตป่า กระทั่งมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 30 มิถุนายน 2541 ที่ยังใช้อยู่ในปัจจุบัน ก็ยังไม่คืบหน้าที่จะแก้ปัญหาความพิพาท ระหว่างรัฐกับประชาชนในกรณี

ความขัดแย้งที่ดินในเขตป่าได้ ไม่ว่าจะเป็นในด้านการป้องกัน ควบคุมและการฟื้นฟูมาตรการทั้ง 3 ด้านยังไม่มีผลคืบหน้า การย่นกันตรึงกำลังและดีดแพ่ง ยังคงสืบเนื่องอยู่มาก ไม่ว่าจะเป็นเขตป่าสงวน หรือเขตป่าอนุรักษ์ ซึ่งที่รัฐแก้ไขได้เฉพาะหน้าก็คือ ไม่ให้ประชาชนที่อยู่ในเขตพิพาท บุกรุกแผ้วถางไปกว่าเดิม ส่วนการพิสูจน์สิทธิการครอบครองว่าใครมีสิทธิที่ดีกว่ากันนั้น มาตรการในการพิสูจน์สิทธิยังไม่คืบหน้า ล่าช้าทั้งกระบวนการที่ร้องต่อคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กบร.) ที่ใช้เวลาในเชิงเทคนิค ขั้นตอนต่างๆ เป็นเวลาที่เนิ่นนาน จึงไม่สะท้อนผลให้ปรากฏเด่นชัด

โดยแบบแผนรูปแบบที่รัฐเป็นฝ่ายรุกในบทบาทการพิพาทนั้น มีสาเหตุที่สะท้อนปรากฏการณ์ดังกล่าวคือ เรื่องแนวคิดในเชิงอนุรักษ์ ที่รัฐต้องการสงวนที่ดินของรัฐไว้ โดยบางพื้นที่อนุญาตให้ประชาชนเข้าทำกิน อยู่อาศัยในที่ดิน แต่ไม่สนับสนุนให้สิทธิกับประชาชน เป็นเพียงการอนุญาตเข้าใช้ประโยชน์ ไม่ได้สิทธิ ซึ่งกรณีนี้มีทั้งในเขตที่ดินในป่า ที่ราชพัสดุ ที่สาธารณะประโยชน์ รัฐจัดให้เช่าแบบมีกำหนดเงื่อนไขเวลา แต่ประชาชนต้องการสิทธิในที่ดิน เมื่อไม่ได้ก็ร้องเรียนเป็นความพิพาทกัน

ส่วนอีกแนวความคิดหนึ่งเกี่ยวกับความเชื่อที่ว่า ที่ดินเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญทางการผลิตภาคเกษตร การทำให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจและที่ดินนั่นเองเป็นสินทรัพย์ที่ผู้ครอบครองสามารถใช้จำนอง ค้ำประกันเงินกู้ได้ ทำให้ผู้ใดที่ครอบครองย่อมมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินอย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการประกอบกิจการต่างๆ เพื่อที่ดินจะได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ทางการผลิตตามศักยภาพเพื่อเกิดผลตอบแทนสูงสุด ด้วยแนวคิดนี้จึงมีปัญหาในเรื่อง เอกสารสิทธิ ที่ร้องทวงถาม เพื่อให้ได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ที่สมบูรณ์ในที่ดิน ซึ่งเกี่ยวโดยตรงกับพระราชบัญญัติประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2407 ความพิพาทในส่วนข้อนี้เกี่ยวกับปัญหาพิพาทในที่สาธารณะประโยชน์ กลุ่มการออกเอกสารสิทธิที่ดินที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งปัญหาประเภทนี้ ต่างทวงสิทธิในเรื่องการครอบครอง และถือว่าการครอบครองที่แสดงการมีกรรมสิทธิ์ ก็คือจะต้องมีเอกสารกำกับสิทธิ ซึ่งจุดนี้เป็นแนวคิดสืบความหมายในเรื่องการประเมินมูลค่าของทรัพยากรที่ดิน เป็นเพียงตัวแปรในกลไกตลาดทุน ซึ่งเป็นจุดที่สะท้อนมุมมองวิกฤตที่ผ่านมา ช่วงเศรษฐกิจฟองสบู่แตกช่วงปี 2540 – 2542 เพราะก่อนหน้านี้ มีการเกิดกระแสกว้านซื้อที่ดิน ชื้อ – ขาย ที่ดินที่มีราคาเกินจริงมาก ถือเป็นทรัพย์สินในระบบการตลาดที่ถูกประเมินค่า ให้มูลค่าที่ปั่นราคาได้มากที่สุดในระบบทุนนิยม และดูเหมือนว่าปรากฏการณ์ดังกล่าวยังไม่ยุติง่ายๆ ในสภาพปัจจุบันที่ยังคงดำรงแนวคิดแต่เพียงว่าที่ดินเป็นทรัพย์สินอย่างเดียว โดยไม่ดูว่าฐานะที่สำคัญก็คือเป็นปัจจัยภาคการผลิตที่สำคัญ โดยเฉพาะภาคเกษตรกรรม

อีกแนวคิดหนึ่งที่อยู่เบื้องหลังกรณีพิพาทในเขตที่ดินของรัฐก็คือ แนวความคิดที่เชื่อว่าจะต้องอนุรักษ์ที่ดินของรัฐไว้แม้ต้องเผชิญกับความต้องการใช้ที่ดินของประชาชน ทั้งในแง่ตัวที่ดินและ

สิทธิในที่ดิน รัฐกระทำโดยเปิดทางออกในที่ดินประเภทให้แบบมีเงื่อนไข เช่น ในที่ดินเขตปฏิรูปที่ดิน ซึ่งในกรณีนี้ จากที่สำรวจมีปัญหาเป็นกรณีศึกษา เพียง 4 กรณี ในจังหวัดอุทัยธานี ราชบุรี จันทบุรีและอำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยตามที่ได้ศึกษาได้ศึกษารวบรวมข้อมูลแล้วพบว่า จังหวัดในภาคตะวันออก เช่น ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี และสระแก้วนั้น มีปัญหาในเรื่องการจัดที่ดินในรูปการปฏิรูปที่ดินที่ไม่อาจกระจายสิทธิที่ดินที่มีผู้ถือครองรายใหญ่ในพื้นที่ และที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้นก็คือ สำนักงานปฏิรูปที่ดิน ปล่อยให้ธุรกิจทุน และผู้ถือครองรายใหญ่ แลกสิทธิให้ผู้ที่ตนจ้างวานให้ดูแลและใช้ประโยชน์ในที่ดิน ซึ่งว่ากันตามจริงแล้วก็ไม่ได้กระจายสิทธิให้ใคร เพราะโดยสภาพเป็นจริงกลุ่มทุนยังเป็นเจ้าของอยู่ ในจังหวัดสระแก้ว อำเภอวัฒนานคร และอำเภอตาพระยา มีปัญหาไม่ถูกปฏิรูปและที่ดินไม่ถูกดำเนินการใดๆ ในเขตป่าโคกสูง ที่ตำบลแตรอ-ช่องกุ่ม ไม่ว่าเจ้าหน้าที่จากอุทยานแห่งชาติปางสีดาได้พูดว่า เป็นที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน ทว่าเจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดินสระแก้ว ระบุว่าไม่ใช่เขตความรับผิดชอบของตน กลายเป็นว่าที่ดินดังกล่าวหาผู้รับผิดชอบไม่ได้ โดยเหตุดังกล่าวเกิดที่บ้านแผ่นดินเย็น อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว และที่ดินดังกล่าวมีธุรกิจทุนรายใหญ่ต่างพื้นที่จากจังหวัดชลบุรีมาถือครองปลูกอ้อย ไร่เป็นจำนวน 3,000 ไร่ ทว่าปัจจุบันที่ดินในลักษณะสัญญาภาค เช่นนี้ ยังไม่มีหน่วยงานใดรับผิดชอบ กระทั่งประชาชนได้ร้องเรียนผ่านศาลปกครองกลางแต่ศาลปกครองไม่รับคำฟ้อง เพราะเห็นว่าหน้าที่ในการจัดสรรปฏิรูปที่ดิน เป็นหน้าที่ของรัฐบาล ไม่ใช่ศาล เรื่องทำนองนี้อยู่ในกรณีศึกษาเจาะลึกที่ 6 กรณีปัญหาตำบลแตรอ-ช่องกุ่ม จังหวัดสระแก้ว โดยการตรวจสอบทั้งจากกรมป่าไม้ และสำนักงานปฏิรูปที่ดิน (อ้างตามเอกสาร ภาคผนวกหมายเลข 3) กลับไม่พบการขอใช้ประโยชน์ใดๆ จากผู้ครอบครองในเขตปัญหาที่บ้านแผ่นดินเย็น ตำบลแตรอ กับกรมป่าไม้ แต่ในสภาพความเป็นจริงกลับพบสภาพการใช้ประโยชน์ในพื้นที่เดิมแปลง

แนวทางรักษาที่ดินประเภทนี้ รัฐถือเป็นการให้กรรมสิทธิ์แก่บุคคล แต่มีข้อจำกัดในเรื่องการโอนสิทธิไปยังผู้อื่น ว่ากระทำไม่ได้ ในรูปเอกสาร ส.ป.ก.4-01 ตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 หรือในกรณีพื้นที่เป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ รัฐให้สิทธิในรูป สทก. หรือสิทธิทำกิน ซึ่งเป็นการอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ได้ อาจกล่าวได้ว่าในรูปแบบความขัดแย้งที่ผ่านมาที่เกิดขึ้นในที่ดินของรัฐนั้น ดูเหมือนรัฐจะพยายามรักษาสติของตนที่จะไม่ให้กรรมสิทธิ์ในที่ดินของรัฐถูกครอบครองโดยมุ่งเน้น**ไม่ให้กรรมสิทธิ์สมบูรณ์** ตามประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 แต่พิจารณาในเรื่อง**กรรมสิทธิ์โดยมีเงื่อนไข** ห้ามจำหน่าย หรือโอน โดยมีระยะเวลา หรือห้ามตลอดไป เว้นแต่ตกทอดทางมรดกแก่ทายาท โดยธรรม หรือ โอนไปยังสถาบันเกษตรกร ซึ่งวิธีการดังกล่าวไม่ได้ตอบคำถามว่า ประชาชนน่าจะได้กรรมสิทธิ์ โดยธรรมและปรียายในเมื่อตนและชุมชนก่อเกิดก่อนกฎหมายที่เข้าไปประกาศคลุมพื้นที่พิพาท ทว่าดูเหมือนประเด็นนี้ รัฐไม่หยิบยก

มาพบมากกว่าการแก้แค้นด้วยมาตรการพิสูจน์สิทธิการครอบครอง ซึ่งไม่มีผลเป็นรูปธรรมแม้ตัวอย่างสักราย

ในทางตรงกันข้าม ความขัดแย้งในเขตที่ดินของรัฐนั้น ผู้ศึกษาพบว่า การที่รัฐอ้างกฎหมายการจัดการที่ดินในพื้นที่นั้นๆ ก็เพื่อแสดงสิทธิเหนือทรัพยากร เพื่อผูกขาดอำนาจในการจัดการว่าที่ดินดังกล่าวเป็นของรัฐ โดยให้กรมที่ดินออกโฉนดที่ดินให้กับปัจเจกบุคคล กรมป่าไม้ทำแผนควบคุมพื้นที่ป่าและออกกฎหมายมาบังคับใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ.2481 โดยประกาศเขตป่าสงวน ป่าคุ้มครอง แล้วขยายเป็นเขตป่าไม้ถาวร เขตป่าสงวนแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตต้นน้ำลำธาร เขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม และในที่สุดก็ถึงขั้นตอนเข้ายึดครองพื้นที่และตั้งหน่วยงานในพื้นที่ เพื่อควบคุมจัดการทรัพยากรที่ดิน ทั้งนี้เพื่อแสดงอำนาจรัฐที่มีอยู่เหนือพื้นที่ เช่น กรมป่าไม้ ทำไม้ อนุรักษ์พื้นที่ป่า และหมายถึงที่ดินในเขตป่าที่ไม่มีบุคคลใดๆ ได้กรรมสิทธิ์ กรมที่ดินออกโฉนดที่ดิน นส.3 การควบคุมที่สาธารณะประโยชน์

รูปแบบในขั้นตอนสุดท้ายที่รัฐกระทำในพื้นที่ก็คือ การแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรนั้นร่วมกับระบบทุนที่เข้ามาแทรกผ่านควบคุมกันไปกับรัฐ เช่น รัฐให้สัมปทานทำไม้ เช่าพื้นที่ทำสวนป่า การให้ประทานบัตรทำเหมืองแร่ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 ปี เป็นต้น ซึ่งถึงที่สุดของปัญหาทั้งหมดก็คือรัฐใช้นโยบายควบคุม รวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง แม้ปัจจุบันมีกลไกอำนาจการบริหารปกครองส่วนท้องถิ่น ก็ไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จะกล่าวถึงบางพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลแสดงการใช้อำนาจแทนรัฐเสียเอง เช่น กรณีการบุกรุกที่ดินของประชาชนสร้างหลุมศพที่จังหวัดกาญจนบุรี

อาจกล่าวได้ว่า รูปแบบแผนความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชนในเรื่องที่ดินนั้น รัฐวางมาตรการในเชิงรุกต่อประชาชน ด้วยกลุโบาย ให้ความชอบธรรมทางกฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี คำสั่งในทางราชการต่างๆ เพื่อควบคุมบริหารจัดการทรัพยากรที่ดิน เป็นสำคัญ และด้วยท่วงทำนองดังกล่าวทำให้ไม่อาจแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้จบอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดได้ ทั้งนี้เพราะกลไกที่ใช้อยู่ยังผูกอยู่กับการเงิน มาตรการทางกฎหมายที่เข้มงวด

(2.) สาเหตุความขัดแย้งระหว่างคูกรณี

ผลจากการศึกษาส่วนใหญ่ที่ได้จากกรณีศึกษา จำนวน 100 กรณี ใน 16 กลุ่มปัญหา อาจกล่าวได้ว่าปัญหาส่วนใหญ่ มีสาเหตุมาจากการกำหนดนโยบายการจัดการที่ดิน แบบรวมศูนย์อำนาจการจัดการและควบคุมโดยกลไกรัฐแทบทั้งสิ้น ดังกรณีที่เกิดขึ้นนโยบายประกาศเขตป่าทับพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของประชาชน ซึ่งเกิดจากนโยบายป่าไม้แห่งชาติ ที่กำหนดให้แบ่งเขต

พื้นที่อนุรักษ์ให้ได้ร้อยละ 25 ป่าเศรษฐกิจร้อยละ 15 โดยใช้เกณฑ์การแบ่งพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในลักษณะของป่าผืนใหญ่ ตามแนวคิดเดิม เพื่อการท่องเที่ยวและถิ่นที่อยู่ของสัตว์ โดยไม่คำนึงถึงว่าผืนป่าดังกล่าวที่รัฐขีดเส้นนั้นมีประชาชน ชนชาติอาศัยอยู่มานานก่อนที่รัฐจะเกิดแนวคิดการจัดการป่า และที่ดินในเขตป่า การพิจารณาถึงพื้นที่ลุ่มน้ำ รัฐก็ใช้เพียงการพิจารณาพื้นที่บนต้นน้ำ เช่น ลุ่มน้ำชั้นที่ 1 เอ ส่วนลุ่มน้ำชั้น 1 บี ถึงชั้น 5 นั้น มีโอกาสถูกทำลายได้จากการสัมปทานทำเหมืองแร่ แต่รัฐก็ไม่ได้ใส่ใจในการทำลายหน้าดินและทรัพยากรในบริเวณดังกล่าว ดังเช่นกรณีที่เกิดจากการระเบิดหิน แร่ ซึ่งเป็นกรณีที่ศึกษารวบรวมได้ 1 กรณี เกิดจากการไม่แบ่งเขตการอนุญาตให้ทำสัมปทานระเบิดหิน-โรงโม่หิน ที่จังหวัดกาญจนบุรี กระทั่งธุรกิจเอกชนมีปัญหาพิพาทกับประชาชนในพื้นที่และเกิดการทับซ้อนพื้นที่ประทานบัตร ซึ่งรัฐไม่ตรวจสอบในการต่ออายุประทานบัตรทำเหมือง นอกจากนี้มติคณะรัฐมนตรีวันที่ 30 มิถุนายน 2541 นับว่าเป็นมติที่สร้างปัญหากับชุมชนที่อยู่ในเขตป่าอนุรักษ์เป็นอย่างมากที่จะถูกอพยพออกจากพื้นที่ โดยมีข้ออ้างว่าเพื่อป้องกันการตัดไม้ทำลายป่า อันเป็นมติที่สร้างความขัดแย้งให้สังคมอย่างรุนแรง ซึ่งในกรณีศึกษารวบรวมได้ส่วนใหญ่ กระทำต่อชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงที่บ้านป่าหมาก-สวนทุเรียน บ้านเวียดาคดี บ้านพู่จ้อ เป็นต้น

นอกจากนั้น ปัญหาในภาคตะวันออก อาจไม่เหมือนกันภาคตะวันตกในเรื่องการอพยพโยกย้ายประชาชน แต่รัฐก็เลือกใช้นโยบายสนับสนุนให้ธุรกิจทุนใช้แปลงที่ดินขนาดใหญ่เพื่อสนับสนุนทิศทางการทำการเกษตรเพื่อการส่งออก เขตนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่เห็นปรากฏชัดเจนมากที่จังหวัดระยอง และชลบุรี ซึ่งนโยบายดังกล่าวเร่งธุรกิจให้เกิดการใช้พื้นที่ในเขตป่าเป็นจำนวนมากและผลที่ตามมาก็คือ พื้นที่ป่าไม้ หายไปจากป่าภาคตะวันออก ทว่ากลับเกิดแปลงไร่ มัน สับปะรด อ้อย ยางพารา ยูคาลิปตัส และนิคมอุตสาหกรรมเกิดขึ้นแทนที่ ไม่ว่าความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดจากการซื้อ-ขายที่ดินของภาคประชาชนเอง หรือ การถูกกระแสบังคับให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องที่ดินถูกเปลี่ยนมือก็ตาม ทว่าประเด็นที่ปฏิเสธไม่ได้ก็คือ ความเปลี่ยนแปลงครั้งที่ผ่านมามีได้ยอมรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในแง่การกำหนดทิศทางของตนเอง เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ปัญหานิคมนอุตสาหกรรมกลายเป็นบ่อเกิดของขยะมีพิษที่ต้องนำไปทิ้งในเขตชุมชนจนกลายเป็นปัญหาใหญ่ ปัญหาประชาชนขาดแคลนน้ำประปา เพราะนิคมอุตสาหกรรมแย่งใช้น้ำดิบ คุณภาพเสื่อมโทรม จากปัญหาสภาพแวดล้อม สิ่งต่างๆ เหล่านี้ สะท้อนประเด็นการมีส่วนร่วมได้อย่างดีว่า ถ้าผู้รับความเปลี่ยนแปลงในแง่ที่ถูกเรียกว่าความเจริญ ไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาความเจริญแล้ว ปัญหาที่ตามมาที่เกิดจากความเจริญนั้นได้กลายเป็นสาเหตุแห่งความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชน ดังที่ปรากฏในปัจจุบัน ทำอย่างไรรัฐ

จะเห็นความสำคัญและรับรองสิทธิของชุมชนต่อฐานทรัพยากร ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 46, 56, 79 และ 290³⁸

ทำอย่างไรประชาชนจะสามารถเรียกร้องให้รัฐยกเลิกกฎหมายที่เกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ และที่ดินในเขตป่าที่ละเมิดสิทธิของชุมชน กล่าวคือ พระราชบัญญัติ พ.ศ. 2484 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 ไม่ว่าจะยกเลิก หรือปรับปรุงแก้ไขใหม่ กฎหมายที่กล่าวถึงข้างต้นนั้น ให้สอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน การออกแรงเรียกร้องให้รัฐต้องแก้ไขกฎหมายดังกล่าว ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและที่สำคัญ คือ ต้องมีการปฏิรูปปรับปรุงนโยบายป่าไม้ ปี 2528 โดยปรับโครงสร้างคณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติให้อยู่บนหลักการของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในทุกระดับ การจำแนกเขต (โซนนิ่ง) พื้นที่ป่าแต่ละประเภทใหม่ รวมทั้งพื้นที่ป่าชุมชน สร้างกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ทุกประเภท แม้กระทั่งเขตพื้นที่สงวนหวงห้ามของทางราชการ ซึ่งที่ผ่านมาบริหารจัดการที่ดินในแนวตั้ง ซึ่งการแสดงอำนาจ ใช้กำลังในการบังคับ ข่มขู่ และใช้ความรุนแรงต่อประชาชนที่พิพาท ดังเช่น กรณีปัญหาที่ดินที่อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ควรมีการทบทวนยกเลิกมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 30 มิถุนายน 2541 เพื่อยุติการอพยพประชาชนออกจากเขตป่าอนุรักษ์ ให้รับรองสิทธิในที่ดินของชุมชน ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าอย่างมั่นคงและสนับสนุนให้มีการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน รวมทั้งการจัดการป่าชุมชน ให้มีการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม และคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่า พระราช

³⁸ มาตรา 46 บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนดั้งเดิมย่อมมีสิทธิการอนุรักษ์ พื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอัน

ดั้งเดิมของท้องถิ่น และของชาติ และการมีส่วนร่วมในการจัดการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างสมดุลและยั่งยืน

มาตรา 56 สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล และในการคุ้มครอง ส่งเสริม บำรุงรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ อนามัย สวัสดิภาพและคุณภาพชีวิตของตนย่อมได้รับความคุ้มครอง...

มาตรา 79 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ

และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล รวมทั้งมีส่วนร่วมในการส่งเสริม บำรุงรักษาและคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน

มาตรา 290 เพื่อส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติ

บัญญัติประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 ต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อพูดถึงประเด็นในเรื่องภาษีที่ดินเพื่อการควบคุมการถือครองที่ดิน การกำหนดเขตการใช้ที่ดิน (Zoning) ร่วมกับนโยบายด้านผังเมือง การจัดตั้งกองทุนกระจายสิทธิการถือครองที่ดิน เพื่อรับซื้อที่ดินจากบุคคลทั่วไป ขายผืนที่ดินแก่ผู้ด้อยโอกาส จัดเก็บข้อมูลการถือครองที่ดินรายบุคคล ทั่วประเทศ ทั้งนี้ให้มีการปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ จัดตั้งกองทุนเกษตรกรรมยั่งยืน เร่งพัฒนาอาชีพเกษตรกร ใช้นโยบายทางภาษีเพื่อคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรมและบังคับใช้นโยบายทางภาษีอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้มาตรการทางด้านผังเมือง เพื่อเร่งการกำหนดเขตอุตสาหกรรม เขตพักผ่อน เขตชุมชน โดยให้องค์กรท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม พิจารณาเร่งด่วน เพื่อพัฒนาการเกษตร ในเขตพื้นที่เกษตรกรรมอย่างจริงจัง โดยมีมาตรการส่งเสริม สนับสนุน

(3.) ภาพรวมความขัดแย้งในกรณีศึกษาระดับภาค

จากการประมวลสำรวจปัญหาความขัดแย้งเรื่องที่ดินระหว่างรัฐกับประชาชน ในกลุ่มปัญหาทั้ง 16 กลุ่มปัญหา (ดูในเอกสารภาคผนวก 1) นั้น ผู้ศึกษาได้ศึกษารวมระหว่างภาคตะวันตก และภาคตะวันออก โดยมีได้แยกการพิจารณาเพียงแยกศึกษาข้อมูลทางภูมิศาสตร์ และฐานทรัพยากรทางกายภาพในเบื้องต้น (ดูในบทที่ 2) ในที่นี้ผู้ศึกษาขอสรุปภาพรวมปัญหาความขัดแย้งเรื่องที่ดิน ดังนี้

ภาคตะวันตก

ปัญหาที่เกิดขึ้นในเรื่องที่ดินประกอบด้วย ความหลากหลายตามสภาพของพื้นที่ ทางภูมิศาสตร์และการตั้งถิ่นฐานที่เก่าแก่ของชนเผ่าที่อยู่ตามพื้นที่ชายแดนด้านทิศตะวันตก ดังนั้นปัญหาเรื่องคนกับป่าจึงเป็นปัญหาอย่างมาก ดังปรากฏ

- 1.) ปัญหาหน่วยราชการประกาศเขตป่าอนุรักษ์ทับพื้นที่ชุมชน และที่ทำกิน
- 2.) ปัญหาหน่วยงานราชการทลายยึดพื้นที่ในเขตชุมชน ที่ทำกิน โดยอ้างความจำเป็นในการใช้ประโยชน์ทางราชการ
- 3.) ปัญหาการอพยพประชาชน ขายขอบออกจากพื้นที่ป่าที่เป็นถิ่นที่อยู่ดั้งเดิม
- 4.) ปัญหาพืชพาณิชย์ขนาดใหญ่ เช่น ไร่อ้อย ทำลายความสมบูรณ์ของธรรมชาติ
- 5.) ปัญหามลภาวะจากเหมืองแร่ การระเบิดหินที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน
- 6.) ปัญหาการกว้านซื้อที่ดินของทุนท้องถิ่น และผู้มีอิทธิพลในพื้นที่

- 7.) ปัญหาโครงการพัฒนาที่ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตชุมชน จากการผลิตไร่หมุนเวียน เปลี่ยนเป็นการผลิตแบบพืชเชิงเดี่ยว ป้อนภาคการผลิตและส่งออกต่างประเทศที่ทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนไป
- 8.) ปัญหานโยบายความมั่นคงตามแนวชายแดน ที่หน่วยงานราชการพยายามอพยพประชาชนออกจากพื้นที่
- 9.) โครงการพัฒนาของรัฐที่ส่งผลต่อป่าอนุรักษ์และประชาชนชายขอบ

แนวทางที่ควรเกิดเพื่อลดแรงปะทะของปัญหา โดยพิจารณาทบทวนนโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ที่ดิน ป่าไม้ ให้มีความสำคัญกับชุมชนท้องถิ่นพร้อมๆ กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากร ให้รวมศูนย์การประสานงาน แต่ไม่รวมศูนย์อำนาจเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาคม ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน โดยเฉพาะความเห็นของคณะรัฐมนตรีต้องพิจารณาตัดสินด้วยระบบคุณค่าของชุมชนท้องถิ่นเป็นสำคัญ โดยพิจารณาในสิ่งเหล่านี้

- 1.) กระจายอำนาจการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสู่ท้องถิ่น
- 2.) รับรองสิทธิชุมชนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน
- 3.) รับรองสิทธิชุมชนต่อระบบการเกษตรพื้นฐาน เช่น แปลงไร่หมุนเวียน ที่ใช้ระบบพักให้ดินฟื้นดินตัว
- 4.) ผลักดันให้มีหลักสูตรการศึกษาท้องถิ่นที่มีเนื้อหาด้านวัฒนธรรม ประเพณีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน โดยชุมชนกำหนดหลักสูตร
- 5.) สนับสนุนกลุ่มท้องถิ่น เครือข่ายให้มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

รูปธรรมของมาตรการการที่จะช่วยให้ความขัดแย้งที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรที่ดินในภาคตะวันตกกลดน้อยลง ผู้ศึกษาเห็นว่า ควรกระทำดังนี้

- 1.) ยกเลิกกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ทั้ง 5 ฉบับ รวมทั้งมติคณะรัฐมนตรีที่ละเมิดสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากร
- 2.) ผลักดันร่างกฎหมาย การจัดการป่าและที่ดินภาคประชาชน
- 3.) ผลักดันร่าง พระราชบัญญัติป่าชุมชนฉบับประชาชน
- 4.) รับรองสิทธิชุมชน ที่อยู่อาศัยและที่ทำกินในเขตป่าที่อยู่มาก่อน
- 5.) รัฐร่วมกับท้องถิ่น สร้างมาตรการป้องกันและลงโทษการบุกรุกป่าของธุรกิจทุน นักการเมือง

เมือง

- 6.) ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาโครงการที่จะส่งผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่น เช่น การทำประมงพาณิชย์ สิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในโครงการพัฒนาของรัฐ
- 7.) พัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ตามวิถีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชุมชน
- 8.) ร่วมสร้างกลไกการชี้ขาด กรณีพิพาทที่มีความขัดแย้งทั้งกับรัฐ เอกชน ธุรกิจทุน
- 9.) เร่งสนับสนุนชุมชนท้องถิ่นเข้าร่วมกำหนดหลักสูตร การศึกษาท้องถิ่นในมิติด้านการจัดการทรัพยากรและวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น

ผู้ศึกษามีตัวอย่างเสนอเกี่ยวกับการสูญเสียที่ดินของคนชายขอบที่ถูกกระทำจากระบบ เพื่อเป็นเหตุผลสนับสนุนว่ารัฐควรคำนึงถึงสิทธิชุมชนอย่างไร ดังเช่น งานของศิริพร คำภูไทย³⁹ ในเรื่อง “ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างกับการสูญเสียที่ดินของคนไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง” ซึ่งศึกษาเมื่อปี 2546 เนื่องจากพบว่าชุมชนคนไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงสูญเสียที่ดินทำกินในหมู่บ้านร้อยละ 46.71 ให้กับคนภายนอก โดยผลจากการศึกษาพบว่า จากการเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิตของคนไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง โดยการพึ่งพาตนเองไปสู่การผลิตแบบทุนนิยม ทำให้ชุมชนต้องสูญเสียที่ดินทำกิน โดยนายทุนจะเข้าไปบุกรุกกลุ่มกะเหรี่ยงที่เป็นเกษตรกร เช่น การกดราคาผลผลิตทางการเกษตร หักค่าปัจจัยการผลิต การเก็บดอกเบี้ยในอัตราสูง ทำให้คนไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงตกอยู่ในภาวะเป็นหนี้ ชักจูง จนต้องยกที่ดินให้กับนายทุน ทั้งนี้ผู้อยู่เหนือคนไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง คือนายทุนและรัฐ โดยนายทุนผูกขาดการผลิตทั้งหมด ทำให้กะเหรี่ยงไม่มีอำนาจต่อรอง ส่วนเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ถูกนายทุนครอบงำ ทำให้คนกะเหรี่ยงต้องยอมนายทุน โดยรัฐสร้างกลไกทำให้คนกะเหรี่ยงทำตามคำสั่ง เช่น ยึดบัตรประชาชน รวมทั้งใช้กฎหมายผ่านเจ้าหน้าที่ปกครอง ช่วงซึ่งที่ทำกินและทำให้คนกะเหรี่ยงกลายเป็นผู้ละเมิดกฎหมาย ในการเข้าไปอยู่ในพื้นที่รัฐ ทั้งนี้ หากคนกะเหรี่ยงต้องอยู่ภายใต้ความสัมพันธ์เช่นนี้ ในชุมชนจะสูญเสียที่ดินให้นายทุนมากขึ้น ส่วนคนกะเหรี่ยงที่เป็นเจ้าของที่ดินจะกลายเป็นเพียงแรงงานรับจ้างทำให้ชุมชนขาดความมั่นคงด้านอาหารและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การแก้ปัญหาต้องเร่งกระตุ้นความคิดคนกะเหรี่ยงให้เลือกแนวทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง

ผู้ศึกษาพบว่าทิศทางการดังกล่าว กำลังเกิดขึ้นในชุมชนคนชายขอบของภาคตะวันตก ไม่ว่าจะเป็นที่บ้านป่าผาก บ้านมะตองสู้ หรือแม้กระทั่งบ้านป่าหมาก-สวนทุเรียน ซึ่งอยู่ในป่าลึก ก็กำลังเผชิญและตกอยู่ในวังวนดังกล่าว ถ้าตราบใดที่พวกเขาไม่รวมตัวกันในชุมชนและเป็นเครือข่ายอย่างที่เกิดขึ้นกับเครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ที่ผู้ศึกษาพบว่า เครือข่ายดังกล่าว แม้รวมตัวกันด้านวัฒนธรรม แต่ก็มีกลิ่นอายเพื่อหนุนเนื่องช่วยเหลือกัน รับรู้ข่าวสาร

³⁹ ศิริพร คำภูไทย, “นายทุน-ข้าราชการบีบกะเหรี่ยงเส้นทาง รีดเงินเป็นหนี้-ยึดบัตรประชาชนหวังอุปถัมภ์ทำกิน”

ระหว่างกันในเรื่องอื่นๆ ด้วย นับว่าเครือข่ายดังกล่าวโดดเด่น ในงานเกี่ยวกับคนชายขอบของภาคตะวันตก ที่ผู้ศึกษา ศึกษา มา โดยมีทั้งจังหวัดกาญจนบุรี อุทัยธานี ราชบุรี สุพรรณบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ตาก และเชียงใหม่ จากปัญหาในพื้นที่แล้วมีกระบวนการหนุนช่วยกัน กลุ่มลักษณะเช่นนี้รัฐควรสนับสนุน และนำร่องเป็นตัวอย่างกับพื้นที่อื่นๆ เพราะสะท้อนภาพความเข้มแข็งของชุมชนในการหนุนช่วยกันเป็นอย่างดี (ศึกษาได้จากเอกสารภาคผนวกที่ 1 และภาคผนวกที่ 2 เรื่องกลุ่มเครือข่ายกะเหรี่ยงบ้านป่าผาก บ้านคลองเสลา)

ภาคตะวันออก

เนื่องจากภาคตะวันออกที่ผู้ศึกษาได้รวบรวมข้อมูลกรณีศึกษาจาก 8 จังหวัด คือ ฉะเชิงเทรา นครนายก ปราจีนบุรี สระแก้ว ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด นั้น กรณีศึกษาส่วนใหญ่สะท้อนปัญหาในเชิงการพัฒนาด้านเศรษฐกิจเพื่อการส่งออก การเกิดนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ในจังหวัดริมชายทะเลขนาดใหญ่ การเร่งรีบการผลิตใช้ที่ดินอย่างไม่คิดถึงอนาคต ถางป่า สมบูรณ์เพื่อปลูกป่าเศรษฐกิจ ที่ดินเขตป่าเปลี่ยนเป็นเขตโรงงานอุตสาหกรรม การใช้ป่าอนุรักษ์อย่างไม่ยั้งคิด เพื่อธุรกิจการท่องเที่ยว สิ่งต่างๆ เหล่านี้สะท้อนผ่านปัญหาของเครือข่ายด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ที่รวมตัวกันในระดับภาค รวม 8 จังหวัด และได้จัดทำ “คำประกาศบูรพา” สะท้อนถึงปัญหาภาพรวมภาคตะวันออก ซึ่งประมวลได้ดังนี้

ภาพโดยรวมของปัญหาภาคตะวันออก เกิดมาจากผลกระทบที่มาจาก การพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิต เกิดโครงการขนาดใหญ่ ซึ่งดำเนินการผ่านมาและกำลังเร่งขยายตัวในยุควิกฤตเศรษฐกิจ ความเติบโตทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในภาคนี้ ได้ชูดรีดแย่งชิง ทำลายต้นทุนฐานทรัพยากรธรรมชาติ ความรู้มรดกเดิมของชุมชนที่ตั้งบนฐานเกษตรกรรมและธรรมชาติ ชูดรีดต้นทุนมนุษย์ โดยใช้แรงงานราคาถูก ทั้งแรงงานในประเทศและต่างชาติ

1.) ทั้งนี้การชูดรีดต้นทุนฐานทรัพยากรธรรมชาติ และต้นทุนมนุษย์ ในภูมิภาคดำรงอยู่ได้ โดยการอาศัยระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทน ภายใต้โครงสร้างอำนาจทางการเมือง ที่เอื้อต่อการเข้าไปเป็นตัวแทน และกุมกลไกในการตัดสินใจเชิงนโยบาย

2.) ปัญหามลพิษอุตสาหกรรม น้ำเสีย อากาศเสีย ส่งผลต่อฐานทรัพยากรของชุมชน อันเป็นต้นทุนเดิมของชุมชน เกิดจากการแย่งชิงทรัพยากรระหว่างภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม แหล่งน้ำธรรมชาติ ถูกผูกขาดและนำมาขายในราคาแพง

3.) ทรัพยากรชายฝั่ง ซึ่งเคยเป็นฐานการดำรงชีพของชุมชน ประมงขนาดเล็กได้รับผลกระทบ เพราะระบบนิเวศชายฝั่งถูกทำลาย สัตว์ทะเลปนเปื้อนสารเคมี เกิดการทำลายป่าชาย

เลน ปัญหาการดูทรายใต้ทะเลของบรรษัทขนาดใหญ่ ทำให้ระบบนิเวศน์ และการเปลี่ยนแปลงของกระแสน้ำ ส่งผลเสียต่อชุมชน

4.) ปัญหาแหล่งท่องเที่ยวอันเป็นผลความรุ่มรวยสำคัญของภูมิภาคถูกทำลาย ทั้งจากผลพวงของอุตสาหกรรม และจากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

5.) ปัญหาสุขภาพอนามัย ชีวิตผู้คน ชุมชน ที่ต้องแบกรับต้นทุนของโรงงานที่ปล่อยมลพิษออกมา บริเวณพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด และแหลมฉบัง สภาพอากาศโดยรอบเลวร้าย พบการปนเปื้อนสารพิษในแหล่งอุปโภค บริโภค การปนเปื้อนในกระแสน้ำ การปนเปื้อนสารพิษในอาหาร พืชผัก ผลไม้ สัตว์ทะเล สัตว์น้ำจืดในอ่างเก็บน้ำ

6.) ปัญหาแรงงาน คนงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานนอกระบบ ถูกโกงค่าจ้างแรงงาน งานไม่ต่อเนื่องขาดสวัสดิการ คัดครองแรงงาน สภาพแวดล้อมในการทำงานเลวร้าย

7.) เกิดปัญหาที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการขยายตัวของพื้นที่การพัฒนาอุตสาหกรรม และโครงสร้างพื้นฐานรองรับอุตสาหกรรม เช่น ปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากโครงการอีสเทิร์น ซีบอร์ด ระยะที่ 2 ปัญหาการปลูกยูคาลิปตัส และการตั้งโรงงานผลิตเยื่อกระดาษในบริเวณป่ารอยต่อ 5 จังหวัด ที่ต้องการพื้นที่เพาะปลูกถึง 7 แสนไร่ ปัญหาผลกระทบที่เกิดจากการก่อตั้งโรงงานกำจัดกากพิษ และขยะจากอุตสาหกรรม เช่น โครงการฝังกลบขยะอุตสาหกรรมในพื้นที่อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว ปัญหาการก่อสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียที่ตำบลคลองด่าน จังหวัดสมุทรปราการ ปัญหาผลกระทบที่เกิดจากการตั้งศูนย์วิจัยนิวเคลียร์ที่อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก ซึ่งเป็นโครงการนำร่องของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์

โดยปัญหาทั้งหมด ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ ก็เพราะพื้นที่ในภาคตะวันออก มิได้วางแผนในการใช้ที่ดินที่ถูกต้อง นโยบายที่เกิดขึ้น ก็เพื่อการพัฒนาไปตามกระแสของนโยบายผลิตเพื่อการส่งออกในช่วงเวลาหนึ่ง ต่อเมื่อเกิดผลกระทบในวงกว้างแล้ว การหันกลับมาเพื่อทบทวนอาจกล่าวได้ว่าสายเกินไป ประกอบกับมิติทางการเมืองในภูมิภาคนี้ สร้างเงื่อนไขที่ทำให้การพัฒนาเป็นไปในทิศทางที่ผิดพลาด ทั้งนี้เพราะ ปัญหาการผูกขาดของนักการเมืองที่กักตุนที่ดิน ที่ได้มาโดยมิชอบ มีส่วนส่งเสริมให้ทิศทางของการพัฒนาที่ดินเป็นไปเพื่อสนองการปันกระแสความต้องการที่ดินเพื่อการพัฒนาแบบรวบรัดและสร้างมายาภาพเกินจริงของการเปลี่ยนพื้นที่ เพื่อการเกษตรไปสู่อุตสาหกรรม หรือเปลี่ยนการผลิตแบบที่ดินแปลงเล็ก กลายเป็นการผลิตพืชเชิงเดี่ยวในที่ดินขนาดใหญ่ และนี่คือภาพสะท้อนที่เป็นจริงในภาคตะวันออก ซึ่งต้องมีมาตรการ เพื่อการเปลี่ยนแปลงไปสู่การแก้ไขปัญหา คือ

1.) หยุดยั้งการพัฒนาอุตสาหกรรม และโครงการขนาดใหญ่ ทั้งหมดเป็นเวลาอย่างน้อย 20 ปี เพื่อการฟื้นฟู ชดเชยผลกระทบที่เกิดขึ้น กับฐานทรัพยากรของชุมชน ทั้งด้านสุขภาพ และคุณภาพชีวิต

2.) ร่วมกันสร้างการเมืองภาคประชาชน ที่เน้นการมีส่วนร่วม โดยการสร้างเครือข่าย กลุ่มองค์กรภาคประชาสังคม ภาคตะวันออก เพื่อการตรวจสอบ กำกับกระบวนการเชิงนโยบายโดยตรง กล่าวสำหรับปัญหาพิพาทที่ดินระหว่างรัฐกับประชาชนนั้น ผู้ศึกษาพบว่า ถ้าพื้นที่ใดประชาชนรวมตัวกัน เรียกร้องแสดงความคิดเห็นเป็นกลุ่ม เครือข่าย ปัญหา มักได้รับการแก้ไข และยุติได้ ในระดับพื้นที่ ไม่ยืดเยื้อ และด้วยเหตุนี้กรณีศึกษาด้านลึก 10 กรณี (ในภาคผนวก 2) ที่ผู้ศึกษาคัดเลือกมาจาก 100 กรณี เพื่อดำเนินการศึกษาเสนอผ่านสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยในโอกาสต่อไปนั้น ผู้ศึกษาเลือกมาจาก กรณีศึกษาที่มีเครือข่ายหนุนช่วยกันในชุมชน คือ

- 1.) กรณีศึกษาบ้านจะคี่ฟือ – พุจี้อ จังหวัดกาญจนบุรี
- 2.) กรณีศึกษาบ้านคลองเสลา-ปากันชนห้วยขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี
- 3.) กรณีศึกษาบ้านป่าผาก จังหวัดสุพรรณบุรี
- 4.) กรณีศึกษาบ้านตากแดด จังหวัดราชบุรี
- 5.) กรณีศึกษาบ้านสวนทุเรียน ป่าหมาก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- 6.) กรณีศึกษาดำบลแซร์อ-ช่องกุ่ม จังหวัดสระแก้ว
- 7.) กรณีศึกษาบ้านเวียคาคดี จังหวัดกาญจนบุรี
- 8.) กรณีศึกษาบ้านมะตองสู้ จังหวัดกาญจนบุรี
- 9.) กรณีศึกษาบ้านคลองชายธง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- 10.) กรณีศึกษาที่ดินแควระบบ-สียัด จังหวัดฉะเชิงเทรา

สังเกตว่าส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดกาญจนบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ทั้งนี้เพราะประชาชนชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงที่อยู่ในจังหวัดกาญจนบุรี สุพรรณบุรี อุทัยธานี ราชบุรี และประจวบคีรีขันธ์ มีการรวมตัวในรูปแบบเครือข่ายหนุนช่วย ประชุม และส่งผ่านข้อมูลปัญหากันตลอด สำหรับงานวิจัยในช่วงที่ 2 นั้น ถ้าสนับสนุนและส่งเสริมขบวนการประชาชน ประเภทนี้ได้ จะทำให้ชุมชนเข้มแข็ง และกระแสประชาคมเช่นนี้ คือทางออกของปัญหาการพิพาทในเรื่องที่ดินระหว่างรัฐกับประชาชน เป็นเบื้องต้นที่ใกล้เคียงที่สุด ดังผลการศึกษาของชัยศิริ สมุทรวานิช ในเรื่อง **“แนวทางแก้ไข ปัญหาเศรษฐกิจ-การเมือง”**⁴⁰ ที่ว่าตั้งแต่การล่มสลายของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย กล่าวได้ว่าเกิดผลกระทบใหญ่หลวง 2 ด้าน ต่อสังคมไทย คือ ด้านการเมือง การทหาร และด้านการปลดปล่อยพลังชุมชน หรือพลังการจัดตั้งในชนบท ที่ผ่านมาจากการหวังพึ่งศูนย์กลางในเชิงอุดมการณ์ไปสู่การรวมกลุ่มย่อยๆ หลายกลุ่ม เกี้ยวโยงโดยตรงต่อการเคลื่อนไหวในลักษณะเผชิญหน้า ต่อรองกับกลไกรัฐ เช่น ข้าราชการในส่วนภูมิภาค และต่อรองโดยตรงกับศูนย์กลางอำนาจ ที่มีพรรคการเมืองผลักดันเข้ามาสู่ระบบราชการ ซึ่งมีอำนาจวินิจฉัย สั่งการโดยตรงจาก

⁴⁰ ชัยศิริ สมุทรวานิช. แนวทางการแก้ไขปัญห เศรษฐกิจ-การเมืองไทย กรุงเทพฯ : สถาบันนโยบายการศึกษา, 2543 หน้า 133

กรุงเทพฯ การรวมตัวเป็นพลังของกลุ่มต่างๆ เหล่านี้ โดยนัย ก่อตัวเพื่อกดดัน เพื่อเปลี่ยนแปลงนโยบายจัดสรรทรัพยากรระดับท้องถิ่นโดยตรง ขณะเดียวกันการสลายอำนาจของกลุ่มจัดตั้งเชิงอุดมการณ์ เช่น พรรคคอมมิวนิสต์ ก็ทำให้เกิดผลดีอย่างต่อเนื่อง ในเชิงอุดมการณ์ของประชาชนในชนบท กล่าวคือ ทำให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อต่อรองกับอำนาจโดยตรง ไม่ต้องผ่านองค์กรอื่น ซึ่งแปลกแยกกับปัญหาเฉพาะหน้าของคนยากคนจน ในชนบทอีกต่อไป ความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจระหว่างกลุ่มต่างๆ ซึ่งเดิมอยู่กระจัดกระจาย ส่งผลให้เกิดวิถีคิดรวมศูนย์ปัญหาของพื้นที่ต่างๆ ที่มีลักษณะการต่อสู้ที่คล้ายกัน นำไปสู่องค์กรในภาคประชาชน ที่พบว่าการทำงานแบบเครือข่าย **เพิ่มการต่อรองที่กดดันร่วมกันเป็นกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด รวมทั้งสามารถเปลี่ยนฐานะจากการต่อรองอำนาจไปสู่การเป็นอำนาจ ต่อรองพลังของตนเอง**

ดังนั้นผลการศึกษาและสำรวจข้อพิพาทและความขัดแย้งปัญหาที่ดินในประเทศไทย ระยะที่ 1 ในส่วนข้อพิพาทและความขัดแย้งในภาคตะวันตกและภาคตะวันออกนั้น อาจสรุปได้ว่า กรณีปัญหา 100 กรณี ส่วนใหญ่เกิดจากผลการบริหารจัดการทรัพยากรที่ดิน แบบรวมศูนย์อำนาจ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ดังนั้น วินาทีนี้เป็นของประชาชนที่จะได้รวมตัวกันเรียกร้องการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ในรูปประชาคม เครือข่ายในพื้นที่ของตนเอง เพื่อสร้างอำนาจการต่อรอง และร่วมกันแก้ปัญหาข้อพิพาทที่เกิดขึ้น ดังเช่นที่ผลการศึกษาเริ่มสะท้อนปรากฏการณ์รูปรอย ดังกล่าวแล้ว

เนื่องจากที่ดินเป็นปัจจัยพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีพ การจัดการแก้ไขปัญหาดินจึงโยงสัมพันธ์กับปัญหาในเรื่องต่างๆ เช่น ปัญหาที่อยู่อาศัย ปัญหาหนี้สิน ปัญหาการประกอบอาชีพ การวางทิศทางและแนวทางการแก้ไขปัญหาดินได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมจะมีผลต่อการแก้ไขปัญหาคความยากจนในด้านอื่นๆ เช่นเดียวกัน การพิจารณาเลือกกรณีสำหรับศึกษาสภาพแนวโน้ม 10 กรณีที่เป็นผลการศึกษาสำรวจในวงกว้าง 10 กรณีนั้น มีความจำเป็นต้องพิจารณาแนวทางการศึกษาเชิงปฏิบัติการในพื้นที่พร้อมๆ กันไป กับการหาช่องทางในการแก้ไขปัญหาดินในกรณีนั้นๆ ไปด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในจังหวัดกาญจนบุรี 3 กรณี คือ กรณีศึกษาบ้านจะคีฟือ-พุจี้อ กรณีศึกษาบ้านเวียคาคี กรณีศึกษาบ้านมะตองสู้ กรณีศึกษาในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2 กรณี คือ กรณีศึกษาบ้านสวนทุเรียน-ป่าหมาก และกรณีศึกษาบ้านคลองชายธง กรณีศึกษาบ้านคลองเสลา-ปากันชนห้วยขาแข้ง ในจังหวัดอุทัยธานี กรณีศึกษาบ้านป่าหมาก ในจังหวัดสุพรรณบุรี กรณีศึกษาบ้านคลองตากแดดในจังหวัดราชบุรี กรณีศึกษาตำบลแร้วอ-ช่องกุ่ม ในจังหวัดสระแก้ว และกรณีศึกษาที่ดินแควระบม-สียัด จังหวัดฉะเชิงเทรา

ผู้ศึกษาเห็นว่า การแก้ไขปัญหาดินควรเริ่มที่การสำรวจหาความรู้ เกี่ยวกับการรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลในระดับครอบครัว ชุมชนและตำบล การดำเนินการในระดับพื้นที่ที่มีหน่วยงานในพื้นที่ ดำเนินการจากระดับตำบล โดยมีแผนการจัดการระดับชุมชน และเนื่องจากปัญหาดินเป็น

ปัญหาเชิงโครงสร้างและระบบ ทั้งในด้านนโยบาย ระบบกฎหมาย ระบบภาษี ทำให้ต้องอาศัยการผลักดันกับสภาพความเป็นจริง ทำให้กลไกระดับพื้นที่ได้สนับสนุน ตรวจสอบ เพื่อก่อให้เกิดการแก้ไขตามสภาพความหลากหลายแตกต่างในแต่ละพื้นที่ และประการสำคัญกระบวนการศึกษาสภาพแนวโน้ม ในช่องต่อไปควรได้ศึกษาและปฏิบัติการในด้านการจัดองค์กร เพื่อสร้างระบบการจัดการที่ดินชุมชนในระดับท้องถิ่น มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คณะกรรมการร่วมหลายฝ่าย (มีสถานภาพทางกฎหมายรองรับ) มีหน่วยงานดำเนินงานในระดับ ตำบล อำเภอ จังหวัด มีการดำเนินงานเป็นส่วนหนึ่งของแผนชุมชน และที่ละเลยไม่ได้คือ กิจกรรมที่ต้องสำรวจตรวจสอบข้อมูลของชุมชนเกี่ยวกับปัญหาที่ดิน การถือครองที่ดินที่ถูกต้องถูกต้อง ที่ทิ้งร้าง การกำหนดแนวทาง มาตรการ กติกา เพื่อแก้ไขปัญหาในการจัดการร่วมกัน รวมไปถึงการจัดทำแผนแม่บทชุมชนเกี่ยวกับการจัดสรรที่ดิน การรับรองสิทธิในที่ดินและกำหนดแผนการใช้ประโยชน์ ประเด็นต่างๆเหล่านี้จะได้รับการพิจารณาในการดำเนินกิจกรรมในแผนต่อไป

(4) ตัวอย่างกรณีศึกษาที่น่าสนใจ

ปัญหาที่ดินตำบลแซร์อ – ชองกุม อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว

ที่ตั้ง

บ้านเขาน้อย	}	ตำบลแซร์อ อำเภอวัฒนานคร
บ้านเขาพนมสุวรรณ		
บ้านทรัพย์สมบูรณ์		
บ้านแซร์อ		
บ้านแผ่นดินเย็น		
บ้านชองกุม		ตำบลชองกุม อำเภอวัฒนานคร
บ้านเนินขาม		ตำบลทัพราช อำเภอตาพระยา
บ้านไทยสามัคคี		ตำบลโคกกลางอำเภอตาพระยา

ประเภทพื้นที่

ป่าสงวนแห่งชาติโคกสูง อุทยานแห่งชาติปางสีดา สวนป่าชองกุน้อย ของกรมป่าไม้

กลุ่มปัญหา

ประชาชนกับหน่วยงานกรมป่าไม้ สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว อุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช และกลุ่มอิทธิพลท้องถิ่น กลุ่มทุน

รายละเอียดของปัญหา

นายหล่อ ลาภา นายสุณีย์ พรหมมา นายพงษ์ ยิ่งนอก และราษฎรจังหวัดสระแก้ว รวม 890 คน มอบหมายให้ทนายความของสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.) ยื่นฟ้องเจ้าหน้าที่ของรัฐ ต่อศาลปกครอง โดยอ้างว่าถูกยึดที่ดินมากกว่า 20 ปี ไปเป็นอุทยานแห่งชาติปางสดา ป่าสงวนแห่งชาติและที่ดินสาธารณะประโยชน์ ทั้งที่ราษฎรมีเอกสาร ส.ค.1 น.ส. 3 ก และใบ ภบท.5, 6 และ 11 โดยทำให้ราษฎรกลายเป็นผู้ยากไร้ที่ดินทำกิน ในเขตตำบลแซร์อ้อ ตำบลช่องกุ่ม อำเภอวัฒนานคร ตำบลโคกลาน ตำบลทัพราช อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว โดยให้กรมป่าไม้พิจารณาให้ความช่วยเหลือ ร่วมกับสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จังหวัดสระแก้ว ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2540 วันที่ 30 มิถุนายน 2541 เนื่องจากอุทยานแห่งชาติปางสดาและสวนป่าของทางราชการ ปักเขตและปลูกต้นไม้ทับที่ทำกินของเกษตรกร ให้ ส.ป.ก. ดำเนินการปฏิรูป จัดสรรที่ดินให้แก่ราษฎรในพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดิน ซึ่ง ส.ป.ก. ประกาศแนวเขตปฏิรูปที่ดิน มา 3 ครั้ง แล้วในป่าสงวนแห่งชาติโคกลาน

ภาพโดยรวมของปัญหา

ประชาชนส่วนใหญ่อพยพมาจากภาคอีสาน และคนที่มีภูมิลำเนา ในพื้นที่พิพาทเดิมได้ทำกินและมีที่อยู่อาศัยครอบครองที่ดินเพื่อเกษตรกรรม นานที่สุดรุ่นลูกหลานที่เขาทำกินราวปี 2522 โดยบางส่วน รับมรดกตกทอดจากบิดามารดา บางส่วนแผ้วถางจับจองเอง ป่าสงวนแห่งชาติป่าแก่งดินสอ ป่าแก่งใหญ่ ป่าเขาสะโตน และป่าท่ากระบาก (ซึ่งถูกประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติ ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 239 ปี 2510 ที่ประชาชนในเวลานั้นทราบแต่เพียงว่าเป็นป่าสงวนแห่งชาติ ไม่ทราบว่ามีความหมายอะไรรับรอง บังคับใช้) นอกจากนี้ยังมีป่าโคกลาน ซึ่งมีพื้นที่เขตติดต่อระหว่างอำเภอวัฒนานคร และอำเภอตาพระยา (ซึ่งเวลานั้นขึ้นอยู่กับจังหวัดปราจีนบุรี แต่ปัจจุบันขึ้นอยู่กับจังหวัดสระแก้ว) โดยไม่มีเอกสารสิทธิที่ดิน นอกจากได้เสียภาษีบำรุงท้องที่ (ภบท. 5 และภบท. 6) ให้ แก่ฝ่ายปกครอง ซึ่งที่ดินส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในตำบลแซร์อ้อ ตำบลช่องกุ่ม อำเภอวัฒนานคร ในปี พ.ศ. 2521 ได้มีพระราชกฤษฎีกา กำหนดเขตที่ดินในท้องที่อำเภอตาพระยาเป็นเขตปฏิรูปที่ดิน ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 95 ตอนที่ 107 ลงวันที่ 2 ตุลาคม 2521 ในโครงการป่าตาพระยาและโครงการป่าโคกลาน

ต่อมาในปี 2536 มีพระราชกฤษฎีกา กำหนดเขตที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดสระแก้วในท้องที่ตำบลหนองน้ำใส ตำบลช่องกุ่ม ตำบลแซร์อ อำเภอดมณานคร และตำบลหันทราย ตำบลหนองสังข์ อำเภอรัญประเทศ ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 11 ตอนที่ 196 ลงวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2536 ในโครงการป่าเขาฉกรรจ์ฝั่งเหนือ ทว่าก่อนหน้าที่จะมีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินในปี 2536 นั้น พื้นที่ในแนวเขตป่าสงวนดังกล่าว ได้มีประชาชนจำนวนมากเข้าอยู่อาศัยและทำกินกลับถูกรวมป่าไม้ ประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติดังกล่าวข้างต้น กล่าวคือ ป่าแก่งดินสอ ป่าแก่งใหญ่ ป่าเขาสะโตน และป่าท่ากระบาก ในท้องที่ตำบลแก่งดินสอ อำเภอนาดิ ตำบลบ้านแก้ง ตำบลห้าแยก ตำบลโคกปี้ง อำเภอดมณานครและตำบลหนองน้ำใส ตำบลช่องกุ่ม อำเภอดมณานคร จังหวัดปราจีนบุรี ให้เป็นอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2525 จำนวนเนื้อที่ 527,500 ไร่ เรียกอุทยานแห่งชาติปางสีดา โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 99 ตอนที่ 24 ลงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2525 นอกจากนั้นช่วงระหว่างปี 2529 – 2535 ทางราชการได้เข้าไปดำเนินการปลูกสวนป่ายุคาลิปตส์ จำนวน 2 พื้นที่ จำนวน 5 แปลง คือสวนป่าช่องกุ่มน้อย แปลงปี 2529 แปลงปี 2535 สวนป่าหนองตะเคียน แปลงปี 2531 แปลงปี 2532 และแปลงปี 2533 ทับที่ทำกินของประชาชน โดยมีการกระจายค่าชดเชยทดแทน และจัดหาพื้นที่รองรับแต่อย่างใด ซึ่งการกระทำดังกล่าวได้สร้างความเดือดร้อน ความเสียหายให้แก่ประชาชนที่ทำกินอยู่ในพื้นที่เป็นอย่างมาก ประชาชนผู้เดือดร้อน ซึ่งยากไร้ในพื้นที่ดังกล่าวได้ดำเนินการร้องเรียนขอให้มีการแก้ไขปัญหาตลอด แต่ก็ไม่มีหน่วยงานราชการ หรือ รัฐบาลแก้ไขปัญหาแต่อย่างใด

ภูมิศาสตร์กายภาพของประชาชนที่เดือดร้อน

จำนวนครัวเรือนที่ร้องเรียน เดือดร้อนมากกว่า 78 ครัวเรือน จำนวนประชากร 414 คน (สำรวจปี 2542) จำนวนที่ดินที่ถูกกฎหมายอุทยานแห่งชาติและสวนป่าทับพื้นที่ 3,140 ไร่ เฉลี่ยการถือครองที่ดิน ครัวเรือนละ 40.25 ไร่ เฉลี่ยจำนวนคนที่ถือครองที่ดิน 7.5 ไร่ ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ทำไร่ ทำสวน ประชาชนที่ร้องเรียนมากจากพื้นที่บ้านช่องกุ่ม บ้านโคกไม้งาม บ้านไทยสามัคคี บ้านซบสมบุรณ์ บ้านเขาน้อย บ้านพรมสุวรรณ บ้านแผ่นดินเย็น บ้านแซร์อและบ้านด่านไพร ในท้องที่พิพาท 3 ตำบล คือ ตำบลช่องกุ่ม หมู่ที่ 1, 2, 3, 4, 5 และหมู่ที่ 7 อำเภอดมณานคร จังหวัดสระแก้ว ตำบลแซร์อ หมู่ที่ 2, 3, 5, 6, 7, 9, 10, 11, และหมู่ที่ 12 อำเภอดมณานคร และตำบลโคกลาน หมู่ 4 อำเภอดมณานคร จังหวัดสระแก้ว

การดำเนินการของหน่วยงานราชการที่ผ่านมา

1. ตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหา และคณะกรรมการสำรวจพื้นที่และให้ตัวแทนราษฎรทั้ง 7 หมู่บ้านร่วมสำรวจไปแจ้งข้อมูลต่อหัวหน้าฐานปฏิบัติการป่าไม้ทรัพย์สมบูรณ์ ซึ่งเป็นฐานป่าไม้ในพื้นที่ เพื่อร่วมกันสำรวจจัดหาพื้นที่รองรับให้แก่ผู้ร้องเรียน เพื่อประสานงานกับสำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดสระแก้วในการหาพื้นที่

2. คณะกรรมการสำรวจพื้นที่รองรับ เสนอผลการสำรวจ แปลงพื้นที่รองรับจำนวน 13 แปลง มีการรับพิจารณาพื้นที่ดังกล่าว 8 แปลง ไม่รับพิจารณา 3 แปลง และพิจารณาทบทวนใหม่ 2 แปลง

3. พื้นที่รองรับแบ่งได้ 2 กลุ่ม คือ อยู่ในอุทยานแห่งชาติปางสีดา สวนป่าของกรมป่าไม้ และพื้นที่อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดิน ซึ่งพื้นที่ทั้งสองกลุ่มต้องใช้กฎหมายปฏิรูปที่ดิน กระจายสิทธิ การรับรองผู้ครอบครองเดิม ให้สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดสระแก้วรับผิดชอบดำเนินการ โดยตั้งคณะกรรมการเพื่อสำรวจรังวัดพื้นที่ สอบสวนสิทธิ โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลร่วมเป็นอนุกรรมการ

4. ตัวแทนผู้เดือดร้อนประชุมร่วมกับสำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดสระแก้วในวันที่ 3 เมษายน 2545 ตอกรณีแปลงที่ดิน 2 แปลง ในพื้นที่บ้านแผ่นดินเย็น จำนวน 3,000 ไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดินที่ต้องดำเนินการ แต่ ส.ป.ก. ระบุว่าพื้นที่ดังกล่าวอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติปางสีดาและมีจำนวนเพียง 1,028 ไร่ ซึ่งประเด็นดังกล่าว ผู้ร้องเรียนระบุว่าไม่ถูกต้อง เพราะพื้นที่ดังกล่าวมีผู้นำกรุกที่มีสิทธิพลเข้าใช้ประโยชน์เป็นแปลงขนาดใหญ่ ปลูกอ้อย โดยไม่มีใครกล้าเข้าไปตรวจสอบ ผู้ร้องเรียนจึงร้องให้ ส.ป.ก.เข้าไปดำเนินการตรวจสอบ และถ้าหากไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ยึดที่ดินกลับมาจัดสรรให้กับผู้ไม่มีที่ดินทำกิน

แต่นับจากการประชุม เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2545 กับ ส.ป.ก. นั้น ไม่มีความคืบหน้าใดๆ ในพื้นที่ เนื่องจากข้าราชการมีการย้าย เปลี่ยนตำแหน่งในจังหวัดสระแก้ว ในสำนักงานปฏิรูปที่ดินสระแก้ว ป่าไม้จังหวัดสระแก้ว จนทำให้เรื่องราวการแก้ไขปัญหาไม่ต่อเนื่อง ราษฎรได้เดินทางไปร้องเรียนที่จังหวัดสระแก้วหลายครั้ง และไปประสานงานเข้าพบผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว พร้อมกับการชุมนุมผู้เดือดร้อนกว่า 300 คน เมื่อปี 2547 แต่เรื่องก็ไม่ได้รับการแก้ไข กระทั่งได้ประสานงานเข้าพบนายจาตุรนต์ ฉายแสง รองนายกรัฐมนตรี ซึ่งกำกับดูแลราชการจังหวัดสระแก้ว ผ่านผู้แทนรับเอกสาร เพื่อให้ประสานงานกับสำนักงานแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ(กปร.) ดำเนินการสั่งการให้ กปร.จังหวัดสระแก้ว รับบรรจุเรื่องดังกล่าวเข้าสู่การพิจารณาระดับจังหวัด โดยดำเนินการต่อแต่ต้นปี 2547 กระทั่งปัจจุบันประเด็นดังกล่าวไม่มีความคืบหน้าแต่อย่างใด

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

1. มีหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน คือ จังหวัดสระแก้ว สำนักงานปฏิรูปที่ดินเกษตรกรรมจังหวัดสระแก้ว กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์และพันธุ์พืช องค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 3 ตำบล และกรมการปกครองและควรประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) เพื่อดำเนินการกับกลุ่มอิทธิพลที่เข้าไปยึดที่ดินจำนวนมากในพื้นที่บ้านแผ่นดินเย็น ซึ่งอยู่ในเขตปฏิรูปที่ดิน
2. ข้อมูลที่ราชการดำเนินการสำรวจ รั้ววัด จำนวนที่ดินไม่ตรงกับความจริงในพื้นที่ ต้องตรวจสอบใหม่ในบริเวณแปลงที่ดินบ้านแผ่นดินเย็น ถ้าที่ดินดังกล่าวอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ ต้องกันออกแล้วนำมาปฏิรูปที่ดินจัดสรรให้ผู้ร้องเรียน ซึ่งไม่มีที่ดิน ไม่ใช่ปล่อยให้กลุ่มผู้มีอิทธิพลท้องถิ่น ใช้ประโยชน์ ครอบครองที่ดินดังกล่าว โดยอยู่นอกระบบกฎหมาย ไม่มีใครทำอะไรได้ ต้องตรวจสอบแปลงที่ดินในเขตตำบลเขาร้อย ซึ่งถูกอ้างว่าเป็นสวนป่าของรัฐ มีพื้นที่ป่า ป่าเสื่อมโทรม แต่เจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่ปล่อยให้มีการเมืองท้องถิ่น นายทุน จากพื้นที่ต่างๆเข้าไปใช้ประโยชน์ โดยไม่มีใครดำเนินการอย่างไร
3. เนื่องจาก ส.ป.ก. สระแก้วได้ดำเนินการขึ้นบัญชีคัดเลือกเกษตรกรเข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน โครงการป่าโคกสูง มีที่ตั้งที่ดินในอำเภอดมณีนคร จังหวัดสระแก้ว จำนวน 355 (ตัวเลขในปี 2544) โดยตำบลช่องกุ่ม มีหมู่ 1, 2, 5 และ 7 ตำบลเขาร้อย มีหมู่ 2, 3, 5, 6, 7, 9, 10 และ 12 ส่วนตำบลโคกหลาน มีหมู่ 1, 2, 4, 5, 6 และหมู่ 9 ซึ่งเห็นว่าส่วนใหญ่ พื้นที่ดังกล่าวล้วนแต่มีประชาชนอยู่ในพื้นที่ที่รั้ววัด ที่มีการสอบสวนสิทธิอยู่แล้ว การที่จะเบียดแทรกให้ประชาชนผู้ร้องเรียน 78 ครอบครัว เข้าไปโดยทางราชการไม่ดำเนินการนั้น อาจเป็นปัญหาด้านมวลชน เห็นว่าการขึ้นบัญชีดังกล่าว มีการแสดงสิทธิเกินจำนวนที่ควรจะได้รับ บางกรณีขาดคุณสมบัติ ซึ่งควรมีการตรวจสอบใหม่ โดยเฉพาะผู้ที่อยู่นอกภูมิลำเนา ผู้แจ้งสิทธิเกินจำนวนมีหลายแปลง ต้องนำที่ดินส่วนหนึ่งมาจัดสรรกระจายสิทธิให้แก่ผู้ร้องเรียน
4. ยังคงมีการยืนยันถึงความจำเป็นที่กรมป่าไม้ กรมอุทยานสัตว์ป่าและพันธุ์พืช จะต้องกันพื้นที่ที่เป็นแปลงเกษตรกรรมในเขตที่ดินบ้านแผ่นดินเย็น ที่มีกลุ่มอิทธิพลท้องถิ่นถือครองอยู่ ให้ ส.ป.ก. นำมาปฏิรูปที่ดินให้แก่ผู้ไม่มีที่ดินทำกิน โดย ปปง. กรมการปกครอง จังหวัดสระแก้ว และรัฐบาลต้องดำเนินมาตรการเด็ดขาด เพื่อให้ที่ดินที่ผู้มีอิทธิพลถือครอง นำมาเข้าสู่โครงการปฏิรูปที่ดินโดยเร็วที่สุด ซึ่งทั้งกรมป่าไม้และกรมอุทยานฯ ต้องเอื้อให้เกิดการกันที่ดินที่เป็นแปลงเกษตรกรรม มาปฏิรูปที่ดิน แล้วจัดที่ให้แก่ผู้ร้องเรียน
5. กระบวนการขั้นตอนดังกล่าว กระทำโดยได้รับความร่วมมือจาก กพร. จังหวัดสระแก้ว เพื่อยืนยันถึงการดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างถูกต้องและยุติธรรม และประสานงานกับหน่วย

งานที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดีเป็นเอกภาพ ถ้าจะต้องทำให้เป็นกรณีตัวอย่างก็ต้องทำให้การนำที่ดินที่ผู้มีอิทธิพลเข้าถือครองรายใหญ่ จำนวนมาก มาปฏิรูปที่ดินให้แก่ประชาชนผู้ยากไร้

ตารางแสดงความคิดเห็นของการแก้ไขปัญหา
พื้นที่ ภาคตะวันตกและตะวันออก

กรณี	เรื่อง	กลุ่ม	ยุติ	ยังไม่ยุติ	กระบวนการการดำเนินการ
1.	ขอให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงแนวเขตอุทยานแห่งชาติทับซ้อนพื้นที่ป่ากินและที่สาธารณะประโยชน์ของชุมชน และสำนักสงฆ์	1	/		หลังจากที่เจ้าหน้าที่ไปรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างแล้ว ชาวบ้านร้องเรียนนายกรัฐมนตรี้และหน่วยงานต่างๆ มีการตรวจสอบและชี้แจงจากหน่วยงานในพื้นที่เสนอต่อส่วนกลาง
2.	ให้ตรวจสอบการออกเอกสารสิทธิ น.ส.3 ก ในที่ดินโดยมิชอบ และที่ดินที่ได้รับเอกสารสิทธิสร้างสิ่งกีดขวางทับลำธารสาธารณะของชุมชน	12	/		นายอำเภอของผามูมิได้ให้สำนักงานที่ดินจังหวัดกาญจนบุรีตรวจสอบเอกสารสิทธิที่ออกให้นางสาวศิริรัตน์ ฐูปกล้า โดยออกตามหลักฐาน กสน.5 เป็นโฉนด 2 แปลง ไม่ทับลำห้วยสาธารณะ
3.	ให้ตรวจสอบเหตุของการทำลายสภาพป่าของอุทยานแห่งชาติเฉลิมรัตนโกสินทร์ การบุกรุกที่ดินในเขตอุทยานแห่งชาติ	14	/		มีการตรวจสอบโดยจังหวัดกาญจนบุรี และสำนักงานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อให้หัวหน้าอุทยานแห่งชาติรัตนโกสินทร์ดำเนินการกับผู้บุกรุกและลงโทษเจ้าหน้าที่ที่ละเลยการปฏิบัติหน้าที่
4.	ร้องเรียนว่าถูกเจ้าหน้าที่ห้ามเข้าทำประโยชน์ที่ดินบริเวณป่าเขาพระยาชีป่อแร่ อำเภอทองผาภูมิ	1	/		ต้องตรวจสอบการใช้ที่ดินของราษฎร ซึ่งทำประโยชน์มาตั้งแต่ปี 2525 เมื่อนำมติ ครม.วันที่ 30 มิถุนายน 2541 มาจับประเด็นพิสูจน์สิทธิ จะทำให้สิทธิและโอกาสของชาวบ้านเหนือกว่าเจ้าหน้าที่
5.	ขอความเป็นธรรมถูกดำเนินคดีอย่างไม่เป็นธรรมกรณีปรับไถ่ที่ดินทำกิน	1	/		นายอำเภอไทรโยคตรวจสอบข้อเท็จจริง ประสานงานกับหน่วยงานป้องกันรักษาป่า ที่ กจ. 1 ไทรโยค
6.	ให้ตรวจสอบผู้มีอิทธิพลและเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจบุกรุกทำลายสาธารณะของชุมชน	14	/		อยู่ในขั้นตอนตรวจสอบว่ามีการฉ้อโกงหรือไม่กรณีจะจริงหรือไม่กระทำได้โดยใครและจะดำเนินการกับผู้บุกรุกดังกล่าวอย่างไร
7.	ร้องเรียนให้ตรวจสอบเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการเป็นผู้จัดสรรที่ดินในเขตอุทยานแห่งชาติและทำ	14	/		มีการตรวจสอบในระดับพื้นที่หลายหน่วยงานและแจ้งให้จังหวัดกาญจนบุรีทราบแล้วว่ามีหน่วยงาน หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปกระทำคามผิด

ตารางแสดงความคิดเห็นของการแก้ไขปัญหา
พื้นที่ ภาคตะวันตกและตะวันออก

กรณีที่	เรื่อง	กลุ่ม	ยุติ	ยังไม่ยุติ	กระบวนการการดำเนินการ
	ความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้				
8.	ขอความเป็นธรรมให้การคุ้มครองช่วยให้เข้าทำกินในที่ดิน โดยไม่ถูกข่มขู่คุกคาม	14	/	/	ยังตรวจสอบไม่ได้ว่าใครเป็นผู้มีสิทธิพลที่เกิดดินชาวบ้านที่ร้องเรียนเนื่องจากข้อมูลไม่ชัดเจน
9.	ขอความเป็นธรรมที่ดินถูกบุกรุกนำไปสร้างฮวงซุ้ย	11	/	/	ยังไม่ชัดเจนว่าสมาชิกสภาเทศบาลตำบลพะเยา อำเภอท่ามะกา บุกรุกที่ดินของผู้ร้องนั้น ที่ดินมีฐานะอย่างไร
10.	ไม่ได้รับความเป็นธรรมถูกบุกรุกที่ดินและนำที่ดินไปจัดสรรอย่างไม่เป็นธรรม	8	/	/	ไม่ชัดเจนในเรื่องสถานะของที่ดิน อยู่ระหว่างการตรวจสอบ โดยจังหวัดกาญจนบุรี ส่งเรื่องให้อำเภอไทรโยคแล้ว
11.	ในการตรวจสอบการใช้งบประมาณแผ่นดินเพื่อพวกพ้องครอบครัว บุกรุกป่า แล้วถ้างเลที่ดินในเขตป่าเข้ายึดถือครอบครอง	14	/		มีการตรวจสอบในระดับพื้นที่แล้วโดยนายอำเภอของผวกภูมิและสำนักงานบริหารจัดการในพื้นที่ปาดูรุักษ์ 5
12.	ให้เร่งตรวจสอบบ้านแต่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ไม่มั่นคง	1	/		มีการตรวจในระดับพื้นที่ คืออำเภอสังขะบุรีแล้ว
13.	ให้ตรวจสอบรังวัดแนวเขตเพราะที่ดินทับซ้อนกันกับที่ดินประทานบัตรโรงโม่หิน	4	/		จังหวัดกาญจนบุรีให้อำเภอด่านมะขามเตี้ยเร่งตรวจสอบข้อเท็จจริงในพื้นที่แล้ว
14.	ตรวจสอบผู้มีสิทธิบุกรุกที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชนและทำลายป่า	14	/		ผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรีมีหนังสือถึงนายอำเภอไทรโยคให้มีการตรวจสอบข้อเท็จจริงในพื้นที่
15.	ขอความเป็นธรรมเรื่องที่ดิน ขอสิทธิในที่ดิน	6	/		จังหวัดกาญจนบุรีให้นายอำเภอหนองปรือเร่งตรวจสอบข้อเท็จจริง
16.	ไม่ได้ความเป็นธรรมจากการกู้เงิน ทำให้เอกชนโดนคดีไม่ได้ เพราะผ่านคนกลางในกาγγเงิน	13	/	/	ข้อมูลไม่ชัดเจนและนายอำเภอพนมทวนต้องตรวจสอบกับสหกรณ์การเกษตรพนมทวน จำกัด และผู้เกี่ยวข้อง

ตารางแสดงความคิดเห็นของการแก้ไขปัญหา
พื้นที่ ภาคตะวันตกและตะวันออก

กรณี	เรื่อง	กลุ่ม	ยุติ	ยังไม่ยุติ	กระบวนการการดำเนินการ
17.	ขอความเป็นธรรมจ่ายเงินไปแล้วแต่ยังไม่ได้รับเสียภาษีบำรุงท้องที่	13		/	ผู้ร้องเรียนไม่ได้ไป ภพท.5 แต่จ่ายเงินให้เพื่อนบ้านที่นำไปเสียแทน แต่มีปัญหาก็ไม่ได้เอกสารว่าน่าจะมีการทุจริตยกยอกเงินเกิดขึ้นต้องตรวจสอบกับนายอำเภอหนองปรือ
18.	ให้ตรวจสอบพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ที่มีความผิดเกี่ยวกับป่าไม้และการซื้อโกง	13		/	ผู้ร้องเรียนเข้าชื่อร้องเรียน 52 รายให้ผู้ว่าราชการจังหวัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบผ่านนายอำเภอหนองปรือ
19.	ให้ตรวจสอบเกาะกลางน้ำถนนบริเวณถนนปด้อยน้ำเสียลงแม่น้ำแควน้อย	14		/	มีการตรวจสอบโดยนายอำเภอไทรโยค ตั้งคณะกรรมการระดับพื้นที่และสั่งให้ผู้ถูกร้องเรียนดำเนินการแก้ไขในเรื่องการถมดินชายฝั่งตลิ่งให้กลับสภาพเดิม
20.	ตรวจสอบการยกเลิกโครงการปลูกต้นสักเพื่อสวนป่าเฉลิมพระเกียรติ กลายเป็นการปลูกส้มโกลุม	2	/		อำเภอสังขละบุรี ดำเนินการตรวจสอบนโยบายการเปลี่ยนจากการปลูกต้นสักไปเป็นต้นส้มโกลุม โดยนายทุนเพราะเหตุใด เพราะอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ
21.	ชาวบ้านตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรีไม่ได้รับสัญชาติและเดือร้อนเรื่องที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน	2		/	ความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นชาวบ้านดำเนินการร้องเรียนผ่านคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และอยู่ระหว่างการตรวจสอบข้อมูล
22.	ขอความเป็นธรรมกรณีปัญหาที่ดินที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินของชาวบ้านมดตะนอย	8		/	ผู้ร้องเรียนร้องผ่านคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและสภาพทนายความโดยมีเป้าหมายฟ้องคดีต่อกองพลทหารราบที่ 9 จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินการ
23.	ประชาชนชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงถูกละเมิดสิทธิในเรื่องที่ดิน	2	/		เรื่องอยู่ในขั้นตอนของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่มีการร้องเรียนให้เกิดมีการตรวจสอบ
24.	ปัญหาพิพาทที่ดินในเขตทหารกองกำลังตำรวจและเกษตรกรรมที่ 1	8		/	อยู่ในขั้นตอนของการพิสูจน์สิทธิระหว่างชาวบ้านกับคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐระดับจังหวัด

**ตารางแสดงความคิดเห็นของเกษตรกรแก้ไขปัญหา
พื้นที่ ภาคตะวันตกและตะวันออก**

กรณี	เรื่อง	กลุ่ม	ยุติ	ยังไม่ยุติ	กระบวนการการดำเนินการ
25.	การอพยพบ้านจะดีที่ออกจากพื้นที่ตั้งของชุมชนเดิม	1	/		มีการยุติในระดับพื้นที่แล้ว เพราะทางราชการอพยพชาวบ้านบางส่วนและเหลือชาวบ้านอีกส่วนหนึ่งอยู่ในพื้นที่ อยู่อาศัยและทำกินในที่ดินของตน
26.	การบังคับโยกย้ายชาวบ้านออกจากถิ่นฐานเดิมไปอยู่นอกประเทศ	1	/		ปัจจุบันมีการอพยพชาวบ้านแล้ว และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติประสานหน่วยงานราชการในพื้นที่เพื่อช่วยเหลือ
27.	กรมป่าไม้กำหนดพื้นที่ทำกินที่ สปก.ทำการรังวัดที่ดินเตรียมออกเอกสารสิทธิ์	1	/		ป่าไม้เขตเพชรบุรีจัดทำโครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าหนองหญ้าปล้อง โดยประสานงานกรมป่าไม้
28.	ขอให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีถูกจับกุมข้อหาบุกรุกป่าสงวนไม่ได้รับความเป็นธรรม	1	/		มีการตรวจสอบแล้วโดยสำนักงานป่าไม้เขตเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ที่ประสานงานกับสำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดเพชรบุรี เพื่อกันพื้นที่ตามบันทึกข้อตกลงวันที่ 14 กันยายน 2538 ระหว่าง ส.ป.ก.กับกรมป่าไม้
29.	ขอเอกสารสิทธิ์ สปก. 4-01	1	/		มีการดำเนินการตรวจสอบโดยสำนักงานป่าไม้เขตเพชรบุรี และสำนักงานป่าไม้จังหวัดเพชรบุรีเป็นอันยุติแล้ว
30.	ขอความเป็นธรรมเนื่องจากปัญหาที่ดิน	8	/		มีการตรวจสอบโดยกรมป่าไม้แจ้งให้จังหวัดเพชรบุรีและสำนักงานป่าไม้เขตเพชรบุรี ร่วมกันตรวจสอบข้อเท็จจริงและดำเนินการแก้ไขแล้ว
31.	ขอพระราชทานความเป็นธรรมเกี่ยวกับที่ดินสำนักสงฆ์ศรีสัตยาเนนจากอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ	1	/		กรมป่าไม้แจ้งให้จังหวัดเพชรบุรีและป่าไม้เขตเพชรบุรีตรวจสอบข้อเท็จจริงและส่งให้ผู้เกี่ยวข้องยื่นเรื่องรวคำขออนุญาตใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามขั้นตอน
32.	การบุกรุกพื้นที่สวนป่าหนองหญ้าปล้องและขอเอกสารสิทธิ์ที่ดิน	2	/		ป่าไม้ประสานจังหวัดเพชรบุรีและองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อทำความเข้าใจให้ชาวบ้านในพื้นที่ เพื่อสร้างความเข้าใจในข้อเท็จจริง

ตารางแสดงความคิดเห็นของการแก้ไขปัญหา

พื้นที่ ภาคตะวันตกและตะวันออก

กรณี	เรื่อง	กลุ่ม	ยุติ	ยังไม่ยุติ	กระบวนการการดำเนินการ
33.	ขอให้เพิกถอนเอกสารสิทธิ์ในที่ดินที่บุกรุกที่ดินสาธารณะประโยชน์	12		/	อยู่ระหว่างให้ กบร. มีความเห็นเพื่อเพิกถอนโฉนดในที่ดินแปลงดังกล่าว
34.	เรื่องพื้นที่ทำกินชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงบ้านภูเหม็น	1	/		อยู่ในระหว่างการตรวจสอบของจังหวัดอุทัยธานีและสำนักงานป่าไม้เขตนครสวรรค์ ซึ่งมีข้อยุติที่ดีแล้ว ทำความเข้าใจกับผู้ร้องทุกประการ
35.	เดือดร้อนไม่มีที่ทำกินเนื่องจากกรมป่าไม้จัดสรรที่ดินเดิมให้ผู้อื่น	7	/		จังหวัดอุทัยธานีและสำนักงานป่าไม้เขตนครสวรรค์ตรวจสอบร่วมกับสำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดอุทัยธานี พบว่ามีข้อยุติ โครงการหมู่บ้านป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าห้วยทับเสลาและป่าห้วยคอกควาย
36.	กรณีร้องเรียนขอให้เพิกถอนหนังสือสำคัญสำหรับที่ดิน	9	/		อำเภอหนองขาหย่างและสำนักงานปฏิรูปที่ดินอุทัยธานีได้ดำเนินการตรวจสอบแล้วและมีข้อสรุปว่าเป็นการถูกต้องที่จะเพิกถอน นส.3 กและ สค.1 ของผู้ร้องเพราะออกโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย
37.	ปัญหาพิพาทแนวเขตป่าอนุรักษ์ทับที่ดินของประชาชนในเขตชุมชนปากันชนกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี	1		/	ยังมีข้อพิพาทที่ไม่ลงตัวระหว่างประชาชน 8 ชุมชนในแนวเขตปากันชนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง กับเจ้าหน้าที่ที่ต้องกันแนวเขตรังวัดและสอบแนวเขตใหม่ที่ยอมรับได้ด้วยกันทั้งสองฝ่าย
38.	เรียกร้องความเป็นธรรมเพื่อโอนนำฟืนจนสมบัติของแผ่นดินมีบุคคลยึดถือครอบครอง	9	/		กิ่งอำเภอบ้านคา และจังหวัดราชบุรีมีการตรวจสอบแล้วพบว่าผู้นำฟืนนอนอยู่ในเขตอุทยานเฉลิมพระเกียรติไทยประจันมีเชื้อของเอกชนรายใดรายหนึ่ง แต่เป็นของราชการที่ดินของรัฐ
39.	ขอความช่วยเหลือเกี่ยวกับปัญหาที่ดินและราคาพืชผลตกต่ำ	1		/	อยู่ในขั้นตอนตรวจสอบและพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินของราษฎรตามโครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ กรมป่าไม้ และกรมพัฒนาที่ดินที่เกี่ยวข้อง

ตารางแสดงความคิดเห็นของการแก้ไขปัญหา
พื้นที่ ภาคตะวันตกและตะวันออก

กรณี	เรื่อง	กลุ่ม	ยุติ	ยังไม่ยุติ	กระบวนการการดำเนินการ
40.	ให้แก้ไขปัญหามลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม อำเภอสามชัย	10	/		ขอรับการสนับสนุนจาก อบจ. เพื่อแก้ไขปัญหาการปนเปื้อนในแหล่งน้ำตามแนวทางการแก้ไขปัญหามลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่สามชัย โดย อบจ. ได้ดำเนินการสำรวจคุณภาพน้ำและวางแผนการปรับปรุงคุณภาพน้ำ
41.	ร้องเรียนเรื่องความปลอดภัยจากอุบัติเหตุทางถนน อำเภอสามชัย	9	/		อำเภอสามชัยและจังหวัดราชบุรีดำเนินการตรวจสอบในระดับพื้นที่
42.	ได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาน้ำในคลองบางป่า	9	/		จังหวัดราชบุรีตั้งคณะทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำในลำคลองแม่น้ำสายระดับอำเภอ มีการดำเนินการให้องค์การบริหารส่วนตำบลประสานงานกับเจ้าของฟาร์มสุกรให้ปฏิบัติตามกฎหมาย
43.	การบุกรุกที่ดินสาธารณะประโยชน์หน่วยราชการไม่ดำเนินการใดๆ	9	/		ยังติดตามผลการตรวจสอบไม่ได้ เพราะข้อมูลไม่ชัดเจนโดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ อำเภอเมืองราชบุรี ที่ดินจังหวัดราชบุรี
44.	ได้รับความเดือดร้อนเรื่องที่ดิน ส.ป.ก. 4-01 แต่ถูกนำที่ดินไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น	7	/		อำเภอสามชัยได้ดำเนินการตรวจสอบในระดับพื้นที่และพบว่าเทศบาลตำบลจอมบึงได้จัดทำโครงการฟื้นฟูจอมบึง ผู้เข้าร่วมโครงการสมัครใจจะได้ค่าชดเชยค่าที่ดินแต่ในกรณีที่ผู้ร้องเรียนที่ดินสาธารณะบริเวณสันคลอง ซึ่งกีดขวางการสร้างถนนตามแนวสันคลอง ที่กีดขวางถูกแจ้งให้มีการรื้อถอน
45.	ขอให้ช่วยเหลือปัญหาที่ทำกินและให้ความยุติธรรมกับชาวบ้าน	1	/		ชาวบ้านร้องเรียนคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและอนุกรรมการจัดการที่ดินและป่า ลงพื้นที่ตรวจสอบเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2548 มีการ

ตารางแสดงความคิดเห็นของการแก้ไขปัญหา
พื้นที่ ภาคตะวันตกและตะวันออก

กรณีที่	เรื่อง	กลุ่ม	ยุติ	ยังไม่ยุติ	กระบวนการการดำเนินการ
					ประชุมกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้และอุทยานแห่งชาติวันที่ 1 มีนาคม 2548 และมีการประชุมร่วมกับหน่วยงานและชาวบ้านในพื้นที่วันที่ 6 มีนาคม 2548 เพื่อหาแนวขอขอบเขตของอุทยานเฉลิมพระเกียรติไทยประจันให้ชัดเจนรวมทั้งพื้นที่ตั้งชุมชนและแนวเขตพื้นที่ทำกินของชาวบ้าน
46.	โครงการสร้างศูนย์ราชการในที่สาธารณะประโยชน์บ้านโพธิ์เตี้ยว อำเภอเมือง สุพรรณบุรี	9	/		จังหวัดสุพรรณบุรี จัดสถานที่รองรับให้ชาวบ้านจัดระบบสาธารณูปโภครวมถึงสิทธิการครอบครอง ค่าชดเชย ค่ารื้อถอน ค่าต้นไม้ รวมทั้งสิ้น 29 ครอบครัว
47.	ราษฎรชุมนุมเรียกร้องให้เพิกถอนป่าสงวนแห่งชาติในเขตสุขาภิบาล	1	/		จังหวัดสุพรรณบุรียื่นหนังสือขอให้กรมป่าไม้เพิกถอนสภาพป่าสงวนแห่งชาติป่าห้วยขมิ้น ป่าพุร้อนและป่าหนองหญ้าไทร ซึ่งเรื่องดังกล่าวอยู่ระหว่างการพิจารณา
48.	ร้องเรียนขอความเป็นธรรมในเรื่องที่ดิน	2	/		กรมป่าไม้และกรมส่งเสริมสหกรณ์ ร่วมกันประสานงานเพื่อจัดหาพื้นที่รองรับให้แก่ผู้ร้อง
49.	ร้องเรียนปลูกบ้านปิดกั้นเส้นทางทำให้เดือดร้อนปิดกั้นเส้นทางเข้าออก	11	/		เป็นความพิพาทระหว่างเอกชนกับเอกชนในเรื่องสัญญาเช่าตามประมวลกฎหมายแพ่ง จึงไม่ใช้หน้าที่ของ กปร.
50.	การคัดค้านที่สาธารณะประโยชน์กรณีพื้นที่	9	/		อยู่ระหว่างการตรวจสอบว่าที่ดินสาธารณะประโยชน์กรณีความเป็นมาอย่างไร การระบุว่าประกาศหวงห้ามเมื่อ 2480 หลังประกาศหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันที่สาธารณะสมบัติของแผ่นดิน 2478 ต้องออกเป็นพระราชกฤษฎีกาดังนั้นต้องมีแผนที่แนบท้ายและประกาศในราชกิจจานุเบกษา ต้องค้นหาหลักฐานดังกล่าวมายืนยันมี กปร. จังหวัดระบุว่าที่กรณีนี้ น่าจะเป็นที่

ตารางแสดงความคิดเห็นของการแก้ไขปัญหา
พื้นที่ ภาคตะวันตกและตะวันออก

กรณีที่	เรื่อง	กลุ่ม	ยุติ	ยังไม่ยุติ	กระบวนการการดำเนินการ
51.	ชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงขอความเป็นธรรมในที่ดินกรณีชุมชนบ้านป่าผาก	1	/		สถานการณ์ประนีประนอมโดยสภาพของการใช้ประโยชน์ซึ่งมีปัญหานี้เรื่องขอเบเขต ในส่วนของการปกครองนั้น ระหว่างมีตุลาการเจ้าของคดีส่งเรื่องให้ตุลาการผู้แถลงคดี คงใช้เวลาอีกสักระยะ แต่ส่วนของอุทยานแห่งชาติและป่าสงวนห้วยพูลนั้นคณะกรรมการจัดการที่ดินและป่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้ประสานงานให้หน่วยงานดังกล่าวรับช่วยเหลือผ่อนปรนการทำไร่ของชาวบ้านที่ไม่มีที่ดินทำกินในฤดูกาลเพาะปลูกนี้
52.	ที่สาธารณะประโยชน์เกาะน้ย	9	/		ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนตรวจสอบของกิ่งอำเภอสามารถสอบถามผู้ร้องเรียนที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้บุกรุกจำนวน 275 ราย เป็นใคร แต่ละรายมีเอกสารสิทธิประเภทใด ออกโดยวิธีการใด อาศัยพยานหลักฐานใดเป็นสำคัญ ใครมีสิทธิภาระผูกพันเป็นอย่างไร
53.	ให้ตรวจสอบการออกเอกสารสิทธิมีขอบเขตทะเล	12	/		อยู่ระหว่างตรวจสอบโดยพนักงานสอบสวนส่งเอกสาร สด.1 ไปให้กองพิสูจน์หลักฐานตรวจสอบ โดยการตรวจสอบวางประเด็นไว้ เรื่องที่ดินว่าอยู่บนเกาะหรือไม่การประกาศทางกฎหมายหรือไม่ เพื่อกำหนดห้ามและ ส.ค.1 ที่มี พังออกเป็น น.ส.3 ได้หรือไม่
54.	ปลูกบ้านในที่สาธารณะประโยชน์แล้วถูกบังคับให้รื้อถอน	9	/		ชาวบ้านที่เป็นแกนนำร้องเรียนผ่านคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และอยู่ในขั้นตอนการตรวจสอบประสานงานกับเทศบาลตำบลบ้านกรูด อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตารางแสดงความคิดเห็นของการแก้ไขปัญหา
พื้นที่ ภาคตะวันตกและตะวันออก

กรณีที่	เรื่อง	กลุ่ม	ยุติ	ยังไม่ยุติ	กระบวนการการดำเนินการ
55.	ได้รับความเดือดร้อนในการออกโฉนดที่ดินจากกลุ่มผู้มีอิทธิพลในพื้นที่	11		/	ผู้ร้อง ร้องเรียนต่อหน่วยงานต่างๆ และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แต่ละหน่วยงานล้วนรวมผลการตรวจสอบอยู่
56.	กรณีปัญหาที่ดินสาธารณะของชายฝั่งกับการตายของแกนนำชาวบ้านนายเจริญ วัธอักษร	9		/	แกนนำถูกกลบฝังสาธารณะหาผู้ต้องหาได้รับอนุญาตให้ประกันตัวแต่ผู้ยิงไม่ได้ รับประกันเพราะศาลไม่อนุญาต ส่วนปัญหาที่ดินหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนิน การตรวจสอบในเรื่องเอกสารสิทธิ์ ที่ตั้งของพื้นที่
57.	คัดค้านการออกโฉนดที่ดินเขตอำเภอปานมูรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	8		/	เนื่องจากปัญหาพิพาทระหว่างประชาชนกับทหารเป็นปัญหาระดับนโยบาย ยังไม่มีแนวทางไปมากกว่าการผ่านคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดิน ของรัฐที่ต้องพิสูจน์สิทธิ อันต้องใช้ระยะเวลาและมีขั้นตอนอีกยาวนาน
58.	การอพยพโยกย้ายชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงบ้านสวนทุเรียน-ป่าหมาก กับการจัดระเบียบชายแดน	1	/		มีการอพยพจัดหาพื้นที่รองรับเรียบร้อยแล้ว ทว่าชุมชนที่ไปอยู่ซ้อนทับกัน 2 ชุมชนคือ คือ บ้านสวนทุเรียนและบ้านป่าหมาก ยังมีปัญหาเรื่องชาติพันธุ์ ทำ กินที่ ดี ที่ดินมีจำนวนน้อยและยังมีปัญหาเรื่องสัญชาติ ทว่าหน่วยงานราชการ ทหารพยายามส่งเสริมงานพัฒนาในพื้นที่
59.	กรณีทุเลาล้าถวายุฎิการเรื่องไม่ได้รับความเป็นธรรมเกี่ยวกับที่ดิน	6	/		เป็นความพิพาทระหว่างเอกชนกับเอกชนแต่มีที่ดินของผู้ร้องเรียนบุกรุกป่า สงวน ดังนั้นจึงถูกพนักงานสอบสวนร่วมกับปัดอำเภอบ้านค่ายดำเนินการ ทางกฎหมาย
60.	การตัดถนนในอุทยานเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด	3	/		ผู้บุกรุกที่ดินอยู่ระหว่างถูกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินคดีตามขั้นตอนของ กฎหมาย
61.	ปัญหาในพื้นที่ทหารเรือ ตำบลพล อำเภอบ้านฉาง	8		/	ทหารเรืออยู่ระหว่างการตรวจสอบรวบรวมข้อมูลและสำรวจรายชื่อราษฎรที่ได้

ตารางแสดงความคิดเห็นของการแก้ไขปัญหา
พื้นที่ ภาคตะวันตกและตะวันออก

กรณีที่	เรื่อง	กลุ่ม	ยุติ	ยังไม่ยุติ	กระบวนการการดำเนินการ
	จังหวัดระยอง				รับการจัดสรรให้กรมธนารักษ์พิจารณาพร้อมกับการเตรียมการให้ราษฎรเช่า อยู่ระหว่างการตรวจสอบทำเล ราคาประเมิน เพื่อกำหนดค่าเช่าที่แท้จริง
62.	ขอให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงมีผู้บุกรุกที่สาธารณะสมบัติของแผ่นดิน และประเพณีที่ดินเป็นผู้อนุสิทธิพลในพื้นที่จังหวัดระยอง	14	/		กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี ได้ตรวจสอบแล้วและประสานงานกับ นายเทศมนตรีตำบลบ้านเพ เพื่อให้ เก็บค่าตอบแทนนำเงินเข้ารัฐต่อไป
63.	ขอออกเอกสารสิทธิในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ	1	/		ขั้นตอนได้ลุล่วงโดยผ่านกระบวนการคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ การมีความเห็นและดำเนินขั้นตอนพิสูจน์สิทธิ การตีความ อ่านภาพถ่ายทางอากาศ การพิสูจน์ร่องรอยการทำประโยชน์
64.	ขอออกเอกสารสิทธิในที่ดินราชพัสดุ(สงวนไว้ใช้ในราชการกองทัพเรือ กิ่งอำเภอเกาะช้าง)	10		/	สำนักงานธนารักษ์พื้นที่จังหวัดตราดร่วมกับกิ่งอำเภอเกาะช้าง จัดทำบัญชีรายชื่อราษฎร จำนวน 91 ราย เพื่อส่งให้จังหวัดตราดดำเนินการพิสูจน์สิทธิ การครอบครองที่ดินในเขตรราชพัสดุ
65.	ขอให้พิจารณาเพิกถอนเขตป่าสงวนแห่งชาติออกจากพื้นที่ทำกินของราษฎร	1	/		จังหวัดจันทบุรีร่วมกับสำนักงานป่าไม้เขตศรีราชาตรวจสอบแล้วพบว่า เป็นพื้นที่ ที่กรมป่าไม้มอบให้ ส.ป.ก.ไปแล้ว จึงต้องประสานงานกับ ส.ป.ก.
66.	ร้องขอเอกสารสิทธิ สป.ก.ในที่ดินทำกินเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าตกรวม	7	/		จังหวัดจันทบุรี กรมป่าไม้ สำนักงานป่าไม้เขตศรีราชา ตรวจสอบข้อมูลพบว่า ผู้ร้องมีเอกสาร สทก. ที่ดินอยู่นอกเขตปฏิรูปที่ดินของจังหวัดจันทบุรี
67.	ขอให้พิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินในเขตอำเภอกำแพงแสน	1	/		กรมป่าไม้ จังหวัดจันทบุรี และองค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรี เร่งตรวจสอบและรับรองเอกสารสิทธิ ในที่อยู่อาศัยและที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนช่อง

ตารางแสดงความคิดเห็นของการแก้ไขปัญหา
พื้นที่ ภาคตะวันตกและตะวันออก

กรณีที่	เรื่อง	กลุ่ม	ยุติ	ยังไม่ยุติ	กระบวนการการดำเนินการ
68.	ร้องเรียนไม่ได้รับความเป็นธรรมกรณีที่ดินทำกิน	1		/	อยู่ระหว่างการตรวจสอบของสำนักงานป่าไม้เขตศรีราชาต่อผู้ร้องเรียนที่ได้จดร้อน 133 ราย และประสานงานให้จังหวัดจันทบุรีรับทราบ
69.	ร้องเรียนขอความเป็นธรรมกล่าวหาว่าบุกรุกเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว	1	/		มีผลการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่จังหวัดจันทบุรีและสำนักงานป่าไม้เขตศรีราชาจนเป็นที่ยุติแล้ว
70.	ที่ดินเขตทหารแปลงสนามยิงปืนทุ่งฟ้าผ่าจังหวัดจันทบุรี	10		/	กบร.ชาติ มิมติให้ กบร.จังหวัดจันทบุรีดำเนินการพิสูจน์สิทธิการครอบครอง
71.	ปัญหาเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองเครือหวายทับที่ทำกินของประชาชน	1		/	อยู่ในขั้นตอนของสำนักงานคุ้มครองสิทธิมนุษยชน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
72.	ความเดือดร้อนที่ทำกินของชาวของ	8	/		จังหวัดจันทบุรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นโดยมีกิ่งอำเภออิศขภูมิ เป็นผู้ดำเนินการตรวจสอบและมีข้อสรุปว่าจะช่วยเหลือผู้ร้องเรียน
73.	ที่ป่าสงวนแห่งชาติบางละมุง	11		/	กบร.จังหวัดมีมติเห็นว่าเชื่อว่าครอบครองทำประโยชน์มาก่อนประกาศเขตคุ้มครอง แต่ที่ดินจังหวัดมีความเห็นว่ากรณีนี้ไม่มีหลักฐานที่เป็นเอกสารของทางราชการ เมื่อพิสูจน์ภาพถ่ายแล้วออกเอกสารสิทธิจะง่ายขึ้น เนื่องจากว่าประกาศเป็นเขตป่าหมดแล้ว ควรออกเอกสารสิทธิก่อนโดยตั้งพื้นที่ป่าออกก่อน
74.	กรณีที่ดินสาธารณะนิคมประจักษ์ ตำบลท่าบุญมี อำเภอพนัสนิคม	9		/	อยู่ในระหว่างการปฏิบัติให้เป็นไปตามมติของ กบร. เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2543 ซึ่งต้องตรวจสอบในพื้นที่และเอกสาร

ตารางแสดงความคิดเห็นของการแก้ไขปัญหา
พื้นที่ ภาคตะวันตกและตะวันออก

กรณี	เรื่อง	กลุ่ม	ยุติ	ยังไม่ยุติ	กระบวนการการดำเนินการ
75.	ขอออกโฉนดในเขตทรงสงวนของกองทัพเรือ	8		/	อยู่ระหว่างที่ดินจังหวัดชลบุรีตรวจสอบและผู้ร้องได้ฟ้องคดีไปที่ศาลปกครองแล้ว
76.	การขอออกโฉนดบนเกาะสี่ช้าง	9		/	หน่วยงานราชการมีความเห็นและหลักปฏิบัติที่ขัดแย้งกันยังหาข้อยุติไม่ได้และอยู่ในขั้นตอนแนวทางการฟ้องร้องที่สุด
77.	ขอความเป็นธรรมเรื่องที่ดินมีสัณยดาธุสขอลี้ฉิ้น	1	/		กรมป่าไม้ จังหวัดชลบุรี สำนักงานป่าไม้เขตศรีราชาตรวจสอบและมีผลยุติแล้วพร้อมกันได้ส่งมอบพื้นที่ให้ ส.ป.ก. ส่วนพื้นที่ปัญหาอยู่ในเขตป่า ศาลสั่งให้ผู้ร้องเรียนออกจากพื้นที่
78.	ขอให้พื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยออกจากป่าสงวน	1		/	กบร. รับอุทธรณ์คำร้องของผู้ร้องเรียนและอยู่ระหว่างให้คณะทำงานตรวจสอบสวน การครอบครองที่ดินของผู้ร้องเรียนว่าทำประโยชน์ตั้งแต่เมื่อใดเนื้อที่ทั้งหมดเท่าใด
79.	กรณีขอความเป็นธรรมเกี่ยวกับการพิสูจน์สิทธิที่ดินตามหลักฐาน สค.1	9		/	อยู่ในชั้น กบร.พิสูจน์สิทธิสภาพการครอบครองทำประโยชน์ ด้วยการอ่านภาพถ่ายทางอากาศ
80.	ขอความเป็นธรรมรัฐประกาศเขตอุทยานแห่งชาติทับที่ทำกินของราษฎร	1		/	เจ้าหน้าที่สำนักงานป่าไม้เขตปราจีนบุรีตรวจสอบพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินตามมติ ครม.วันที่ 30 มิถุนายน 2541
81.	ร้องขอความเป็นธรรมแนวเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ทับที่ทำของราษฎร	1		/	อยู่ในระหว่างขั้นตอนการพิสูจน์สิทธิ ตามหลักเกณฑ์ ของ กบร.
82.	กรณีร้องเรียนการออกโฉนดที่ดิน	9		/	อำเภอปากพลี มีหนังสือและส่งเรื่องภาพถ่ายทางอากาศให้จังหวัดนำเสนอ กบร.จังหวัดนครนายกพิจารณาเพื่อตรวจสอบที่ถูกต้องและยอมรับ โดยให้ผู้

ตารางแสดงความคิดเห็นของการแก้ไขปัญหา
พื้นที่ ภาคตะวันตกและตะวันออก

กรณีที่	เรื่อง	กลุ่ม	ยุติ	ยังไม่ยุติ	กระบวนการการดำเนินการ
					ว่าราชการจังหวัดนครนายกพิจารณาสั่งการ
83.	กรณีขอความเป็นธรรมเรื่องที่ดินกรณีที่ดินสาธารณะประโยชน์ระหว่างเขาตาด	9		/	อยู่ระหว่างการพิจารณาความเป็นที่สาธารณะประโยชน์กับการพิสูจน์สิทธิการครอบครอง โดยกระบวนการพิจารณากรณีผู้คัดค้าน ส่วนกระบวนการเตรียมให้เอกสารสิทธิภายหลังเพิกถอน ความเป็นที่ของรัฐไม่คืบหน้า ซึ่งมีข้อสรุปให้ชี้แจงแนวทางพิสูจน์สิทธิ
84.	ปัญหาความเดือดร้อนจากการประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามของทางราชการทหาร พ.ศ. 2484	8		/	อยู่ระหว่างการตรวจสอบจัดแยกและจัดหมวดหมู่เอกสารหลักฐานสำคัญ เช่น หลักฐานการครอบครองที่ดิน
85.	ขอความเป็นธรรมเรื่องที่ดินกรณีแนวเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ทับพื้นที่	1		/	อยู่ในขั้นตอนการตรวจสอบหลักฐานและพิสูจน์สิทธิติดตามกระบวนการของ กปร.จังหวัดปราจีนบุรี
86.	ขอความเป็นธรรมอุทยานแห่งชาติทับลานทับพื้นที่ทำประโยชน์ของราษฎร	1	/		มีการปรับปรุงแนวเขตอุทยานแห่งชาติทับลานและกรมป่าไม้กับจังหวัดปราจีนบุรีได้ชี้แจงต่อผู้ร้องเรื่องการเก็บใบปลานในเขตอุทยานแห่งชาติทับลานว่าต้องมีหลักปฏิบัติที่ไม่ใช่เพื่อการค้าแต่ใช้สอยในครัวเรือนเท่านั้น
87.	ปัญหาที่สาธารณะประโยชน์มาประดู หรือซ้ำหญ้าคา	9		/	อยู่ระหว่างขั้นตอนสอบสวนสิทธิและทำแผนที่ภาพถ่ายในการพิสูจน์สิทธิ
88.	ขอความเป็นธรรม เรื่องที่ดิน กรณีเวนคืนที่ดินและให้หรือถอนบ้านอย่างไม่เป็นธรรม	11		/	จังหวัดปราจีนบุรีกำลังหาพื้นที่รองรับให้ผู้ร้องเรียนทั้ง 2 ราย ขณะเดียวกันเทศบาลเมืองปราจีนบุรีกฎหมายเรียกของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเข้าพบให้ถ้อยคำด้วย อันเป็นผลจากการร้องเรียนของผู้ร้อง

ตารางแสดงความคิดเห็นของการแก้ไขปัญหา
พื้นที่ ภาคตะวันตกและตะวันออก

กรณีที่	เรื่อง	กลุ่ม	ยุติ	ยังไม่ยุติ	กระบวนการการดำเนินการ
89.	ขอความเป็นธรรมกรณีแนวเขตอุทยานแห่งชาติทับลาน	1	/	/	อยู่ระหว่างการรื้อป่าไม้ ดำเนินการปรับแนวเขตอุทยานแห่งชาติทับลานที่พบพื้นที่ชุมชนและพื้นที่ทำกินของผู้ร้อง
90.	ขอความเป็นธรรมกรณีที่ดินในเขตป่าสงวนและอุทยานแห่งชาติทับลาน	1	/	/	มีการประชุมเจรจาในพื้นที่ระหว่างสำนักงานป่าไม้เขตกับราษฎรในพื้นที่และหาข้อยุติได้ในบางประเด็นและบางประเด็นอยู่ระหว่างการพิจารณาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่
91.	การบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติ บริเวณลำน้ำแควกระบม-สัยัด อ.สนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา	14	/	/	มีการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดแล้วฐานสร้างสิ่งกีดขวางลำน้ำโดยไม่ได้รับอนุญาตและศาลได้มีคำสั่งกับผู้กระทำผิดแล้ว
92.	เดือดร้อนเรื่องที่ดินทำกิน นายทุนบุกรุกพื้นที่ป่าสงวน	14	/	/	มีการประสานงานระหว่างจังหวัดฉะเชิงเทราสำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดฉะเชิงเทราและป่าไม้เขตปราจีนบุรีเพื่อแก้ไขปัญหาจนได้ข้อยุติว่าพื้นที่พิพาทอยู่ในเขตปฏิรูป ที่ส.ป.ก. จะต้องจัดสรรที่ดินให้และมีการฟ้องศาลจังหวัดฉะเชิงเทรา
93.	เรียกร้องที่ทำกินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ	7	/	/	ทั้ง ส.ป.ก. จังหวัดฉะเชิงเทราและป่าไม้เขตปราจีนบุรีดำเนินการหาพื้นที่ในเขตที่ป่าไม่มอบให้ ส.ป.ก. เพื่อจัดให้และรับรองสิทธิต่อไปแล้ว
94.	ปัญหาที่ดินบ้านทุ่งกระตัง อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา	1	/	/	ยุติเรื่องนาน 15 ปี แล้ว แต่เป็นปัญหาในเรื่องผู้ไม่ได้รับสิทธิการจัดสรรในเขตปฏิรูปที่ดินมีอยู่ในพื้นที่
95.	ปัญหาที่ดินในตำบลท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา	14	/	/	ยังอยู่ในขั้นตอนการตรวจสอบข้อเท็จจริงของสำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา
96.	ขอความเป็นธรรมเรื่องที่ดิน	12	/	/	อยู่ในขั้นตอนการร้องเรียนต่อหน่วยงานต่างๆ ในการตรวจสอบหลักฐานเอกสารต่างๆ เช่น ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน

ตารางแสดงความคิดเห็นของการแก้ไขปัญห
พื้นที่ ภาคตะวันตกและตะวันออก

กรณีที่	เรื่อง	กลุ่ม	ยุติ	ยังไม่ยุติ	กระบวนการการดำเนินการ
					แห่งชาติป่าไม้อำเภอ อธิปไตยป่าไม้ และศาลปกครอง
97.	สวนป่าทับพื้นที่ทำกินของประชาชนทำให้ได้รับความเดือดร้อน	2		/	จังหวัดสระแก้วมีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงและสำนักงานป่าไม้จังหวัดสระแก้วตั้งคณะทำงานเพื่อสำรวจข้อมูลผู้ร้องเรียน
98.	ขอรับความเป็นธรรม เนื่องจากถูกกล่าวหาว่าบุกรุกที่ดินเขตป่าสงวน	2	/		กรมป่าไม้ จังหวัดสระแก้วและป่าไม้เขตปราจีนบุรีร่วมกันตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้วมีข้อยุติว่าผู้ร้องบุกรุกยึดครองพื้นที่แปลงปลูกป่าของโครงการทับิมสยาม 03 ซึ่งอยู่ในเขตป่าสงวนและสงฆ์องค์ศาล ศาลได้สั่งให้ผู้ร้องเรียนออกจากพื้นที่ดังกล่าว
99.	ขอให้จัดทำแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติหนองมะอีและที่สาธารณะประโยชน์ให้ชัดเจน	1	/		จังหวัดสระแก้วประสานงานกับเจ้าหน้าที่สำนักงานป่าไม้เขตปราจีนบุรีและราษฎรที่ร้องเรียนร่วมกันชี้แนวเขต รั้ววัด ปักหลักเขตที่ชัดเจนเป็นที่เรียบร้อยแล้วจึงถือเป็นยุติ
100.	ปัญหาที่ดิน ตำบลแตรฮ้อ-ช่องกุ่ม อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว	1		/	ผู้ร้องเรียนอยู่ระหว่างการประสานงานกับสำนักงานกฤษฎีกา รัฐ กปร. และจังหวัดสระแก้ว เพื่อเร่งให้มีการจัดสรรที่ดิน ที่พื้นที่ที่ร้องรับอยู่ในพื้นที่แล้วซึ่งอยู่ในเขตปฏิรูปที่ดิน และผู้ร้องได้ร้องเรียนผ่านโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนเชิงบูรณาการ (ขึ้นทะเบียนคนจน) ด้วย

รวมประเด็นปัญหาที่ยุติ 48 กรณี

รวมประเด็นปัญหาที่ไม่ยุติ 52 กรณี

รวมประเด็นปัญหา 100 กรณี

บรรณานุกรม

กรมที่ดิน. บัญชีแสดงรายละเอียดจำนวนผู้ปลูกที่สาธารณประโยชน์แต่ละจังหวัด

กรุงเทพฯ : กรกรกฎาคม 2546

กรมป่าไม้. ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เนื้อที่มากกว่าจำนวน 100 ไร่

กรุงเทพฯ : มีนาคม 2546

กรมป่าไม้. ข้อมูลบัญชีรายชื่อผู้ขอใช้ป่าสงวนแห่งชาติ กรุงเทพฯ : 2546

กรมป่าไม้. ข้อมูลเหมืองแร่ กรุงเทพฯ : 2546

กรมป่าไม้. บัญชีแสดงจำนวนผู้ได้รับอนุญาตใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ

กรุงเทพฯ : มกราคม 2546

กรมป่าไม้. บัญชีแสดงจำนวนผู้ได้รับอนุญาตใช้ที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ แยกตามวัตถุประสงค์

และจังหวัด กรุงเทพฯ : มีนาคม 2546

กรมพัฒนาที่ดิน. ทรัพยากรที่ดินและการใช้ที่ดิน กรุงเทพฯ : มิถุนายน 2545

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

1 ปีกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน กรุงเทพฯ:

ธันวาคม 2546

กองการสำนักปลัดกระทรวงมหาดไทย. เอกสารสรุปการประชุมของราชารและกลุ่มพลัง 1-30

มิถุนายน 2545 กรุงเทพฯ : 2545

คณะกรรมการเผยแพร่และส่งเสริมการพัฒนา. สรุปสถานการณ์สังคมไทย 2540 จากมุมมององค์

กรพัฒนาเอกชน กรุงเทพฯ : พิมพ์ครั้งแรก 2541

คณะกรรมการเผยแพร่และส่งเสริมการพัฒนา. วาระประชาชนเพื่อความเป็นไทย การเสนอเป็นวาระ

การเมืองภาคประชาชน กรุงเทพฯ : พิมพ์ครั้งแรก มิถุนายน 2545

คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์. รายงานการสัมมนาเรื่องที่ดินทำกินที่อยู่อาศัยหัวใจ

เกษตรกร กรุงเทพฯ : สิงหาคม 2545

คณะทำงานรวบรวมข้อเท็จจริงและสภาพปัญหาเกษตรกรในประเทศไทย. รายงานการละเมิด

สิทธิเกษตรกร เสนอต่อคณะกรรมการแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดทำนโยบายแผนปฏิบัติการ

แม่บทด้านสิทธิมนุษยชน กรุงเทพฯ พฤษภาคม 2542

เครือข่ายปฏิรูปที่ดิน. วิกฤตที่ดิน-วิกฤตคนจน : การสูญเสียเศรษฐกิจและสังคมของชาติ

กรุงเทพฯ : 2546

คอลัมน์เศรษฐกิจจิตติดิน, “มาตรการทรัพยากรดิน” ข่าวสด แก้ไขปัญหา (6 มีนาคม 2547)

จรรยา พงศาปาน. เอกสารสำเนาปัญหาที่ดินทำกิน : กรณีศึกษาข้อสังเกตนโยบายที่ดินทำกิน

กรุงเทพฯ : 2546

ชรินทร์ ดวงดารา. เอกสารภาพรวมสถานการณ์ที่ดินภาคตะวันออก

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, อุปลักษณะสุขภาพ : สันติภาพเชิงวิพากษ์ กรุงเทพฯ : ศูนย์ข่าวสารสันติ

ภาพ มูลนิธิเพื่อการศึกษาประชาธิปไตยและการพัฒนาคณะรัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543

ประจักษ์ ศิริบัณฑิตกุล. ปทานุกรมหลวง กรุงเทพฯ : สถาบันภาษาศาสตร์ไม่ระบุปีที่พิมพ์

ประกาศ ป็นตบแต่ง. การเมืองบนท้องถนน 99 วัน สมัชชาคนจนและประวัติศาสตร์การเดิน

ขบวนชุมนุมประท้วงในสังคมไทย กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยและผลิตตำรามหาวิทยาลัยเกริก,

2541

ประกาศ ป็นตบแต่ง. 50 ปีขบวนการชาวนาชาไร่ กรุงเทพฯ : สถาบันนโยบายและการจัดการ

สังคม มหาวิทยาลัยเกริก, 2541

ฝ่ายคุณภาพน้ำ กองมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม. คุณ

ภาพน้ำ แม่น้ำสายหลักของประเทศไทยในทศวรรษที่ผ่านมา พ.ศ. 2524-2533 กรุงเทพฯ :

2535

ฝ่ายสารสนเทศ กองสารสนเทศสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. สรุปข่าวสิ่งแวดล้อม

เล่มที่ 24 พฤษภาคม – สิงหาคม 2544

ฝ่ายเลขานุการร่วมศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจน. เอกสารสรุปผลการประชุม

สัมมนาเตรียมความพร้อมแก้ไขปัญหาคาความเดือดร้อนและความยากจนระหว่างวันที่ 10-

12 มีนาคม กรุงเทพฯ : มีนาคม 2547

พิทยา ว่องกุล. ป่าไม้ และสัตว์ป่าไทย : การสูญเสียสรรพชีวิตภาพแห่งโลก ในหนังสือสิ่งแวดล้อม

ไทย 2537 กรุงเทพฯ : 2537

มูลนิธิสถาบันที่ดิน. รายงานผลการวิจัยโครงการศึกษาระบบการจัดการที่ดินในระดับท้องถิ่น

เสนอต่อสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย กรุงเทพฯ : 2547

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

วันชัย ดันติวิทยาพิทักษ์และธนาพล อิงสกุล. “บทสัมภาษณ์นายธง แจ่มศรี” นิตยสารสารคดี

กรุงเทพฯ : 2547

วิลาศ เตชะไพบูลย์, “ที่ดิน : เตาถ่วงของทุนนิยมกาสิน” จุลสาร ปขป (มิถุนายน 2545)

ศลิน เฉลิมลากและน้ำอ้อย เกียรติวงศ์ทอง. รายงานการศึกษาข้อมูลเชิงวิชาการกรณีปัญหา

เหมืองแร่ เพื่อกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบาย ก่อคณะอนุกรรมการเพื่อศึกษาและตรวจสอบ
กรณีปัญหาเหมืองแร่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, กรุงเทพฯ : 2547

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, “ปัญหาจากงานกับหนี้ครัวเรือนของไทย” กรุงเทพธุรกิจ (11มิถุนายน2547)

สถาบันพัฒนาการเมือง. คลังสมองคนจน : ฐานคิดเกี่ยวกับชุดกฎหมายคนจน พิมพ์ครั้งแรก
กรุงเทพฯ : พุทธศักราช น หน้า 73, 75-91

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. รายงานการศึกษาเรื่องนโยบายที่ดินของประเทศไทย
กรุงเทพฯ : พุทธศักราช 2529

สมัชชาคนจนและพ่อครัวใหญ่. ข้อมูลการประมวลสรุปเอกสารสรุปปัญหาและข้อเรียกร้องของ
สมัชชาคนจน 2540

สถาบันนโยบายศึกษา. แนวทางการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ-การเมืองไทย กรุงเทพฯ : 2543

สำนักงานกลางช่วยเหลือเกษตรกรและแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ สำนักปลัด
สำนักนายกรัฐมนตรี. ผลการสำรวจข้อมูลการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ.2541 เสนอต่อคณะ
กรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ กรุงเทพฯ : ตุลาคม 2541

สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “ฉบับการพัฒนาประเทศ...ครึ่งแผนฯ 9
วารสารเศรษฐกิจและสังคม (พฤษภาคม – มิถุนายน 2547) 66- 69

สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ. สยามออลมาแนค 2533-2534 กรุงเทพฯ 2534

เสกสรรค์ ประเสริฐกุล. วิพากษ์ร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อความเป็นธรรมทางสังคมและทางเศรษฐกิจ
รายงานสรุปเวทีนโยบายสาธารณะเพื่อเอาชนะความยากจน ครั้งที่ 6/2546 กรุงเทพฯ :
พุทธศักราช 2546

โสภณ ชมชาญ จำลอง อติกุล วุฒิเทพ อินทปัญญาและโสภณ ทองปาน. แนวทางการให้มี
กฎหมายคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม กรุงเทพฯ : 2537

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. เอกสารประกอบการประชุมโครง
การ สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ. รายงานการพัฒนาคนของประเทศไทย
2546 กรุงเทพฯ : 2546

อภิชัย พันธเสน. พัฒนาชนบทไทย : สมุทัยและมรรค แนวคิดทฤษฎีและภาพรวมของการ
พัฒนา กรุงเทพฯ : พิมพ์ครั้งแรก กุมภาพันธ์ 2539

อภิชัย พันธเสน. รายงานการวิจัยการดูแลรักษาป่าและการเพิ่มพื้นที่สีเขียวโดยการมีส่วนร่วม
ของประชาชน สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย กรุงเทพฯ : สิงหาคม 2537

อภิญา บัวสรวง. การจัดการลุ่มน้ำเชิงบูรณาการ : กรณีแม่น้ำท่าจีน-แม่กลอง กรุงเทพฯ :
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล, 2547

อานันท์ กาญจนพันธ์. ทิศทางและปัญหาการจัดการที่ดินในสังคมไทย หนังสือรวมบทความ

วิพากษ์แนวคิดแปลงสินทรัพย์เป็นทุนถึงปัญหาการจัดการที่ดินในสังคมไทย กรุงเทพฯ :
มีนาคม 2547

- อารัญ บุญชัย, “หมู่เกาะช้างโครงการนำร่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน” วารสารเศรษฐกิจและสังคม (พฤศจิกายน – ธันวาคม 2546)
- , “ความขัดแย้งในสังคมไทย ADR อาจช่วยได้” จุลสารพิราบเขียว (สิงหาคม 2545)
- , “ฉบับพิเศษ” วารสารลูกโลกสีเขียว (ธันวาคม 2545)
- , สยามจดหมายเหตุ (มกราคม 2547) 120-121
- , ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด ภาคกลาง ตะวันตก พ.ศ.2547-2550 นครปฐม
กาญจนบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี เอกสารแจกในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี กรุงเทพฯ :
พฤศจิกายน 2546
- , แผนยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง พ.ศ.2547-2550 เอกสาร
แจกในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี กรุงเทพฯ : พฤศจิกายน 2546
- , ยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด เอกสารแจกในที่
ประชุมคณะรัฐมนตรี กรุงเทพฯ : พฤศจิกายน 2546
- , ยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ปีงบประมาณ 2547 – 2550 สมุทรปราการ
ฉะเชิงเทรา นครนายก ปราจีนบุรี และสระแก้ว เอกสารแจกในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี
พฤศจิกายน กรุงเทพฯ : พฤศจิกายน 2546
- , ท้องถิ่นของเราเมืองไทยน่าอยู่และยั่งยืน, สิ่งแวดล้อม 39 กรุงเทพฯ : 2539
- , แนวทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ล้อม เอกสารประกอบการสัมมนาการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประเทศ
ไทย กรุงเทพฯ : 2537
- , “แผนายทุน-ข้าราชการบีบบะเหี้ยมฉ้อฉลทางวิธีจนเป็นหนี้-ยึดบัตรประชาชนหวังฮุบที่
ดินทำกิน” หนังสือพิมพ์ข่าวสด (6 กรกฎาคม 2547)
- , “ ส.ป.ก.เล็งที่ดิน 2000 แปลงตั้งนิคมเลี้ยงสัตว์สนองเนวิน” ผู้จัดการ (5 มีนาคม 2547)
- , “ 29 ปี ส.ป.ก.กับงานจัดสรรที่ดินทำกินพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรสู่การแปลงสินทรัพย์
เป็นทุน” มติชนรายวัน (6 มีนาคม 2547)
- , “เนวินเผยเลขา ส.ป.ก.อ้างเปล่าสั่งแก้ระเบียบ ย้ำหลักการจัดที่ดินให้คนจนไปทำ
เกษตรเท่านั้น” มติชนรายวัน (10 มีนาคม 2547)

สารบัญตารางแสดงประเภทกลุ่มปัญหา

ตารางแสดงประเภทกลุ่มปัญหาของพื้นที่

ลำดับที่	ประเภทพื้นที่ที่มีปัญหา (ในภาคตะวันออก และภาคตะวันตก) จากจำนวนทั้งหมด 99 กรณี	จำนวน กรณี	กรณีที่
1.	นโยบายการประกาศเขตป่าทับพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของประชาชน	34	1/12/4/5/25/26/27/28/ 29/31/34/37/39/45/47/ 51/58/63/65/67/68/69/ 71/77/78/80/81/85/86/ 89/90/94/99/100
2.	นโยบายส่งเสริมปลูกป่าที่ส่งผลกระทบต่อประชาชน	7	20/21/23/32/48/97/98
3.	นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อ การสูญเสียที่ดิน	1	60
4.	นโยบายการให้สัมปทานทำประโยชน์ในที่ดินของ รัฐ (เหมืองแร่ ระเบิดหิน)	1	13
5.	การอนุญาตให้เอกชนเช่าทำประโยชน์ในที่ดินของ รัฐ	-	
6.	การใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ จัดสรรในรูปแบบ เฉพาะ (นิคมสร้างตนเอง นิคมสหกรณ์ นิคมอุตสาหกรรม)	2	15/59
7.	การใช้ประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน	4	35/44/66/93
8.	การใช้ประโยชน์ในที่ดินทหาร	9	10/22/24/30/57/61/72/ 75/84
9.	การใช้ประโยชน์ในที่ดินสาธารณะ	14	36/38/41/43/46/50/52/ 54/56/74/76/82/83/87

ลำดับที่	ประเภทพื้นที่ที่มีปัญหา (ในภาคตะวันออกและภาคตะวันตก) จากจำนวนทั้งหมด 99 กรณี	จำนวน กรณี	กรณี
10.	การใช้ประโยชน์ที่ดินราชพัสดุ	4	40/64/70/79
11.	การใช้ประโยชน์ที่ดินของเอกชน	6	9/42/49/55/73/88
12.	การออกเอกสารสิทธิ์ที่ดินไม่ชอบด้วย กฎหมาย	4	2/33/53/96
13.	การสูญเสียที่ดินโดยขบวนการฉ้อโกง หลอ กลวง	3	16/17/18
14.	การสูญเสียที่ดินโดยกลุ่มทุน ผู้มีอิทธิพล บุ กรที่ดินของรัฐ-ประชาชน	11	3/6/7/8/11/14/19/62/91 /92/95
หมายเหตุ	รวมจำนวนกรณีศึกษาทั้งสิ้น	100	

กรณีศึกษาที่ 1

(1) เรื่อง ขอให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงแนวเขตอุทยานแห่งชาติทับชันพื้นที่ทำกินและที่สาธารณประโยชน์ของชุมชน และสำนักสงฆ์

(2) ที่ตั้ง ภาดตะวันตก จังหวัดกาญจนบุรี อำเภอทองผาภูมิ ตำบลชะแล หมู่ที่ 1, 2, 3, 4

(3) ประเภทพื้นที่

- ป่าสงวนแห่งชาติ เขาพระฤาษีบ่อแร่ แปลงที่ 1
- ที่ดินประเภทสาธารณสมบัติของแผ่นดิน (ประเภทราษฎรใช้ร่วมกัน) คือเป็นทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์, ธรณีสงฆ์

(4) กลุ่มของปัญหา

รัฐขัดแย้งกับสงฆ์(สำนักสงฆ์)

รัฐขัดแย้งกับชุมชน

(5) รายละเอียดของปัญหา

นายทองมัลล สายทองสุข กับพวกราษฎรจังหวัดกาญจนบุรี บ้านห้วยเสือ ตำบลชะแล อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ร้องเรียนต่อนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 กรณีป่าไม้จะทำการรื้อถอน ภูมิ ศาเลา สิ่งปลูกสร้างในบริเวณวัดป่าต้าใหญ่เนรศวร หมู่ที่ 1 ตำบลชะแล อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี และสำนักนายกรัฐมนตรี้ ได้ผ่านเรื่องดังกล่าวไปที่ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดกาญจนบุรี ส่วนที่ทำการปกครองจังหวัดกาญจนบุรี โดยระบุว่าราษฎรได้นิมนต์พระภิกษุให้จำพรรษาในวัดดังกล่าว ที่ราษฎรสร้างสำหรับชุมชนห้วยเสือ เพื่อประโยชน์ในการประพาส ปฏิบัติธรรม มาเป็นเวลาหลายปี แต่ต่อมากรมป่าไม้ได้แจ้งว่าพระสงฆ์บุกรุก แผ้วถางป่าสงวนแห่งชาติเขาพระฤาษีบ่อแร่ แปลงที่ 1 เมื่อปี พ.ศ. 2544 เนื้อที่ 3 ไร่ และดำเนินการสีพระครูประจำวัด ส่งฟ้องศาล กระทั่งศาลได้ยกฟ้อง เจ้าหน้าที่ป่าไม้ได้นำกำลังเข้ารื้อถอนสิ่งปลูกสร้างดังกล่าว เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 แต่ราษฎรได้ทัดทานไว้ก่อน ราษฎรชุดเดียวกันได้มีหนังสือร้องเรียนถึงนายกรัฐมนตรี อีก 2 ฉบับ โดยมีนายชบวน แก้วพวงใหม่ กับพวกได้ร้องเรียนต่อประเด็นเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ห้ามไม่ให้ราษฎรเข้าทำกินในที่ดินบริเวณป่าสงวนป่าเขาพระฤาษีบ่อแร่ อำเภอทองผาภูมิ โดยใช้วิธีการให้ชาวบ้านลงนามเพื่อทางป่าไม้จะออกเอกสาร ส.ท.ก.(สิทธิทำกิน) ในบริเวณพื้นที่ดังกล่าว แต่เจ้าหน้าที่กลับนำพื้นที่ทำกินของราษฎรไปปลูกป่าทดแทน ซึ่งที่ดินดังกล่าวราษฎรมีที่ทำกินเพียงรายละเอียด 5-10 ไร่ เท่านั้น ที่เข้าไปใช้ประโยชน์ในที่ดินดังกล่าว และ

ได้รับเอกสารที่ดินจากทางราชการ ถือเป็นการเลือกปฏิบัติและยังประกาศเขตอุทยานแห่งชาติทับที่ดินของราษฎร โดยไม่กั้นแนวเขตที่ดินของราษฎรออกจากแนวเขตอุทยานแห่งชาติ ที่เพิ่งประกาศราษฎรผู้ร้องเรียนมีเอกสาร ทะเบียนที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดิน (ประเภทราษฎรใช้ร่วมกัน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ที่ระบุ จำนวน 5 แปลง รวมเนื้อที่ 39,281 ไร่

(6) ความรุนแรงของปัญหา

จัดว่ามาก เพราะรื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง มีการนำที่ดินไปปลูกป่าทดแทน และมีการกระทำเลือกปฏิบัติออกเอกสารสิทธิ์ให้กลุ่มทุน แต่ไม่ออกให้คู่กรณีที่พักพิพ ข้างประกาศแนวเขตอุทยานทับพื้นที่ทำกินของราษฎร ทั้งๆ ที่ราษฎรมีเอกสารเลขทะเบียนที่สาธารณประโยชน์

(7) ปัญหาซับซ้อน ระดับปานกลาง

(8) ผู้เกี่ยวข้อง (และผู้ได้รับผลกระทบ)

ชาวบ้านห้วยเสือ วัดป่าถ้ำใหญ่เรศวร(วัดห้วยเสือ) กรมที่ดิน กรมป่าไม้ ทหาร สำนักข่าวไอทีวี ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดกาญจนบุรี นายกรัฐมนตรี เว็บไซต์ “ระฆังห้วงโย...จากใจนายกรัฐมนตรีน” ศาลากลางจังหวัดกาญจนบุรี สำนักปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

(9) พื้นที่ จำนวน 5 แปลง 39,281 ไร่ ในเขตพื้นที่สาธารณประโยชน์ ตำบลชะแล หมู่ 1 อำเภอทองผาภูมิ (ป่าสงวนเขาพระฤาษีบ่อแร่ แปลงที่ 1)

(10) กฎหมาย พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ กฎหมายอุทยานแห่งชาติ และกฎหมายที่ดิน

(11) กระบวนการแก้ไขปัญหา

เกิดจากการร้องเรียนผ่านจังหวัด สื่อมวลชน เว็บไซต์ ถึงนายกรัฐมนตรี ส่งหนังสือถึงนายกรัฐมนตรี และสำนักนายกรัฐมนตรีโดยศูนย์บริการประชาชน มีหนังสือถึงจังหวัดกาญจนบุรีให้ติดตามควบคุมกับสำเนาถึงกรมป่าไม้ด้วย

(12) แหล่งข้อมูล ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดกาญจนบุรี

(13) ข้อเสนอ

เห็นว่าพื้นที่พิพาทอยู่ในบริเวณป่าสงวนแห่งชาติเขาพระฤาษีบ่อแร่ แปลงที่ 1 และชาวบ้านก็มีทะเบียนที่ทำสาธารณประโยชน์ ถึง 5 แปลง อยู่ในจุดพิพาท ก็ไม่ทราบว่าคุณความเหลือ

ระหว่างที่ทำเล ป่าสงวน ซึ่ง 2 หน่วยงานดูแลขัดแย้งกัน จนกระทั่งเจ้าหน้าที่จาก กรมป่าไม้เข้ามาจัดการโดยอ้างว่าอยู่เขตป่าอนุรักษ์ และถูกประกาศผนวกในเขตอุทยานทับอีกชั้นหนึ่ง ทำให้ต้องรื้อสำนักสงฆ์ สิ่งปลูกสร้างที่ประชาชนใช้ประกอบศาสนากิจ ทว่าราชการกลับนำพื้นที่ไปปลูกป่า แต่ที่ดินบริเวณใกล้เคียงกลับมีเอกสารสิทธิ์ โดยถูกระบุว่าออกให้นายทุนต่างถิ่น ขณะที่กรณีพิพาทนี้ราชการกลับดึงมือทหารมารื้อทำลาย นับว่าเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอในจังหวัดกาญจนบุรี โดยเฉพาะในจุดที่ไม่มีความลงตัวในเรื่องการบริหารจัดการที่ดินในเขตป่า และเป็นที่ดินที่นายทุนเข้าไปเกี่ยวข้อง ซึ่งน่าตรวจสอบข้อมูลอย่างละเอียดในการติดตามจากทุกหน่วยงาน

เป็นกรณีที่น่าติดตามตรวจสอบ ◎

กรณีศึกษาที่ 2

(1) เรื่อง ให้ตรวจสอบการออกเอกสารสิทธิ น.ส.3 ก ในที่ดินโดยมิชอบ และที่ดินที่ได้รับเอกสารสิทธิ์สร้างสิ่งกีดขวางทับลำธารสาธารณะของชุมชน

(2) ที่ตั้ง ภาคตะวันตก จังหวัดกาญจนบุรี อำเภอทองผาภูมิ ตำบลหินดาด

(3) ประเภทพื้นที่ ที่ดินเอกสาร น.ส.3ก และที่ดินลำธารสาธารณะของชุมชน

(4) กลุ่มของปัญหา

การออกเอกสารสิทธิที่ดินไม่ชอบด้วยกฎหมาย และการกระทำการรบกวนสิทธิส่วนรวมของชุมชน ในเขตนิคมสหกรณ์ โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ต่อเอกชนนอกชุมชน แต่กับสร้างปัญหาให้กับชุมชนทั้งหมดโดยรวม

(5) รายละเอียดของปัญหา

นายกิตติพงษ์ วิริยะมนตรี ผู้เชี่ยวชาญ ประจำ สว. สามารถ รัตนประทีปพร สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดหนองบัวลำพู ส่งหนังสือร้องเรียน ถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เมื่อ วันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2546 ว่าพบรับทราบการออกเอกสารสิทธิที่ดิน น.ส.3ก ที่อ้างถึงหนังสือรับรองการอนุญาตให้สมาชิกนิคมสหกรณ์เข้าทำประโยชน์ในที่ดินของนิคมสหกรณ์ หรือ กสน.5 ที่ตำบลหินดาด อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี โดยเอกสารดังกล่าวออกทับลำธารสาธารณะที่ไหลลงสู่หมู่บ้าน มีการออกเอกสารสิทธิที่เกินกว่าเนื้อที่ที่ครอบครองจริง ของนางสาวศิริรัตน์ ฐูปกล้า เมื่อปี 2541 ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ที่กรุงเทพมหานคร รวมจำนวนเนื้อที่ 25 ไร่ 2 งาน 19 ตารางวา

(6) ความรุนแรงของปัญหา รุนแรงปานกลาง แต่ก็เป็นเรื่องต้องติดตามตรวจสอบเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยตรง โดยเฉพาะกรมที่ดิน

(7) ความซับซ้อนของปัญหา ระดับปานกลาง แต่ต้องตรวจสอบขั้นตอนการออกเอกสารสิทธิของเจ้าหน้าที่ที่ดินจังหวัดกาญจนบุรี

(8) ผู้เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ นายกิตติพงษ์ วิริยะมนตรี กับราษฎรตำบลหินดาด ที่ถูกนางสาวศิริรัตน์ ฐูปกล้า ปิดลำธารสาธารณะ ขณะเดียวกัน กรมที่ดินก็เสียหาย เมื่อมีการร้องเรียนว่า เอกสาร น.ส.3ก ที่นางสาวศิริรัตน์ ฐูปกล้าถือครองอยู่นั้นเจ้าหน้าที่ออกให้โดยมิชอบ เรื่องนี้มีการร้องเรียนผ่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และกระทรวงมหาดไทยทำหนังสือถึงจังหวัด

กาญจนบุรี กระทรวงมหาดไทยทำหนังสือทวงถามไปยังนายอำเภอทองผาภูมิ และประธานคณะกรรมการบริหารศูนย์ดำรงธรรมอำเภอทองผาภูมิให้ตรวจสอบ

(9) **พื้นที่** จำนวน 25 ไร่ 2 งาน 19 ตารางวา

(10) **กฎหมายที่เกี่ยวข้อง** ประมวลกฎหมายที่ดิน กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดที่ดินในเขตนิคมสหกรณ์ ประเด็นการบุกรุก ทำลายลำธารสาธารณะ

(11) **กระบวนการแก้ไขปัญหา**

นายอำเภอทองผาภูมิ ระบุว่าได้ให้สำนักงานที่ดินจังหวัดกาญจนบุรี ส่วนแยกทองผาภูมิ ตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้ว ระบุว่ามีการออก น.ส.3ก เลขที่ 894 ตำบลหินลาดให้นางสาวสิริรัตน์ ฐูปกล้า จริ่ง ปี 2541 โดยออกตามหลักฐาน กสน.5 และมีลำห้วยสาธารณะอยู่ในที่ดินดังกล่าวจริง ต่อมาปี 2545 ได้มีการออกโฉนดที่ดินดังกล่าวเป็น 2 แปลง คือ โฉนดที่ดินเลขที่ 2409 และ 2410 โดยไม่ทับลำห้วยสาธารณะ ส่วน น.ส.3ก ที่ถูกร้องเรียนได้ถูกยกเลิกไปตามมาตรา 59 เบญจ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2528 ส่วนเอกสารดังกล่าวจะออกชอบหรือไม่นั้น เป็นหน้าที่ของสำนักงานที่ดินจังหวัดกาญจนบุรีต้องตรวจสอบ

(12) **แหล่งข้อมูล** ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดกาญจนบุรี

(13) **ข้อสังเกต**

ว่าไปแล้วปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดินรัฐซึ่งจังหวัดจัดสรรในรูปแบบเฉพาะ เช่น กรณีที่ดินเขตนิคมสหกรณ์ นั้น มีปัญหามาตลอด ทุกคนได้รับสิทธิและประโยชน์ไม่ใช่ผู้ยากไร้ ไร้ที่ดินทำกิน ไม่ใช่เกษตรกรในพื้นที่ และกรณีนี้ยังเชื่อว่าข้อมูลมีความเป็นจริงมากที่สุด โดยระดับผู้เชี่ยวชาญวุฒิสมาชิกร้องเรียนเอง แต่ปัญหาก็ไม่ได้ถูกคลี่คลายมากไปกว่า การแก้ปัญหาแบบแกมโกง กล่าวคือ เชื้อนที่ดินเป็น 2 แปลง ไม่ต้องทับลำธาร และมีลำห้วยผ่านที่ดิน และที่ดินกลับถูกยก ระดับเป็นโฉนด กรรมสิทธิ์ที่ดินที่มั่นคง เมื่อทวงถามฝ่ายปกครองในพื้นที่กลับปิดปัญหาและบ่ายเบี่ยงไปให้ กรมที่ดินโดยสำนักงานที่ดินจังหวัดกาญจนบุรีตรวจสอบโดยตรง นับว่าเป็นกรณีที่สะท้อนการปิดปัญหาส่วนตัวของข้าราชการฝ่ายปกครองที่ชัดเจนที่สุด

เป็นกรณีที่ต้องติดตามตรวจสอบ ☹

กรณีศึกษา 3

(1) เรื่อง ให้ตรวจสอบหยุดยั้งการทำลายสภาพป่าของอุทยานแห่งชาติเฉลิมรัตนโกสินทร์ การบุกรุกที่ดินในเขตอุทยานแห่งชาติ

(2) ที่ตั้ง ภาคตะวันตก จังหวัดกาญจนบุรี อำเภอศรีสวัสดิ์ ตำบลเขาโจด หมู่ที่ 1

(3) ประเภทพื้นที่ การปฏิบัติหน้าที่ไม่ดี ละเลยการดูแลหน้าที่ปล่อยให้มีการบุกรุกที่ดินและป่าในเขตอุทยานแห่งชาติ

(4) กลุ่มของปัญหา เจ้าหน้าที่ของรัฐละเลย ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ทำให้เกิดความเสียหายแก่สังคม ประชาชนโดยส่วนรวม

(5) รายละเอียดของปัญหา ด้วยคณะทำงานพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับทราบจากที่ตำบลเขาโจด หมู่ที่ 1 และ 5 มีการตัดไม้ทำลายป่า บุกรุกแผ้วถางเบิกพื้นที่ด้วยเครื่องจักรขนาดใหญ่ กระทำการอย่างไม่เกรงกลัวกฎหมาย ไม่เว้นแม้วันหยุดเสาร์-อาทิตย์ จึงร้องเรียนผ่านผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรีว่า มีบุคคลภายนอกเข้าไปบุกรุกที่ดินและป่าในเขตอุทยานแห่งชาติเฉลิมรัตนโกสินทร์ ใช้รถปิคอัพบรรทุกคนไปตากถาง และที่บริเวณเขาเหล็กมีการใช้พื้นที่เพื่อการปลูกส้ม ซึ่งใช้สารเคมีจำนวนมากเป็นปัญหากับแหล่งน้ำของชุมชน โดยการกระทำดังกล่าวห่างจากหน่วย กจ.13 เพียงเล็กน้อย แสดงว่าเจ้าหน้าที่ ละเลย ละทิ้งการปฏิบัติหน้าที่

(6) ความรุนแรงของปัญหา อยู่ระดับการติดตามแก้ไขไปถึงขั้นรุนแรง แต่ก็ปล่อยยิ่งยวดไม่ได้ เพราะทั้งป่า และที่ดินในเขตป่าอนุรักษ์ถูกบุกรุกทำลายโดยตรงทันที โดยผู้กระทำมิได้เกรงกลัวต่อกฎหมาย และเจ้าหน้าที่ที่รักษากฎหมายกลับนิ่งเฉยเอง นับเป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้างทีเดียว

(7) ความซับซ้อนของปัญหา ไม่มาก แต่เจ้าหน้าที่ละเลย ไม่ปฏิบัติหน้าที่

(8) ผู้เกี่ยวข้อง คณะทำงานพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หน่วย กจ.13 กรมป่าไม้ กรมอุทยานสัตว์ป่าและพันธุ์พืช จังหวัดกาญจนบุรี อำเภอศรีสวัสดิ์ บ้านเขาเหล็ก ศูนย์ดำรงธรรม จังหวัดกาญจนบุรี

(9) พื้นที่ ป่าอุทยานแห่งชาติเฉลิมรัตนโกสินทร์ ตำบลเขาโจด หมู่ที่ 1 และบริเวณบ้านเขาเหล็ก หมู่ที่ 5 ตำบลเขาโจด รว 60-80 ไร่

(10) กฎหมาย

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ และการเอาผิดทางวินัยต่อเจ้าหน้าที่ กจ.13 ที่ละเลยหน้าที่

(11) กระบวนการแก้ไขปัญหา

เมื่อคณะทำงานพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำหนังสือร้องเรียนถึงผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2546 จังหวัดกาญจนบุรีได้มีหนังสือถึงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมจังหวัดกาญจนบุรี ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริง เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม กระทั่งนายอำเภอศรีสวัสดิ์ มีหนังสือถึงผู้ว่าราชการจังหวัด ลงวันที่ 27 สิงหาคม ว่ามีการบุกรุกแผ้วถางป่าในเขตอุทยานแห่งชาติจริง ราว 60-80 ไร่ ในพื้นที่ตำบลเขาโจด หมู่ 1 และ หมู่ 5 ห่างจาก กจ.13 ราว 300 เมตร และมีแนวโน้มจะบุกรุกต่อเพื่อปลูกไม้ผลและที่พักถาวร จึงเสนอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดใช้อำนาจสั่งให้หัวหน้าอุทยานแห่งชาติเฉลิมรัตนโกสินทร์ ดำเนินการกับผู้บุกรุก ตาม พ.ร.บ. อุทยานแห่งชาติ และลงโทษเจ้าหน้าที่หน่วยป้องกันรักษาป่าที่ กจ.13 ทุกนาย ฐานละเลยการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่าง

(12) แหล่งข้อมูล ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดกาญจนบุรี

(13) ข้อสังเกต

เป็นกรณีตัวอย่างที่ฝ่ายปกครองใช้ความเห็นเพื่อทำหน้าที่ เพื่อฟันปัญหา แต่เปรียบเทียบกับกรณีที่ 2 แล้วก็นับว่าดีกว่าอยู่บ้าง แต่สำหรับนักวิจัยพิจารณาว่า นายอำเภอศรีสวัสดิ์ น่าจะมีส่วนรับผิดชอบ และเห็นว่าพืชพรรณ เช่น ส้ม นับวันเริ่มแพร่กระจายพื้นที่จากภาคเหนือ 3 อำเภอไปยังส่วนต่างๆ ในภาคตะวันตก มากขึ้น เช่น ที่อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี อำเภอสนม จังหวัดราชบุรี หรือแม้แต่ อำเภอศรีสวัสดิ์ ในจังหวัดกาญจนบุรี เป็นต้น ควรต้องมีมาตรการกำหนด ควบคุม เขตพื้นที่ปลูกส้มได้แล้ว ก่อนที่จะเหมือนปัญหาที่เชียงใหม่ ☹

กรณีศึกษาที่ 4

(1) เรื่อง ร้องเรียนว่าถูกเจ้าหน้าที่ห้ามเข้าทำประโยชน์ในที่ดินบริเวณป่าเขาพระฤาษีป่อแร่ อำเภอทองผาภูมิ

(2) ที่ตั้ง ภาคตะวันตก จังหวัดกาญจนบุรี บ้านหนองเจริญ หมู่ที่ 6 ตำบลลิ้นถิ่น อำเภอทองผาภูมิ

(3) ประเภทพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติเขาพระฤาษีป่อแร่ แปลงที่ 1

(4) กลุ่มปัญหา นโยบายการประกาศเขตป่าทับพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของประชาชน

(5) รายละเอียดของปัญหา ด้วยกรณีที่ 4 กับกรณีที่ 1 มีความสัมพันธ์กันโดยตรง เนื่องจากนายขบวน แก้วพวงใหม่ กับพวกเคยร้องเรียนว่าสำนักสงฆ์ถูกรื้อ โดยราชการอ้างว่าอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ ทั่วๆ ที่ชาวบ้านมีทะเบียนที่ทำเล ซึ่งเป็นจุดที่ตั้งสำนักสงฆ์ อันถือว่าเป็นสาธารณประโยชน์ แต่ต่อมากลับเป็นว่า นายขบวน กลายเป็นผู้เดือดร้อนโดยตรง เข้าไปทำกินในเขตเขาพระฤาษีป่อแร่ แปลงที่ 1 ไม่ได้ เพราะเจ้าหน้าที่ป่าไม้ห้ามเข้าภายในเขตป่าสงวนฯ ซึ่งเป็นพื้นที่ทำกินเดิมของตน โดยนายขบวน กับพวก 20 ครอบครัวทำกินมาตั้งแต่ปี 2525 ทำให้นายขบวน ต้องร้องเรียนนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง

(6) ความรุนแรงของปัญหา ผู้วิจัยถือว่ากรณีนี้เป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่เจ้าหน้าที่แก้แค้น นายขบวน แก้วพวงใหม่ กับพวกที่เคยร้องเรียนเรื่องสำนักสงฆ์ถูกรื้อย้าย ปลูกป่าทับ ออกเอกสารสิทธิให้นายทุน

(7) ความซับซ้อนของปัญหา มองผิวเผินไม่น่าซับซ้อนมาก แต่ในทางปฏิบัติแล้วถือว่าเจ้าหน้าที่ป่าไม้ใช้ชั้นเชิงกับชาวบ้านเป็นการแก้แค้น

(8) ผู้เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ ชาวบ้านหนองเจริญ หมู่ 6 ตำบลลิ้นถิ่น จำนวน 20 ครอบครัว กับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ในพื้นที่โดยตรงซึ่งเป็นคู่พิพาท

(9) พื้นที่ ป่าสงวนเขาพระฤาษีป่อแร่ แปลงที่ 1 บริเวณ ตำบลลิ้นถิ่น หมู่ที่ 6

(10) กฎหมาย พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ

(11) กระบวนการแก้ไขปัญห เมื่อราษฎรร้องเรียนนายกรัฐมนตรื ศูนย์บริหารประชาชน สำนักนายกรัฐมนตรีจึงมีหนังสือถึงผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี และกรมป่าไม้ให้ดำเนินการตรวจสอบภายใน 60 วัน

(12) แหล่งข้อมูล ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดกาญจนบุรี

(13) ข้อสังเกต

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นปฏิกิริยาโต้กลับจากเจ้าหน้าที่ป่าไม้ในพื้นที่ ที่กระทำต่อราษฎรที่เคยร้องเรียน ซึ่งนั่นหมายถึงข้าราชการเหล่านั้น นอกจากยังไม่แก้ปัญหาในเรื่องที่ผ่านมา อย่างสำนึกสำนึกเสียใจ แต่กลับเหิมเกริม กระทำต่อประชาชนที่ไม่มีทางต่อสู้ นับว่าเป็นความน่าละอายยิ่ง โดยเฉพาะในกรณีถ้าใช้มติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน 2541 ก็เป็นแนวทางช่วยราษฎรกลุ่มนี้ได้ เพราะเขาทำกินมาก่อนตั้งแต่ปี 2525 โดยอาจดูได้ที่ใบภาษีบำรุงท้องที่ เป็นต้น

กรณีศึกษาที่ 5

(1) เรื่อง ขอความเป็นธรรมถูกดำเนินคดีอย่างไม่เป็นธรรม กรณีปรับไถ่ที่ดินทำกิน

(2) ที่ตั้ง บ้านเลขที่ 129 หมู่ 7 ตำบลวังกระแจะ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ภาคตะวันตก

(3) ประเภทพื้นที่ ไม่ได้ระบุในเอกสารแสดงชั้นของสิทธิการถือครอง แต่คาดว่าจะอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติไทรโยค

(4) กลุ่มของปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของราชการ กลั่นแกล้ง

(5) รายละเอียดของปัญหา

นายชุม สูดสง ร้องเรียนถึงเลขาธิการนายกรัฐมนตรีว่า เป็นราษฎรบ้านพุกลาง อายุ 61 ปี ว่าได้ทำการใช้รถไถที่ ปรับพื้นที่ดินหญ้าและต้นเลื้อยหมอบ ไม้ขนาดเล็กใกล้ชายห้วย แต่ถูกเจ้าหน้าที่ป่าไม้หน่วยป้องกันรักษาป่า กจ.1 จำนวน 6 คน ทำการจับกุมใส่กุญแจมือ นังขนาบข้างนำไปทำประวัติที่หน่วย กจ.1 ให้ลงนามรับสารภาพและส่ง สถานีตำรวจภูธรอำเภอไทรโยค โดยผู้ร้องอ้างว่าแค่ไถปรับที่ดินของตน เชื่อว่าเหตุเกิดจากไปร่วมกระทำผิดกฎหมาย พ.ร.บ.ป่าไม้ ไม่ช่วยเหลือราชการ ไม่อำนวยความสะดวก

(6) ความรุนแรงของปัญหา ไม่รุนแรง เป็นเพียงการทำผิดกฎหมาย พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ และความเข้าใจผิด

(7) ปัญหาซับซ้อน ไม่มี

(8) ผู้เกี่ยวข้อง นายชุม สูดสง กับเจ้าหน้าที่ กจ.1 (ในเขตอุทยานแห่งชาติไทรโยค) โดยนายชุม สูดสง ร้องเรียนผ่านเลขาธิการนายกรัฐมนตรี และศูนย์บริหารประชาชน สำนักราชมนตรีมีหนังสือถึงผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี และจังหวัดกาญจนบุรี มีหนังสือถึงนายอำเภอไทรโยค

(9) พื้นที่ ในเขตอุทยานแห่งชาติไทรโยค ตำบลวังกระแจะ อำเภอไทรโยค

(10) กฎหมายพ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ

(11) กระบวนการแก้ไขปัญหานายอำเภอไทรโยค ตรวจสอบข้อเท็จจริง ประสานกับหน่วยป้องกันรักษาป่าที่ กจ.1 ไทรโยค

(12) แหล่งข้อมูล ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดกาญจนบุรี

(13) ข้อเสนอแนะ กรณีนี้อาจมีปัญหานทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ กจ.1 และตัวของผู้ร้องเรียนโดยตรง

กรณีศึกษาที่ 6

(1) เรื่อง ให้ตรวจสอบผู้มีอิทธิพลและเจ้าหน้าที่การงานใช้อำนาจเบียดเบียนประชาชน

(2) ที่ตั้ง ไ่ว์มานดิน ในเขตบ้านห้วยปากคอก ต.ห้วยเขย่ง อําเภอทองผาภูมิ
(ในเขตอุทยานแห่งชาติโป่งน้ำพุร้อน)

(3) ประเภทพื้นที่ ในเขตอุทยานแห่งชาติโป่งน้ำพุร้อน

(4) กลุ่มของปัญหา การออกเอกสารสิทธิ์ที่ดินที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เจ้าหน้าที่ละเว้น ละเลย
การปฏิบัติหน้าที่

(5) รายละเอียดของปัญหา

ด้วยผู้ใช้นานว่า “กลุ่มผู้รักธรรมชาติ” ได้ไปเที่ยวไ่ว์มานดินซึ่งเป็นรีสอร์ท ที่อยู่บริเวณหมู่บ้านห้วยปากคอก ตำบลห้วยเขย่ง อําเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ทราบว่าที่ดินดังกล่าว เป็นของ พ.ต.ท.ปรเมศร์ น้อยเศรษฐ และพบการกระทำผิดกฎหมายโดยนำเครื่องจักรขนาดใหญ่ขุดเจาะลำห้วยสาธารณะ สร้างเขื่อนกั้นน้ำ ถมที่ดินในห้วยให้ลึกเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก และทราบจากประชาชนในหมู่บ้านว่า พ.ต.ม.ปรเมศร์ เป็นผู้มีอิทธิพลไม่มีใครกล้าร้องเรียนมีนักการเมืองท้องถิ่น และข้าราชการในพื้นที่เป็นพวกพ้อง การกระทำผิดดังกล่าวห่างจากหน่วยอุทยานโป่งน้ำพุร้อน เพียง 100 เมตร ผู้ร้องเรียนได้ร้องเรียนผ่านเว็บไซต์ รายการ “ระสังหังไย...จากใจนายกรัฐมนตรีนะ”

(6) ความรุนแรงของปัญหา จัดว่าเป็นความรุนแรง และฉ้อฉลมากทั้งผู้ถูกร้องเรียน และเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(7) ความซับซ้อนของปัญหา ถือว่ามาก และจำเป็นต้องตรวจสอบด่วน

(8) ผู้เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ ราชการเสียหาย แม้กลุ่มผู้รักธรรมชาติ เป็นเพียงเสียงสะท้อนของคนเดินทาง แต่ชุมชนบ้านห้วยปากคอกได้รับผลกระทบโดยตรง

(9) **หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง** นายกรัฐมนตรี จังหวัดกาญจนบุรี กรมอุทยานสัตว์ป่าและพันธุ์พืช สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) หน่วยอุทยานโป่งน้ำพุร้อน นายอำเภอทองผาภูมิ สำนักบริหารจัดการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์

(10) **กฎหมายที่เกี่ยวข้อง** พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ร.บ. ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ร.บ.คันคู คลอง ประมวลกฎหมายที่ดิน (ที่สาธารณะ)

(11) กระบวนการแก้ไขปัญหา

ภายหลังจากการร้องเรียนของกลุ่มผู้รักธรรมชาติ ถึงนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรีได้มีหนังสือถึงจังหวัดกาญจนบุรี เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2546 จังหวัดกาญจนบุรีมีหนังสือให้นายอำเภอทองผาภูมิตรวจสอบ เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม พร้อมๆ กับให้สำนักบริหารจัดการในพื้นที่อนุรักษ์ 5 กาญจนบุรี ตรวจสอบข้อเท็จจริงให้แล้วเสร็จในวันที่ 30 กรกฎาคม ทว่า นายอำเภอทองผาภูมิ มีหนังสือลงวันที่ 18 สิงหาคม ถึงผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรีขอเลื่อนเป็นวันที่ 29 สิงหาคม ขณะที่สำนักบริหารจัดการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 5 (ป่าไม้บ้านโป่ง) มีหนังสือถึงผู้อำนวยการศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดกาญจนบุรี เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2546 รายงานผลการตรวจสอบว่า ที่ดินมีปัญหอยู่นในพิกัด 448722 E 1619925 N, 448685E 1620037N, 449226 E 1619833N ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ได้มอบให้สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) แล้ว จึงไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช

(12) **ผลของการแก้ไขปัญหา** การแก้ไขปัญหาได้ความชัดเจนเพียงแค่วิมาณดินอยู่ในเขต ส.ป.ก. ไม่ใช่อุทยานแห่งชาติ แต่ยังไม่มีการตอบคำถามว่า การถม คู คลองสาธารณะเพื่อเพิ่มพื้นที่และกักกั้นน้ำเป็นเขื่อน ได้รับการแก้ไขเป็นอย่างไร กระทำได้หรือไม่

(13) **แหล่งข้อมูล** ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดกาญจนบุรี

(14) ข้อสังเกต

เป็นที่น่าสังเกตว่า

. ส.ป.ก.เข้าไปดำเนินการปฏิรูปที่ดินในพื้นที่ดังกล่าวได้อย่างไร ตั้งแต่เมื่อใด ทั้งๆ ที่ อยู่ในใจกลางเขตอนุรักษ์ของป่าอุทยานแห่งชาติ ถึงแม้ดูรูปในแผนที่แล้วคาดว่าจะมีอีกหลายราย แต่ รายที่มีปัญหาเป็นข้าราชการตำรวจได้ที่ดิน ส.ป.ก. มาได้อย่างไร

- . การกระทำที่ถ่ม คู คลอง ลำราง กักกั้นน้ำเป็นเขื่อนฝาย นั้นไม่น่าจะถูกตั้งแต่ทำไม ไม่ดำเนินการตรวจสอบเอาผิดทางกฎหมาย โดยเฉพาะมีเจ้าหน้าที่ป่าไม้อยู่ใกล้ๆ ก็ไม่ดำเนินการแต่อย่างใด
- . เป็นที่น่าสงสัยเกิดว่าทำไม นายอำเภอทองผาภูมิ จึงเลื่อนส่งผลการตรวจสอบเป็นวันที่ 29 สิงหาคม ขณะที่ผลการตรวจสอบของสำนักบริหารจัดการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 5 แจ้งผลการตรวจสอบเมื่อวันที่ 27 สิงหาคม มีความเป็นไปได้หรือไม่ที่ราษฎรกล่าวกัน มีข้าราชการเป็นพวกพ้องของผู้ถูกร้องเรียนนั้น เป็นความจริงอย่างที่สุด
- . ถือว่ากรณีศึกษาเรื่องนี้ น่าติดตามตรวจสอบในอีกหลายๆ ด้าน ทั้งระดับพื้นที่และส่วนกลาง ◎

กรณีศึกษาที่ 7

(1) **เรื่อง** ร้องเรียนให้ตรวจสอบเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการเป็นผู้จัดสรรที่ดินในเขตอุทยานแห่งชาติและทำความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้

(2) **ที่ตั้ง** ตำบลชะแล หมู่ 5 และ 6 อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

(3) **ประเภทของพื้นที่** อุทยานแห่งชาติลำเขาสูง

(4) **กลุ่มของปัญหา** รัฐขัดแย้งกับชุมชน โดยมีเจ้าหน้าที่ป่าไม้ อุทยานแห่งชาติลำเขาสูงและสำนักบริหารจัดการในพื้นที่อนุรักษ์ 5 เป็นผู้ถูกกล่าวหา

(5) **รายละเอียดของปัญหา** เนื่องด้วยมีราษฎรชาวตำบลชะแล หมู่ที่ 5 และ 6 ได้ทำหนังสือร้องเรียน ถึงผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2546 ในลักษณะที่ว่า มีเจ้าหน้าที่ป่าไม้ชื่อนายธรรมรัฐ วงศ์โสภณ หัวหน้าอุทยานแห่งชาติลำเขาสูง ทำความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ ตัดไม้ เลื่อยไม้ ขายไม้แปรรูป จ้างวานให้มีการเลื่อยไม้ จัดสรรที่ดินเขตป่าขาย ชูกรรโชค ยัดเยียดข้อหา ให้ราษฎรที่ไม่ร่วมมือในการกระทำความผิด จักรกลไของราษฎรขณะไถ่ทำกินในที่ดินจับคนทำไร่ เรียกเงินครั้งละ 10,000 – 20,000 บาท โดยการจัดสรรที่ดินนั้นกระทำให้แก่นายทุนให้บุกเบิกแผ้วถางใหม่แล้วเรียกเก็บเงินเป็นค่าที่ถาง รายละเอียด 40 – 50 ไร่ ได้ไร่ละ 4,000 – 5,000 บาท โดยพฤติกรรมดังกล่าว กระทำเป็นขบวนการร่วมกับนายวิฑูร เริ่มวิรัตน์ ผู้อำนวยการสำนักงานบริหารจัดการในพื้นที่อนุรักษ์ 5 โดยนายธรรมรัฐ ใช้ตำแหน่งหน้าที่ ขณะที่เป็นสายตรวจพิเศษกระทำความผิดตามกล่าวข้างต้นแล้ว โดยเรื่องดังกล่าวมีการเสนอข่าวหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ในทำนองที่ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลชะแล และผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 6 ตำบลชะแลช่วยกันไปตรวจสอบเขตพื้นที่บ้านพักเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติลำเขาสูง หมู่ 6 ตำบลชะแล แล้วพบไม้ อุปรกณ์ในการกระทำความผิดเช่น เลื่อยวงเดือน กบไสไม้ เป็นต้น อีกทั้งยังได้สนธิกำลังกับตำรวจและฝ่ายปกครอง เข้าไปยังบริเวณดังกล่าวอีกครั้ง ทว่าหลักฐานต่างๆ ถูกเผาทำลาย

(6) **ความรุนแรงของปัญหา** นับเป็นความรุนแรงในเชิงโครงสร้าง ในกรณีนี้ เพราะต่างมีพฤติการณ์ที่ต้องตรวจสอบ ทั้งสองฝ่ายอย่างมาก

(7) **ความซับซ้อน**

ปัญหาซับซ้อนค่อนข้างมาก แม้เป็นเรื่องเกี่ยวกับความผิด พ.ร.บ.ป่าไม้ ไม่ใช่ปัญหาพิพาท เรื่องที่ดินโดยตรง แต่ปัญหาที่ต่างใช้เครื่องมือในการกล่าวโจมตีกัน ฝ่ายหนึ่งเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชน อีกฝ่ายเป็นข้าราชการ มีพวกพ้องอำนาจหน้าที่ และมีคำอธิบายต่อเรื่องแต่ละเรื่องตามอำนาจหน้าที่ และพลังมวลชนที่มีอยู่ในมือ

(8) ผู้เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ

มีเป็นจำนวนมากในส่วนของผู้ร้องเรียน คือ ราษฎร ตำบลชะแล หมู่ 5 และ 6 อำเภอทองผาภูมิ องค์การบริหารส่วนตำบลชะแล ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 ชาวบ้านทุ่งนางครวญ สมาชิก อบต. กรรมการหมู่บ้าน

(9) หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง

ผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี นายธรรมรัฐ วงศ์โสภานายวิฑูร เริ่มวิรัตน์ ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดกาญจนบุรี สำนักบริหารจัดการในพื้นที่อนุรักษ์ 5 สภ.อ.ทองผาภูมิ อำเภอทองผาภูมิ ปลัดอาวุโสอำเภอทองผาภูมิ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ สารวัตรสอบสวน สภ.อ.ทองผาภูมิ จ่าจังหวัดกาญจนบุรี

(10) พื้นที่

พื้นที่ที่เกี่ยวข้องมีหลายจุด ดังกล่าว สำหรับชุมชนคือ ราษฎรตำบลชะแล และอำเภอทองผาภูมิ หมู่ที่ 5 และ 6 สำหรับพื้นที่พิพาทอยู่ในป่าสงวนแห่งชาติ และป่าในเขตอุทยานแห่งชาติลำเขาสูง ตำบลชะแล อำเภอทองผาภูมิ

(11) กฎหมาย ความผิดเกี่ยวกับ พ.ร.บ.ป่าไม้ และปัญหาการกระทำความผิดทางอาญาและวินัยของข้าราชการ

(12) กระบวนการแก้ไขปัญหา

เนื่องจากกรณีนี้ นอกจากมีหนังสือร้องเรียนของราษฎรชาวบ้านตำบลชะแล หมู่ที่ 5 และ 6 แล้ว ยังมี นายการเลิศ แซ่มชุกกลิ่น ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลชะแล ได้เข้าร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน สภ.อ.ทองผาภูมิ ให้ดำเนินคดีกับนายธรรมรัฐ วงศ์โสภานายวิฑูร ซึ่งทางอำเภอทองผาภูมิได้แต่งตั้ง ปลัดอาวุโสเข้าไปร่วมสอบสวนด้วย ส่วนการตรวจสอบข้อเท็จจริงนั้น จังหวัดกาญจนบุรีได้รับรายงานจากนายอำเภอทองผาภูมิ และสำนักบริหารจัดการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 5 ว่า ไม่มีหน่วยงาน หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เข้าไปกระทำความผิด ตามข้อกล่าวหา

แต่อย่างใด แต่มีรายงานการวิเคราะห์ว่า เรื่องทั้งหมดเกิดจากเจ้าหน้าที่สนธิกำลังเข้าป้องกันการบุกรุกแผ้วถางยึดถือครองหาประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ท้องที่ ตำบลชะแล อำเภอกองคา ภูมิ โดยตรวจยึด จับกุมได้ทั้งสิ้นรวม 27 คดี ผู้ต้องหา 15 คน ตรวจยึดพื้นที่ป่าถูกบุกรุกเข้าครอบครอง ทำประโยชน์ 1,314 ไร่ 1 งาน ไม้กระยาเลย 45 ท่อน ไม้กระยาเลยแปรรูป 19 แผ่น ยึดพื้นที่ป่าที่บุกรุก 60 ไร่ บริเวณบ้านเกริงกระเวีย หมู่ 2 ตำบลชะแล ในเขตป่าสงวนแห่งชาติเขาพระฤาษี แปลงที่ 1 โดยผู้ต้องหาแปลงข้างเคียงระบุว่าที่ดิน 60 ไร่ เป็นของนายการเลิศ แซ่มชุกกลิ่น

(13) ผลของการแก้ไข้ปัญหา

จากข้อมูลที่น่าเสนอและแนวทางตรวจสอบข้อเท็จจริง พิจารณาได้ว่า ข้อมูลมีลักษณะขัดแย้งกันอย่างตรงกันข้าม คำถามก็คือ ฝ่ายใดเป็นผู้กระทำผิด หรือว่าต่างฝ่ายต่างมีดำเนินทั้งคู่

(14) แหล่งข้อมูล ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดกาญจนบุรี

(15) ข้อสังเกต

. เห็นว่ากรณีศึกษานี้ เป็นเกมชิงไหวพริบของข้าราชการและราษฎรในเขตพื้นที่ป่ากันชน
ทุ่งใหญ่นเรศวร (ฝั่งตะวันตก) ซึ่งมีป่าสงวนพื้นที่จำนวนมากที่อยู่ในรูปนิคมสหกรณ์ เขต ส.ป.ก. และหมู่บ้านป่าไม้ ทว่าการดำเนินการควบคุมตรวจสอบยังไม่มีประสิทธิภาพพอ ดังนั้น การกล่าวโทษของทั้งสองฝ่าย จะต้องดูว่าฝ่ายใดถือข้อเท็จจริงไว้ในมือมากกว่ากัน ซึ่งกรณีนี้เห็นได้ว่าทางราชการมีข้อเท็จจริงในเชิงคดี การตรวจสอบยึดจับกุม มีความชัดเจนกว่า

. อย่างไรก็ตามปัญหาช่องว่างของข้าราชการในการหาประโยชน์ จากที่ดินในเขตป่ากันชน ในอำเภอกองคานั้น ยังรับฟังได้อยู่และมีมูลมากเมื่อเชื่อมกับการแสดงพลังของมวลชนที่เดินขบวนประท้วงเป็นระยะ

ผู้วิจัยเห็นว่ากรณีศึกษานี้ น่าตรวจสอบอย่างละเอียดอีกครั้ง ©

กรณีศึกษาที่ 8

(1) **เรื่อง** ขอความเป็นธรรมให้การคุ้มครองช่วยให้เข้าทำกินในที่ดิน โดยไม่ถูกข่มขู่คุกคาม

(2) **ที่ตั้ง** ไม่ได้ระบุความชัดเจนของที่ดินพิพาทว่าอยู่ตำบลอะไร ทราบแต่เพียงอยู่ในอำเภอหนองปรือ ส่วนภูมิลำเนาของผู้ร้องคือ บ้านเลขที่ 70 หมู่ที่ 1 ตำบลลำเหย อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม

(3) **ประเภทพื้นที่** ไม่ระบุชัดเจน (แต่ในเขตอำเภอหนองปรือ อยู่ในเขตป่าสงวนเป็นส่วนใหญ่ พื้นที่บางส่วนที่เป็นชุมชน ที่มีเอกสารสิทธิ์ บางส่วนอยู่ในเขต (ส.ป.ก.)

(4) **กลุ่มปัญหา** เอกชนกับเอกชน (ที่มีอิทธิพลคุกคามข่มขู่) หรือถ้อยความบางครั้งสะท้อนว่าเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้กระทำ

(5) รายละเอียดของปัญหา

ดูเหมือนไม่มีความชัดเจนในข้อมูลเหมือนเป็นการรู้อยู่ในที่ที่ของทางจังหวัดกาญจนบุรี หน่วยงานราชการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ขาดห่วงไม่ต่อเนื่อง ทราบแต่เพียงว่า นายธนกร ทองอ่อน มีที่ดินอยู่ในอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี แต่ถูกผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ ซึ่งที่ดินตั้งอยู่ การกลั่นแกล้ง ไม่ยอมให้เข้าทำกิน นำเรื่องไปฟ้องเท็จต่อศาล จนศาลยกฟ้องเมื่อ 17 มีนาคม 2546 ว่า นายธนกร มิได้โกง มีคำขอร้องให้ขจัดผู้มีอิทธิพล ให้เข้าทำกินโดยสะดวกปลอดภัย ถ้าทำไม่ได้ สิทธิที่นายธนกร ครอบครองอยู่ก็ขอเปลี่ยนแปลง (เป็นเงิน) เพื่อนำเงินไปประกอบอาชีพ ใช้หนี้ และอ้างถึงให้ผู้บังคับการป่าไม้ สภ.อ.หนองปรือ ประสานงานเพื่อขจัดผู้มีอิทธิพล ให้นำสิ่งที่เกิดขวางในที่ดินที่วางแกล้งไว้ออกไปจากที่ดินดังกล่าว รวมทั้งไม่อ้างว่าที่ดินดังกล่าวมีต่ออ้อยค้างอยู่ในที่ดิน

(6) **ความรุนแรงของปัญหา** ระบุไม่ได้ไม่ชัดเจน นอกจากเชื่อได้ว่ามีปัญหาผู้มีอิทธิพลจริง (แต่ไม่ทราบว่าเป็นเอกชน หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกันแน่?)

(7) **ความซับซ้อน** ระบุไม่ได้ ข้อมูลไม่ชัดเจน

(8) ผู้เกี่ยวข้อง นายธนกร ทองอ่อน ผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี ผู้บังคับการป่าไม้ สภ.อ. หนองปรือ ศาล กระทรวงมหาดไทย นายกรัฐมนตรี

(9) พื้นที่ ที่ดินเขตอำเภอหนองปรือ

(10) กฎหมาย ประมวลกฎหมายอาญา นโยบายขจัดผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ของรัฐบาล (บัญชีดำ ผู้กระทำตนเป็นผู้มีอิทธิพล)

(11) กระบวนการแก้ไขปัญหา

จังหวัดกาญจนบุรี โดยศูนย์ดำรงธรรม มีหนังสือถึงนายอำเภอหนองปรือ ให้มีการดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงต่างๆ

(12) แหล่งข้อมูล ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดกาญจนบุรี

(13) ข้อสังเกต

ไม่มีความชัดเจนของข้อมูลพื้นฐาน

กรณีศึกษาที่ 9

(1) เรื่อง ขอความเป็นธรรมที่ดินถูกบุกรุกนำไปสร้างฮวงซุ้ย

(2) ที่ตั้ง เลขที่ 21 หมู่ที่ 13 ตำบลพระแท่น อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี

(3) ประเภทพื้นที่ พื้นที่ของเอกชนในอำเภอท่ามะกา แต่ไม่ทราบว่า ที่ดินอยู่ในลักษณะใดเพราะข้อมูลไม่ชัดเจน

(4) กลุ่มปัญหา เอกชนกับข้าราชการของรัฐ โดยไม่ทราบรายละเอียดชัดเจนว่าข้าราชการบุกรุกที่ดินทำกินของเอกชนนำไปทำฮวงซุ้ยนั้น กระทำในลักษณะใด

(5) รายละเอียดของปัญหา

นางทุเรียน ลบแยมกับพวก 4 คน ได้เดินทางเข้าซื้อโรงเรียนศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดกาญจนบุรีเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม ว่า นายเพทาย จิระมานิตย์ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลพระแท่น ได้บุกรุกที่ดินทำกินของตน เพื่อนำไปสร้างฮวงซุ้ย(ที่ฝังศพ) จำนวน 60 หลุม โดยลงนามผู้โรงเรียนจำนวน 4 คน

(6) ความรุนแรงของปัญหา ชัดไม่ได้ เพราะข้อมูลไม่ชัดเจนเพียง

(7) ความซับซ้อนของปัญหา

ระบุไม่ได้เพราะข้อมูลไม่ครบถ้วนชัดเจน

(8) ผู้ได้รับผลกระทบ นางทุเรียน ลบแยม กับพวก รวม 4 คน จากตำบลพระแท่น อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี

(9) ผู้เกี่ยวข้อง นายเพทาย จิระมานิตย์ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลพระแท่น อำเภอท่ามะกา

(10) พื้นที่ พื้นที่ได้ระบุไม่ชัดเจน แต่อยู่ในหมู่ที่ 13 ตำบลพระแท่น อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี

(11) กฎหมาย ระบุไม่ชัดเจน ในเบื้องต้นเป็นความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ดินของผู้อื่น (ประมวลกฎหมายอาญา)

(12) กระบวนการแก้ไขปัญา เนื่องจากมีการร้องเรียนถึงผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี ผ่านศูนย์ดำรงธรรมกาญจนบุรี ดังนั้นจังหวัดกาญจนบุรี จึงให้นายอำเภอท่ามะกา ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น

(13) แหล่งข้อมูล ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดกาญจนบุรี

(14) ข้อสังเกต
(เนื่องจากข้อมูลไม่ชัดเจน)

กรณีศึกษาที่ 10

(1) เรื่อง ไม่ได้รับความเป็นธรรมถูกบุกรุกที่ดินและนำที่ดินไปจัดสรรอย่างไม่เป็นธรรม

(2) ที่ตั้ง บ้านเลขที่ 99/7 หมู่ 3 และ บ้านเลขที่ 97 หมู่ 7 ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

(3) ประเภทพื้นที่ ที่ดินเอกชน แต่ไม่ระบุประเภทลักษณะ ของที่ดินชัดเจน

(4) กลุ่มปัญหาเอกชน กับคณะกรรมการชุมชน

(5) รายละเอียดของปัญหา

นายชาญ คำนุกับนางศรีเงิน เอี่ยมพลับ ได้เดินทางไปร้องเรียนต่อศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดกาญจนบุรีว่า นายมงคล สดใส นายพั้ว เกตุแก้ว นายอนันต์ คำเกลี้ยง นายสมชาย ชัยชาญกิจ พร้อมคณะกรรมการหมู่บ้าน ได้บุกรุกที่ดินนำหลักปักแบ่งเขตให้ผู้อื่น พร้อมมีการจัดสรรที่ดินให้ราษฎรในชุมชนอย่างไม่เป็นธรรม

(6) ความรุนแรงของปัญหา

ข้อมูลไม่ชัดเจนไม่ทราบสภาพของที่ดินที่ถูกบุกรุก บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน และการจัดสรรที่ดินอะไรในแกวราษฎรในพื้นที่ ไม่มีความชัดเจนและรายละเอียดของที่ดิน เนื่องจากที่ดินเขตดังกล่าวอยู่ในเขตพระราชกฤษฎีกา 2481 ซึ่งทหารดูแล

(7) ความซับซ้อนของปัญหา ระบุไม่ได้ แม้ดูเป็นเรื่องบุกรุก จัดสรรที่ดินอย่างไม่เป็นธรรม

(8) ผู้ได้รับผลกระทบ นายชาญ คำนุ นางศรีเงิน เอี่ยมพลัน

(9) ผู้เกี่ยวข้อง คณะกรรมการหมู่บ้าน หมู่ที่ 3 และ หมู่ที่ 7 ตำบลนอกเมือง อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

(10) พื้นที่ ไม่สามารถระบุตำแหน่ง สภาพของพื้นที่ได้ เพราะข้อมูลไม่ชัดเจน

(11) กฎหมาย ประมวลอาญา (ความผิดฐานบุกรุก)

(12) กระบวนการแก้ไข้ปัญหา จังหวัดกาญจนบุรีได้ส่งเรื่องให้ อำเภอไทรโยค ตรวจสอบข้อเท็จจริง

(13) แหล่งข้อมูล

ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดกาญจนบุรี

(14) ข้อสังเกต

ไม่ชัดเจน จึงไม่มีความเห็น (ทั้งๆ ที่ประเด็นน่าสนใจในการจัดสรรที่ดิน ว่ามีบทบาทเช่นนั้นได้อย่างไร และมีกฎหมายอะไรรองรับ) ◎

กรณีศึกษาที่ 11

(1) เรื่อง ในการตรวจสอบการใช้งบประมาณแผ่นดินเพื่อพวกพ้องครอบครัว บุกรุกป่า แ้วถางไถที่ดินในเขตป่าเขายึดถือครอบครอง

(2) ที่ตั้ง ที่บ้านทิพuye ตำบลชะแล อำเภอกองคาญมิ จังหวัดกาญจนบุรี บ้านเกริงกะเวีย หมู่ที่ 2

(3) ประเภทพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติ รอยต่อเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร

(4) กลุ่มปัญหา ประชาชน เจ้าหน้าที่รัฐ (ซึ่งเป็นผู้มีอิทธิพลในพื้นที่เป็นอย่างมาก และการละเลย ไม่ปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่)

(5) รายละเอียดของปัญหา

กรณีศึกษานี้มีความเกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาที่ 7 โดยราษฎรที่เป็นชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงแห่งบ้านทิพuye ได้ส่งหนังสือร้องเรียนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ว่าถูกรับการกระทำของนายการเลิศ แซ่มชุกกลิน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลชะแล เอาไรด์ เอาเปรียบ โดยมีหน้าที่ต้องพัฒนาชุมชน และหมู่บ้านทั้งชาวไทยและชาวกะเหรี่ยง แต่กลับนำงบประมาณ องค์การบริหารส่วนตำบลชะแล สร้างทางเข้าที่ดินของญาติ พวกพ้อง สะพานขาดไม่ยอมซ่อมแซม เป็นคูพิพาทที่เป็นคนละฝ่ายกับราษฎรในกรณีการคัดค้านการทำเหมืองแร่ในป่าสงวน มีการบุกรุกป่าสงวนหลายร้อยไร่ ใช้แรงงานต่างด้าวชาวพม่า บุกรุกแผ้วถางป่าอนุรักษ์จนถึงเขตต้นน้ำ ย้ายหลักเขตแนวเขตป่ากันชน มีที่ดินจำนวนมากที่บุกรุกที่สังขละบุรี และบ้านไร่ (ทองผาภูมิ) และมีการซื้อที่ดินขายให้นายทุน พร้อมกับมีมือปืนติดตามเป็นผู้มีอิทธิพล จนเจ้าหน้าที่ในพื้นที่เกรงกลัว ไม่ดำเนินการใดๆ

(6) ความรุนแรงของปัญหา ถือว่ามาก และต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงในพื้นที่

(7) ความซับซ้อน

ถือว่าเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนมาก ถ้าเชื่อมกับกรณีศึกษาที่ 7 เมื่อนายการเลิศ แซ่มชุกกลิน ได้ร้องเรียน เจ้าหน้าที่ป่าไม้ในพื้นที่ที่มีตำแหน่งหน้าที่สำคัญถึง 2 คน แต่มากรณีนี้ กลับถูกราษฎรชาวกะเหรี่ยงร้องเรียนและกล่าวหาฐานความผิดที่รุนแรงหลายเรื่อง

(8) ผู้ได้รับผลกระทบ รัฐ ราษฎรบ้านทิพuye บ้านคลิตี้ล่าง และบ้านเกริงกะเวีย

(9) **ผู้เกี่ยวข้อง** กระทรวงมหาดไทย ผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี องค์การบริหารส่วนตำบลชะแล อำเภอดงพิกุล สถานีตำรวจภูธรดงพิกุล สำนักงานบริหารจัดการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 5

(10) **พื้นที่** ที่ระบุว่ามีกิจกรรมการครอบครองโดยกล่าวหาว่าบุกรุกป่าสงวน 60-150 ไร่

(11) **กฎหมาย** พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ การทำผิดวินัยของพนักงานปกครองท้องที่ การละเลยการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ

(12) **กระบวนการแก้ไขปัญหา**

ภายหลังจังหวัดกาญจนบุรี ได้รับเรื่องร้องเรียนจากราษฎรบ้านทิพเยแล้ว ได้มีหนังสือถึงอำเภอดงพิกุล ให้ตรวจสอบข้อเท็จจริง ทางอำเภอดงพิกุลได้ตรวจสอบผู้เกี่ยวข้องและตัวผู้ถูกร้องเรียนด้วย พบว่าข้อกล่าวหาไม่เป็นความจริงในทุกรณี ส่วนกรณีพิพาทพิงถึงการบุกรุกที่ดินในเขตป่า ที่บ้านเกริงกะเวีย ที่สำนักงานบริหารจัดการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 5 ได้ตรวจยึดแปลงที่ดินของนายการเลิศ แซ่มชุกกลิ่น และระบุว่าเป็นแปลงที่ดินของนายการเลิศ นั้น อำเภอดงพิกุล ระบุว่านายการเลิศ จะมีสวนช่วย หรือไม่นั้น อยู่ระหว่างการตรวจสอบของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรดงพิกุล ซึ่งกล่าวทั้งหมดก็คือ ไม่เป็นความจริงตามข้อกล่าวหาทุกประการ

(13) **แหล่งข้อมูล** ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดกาญจนบุรี

(14) **ข้อสังเกต**

ผู้วิจัยเห็นว่ากรณีนี้ต้องติดตาม ตรวจสอบข้อเท็จจริงเพิ่มเติมอย่างมาก จากสำนักงานบริหารจัดการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 5 ชาวบ้านทิพเย ชาวบ้านคลีตี่ล่าง และบ้านเกริงกะเวีย ซึ่งเป็นเครือข่ายกะเหรี่ยงตะวันตก ที่รวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น เพื่อทำความจริงให้ประจักษ์ จึงสมควรติดตามตรวจสอบข้อเท็จจริงต่อไป ☺

กรณีศึกษาที่ 12

(1)เรื่อง ให้เร่งตรวจสอบมีบ้านแต่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ไม่นั่นคง

(2) ที่ตั้ง เลขที่ 143 /1 หมู่ 3 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

(3) ประเภทพื้นที่ พื้นที่เขตอนุรักษ์ และอยู่ในโครงการพื้นที่รับผิดชอบของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขตรสร้างเขื่อนเขาแหลม)

(4) กลุ่มปัญหา เอกชน ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ร้องเรียนความเป็นธรรมจากรัฐ

(5) รายละเอียดของปัญหา

นางอารี ผู้ร้องเรียนระบุว่า มีบ้านเป็นอาคารพาณิชย์ อยู่มาราว 20 ปี หลังน้ำท่วมจากการสร้างเขื่อนเขาแหลม จนกระทั่งปัจจุบันที่ดินดังกล่าว ในอำเภอสังขละบุรี ยังไม่ได้เอกสารสิทธิ์ใดๆ ทำให้ไม่มีหลักประกันใดๆ ในการลงทุน ขอร้องเรียนให้ออกเอกสารสิทธิ์ในที่ดินที่ครอบครองอยู่

(6) ความรุนแรงของปัญหา เป็นปกติ เพราะมีอยู่ทั่วไปและเป็นปัญหาในทางนโยบายที่ต้องพิจารณาทั้งโครงสร้าง ไม่ใช่เฉพาะอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

(7) ความซับซ้อนของปัญหา ไม่มี

(8) ผู้ได้รับผลกระทบ นางอารี และราษฎรในอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

(9) ผู้เกี่ยวข้อง การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย กรมอุทยานสัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมป่าไม้ กรมที่ดิน

(10) พื้นที่ ในตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

(11) กฎหมาย พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ และกฎหมาย นโยบายเร่งออกโฉนดทั่วประเทศ

(12) กระบวนการแก้ไขปัญหา

นางอารี ได้ร้องเรียนผ่านเว็บไซต์ “ระฆังห้วงใย...จากใจนายรัฐมนตรี” และสำนักนายกรัฐมนตรีได้มีหนังสือถึงจังหวัดกาญจนบุรีให้ตรวจสอบ และจังหวัดกาญจนบุรี มีหนังสือถึงอำเภอสังขละบุรี ให้ตรวจสอบในเรื่องดังกล่าว

(13) แหล่งข้อมูล ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดกาญจนบุรี

กรณีศึกษาที่ 13

(1) เรื่อง ให้ตรวจสอบรังวัดแนวเขตเพราะที่ดินทับซ้อนกันกับที่ดินประทานบัตรโรงโม่หิน

(2) ที่ตั้ง เลขที่ 21 ตำบลแม่น้ำแคว ตำบลท่ามะขามเตี้ย อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

(3) ประเภทพื้นที่ การอนุญาตเอกชนเช่าสัมปทานโรงโม่หินในเขตที่ดินของรัฐ ทับซ้อนกับที่ดินของเอกชน

(5) กลุ่มปัญหา เอกชนกับเอกชน โดยมีรัฐเป็นสาเหตุหลัก

(5) รายละเอียดของปัญหา

นางบุญธรรม ปันมิตร ได้มีหนังสือร้องเรียนถึงผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2545 และ 17 มิถุนายน 2546 ว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมในที่ดินของสามี ที่เสียภาษีบำรุงท้องที่มาตลอด แต่ถูกสัมปทานบัตรของบริษัทโรงโม่หินศิลาทอง จำกัด ที่ขอประทานบัตรจากกรมทรัพยากรธรณี (เดิม) สำนักงานฝ่ายอุตสาหกรรมพื้นฐานและเหมืองแร่ ต่อมามีการตรวจสอบขอบเขตที่ทำกินกับแนวเขตที่ดินประทานบัตร แต่ทางนางบุญธรรม ไม่สามารถชี้ขอบเขตได้เนื่องจากเอกสารที่มีอยู่ กระทำไม่ได้ไม่สมบูรณ์ ซึ่งทางสำนักงานอุตสาหกรรมให้ทางนางบุญธรรมจัดทำแนวเขตการครอบครอง หลักฐานการได้มาของที่ดิน แต่ทางนางบุญธรรมไม่สามารถดำเนินการได้ จึงร้องเรียนต่อผู้ว่าราชการ เพื่อให้สำนักงานที่ดินจังหวัดกาญจนบุรีไปรังวัดตรวจสอบแนวเขต โดยยอมเสียค่าใช้จ่ายในการรังวัดตรวจสอบแนวเขต

(6) ความรุนแรงของปัญหา ผู้วิจัยมองว่ายังไม่รุนแรง

(7) ความซับซ้อนของปัญหา ปานกลาง ในประเด็นที่ว่า พื้นที่ประทานบัตรโรงโม่หินมาทับซ้อนกับที่ดินของเอกชนได้อย่างไร ทำไมไม่ตรวจสอบก่อน

(8) ผู้ได้รับผลกระทบ นางบุญธรรม ปันมิตร และครอบครัว

(9) ผู้เกี่ยวข้อง จังหวัดกาญจนบุรี อำเภอด่านมะขามเตี้ย สำนักงานฝ่ายอุตสาหกรรมพื้นฐานและเหมืองแร่ กรมที่ดิน สำนักงานที่ดินจังหวัดกาญจนบุรี

(10) **พื้นที่** ไม่ระบุจำนวน อยู่ใน ตำบลท่ามะขาม อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี

(11) **กฎหมาย** พ.ร.บ.แร่ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(12) **กระบวนการแก้ไขปัญหา**

จังหวัดกาญจนบุรีได้มีหนังสือให้นายอำเภอด่านมะขามเตี้ย เฝ้าตรวจสอบข้อเท็จจริงในพื้นที่

(13) **แหล่งข้อมูล** ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดกาญจนบุรี

(14) **ข้อสังเกต**

การรังวัดสามารถทำได้ แต่ต้องมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพราะพื้นที่นี้ รัฐอนุญาตให้สัมปทานบัตร เพราะคงเป็นที่ดินของรัฐ แต่ไม่สามารถระบุว่าเป็นที่ประเภทไหน ต้องมีหน่วยงานเจ้าของพื้นที่เดิมร่วมตรวจสอบด้วย ☉

กรณีศึกษาที่ 14

(1) เรื่อง ตรวจสอบผู้มีสิทธิบุกรุกที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชนและทำลายป่า

(2) ที่ตั้ง ที่สาธารณะประโยชน์บ้านทุ่งก้างย่าง แปลงที่ 3 อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

(3) ประเภทพื้นที่ การใช้ประโยชน์ในที่ดินเขตทหาร

(4) กลุ่มปัญหา เอกชนบุกรุกที่ดินของรัฐ ที่เป็นที่สาธารณะประโยชน์ส่วนรวมของชุมชน

(5) รายละเอียดของปัญหา

ชาวบ้านทุ่งก้างย่าง แปลงที่ 3 ร้องเรียนถึงผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2546 ว่าเป็นราษฎรหมู่บ้านทุ่งก้างย่าง แปลงที่ 3 จำนวน 300 ครอบครัว ได้รับมอบพื้นที่ว่างให้เป็นที่ดินสาธารณะประโยชน์ จากโครงการกองหนุนชาติ (กนช.) แต่ต่อมาได้มีกลุ่มบุคคลเข้ามาทำลายพื้นที่แล้วปลูกสร้างบ้าน เป็นหลักฐานติดกับสถานที่พักของชุมชน ชาวบ้านแจ้งผู้ใหญ่บ้านแต่เป็นเวลา 3 เดือนแล้ว ยังไม่มีความคืบหน้าใดๆ มีการทำลายป่าบริเวณมอเขาเตี้ยๆ โครงการ กนช. ย้ายออกไปทำให้ผู้มีสิทธิพลไม่เกรงกลัวใดๆ

(6) ความรุนแรงของปัญหา ประเมินแล้วยังไม่ถือว่ารุนแรง

(7) ความซับซ้อน ยังไม่ซับซ้อน แต่ต้องตรวจสอบข้อมูล

(8) ผู้ได้รับผลกระทบ ราษฎรบ้านทุ่งก้างย่าง แปลงที่ 3 อำเภอไทรโยค

(9) ผู้เกี่ยวข้อง ผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี นายอำเภอไทรโยค โครงการกองหนุนชาติ ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่

(10) พื้นที่ ที่สาธารณะประโยชน์ของชุมชน

(11) กฎหมาย ประมวลกฎหมายที่ดิน (บุกรุก) พ.ร.บ.ป่าไม้

(12) กระบวนการแก้ไขปัญหา ผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี มีหนังสือถึงนายอำเภอไทรโยคให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงในพื้นที่

(13) แหล่งข้อมูล ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดกาญจนบุรี

(14) ข้อสังเกต

ต้องตรวจสอบข้อมูลว่า ปล่อยให้มีการกระทำได้หรือไม่โดยเฉพาะ ผู้ใหญ่บ้าน ปล่อยเรื่องไว้ถึง 3 เดือน แต่ชาวบ้านก็รวมตัวกันเป็นอย่างดีเพื่อร้องเรียน ☹

กรณีศึกษาที่ 15

(1) เรื่อง ขอความเป็นธรรมเรื่องที่ดิน ขอสิทธิในที่ดิน

(2) ที่ตั้ง ที่ดินในโครงการห้วยองคต อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลสมเด็จเจริญ อำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี

(3) ประเภทพื้นที่ การใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ จัดสรรในรูปแบบเฉพาะ (โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ) ระหว่างประชาชนกับรัฐ

(4) กลุ่มปัญหา ที่ดินในเขตโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ระหว่างรัฐกับประชาชน

(5) รายละเอียดของปัญหา

นายทวี จัปทอง ร้องเรียนผ่านผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี ว่าเดิมตนเองมีที่ดิน 13-14 ไร่ และได้ถูกเวนคืน โดยได้รับเงินไร่ละ 5,000 บาท แต่ได้รับเงินแค่ 5 ไร่ ที่เหลือ 9 ไร่ ได้ถวายสิทธิพิเศษไม่ขอรับเงิน ซึ่งจะได้รับที่ดินทำกินครอบครัวละ 25 ไร่ ปรากฏว่า นายถวิน แก้วน้อย ได้นุกรุกโดยอ้างว่าปลัดอำเภอส่งให้มาดำเนินการ จึงขอความเป็นธรรมและขอสิทธิในที่ดินทำกิน

(6) ความรุนแรงของปัญหา ปานกลาง

(7) ความซับซ้อนของปัญหา มาก มีประเด็นซ้อนปม หลายขั้นตอน

(8) ผู้ได้รับผลกระทบ นายทวี จัปทอง และครอบครัว นายปราโมทย์ นายแนบ

(9) ผู้เกี่ยวข้อง โครงการห้วยองคต อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกาญจนบุรี อำเภอหนองปรือ

(10) พื้นที่ 13-14 ไร่ จำนวนเงิน 70,000 บาท

(11) กฎหมาย นโยบายการจัดสรรที่ดินของโครงการห้วยองคต อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

(12) กระบวนการแก้ไขปัญห จ้างวัดกาญจนบุรี แจ้างทางอำเภอหนองปรือให้ตรวจสอบข้อเท็จจริง

(13) แหล่งข้อมูล ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดกาญจนบุรี

(14) ข้อสังเกต ด้วยเป็นโครงการพระราชดำริ ควรประสานงานตรวจสอบข้อมูลกับ คณะกรรมการประสานงานโครงการพระราชดำริ (กปร.) อีกทางหนึ่งด้วย ◎

กรณีศึกษาที่ 16

(1) เรื่อง ไม่ได้ความเป็นธรรมจากการกู้เงิน ทำให้ได้ถอนเงินคืนไม่ได้ เพราะผ่านคนกลางในการกู้เงิน

(2) ที่ตั้ง เลขที่ 78 หมู่ 4 ตำบลพนมทวน อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

(3) ประเภทพื้นที่ ที่ดินเอกชน

(4) กลุ่มของปัญหา เอกชนขัดแย้งกับเอกชน

(5) รายละเอียดของปัญหา

ผู้ร้องแจ้งว่าตนเองได้กู้เงินจากสหกรณ์การเกษตรพนมทวน จำกัด 40,000 บาท โดยให้นางทองปอนด์ ตะพัง เป็นผู้กู้แทนโดยใช้โฉนดที่ดินของตนเองไปค้ำประกัน ปรากฏภายหลังว่านางทองปอนด์ กู้เงินไปเกินจำนวนที่ต้องการ คือ กู้ไปจำนวน 150,000 บาท และได้ปฏิเสธการไถ่ถอน ชดใช้เงิน ทำให้ได้รับความเดือดร้อน จึงขอความช่วยเหลือด้วย

(6) ความรุนแรงของปัญหา ปานกลาง

(7) ความซับซ้อนของ ปานกลาง

(8) ผู้ได้รับผลกระทบ นางลำจวน วิเศษสิงห์ (ผู้สูงอายุ)

(9) ผู้เกี่ยวข้อง สหกรณ์การเกษตรพนมทวน จำกัด รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จังหวัดกาญจนบุรี อำเภอพนมทวน

(10) พื้นที่ โฉนดที่ดิน ติราคาทุนทรัพย์ 300,000 บาท

(11) กฎหมาย กฎหมายจำนอง (ประมวลกฎหมายแพ่ง)

(12) กระบวนการแก้ไขปัญหา ตรวจสอบข้อมูลโดยนายอำเภอพนมทวน

(13) แหล่งข้อมูล ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดกาญจนบุรี

(14) ข้อสังเกต เป็นกรณีที่สะท้อนการสูญเสียที่ดินโดยขบวนการฉ้อโกง โดยเอกชนกับเอกชนด้วยกัน

กรณีศึกษาที่ 17

(1) เรื่อง ขอความเป็นธรรมจ่ายเงินไปแล้วแต่ยังไม่ได้ใบเสียภาษีบำรุงท้องที่

(2) ที่ตั้ง หมู่ที่ 3 ตำบลหนองปลาไหล อำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี

(3) ประเภทพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติ

(4) กลุ่มปัญหา การหลอกลวงต้มตุ๋น เพื่อให้เสียที่ดิน โดยการฉ้อโกง

(5) รายละเอียดของปัญหา

ผู้ร้องแจ้งว่า นายสมจิตร เปรมบำรุง มาเอาเงินจากตนเองไปหลายครั้ง โดยอ้างว่าเพื่อจะออกใบ ภบท.5 รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 9,950 บาท แต่จนบัดนี้ตนเองยังไม่ได้รับใบ ภบท.5 เลย ได้ไปสอบถามทาง อบต. หนองปลาไหลแล้วได้ความว่า นายสมจิตร ยังไม่นำหลักฐานมาให้แต่อย่างใด จึงขอความเป็นธรรมด้วย

(6) ความรุนแรงของปัญหา ปานกลาง

(7) ความซับซ้อน ปานกลาง

(8) ผู้ได้รับผลกระทบ นางทอง ป้องสน

(9) ผู้เกี่ยวข้อง ผู้ใหญ่สมจิตร เปรมบำรุง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 ตำบลหนองปลาไหล

(10) พื้นที่ สูญเสียเงินจำนวน 9,950 บาท

(11) กฎหมาย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

(12) กระบวนการแก้ไขปัญหา อำเภอหนองปรือตรวจสอบข้อมูล

(13) แหล่งข้อมูล ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดกาญจนบุรี

กรณีศึกษาที่ 18

(1) เรื่อง ให้ตรวจสอบพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ มีความผิดเกี่ยวกับป่าไม้และการฉ้อโกง

(2) ที่ตั้ง บ้านห้วยหวาย หมู่ 3 ตำบลหนองปลาไหล อำเภอนองปรีอ จังหวัดกาญจนบุรี

(3) ประเภทพื้นที่ พื้นที่สาธารณะในเขตป่าสงวน

(4) กลุ่มปัญหา การสูญเสียที่ดินโดยเจ้าหน้าที่ฉ้อโกง

(5) รายละเอียดของปัญหา

ผู้ร้องแจ้งว่า นายสมจิตร เปรมบำรุง เอาที่สาธารณะประโยชน์ไปให้ผู้อื่นทำประโยชน์ นำเงินแก้ไขปัญหาคความยากจน (กขคจ.) จำนวน 280,000 บาท ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ โดยอ้างว่าต้องมีค่าใช้จ่าย บุกรุกทำลายป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งเป็นต้นน้ำลำธารอยู่เหนือเขื่อนห้วยยาง ช่มชู้ไม่ให้ชาวบ้านมาร้องเรียน จึงขอความเป็นธรรม

(6) ความรุนแรงของปัญหา มาก

(7) ความซับซ้อน มาก ถือว่าเกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาที่ 17 เพราะผู้ถูกร้องเรียนเป็นบุคคลเดียวกัน

(8) ผู้ได้รับผลกระทบ ราษฎรบ้านห้วยหวาย หมู่ที่ 3 และรัฐโดยตรง

(9) ผู้เกี่ยวข้อง นายสมจิตร เปรมบำรุง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 ตำบลหนองปลาไหล อำเภอนองปรีอ

(10) พื้นที่ นำเงินแก้ไขปัญหาคความยากจนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ 280,000 บาท

(11) กฎหมาย ประมวลกฎหมาย วิ.แพ่ง และประมวลกฎหมายอาญา

(12) กระบวนการแก้ไขปัญหาค ผู้เข้าชื่อร้องเรียนมีถึง 52 ราย เพื่อให้ผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี ตรวจสอบผ่านอำเภอนองปรีอ

(13) แหล่งข้อมูล ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดกาญจนบุรี

(14) ข้อสังเกต

เป็นกรณีที่น่าสนใจ ควรติดตามตรวจสอบข้อมูลทั้งกรณีศึกษา 17 และ 18 รวมกัน ☉

กรณีศึกษาที่ 19

(1) เรื่อง ให้ตรวจสอบเกาะกลางน้ำถุกบุกรุกถมดิน ปล่อน้ำเสียลงแม่น้ำแควน้อย

(2) ที่ตั้ง เลขที่ 662 ถนนพราหม 4 แขวงมหาพฤฒาราม บางรัก กรุงเทพมหานคร

(3) ประเภทพื้นที่ การใช้ประโยชน์ในเขตที่ดินของรัฐ

(4) กลุ่มปัญหา ประชาชนร้องเรียนเอกชนผ่านเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(5) รายละเอียดของปัญหา

ผู้ร้องแจ้งว่า เกาะกลางน้ำตรงบริเวณใกล้เคียงฝั่งหวนรีสอร์ท ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค ขณะนี้มีผู้บุกรุกเข้าไปใช้ประโยชน์ โดยได้เปลี่ยนแปลงสภาพเกาะกลางน้ำ รวมทั้งมีการนำดินมาถมแม่น้ำเพื่อเชื่อมที่ดินบนบกกับเกาะกลางน้ำเข้าหากัน และทำท่อระบายน้ำปล่อน้ำเสียแม่น้ำแควน้อย จึงให้ทางราชการตรวจสอบด้วย

(6) ความรุนแรงของปัญหา ถือว่ามาก

(7) ความซับซ้อน ปานกลาง

(8) ผู้ได้รับผลกระทบ รัฐและราษฎรในพื้นที่อำเภอไทรโยค

(9) ผู้เกี่ยวข้อง บริษัทฝั่งหวนรีสอร์ท จังหวัดกาญจนบุรี อำเภอไทรโยค กรมที่ดิน องค์การบริหารส่วนตำบลท่าเสา

(10) พื้นที่ เกาะกลางน้ำอันเป็นที่สาธารณประโยชน์ ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

(12) กฎหมาย พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ร.บ.ป่าสงวน พ.ร.บ.การขุดดินและถมดิน พ.ศ. 2543

(12) กระบวนการแก้ไขปัญหา

อำเภอได้แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง ซึ่งคณะกรรมการได้ออกตรวจสอบข้อเท็จจริง ปรากฏว่า ผังหวานรีสอร์ทเป็นผู้ดำเนินการถมที่ดินและทำท่อระบายน้ำ พื้นที่ที่มีการถมดินเป็นที่ชายตลิ่ง ไม่พบสภาพเกาะกลางแม่น้ำ เหตุที่ต้องถมดินเพื่อป้องกันน้ำท่วมในรีสอร์ทโดยไม่มีการก่อสร้างใดๆ ทั้งสิ้น ส่วนการวางท่อระบายน้ำจากภายในเพื่อให้ระบายน้ำฝนที่ซังจากภายในออกสู่น้ำ ไม่ใช้ท่อระบายน้ำเสียแต่อย่างใด ทั้งนี้คณะกรรมการฯ พิจารณาเห็นว่าผังหวานรีสอร์ทได้ถมดินบริเวณชายฝั่งตลิ่งจริง อำเภอจึงได้แจ้งให้ผังหวานรีสอร์ทดำเนินการทำที่ดินให้อยู่ในสภาพเดิมให้แล้วเสร็จภายใน 15 วัน รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่ส่งมาพร้อมนี้

(13) แหล่งข้อมูล ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดกาญจนบุรี

(14) ข้อสังเกต

นับเป็นกรณีศึกษาที่คนนอกพื้นที่ มีส่วนร่วมตรวจสอบปัญหาในจังหวัดกาญจนบุรี แม้ผลการตรวจสอบไม่ตรงกับผู้ร้องเรียนต้องการ แต่เป็นกรณีตัวอย่างได้เป็นอย่างดีว่า นักท่องเที่ยว เดินทางหรือคนทุกคน มีส่วนช่วยแก้ปัญหาในพื้นที่ที่ตนพบปัญหาได้ดังเช่นกรณีนี้ และควรหลีกเลี่ยงการใช้บริการรีสอร์ทแห่งนี้

กรณีศึกษาที่ 20

(1) เรื่อง ตรวจสอบการยกเลิกโครงการปลูกต้นสักเพื่อสวนป่าเฉลิมพระเกียรติ
กลายเป็นการปลูกส้มโชกุน

(2) ที่ตั้ง บ้านท่าดินแดง ตำบลปรางเผด อำเภอสงขลาบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

(3) ประเภทพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติ

(4) กลุ่มปัญหา เอกชน ประชาชน ตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ

(5) รายละเอียดของปัญหา

ผู้ร้องแจ้งว่า ที่บ้านท่าดินแดง ตำบลปรางเผด อำเภอสงขลาบุรี มีการปลูกสักเพื่อเป็นสวนป่าเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ปลูกได้ประมาณ 3-4 ปี กลับรื้อต้นสักทิ้งและมีการปลูกสวนส้มโชกุนแทน โดยมีนายทุนเป็นเจ้าของที่ และได้จ้างคนงานชาวพม่ามาดูแล และมีการจ้างตำรวจชื่อ จ.ส.ต.สมโชค เป็นคนคุมคนงาน

(6) ความรุนแรง ปานกลาง

(7) ความซับซ้อน มาก

(8) ผู้ได้รับผลกระทบ รัฐ บ้านท่าดินแดง (มีการใช้สารเคมีในพื้นที่ กระทบต่อชุมชนโดยตรง)

(9) ผู้เกี่ยวข้อง นายกรัฐมนตรี จังหวัดกาญจนบุรี อำเภอสงขลาบุรี

(10) พื้นที่ สวนป่าเฉลิมพระเกียรติ (สวนป่าสัก ตำบลปรางเผด อำเภอสงขลาบุรี)

(11) กฎหมาย ตรวจสอบนโยบายเปลี่ยนพันธุ์กล้าสักเป็นสวนส้มโชกุน

(12) กระบวนการแก้ไขปัญหา ตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยอำเภอสงขลาบุรี

(13) แหล่งข้อมูล ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดกาญจนบุรี

กรณีศึกษาที่ 21

(1) เรื่อง ชาวบ้านตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี ไม่ได้รับสัญชาติและเดือดร้อนเรื่องที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน

(2) ที่ตั้ง บ้านเวียงคาว หมู่ 5 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

(3) ประเภทพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติ อยู่ชายแดนไทย-พม่า เป็นที่ดินที่ทหารให้อยู่ในความเฝ้าระวังเรื่องความมั่นคง อุทยานแห่งชาติเขื่อนเขาแหลมทับพื้นที่ชุมชน สวนป่าทับที่ทำกินของชาวบ้าน

(4) กลุ่มปัญหา ชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงกับรัฐ

(5) รายละเอียดของปัญหา

ผู้ร้องแจ้งว่าชาวบ้านในเขตพื้นที่บ้านเวียงคาว หมู่ที่ 5 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2348 ซึ่งได้ทำการสมรสกับคนไทยโดยถูกต้องตามประเพณี แต่ยังคงหลง หรือตกสำรวจการขึ้นทะเบียน ได้รับความเดือดร้อนจากการที่ทหารกองพลที่ 9 และทหารพรานเข้าทำการตรวจบัตรและสั่งให้บุคคลที่ไม่มีบัตรออกจากประเทศไทยภายในวันที่ 28 ธันวาคม 2545 และจากกรณีที่ ป.ต.ท.ได้มีโครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติในเขตพื้นที่ หมู่ที่ 5 ซึ่งเป็นพื้นที่ทำกินของชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านต้องบุกรุกพื้นที่ป่าอุทยานแห่งชาติทองผาภูมิ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ แต่อุทยานแห่งชาติทองผาภูมิได้ประสานงานกับทหารกองพลที่ 9 และทหารพรานให้ทำการจับกุมชาวบ้านที่บุกรุกพื้นที่ป่า ทำให้ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนในเรื่องที่อยู่อาศัย

(6) ความรุนแรงของปัญหา มาก เพราะมีการใช้กำลังทหารบังคับ ย้าย จับกุมชาวบ้านให้ออกนอกประเทศ

(7) ความซับซ้อนของปัญหา มาก มีหลายส่วนกระทำโดยตรงต่อชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง

(8) ผู้ได้รับผลกระทบ

ชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง บ้านเวียงคาว หมู่ที่ 5 บ้านห้วยมาลัย หมู่ 6 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี

(9) **ผู้เกี่ยวข้อง** คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กองพลทหารราบที่ 9 จังหวัดกาญจนบุรี อุทยานแห่งชาติเขาแหลม สภอ.สังขละบุรี การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย โครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ ของ ป.ต.ท. ทหารพราน

(10) **พื้นที่** บ้านเวียงคาว หมู่ที่ 5 และบ้านห้วยมาลัย หมู่ที่ 6 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี

(11) **กฎหมาย**

นโยบาย ส่งเสริมการปลูกป่าส่งผลกระทบต่อประชาชน กฎหมายอุทยานแห่งชาติ ประกาศทับที่ทำกินของประชาชน การเลือกปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐต่อชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง ที่ไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน แม้ขอสัญชาติไทยก็ไม่ได้ อ้างว่าอยู่ในพื้นที่เพื่อความมั่นคง และอยู่ชายแดนไทย-พม่า

(12) **กระบวนการแก้ไขปัญหา**

นายพลศักดิ์ บัวจันทร์เหลือง ร้องเรียนประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อขอความเป็นธรรมในทุกประเด็น ซึ่งผู้อำนวยการสำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เสนอให้ประธานคณะอนุกรรมการประสานงานคุ้มครองสิทธิมนุษยชน พิจารณาตรวจสอบข้อเท็จจริงต่อไป โดยร้องเรียนเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2545

(13) **แหล่งข้อมูล** คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(14) **ข้อสังเกต** ควรตรวจสอบข้อเท็จจริงต่อไป และเห็นว่าควรติดตามในฐานะเครือข่ายกะเหรี่ยงตะวันตก ☺

กรณีศึกษาที่ 22

(1) เรื่อง ขอความเป็นธรรมกรณีปัญหาที่ดินที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินของชาวบ้านมะต๋องสั่ว

(2) ที่ตั้ง บ้านมะต๋องสั่ว หมู่ที่ 3 ตำบลไพรโยค อำเภอไพรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

(3) ประเภทพื้นที่ ชุมชนชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงตองสั่ว ในเขตที่สงวนหวงห้ามของราชการ (กฤษฎีกา พ.ศ. 2481) การใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตทหาร

(4) กลุ่มปัญหา ประชาชนในเขตที่ดินทหาร

(5) รายละเอียดของปัญหา

ผู้ร้องอ้างถึงหนังสือร้องทุกข์ของชาวบ้านมะต๋องสั่วว่า ได้รับความเดือดร้อนเกี่ยวกับเรื่องที่ดิน ที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน เนื่องจากมีนายทหารยศร้อยโท จากกอง พลป.9 นำเอกสารหนังสือยินยอมออกจากที่ดินและรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างมาให้ชาวบ้านเซ็นชื่อ โดยข่มขู่ว่าหากไม่เซ็นชื่อจะนำหมายศาลมาจับ ซึ่งชาวบ้านต้องยอมเซ็นเพราะกลัวและอ่านหนังสือไม่ออก

(6) ความรุนแรงของปัญหา มาก เพราะทหารใช้กำลังกดดัน หลอกล่อให้ลงนามยอมรับสภาพ ถูกบังคับโยกย้าย

(7) ความซับซ้อน ปานกลาง

(8) ผู้ได้รับผลกระทบ ชาวบ้านมะต๋องสั่ว หมู่ที่ 3

(9) ผู้เกี่ยวข้อง กองพลทหารราบที่ 9 จังหวัดกาญจนบุรี อำเภอไพรโยค เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม กรรมาธิการทหาร สภาคสมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.)

(10) พื้นที่ ที่ดินชุมชนและที่ทำกินของบ้านมะต๋องสั่ว หมู่ที่ 3

(11) กฎหมาย พระราชกฤษฎีกาสงวนหวงห้ามที่ดิน 2481 และผลการพิสูจน์สิทธิ์ กพร. มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 30 มิถุนายน 2541

(12) กระบวนการแก้ไข้ปัญหา

ด้วยคณะกรรมการเครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม และตัวแทนชาวบ้านมะต๋องผู้ อีก 9 คน ร่วมลงนามเมื่อ 26 พฤศจิกายน 2545 ร้องเรียนคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งอยู่ระหว่างการตรวจสอบข้อมูล ประสานงานการเจรจา

(14) สถานการณ์ปัจจุบัน ทราบว่ามีการประชุมเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2547 ที่สภานายความว่าชาวมะต๋องผู้จะฟ้องทหารกองพลที่ 9 ในฐานะจำเลย

(15) แหล่งข้อมูล คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(16) ข้อสังเกต

ในกรณีนี้ สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน(สสส.) เคยดำเนินการช่วยเหลือเรื่องดังกล่าว ก่อนการประสานข้อมูล ติดตามตรวจสอบร่วมกัน และถือเป็นกรณีศึกษาที่น่าติดตาม ในกลุ่มเครือข่ายกะเหรี่ยงตะวันตก ☉

กรณีศึกษาที่ 23

(1) เรื่อง ประชาชนชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงถูกละเมิดสิทธิในที่ดิน

(2) ที่ตั้ง บ้านทุ่งมะเขย้อย หมู่ 4 ตำบลบ้องตี้ อำเภอน จังหวัดกาญจนบุรี บ้านปากู้ ตำบลสมเด็จเจริญ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

(3) ประเภทพื้นที่ ในป่าสงวนแห่งชาติ การปลูกป่าทับ การใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตป่า

(4) กลุ่มปัญหา ประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(5) รายละเอียดของปัญหา

เหตุเกิดกับชาวบ้านหลายราย อาทิ เช่น หมู่ 4 บ้านทุ่งมะเขย้อย ตำบลบ้องตี้ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี อาศัยในพื้นที่ป่าสงวน 15 ไร่ มีใบเสียภาษี เป็นพื้นที่ทหารชุดพัฒนาจัดสรรให้ราษฎรได้ปลูกพืชไม้ผลหลายปี ถูกเจ้าหน้าที่ป่าไม้ กจ.1 มาขู่ถึงบ้านถึง 3 ครั้ง บังคับให้ถอนต้นไม้ทิ้ง ถ้าไม่ถอนจะเอาหมายศาลมาจับ ชาวบ้านกลัว จึงต้องถอนต้นไม้ทิ้ง โดยเจ้าหน้าที่ยึดพื้นที่เพื่อเตรียมให้ การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) ปลูกป่า แต่มีพื้นที่ติดกับของนายทุน 200 ไร่ ปลูกไม้ไผ่เช่นเดียวกัน เจ้าหน้าที่ป่าไม้ไม่เข้าจัดการ เป็นการเลือกปฏิบัติ

นายอดุล หมู่ 3 บ้านปากู้ ตำบลสมเด็จเจริญ อำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี ถูกเจ้าหน้าที่ป่าไม้ทำลายต้นไม้ที่ชาวบ้านปลูก ตัดฟันทิ้ง เหตุผลเตรียมพื้นที่ให้นายทุนปลูกป่า ชาวบ้านไม่กล้าขัดขวางปล่อยให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้ทำลายพืชไร่

(6) ความรุนแรงของปัญหา มาก เพราะบังคับ ช่มชู้ ให้ทำลายต้นไม้ พืช ทรัพย์สินเสียหาย

(7) ความซับซ้อน ปานกลาง

(8) ผู้ได้รับผลกระทบ บ้านทุ่งมะเขย้อย หมู่ 4 หลายราย บ้านปากู้ หมู่ 3 หลายราย

(9) ผู้เกี่ยวข้อง ทหารพัฒนา กองพลทหารราบที่ 9 ป่าไม้ กจ.1 เจ้าหน้าที่ป่าไม้ อำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี อำเภอไทรโยค นางภินันท์ โชติรสเศรณี (ผู้แจ้งเหตุ)

(10) **พื้นที่** บ้านทุ่งมะเขือย่อ หมู่ 4 ตำบลบ้องตี้ อำเภอไทรโยค บ้านป่าคู้ หมู่ 3 ตำบลสมเด็จเจริญ อำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี

(11) **กฎหมาย** นโยบายส่งเสริมการปลูกป่าที่ส่งผลกระทบต่อประชาชน นโยบายประกาศเขตป่าทับพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของประชาชน

(12) **กระบวนการแก้ไขปัญหา** นางภิณท์ โชติรสเศรณี ผู้แจ้งเหตุได้ทำหนังสือร้องเรียนผ่านคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(13) **แหล่งข้อมูล** คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(14) **ข้อสังเกต** ให้รวมเป็นประเด็นติดตามตรวจสอบข้อเท็จจริงกับเครือข่ายกะเหรี่ยงตะวันตก

กรณีศึกษาที่ 24

(1) เรื่อง ปัญหาพิพาทที่ดินในเขตทหารกองการสัตว์และเกษตรกรรมที่ 1

(2) ที่ตั้ง ราษฎร หมู่ 3 ตำบลเขาน้อย อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี

(3) ประเภทพื้นที่ พื้นที่ดินทหาร (ตามพระราชกฤษฎีกา พ.ศ.2481)

(4) กลุ่มปัญหา ประชาชนกับราชการทหาร

(5) รายละเอียดของปัญหา

ปี 2535 กองการสัตว์เตรียมออก นสล. ฉบับใหม่ 49,683 ไร่ แทนฉบับเดิมที่ทับที่ราษฎร (นสล.ฉบับเดิมเนื้อที่ 45,524 ไร่ (ปี 2998) ราษฎร นำโดยนายเล็ก รื่นจิตร์กับพวกรวม 133 ราย ราษฎร หมู่ 3 หมู่ 4 ตำบลเขาน้อย อำเภอท่าม่วง คัดค้านทุกรัฐบาลแต่ไม่เป็นผล โดยทหารจะให้ชาวบ้านเช่าที่ แต่ราษฎรไม่ยอมเพราะถ้ายอมอาจเป็นการยอมรับว่าเป็นที่ทหาร และชาวบ้านสงสัยว่าอาจเป็นการทุจริตของเจ้าหน้าที่ราชพัสดุ คือ ยินยอมให้มีการออกเอกสารสิทธิเป็นโฉนดที่ดินในตำบลรางสาสี่ หลายร้อยไร่ ทำให้ที่ดินรวมขาดหายไป จึงจำเป็นต้องเอาพื้นที่อื่น (ตำบลเขาน้อย) มาแทนเพื่อให้ปกปิดความผิด

ในปี 25-27 มีการจัดตั้งหมู่บ้านหมู่ 8 บ้านเขาขวาง ตำบลเกาะสำโรง อำเภอเมือง ชื่นใหม่ โดยให้พื้นที่บางส่วนของหมู่ 3 บ้านมะขามแฉะ ตำบลเขาน้อย ไปขึ้นกับหมู่ 8 รวมทั้งให้พื้นที่ หมู่ 3 ที่ขึ้นกับหมู่ 8 ใหม่ และพื้นที่ต่อเนื่องกับหมู่ 4 บ้านอุตะเกา ตำบลเขาน้อย เปลี่ยนเป็นพื้นที่ทหาร ทำให้เกิดปัญหาทับซ้อน และราษฎรคัดค้าน ปัจจุบันราษฎร 2 ตำบลมีปัญหาพิพาทเรื่องแนวเขตกันอยู่เสมอ เนื่องจากพื้นที่คลุมเครือไม่ชัดเจน

สกม.พิจารณาแล้วเห็นว่า ที่ดังกล่าวมี นสล.45,524 ไร่ แต่จากรายงานคณะกรรมการแก้ไขปัญหาราษฎรอยู่อาศัยทำกินในพื้นที่สงวนหวงห้ามของทหาร ระบุว่า นสล.ดังกล่าว มีพื้นที่ 46,318 ไร่ เป็นข้อแตกต่างที่ยังไม่มีข้อสรุป

ปี 44 กพร. กลางเสนอให้ กพร. จังหวัด แจ้งให้ราษฎร นำหลักฐานมาพิสูจน์สิทธิ

(6) ความรุนแรงของปัญหา ปกติ (เพราะเป็นปัญหาต่อเนื่องเรื้อรังมานาน)

(7) ความซับซ้อนของปัญหา ปานกลาง

- (8) ผู้ได้รับผลกระทบ ราษฎรบ้านเขาน้อย หมู่ 3 และ หมู่ 4 ตำบลเขาน้อย อำเภอท่าม่วง
- (9) ผู้เกี่ยวข้อง กรมธนารักษ์ กองพลทหารราบที่ 9 จังหวัดกาญจนบุรี คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดิน (กบร.)
- (10) พื้นที่ ในเขตที่ดินพิพาท ตำบลเขาน้อย หมู่ 3 และ หมู่ 4
- (11) กฎหมาย นโยบายพิสูจน์สิทธิ์ พระราชกฤษฎีกา 2481
- (12) กระบวนการแก้ไขปัญหา เป็นปัญหาระดับนโยบาย ต้องแก้ไขโครงสร้างทั้งระบบ ที่มีปัญหาเรื้อรังมานาน ยกเลิกพระราชกฤษฎีกา 2481 ทำกระบวนการพิสูจน์สิทธิ์ของ กบร. ให้เป็นที่ประจักษ์
- (13) แหล่งข้อมูล คณะกรรมการกฤษฎีกา
- (14) ข้อเสนอแนะ
เป็นปัญหาใหญ่ และถือเป็นเชิงนโยบาย ต้องทำให้เกิดข้อเสนอในเรื่องนี้ ©

กรณีศึกษาที่ 25

1.เรื่อง กรณีการอพยพบ้านจะคีฟี่ออกจากพื้นที่ตั้งของชุมชนดั้งเดิม

2.ที่ตั้ง บ้านจะคีฟี่ ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาช้างเผือก และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร(ฝั่งตะวันตก)

3.ประเภทพื้นที่ ป่าสงวนฯ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

4.กลุ่มปัญหา ประชาชนกับทหาร และเจ้าหน้าที่ป่าไม้

5.รายละเอียดของปัญหา

นายสุรพงษ์ กองจันทึกและราษฎรบ้านจะคีฟี่ร้องเรียนว่า เจ้าหน้าที่ทหารและป่าไม้พยายามบังคับอพยพไล่อพยพชุมชนให้ไปอยู่ในที่ใหม่ ซึ่งเป็นกรณีปัญหาที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปี 2541 พบว่าชาวบ้านไปบุกปลูกป่าทำไร่และสร้างบ้านเรือนในบริเวณด้านตะวันตกและเขตป่าสงวนเขาช้างเผือก ในปี 2542 พบว่ามีการปลูกบ้านพัก 48 หลังคาเรือน และที่พักสงฆ์ 1 หลัง มีคนอาศัยอยู่ 24 หลังคาเรือน ส่วนอีก 24 หลังคาเรือนไม่มีคนอยู่เนื่องจากหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ในส่วนของชาวบ้านที่เหลือมีคนไทย 7 ครอบครัว อีก 17 ครอบครัวเป็นบุคคลพื้นที่สูงมีบัตรสีฟ้าจำนวน 53 คน โดยคนกลุ่มนี้อพยพมาจากบ้านสะเนฟอง หมู่ 1 ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เข้ามาอยู่ในพื้นที่และบุกเบิกที่ทำกินในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา และยังมีนายทุนมาจ้างชาวบ้านให้ปลูกสตรอเบอรี่บนเนื้อที่ประมาณ 23 ไร่ โดยไม่ได้มีการแผ้วถางป่า

6.ความรุนแรงของปัญหา มาก เพราะมีกำลังทหารกดดันสนธิกำลังกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้กระทำการต่อชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง

7.ความซับซ้อน ปานกลาง

8.ผู้ได้รับผลกระทบ ราษฎรบ้านจะคีฟี่ ตำบลไล่โว่

9.ผู้เกี่ยวข้อง กองพลทหารราบที่ 9 กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จังหวัดกาญจนบุรี อำเภอสังขละบุรี องค์การพัฒนาเอกชน เช่น สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน โครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ ตำรวจตระเวนชายแดน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร

10.พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ ในเขตบ้านจะคือพื้นที่และพื้นที่ที่จะถูกอพยพไปอยู่ใหม่ เช่น บริเวณ
เหมืองพุจี๋ บ้านสะเนฟ่อง

11.กฎหมาย/นโยบาย พรบ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พรบ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.
2535 มติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน 2541

12.กระบวนการแก้ไขปัญหา

ทหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้เสนอทางเลือกให้กับชาวบ้าน 2 ทาง เพื่อป้องกันไม่ให้
เป็นพื้นที่ล้าสมัยหรือผลิตยาเสพติดและเพื่อป้องกันไม่ให้นักบ้านกลับไปเปิดพื้นที่ใหม่ในเขต
มรดกโลก พร้อมทั้งไม่ให้ผู้อพยพไร้สัญชาติเข้ามาอยู่ คือ

1.ให้อพยพกลับไปยังพื้นที่เดิมภายในเดือนมกราคม 2544 และในระหว่างที่หาพื้นที่ทำกิน
ใหม่ไม่ได้ก่อนอนุญาตให้เข้ามาเก็บเกี่ยวผลผลิตและสร้างที่เพิงพักได้ แต่ไม่ให้เข้ามาอยู่ถาวรดังเช่น
ปัจจุบัน

2.ให้ชาวบ้านอพยพไปอยู่บริเวณเหมืองเก่าพุจี๋ โดยจะจัดสรรที่ทำกินและที่ตั้งหมู่บ้าน
ใหม่โดยกันพื้นที่ออกมาต่างหากหรือให้ไปอยู่ที่บ้านของกาเลีย ซึ่งชาวบ้านก็ตกลงจะย้ายออกแต่
ขอให้เก็บเกี่ยวผลผลิตให้เสร็จก่อน

กรมป่าไม้ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาราษฎรบ้านจะคือพื้นที่ ซึ่งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่า
เขาช้างเผือก และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรด้านทิศตะวันตก ดังนี้

1.อพยพราษฎรบ้านจะคือพื้นที่ย้ายไปอยู่บ้านปะไรโหนด หมู่ 10 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละ
บุรี โดยจะจัดที่อยู่อาศัยและที่ทำกินให้ทุกหลังคาเรือน

2.จัดทำประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรด้านทิศตะวันตก เรื่อง ห้ามมิให้
บุคคลใดบุกรุก ยึดถือ ครอบครอง ปลูกหรือก่อสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใดในเขตพื้นที่ดังกล่าว

สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชนเข้าพบทหารที่ส่วนกลาง(ฝ่ายกิจการพลเรือน)เพื่อ
บรรเทาและลดความรุนแรงของปัญหาในพื้นที่

13.แหล่งข้อมูล สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน(สสส.) โครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ

14.ข้อสังเกต กรณีนี้เป็นการเคลื่อนไหวของคนในพื้นที่ สื่อมวลชน และองค์การพัฒนาเอกชนด้าน
สิทธิและสิ่งแวดล้อม จนทำให้ปัญหาได้คลี่คลายลง ☺

กรณีศึกษาที่ 26

1.เรื่อง กรณีการบังคับโยกย้ายชาวบ้านออกจากถิ่นฐานเดิมไปอยู่นอกประเทศ

2.ที่ตั้ง บ้านพุ่มอง หมู่ 6 ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

3.ประเภทพื้นที่ ป่าสงวนฯ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรฝั่งตะวันตก

4.กลุ่มปัญหา ประชาชน ชุมชน กับเจ้าหน้าที่ป่าไม้

5.รายละเอียดของปัญหา

นายยูเพล พัทธชาติศิริ ได้มาพบเห็นกับตาว่าชาวบ้านพุ่มอง พุ่มอง สอนกล้วย บ้านสามหลัง ทิยาเพ รวม 43 ครอบครัว ซึ่งตั้งอยู่ที่หมู่ 6 ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี(เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรด้านตะวันตก) ได้รับความเดือดร้อนเรื่องการถูกบังคับจัดย้ายที่อยู่ และการผลักดันให้ออกนอกเขตประเทศไทย จึงเรียกร้องของความยุติธรรมตามเรื่องดังกล่าว พร้อมกับส่งข้อมูลเอกสารประกอบการร้องทุกข์ของชาวบ้าน

6.ความรุนแรงของปัญหา มาก

7.ความซับซ้อน ปานกลาง เพราะเจ้าหน้าที่ป่าไม้เลือกใช้วิธีการนี้ในการจัดระเบียบป่าอนุรักษ์ด้านทิศตะวันตกด้วยวิธีการนี้กับชาวกะเหรี่ยงมาโดยตลอด

8.ผู้ได้รับผลกระทบ ชาวบ้านพุ่มอง พุ่มอง สอนกล้วย สามหลัง ทิยาเพ รวม 43 ครอบครัว หมู่ 6 ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี

9.ผู้เกี่ยวข้อง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 6 ผู้ช่วยป่าไม้เขต เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร

10.พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ ในเขตพื้นที่บ้านพุ่มอง พุ่มอง สอนกล้วย สามหลัง ทิยาเพ หมู่ 6 ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี

11.กฎหมาย/นโยบาย ป่าสงวนฯ กฎหมายสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า มติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน 2541

12.กระบวนการแก้ไขปัญหา

เนื่องจากนายยุพล พัทธกะชาติศิริ เป็นผู้พบเหตุแจ้งเหตุผ่านมาทางเครือข่ายนายความและสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน(สสส.) จึงได้ประสานงานเรื่องนี้ให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนและนายสุรพงษ์ กองจันทึก แล้ว

13.แหล่งข้อมูล คณะกรรมการสิทธิฯ

14.ข้อสังเกต เห็นสมควรพ่วงไว้ในแนวทางแก้ปัญหาของเครือข่ายกะเหรี่ยงภาคตะวันตกอีกกรณีหนึ่งที่ต้องติดตามข้อเท็จจริงต่าง ๆ ☺

กรณีศึกษาที่ 27

1.เรื่อง กรณีกรมป่าไม้กันเขตทับที่ดินทำกินที่ สปก.ทำการรังวัดที่ดินเตรียมออกเอกสารสิทธิ

2.ที่ตั้ง ตำบลหนองหญ้าปล้อง อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี

3.ประเภทพื้นที่ ในเขตปฏิรูปที่ดิน

4.กลุ่มปัญหา รัฐกับประชาชน

5.รายละเอียดของปัญหา รายละเอียดปรากฏแต่เพียง นายสมาน ลูกแก้วไพสิฐสกุล ราษฎรจังหวัดเพชรบุรีร้องเรียนว่ากรมป่าไม้กันเขตทับที่ดินทำกิน ซึ่ง สปก.ได้ทำการรังวัดที่ดินแล้วและอยู่ระหว่างรอออกเอกสารสิทธิ

6.ความรุนแรงของปัญหา ไม่มาก

7.ความซับซ้อน ไม่มาก

8.ผู้ได้รับผลกระทบ นายสมาน ลูกแก้วไพสิฐสกุล

9.ผู้เกี่ยวข้อง กรมป่าไม้ สปก.เพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี

10.พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ ในส่วนของนายสมาน ลูกแก้วไพสิฐสกุล

11.กฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน 2541 และ พรบ.ป่าสงวนฯ พรบ.ปฏิรูปที่ดินฯ

12.กระบวนการแก้ไขปัญหา

เพื่อให้การแก้ไขปัญหากรณีนายสมานฯ รวมทั้งราษฎรรายอื่น ๆ ที่อยู่อาศัย/ทำกินในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าหนองหญ้าปล้องเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 ป่าไม้เขตเพชรบุรี จึงได้จัดทำโครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่า

หนองหญ้าปล้อง เสนอให้กรมป่าไม้พิจารณา และกรมป่าไม้ได้อนุมัติโครงการฯให้สำนักงานป่าไม้
เขตเพชรบุรีดำเนินการตามที่เสนอแล้ว

13.แหล่งข้อมูล กพร.(คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ)

กรณีศึกษาที่ 28

1.เรื่อง กรณีขอให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีถูกจับกุมข้อหาบุกรุกป่าสงวนไม่ได้
รับความเป็นธรรม

2.ที่ตั้ง บ้านโค้งสวรรค์ หมู่ 2 ตำบลเขาย้อย อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

3.ประเภทพื้นที่ ป่าสงวนป่าหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี

4.กลุ่มปัญหา เอกชนกับรัฐ

5.รายละเอียดของปัญหา ระบุเพียงนายปราโมทย์ คุ่มถนอม ให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีถูกจับ
กุมข้อหาบุกรุกป่าสงวนแห่งชาติป่าหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี

6.ความรุนแรงของปัญหา กำหนดไม่ได้ ข้อมูลไม่ชัดเจน

7.ความซับซ้อน ระบุไม่ได้ ข้อมูลไม่ชัดเจน ขาดข้อมูลประกอบการพิจารณา

8.ผู้ได้รับผลกระทบ นายปราโมทย์ คุ่มถนอม

9.ผู้เกี่ยวข้อง จังหวัดเพชรบุรี สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดเพชรบุรี กรมป่าไม้

10.พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ ที่ดินจำนวน 1 ไร่

11.กฎหมาย/นโยบาย พรบ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พรบ.ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.
2518 บันทึกข้อตกลงระหว่างกรมป่าไม้กับ สปก. เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2538

12.กระบวนการแก้ไขปัญหา

ผลการตรวจสอบของสำนักงานป่าไม้เขตเพชรบุรีและจังหวัดเพชรบุรี สรุปได้ว่า ที่ดินของ
นายปราโมทย์ คุ่มถนอม ที่ถูกเจ้าหน้าที่จับกุมมีเนื้อที่ประมาณ 1 ไร่ อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่า
หนองหญ้าปล้อง และเป็นพื้นที่กันคั้นกรมป่าไม้ตามบันทึกข้อตกลงเมื่อวันที่ 14 กันยายน 2538
ระหว่างกรมป่าไม้และ สปก. ว่าด้วยแนวทางปฏิบัติในการกันพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติคั้นกรมป่าไม้

ดังนั้น กรมป่าไม้จึงแจ้ง สปก.พิจารณาทบทวนหรือระงับการออกเอกสารสิทธิ สปก. 4-01 ให้แก่นายปราโมทย์ คุ่มถนอม

13.แหล่งข้อมูล กปร.

กรณีศึกษาที่ 29

1.เรื่อง กรณีขอเอกสารสิทธิ สปก. 4-01

2.ที่ตั้ง บ้านปากทะเล หมู่ที่ 3 ตำบลปากทะเล อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

3.ประเภทพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติป่าปากทะเล

4.กลุ่มปัญหา ชุมชน 30 ครอบครัว กับ รัฐ

5.รายละเอียดของปัญหา

นายวีระ ตันสกุลประเสริฐ ร้องเรียนขอเอกสารสิทธิ สปก.4-01 ให้แก่ชาวบ้านปากทะเล หมู่ 3 ตำบลปากทะเล อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 30 ครอบครัว ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าปากทะเล พื้นที่ 1,000 ไร่

6.ความรุนแรงของปัญหา น้อย

7.ความซับซ้อน ไม่มาก

8.ผู้ได้รับผลกระทบ ชาวบ้านปากทะเล 30 ครอบครัว

9.ผู้เกี่ยวข้อง กรมป่าไม้ จังหวัดเพชรบุรี สปก.เพชรบุรี

10.พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ

11.กฎหมาย/นโยบาย 1.ประกาศกระทรวงฉบับที่ 93 พ.ศ. 2505 2.มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 15 ธันวาคม 2530, 23 กรกฎาคม 2534, 22 สิงหาคม 2543 และ 17 ตุลาคม 2543

12.กระบวนการแก้ไขปัญหา

1.ผลการตรวจสอบของสำนักงานป่าไม้เขตเพชรบุรี และสำนักงานป่าไม้จังหวัดเพชรบุรี สรุปได้ว่าพื้นที่ร้องเรียนตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลปากทะเล อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าปากทะเล เนื้อที่ประมาณ 1,000 ไร่ และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 15

ธันวาคม 2530 จำแนกให้เป็นพื้นที่ป่าชายเลน ปัจจุบันมีราษฎรประมาณ 30 ราย ถือครองทำประโยชน์ในพื้นที่ทั้งหมดและไม่มีสภาพป่าเหลืออยู่

2.มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2534 ให้ระงับการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชายเลนทั้งหมด

3.มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2543 และ 17 ตุลาคม 2543 อนุญาตให้ราษฎรที่เข้าไปอาศัยในเขตป่าชายเลนโดยมิได้มีเอกสารสิทธิ์ก่อนยังคงอาศัยต่อไปได้ แต่ไม่อนุญาตให้ทำกิน ทั้งนี้ ต้องขออนุญาตจากกรมป่าไม้ทุกปี และห้ามมิให้มีการออกเอกสารสิทธิ์ใด ๆ ทั้งสิ้น

4.พื้นที่ร่องเรียนดังกล่าวไม่สามารถออกเอกสารสิทธิ์ใด ๆ ได้ เนื่องจากมติคณะรัฐมนตรีจำแนกให้เป็นพื้นที่ป่าชายเลน และมติคณะรัฐมนตรีในข้อ 2 และ 3 ให้ถือปฏิบัติ

13.แหล่งข้อมูล กพร.

กรณีศึกษาที่ 30

1.เรื่อง กรณีขอความเป็นธรรมเนื่องจากที่ดิน

2.ที่ตั้ง บ้านท่าลิงลม ตำบลสองพี่น้อง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

3.ประเภทพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติป่าดงน้ำกลัดเหนือและป่าดงน้ำกลัดใต้

4.กลุ่มปัญหา ประชาชนกับค่ายทหารกองร้อยฝึกรบพิเศษที่ 1 (แก่งกระจาน)

5.รายละเอียดของปัญหา

นายสุ่ย ใจบุญ ขอความเป็นธรรมเกี่ยวกับที่ดิน เนื่องจากได้รับความเดือดร้อนจากการที่ ค่ายฝึกรบพิเศษแก่งกระจานปิดทางเข้าออกและห้ามเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่อยู่อาศัยและทำกิน

6.ความรุนแรงของปัญหา ปานกลาง

7.ความซับซ้อน ปานกลาง

8.ผู้ได้รับผลกระทบ นายสุ่ย ใจบุญ กับพวกรวม 5 ราย

9.ผู้เกี่ยวข้อง กองทัพบก จังหวัดเพชรบุรี

10.พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ หมู่บ้านท่าลิงลม

11.กฎหมาย/นโยบาย มติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน 2541 พรบ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507

12.กระบวนการแก้ไขปัญหา

กรมป่าไม้แจ้งให้จังหวัดเพชรบุรีและสำนักงานป่าไม้เขตเพชรบุรีร่วมกันตรวจสอบข้อเท็จจริงและดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวแล้ว สรุปได้ดังนี้

1.กรณีการเดินทางเข้า-ออกพื้นที่อยู่อาศัย/ทำกิน ในช่วงที่ผ่านมาไม่ได้รับความสะดวก เนื่องจากค่ายฝึกรบพิเศษกำหนดเวลาผ่านเข้า-ออก และต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางการทหารอย่างเคร่งครัด แต่ปัจจุบันได้ผ่อนผันให้ได้รับความสะดวกตามสมควรแล้ว

2.กรณีที่อยู่อาศัย/ทำกิน พื้นที่ดังกล่าวของนายสุ่ย ใจบุญ ขณะนี้อยู่ในระหว่างดำเนินการตรวจสอบและรับรองสิทธิให้แก่ราษฎรตามโครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่ายางน้ำกัลดเหนือและป่ายางน้ำกัลดใต้ ซึ่งได้เร่งรัดให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการในพื้นที่ดังกล่าวก่อนแล้ว

13.แหล่งข้อมูล ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเพชรบุรี กพร.

กรณีศึกษาที่ 31

1. เรื่อง กรณีขอพระราชทานความเป็นธรรมเกี่ยวกับที่ดินสำนักสงฆ์ศรีสัตยา เนื่องจากอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ

2.ที่ตั้ง หมู่ที่ 10 ตำบลเขาใหญ่ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

3.ประเภทพื้นที่ อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าชะอำและป่าบ้านโรง

4.กลุ่มปัญหา วัดกับรัฐ

5.รายละเอียดของปัญหา

พระชั้น ธรรมเตโช ถวายฎีกาขอพระราชทานความเป็นธรรมเกี่ยวกับที่ดินสำนักสงฆ์ศรีสัตยา เนื่องจากตั้งอยู่ในเขตป่าสงวน

6.ความรุนแรงของปัญหา ไม่มาก

7.ความซับซ้อน ไม่มาก

8.ผู้ได้รับผลกระทบ สำนักสงฆ์ศรีสัตยา

9.ผู้เกี่ยวข้อง สำนักราชเลขาธิการ จังหวัดเพชรบุรี กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

10.กฎหมาย พรบ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507

11.กระบวนการแก้ไขปัญหา

กรมป่าไม้ได้แจ้งให้จังหวัดเพชรบุรีและป่าไม้เขตเพชรบุรี ตรวจสอบข้อเท็จจริงผลการตรวจสอบปรากฏว่า สำนักสงฆ์ศรีสัตยาดังอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าชะอำและป่าบ้านโรง จังหวัดเพชรบุรี มีพื้นที่ใช้ประโยชน์เป็นสิ่งปลูกสร้าง จำนวน 12 ไร่ และเพื่อให้สำนักสงฆ์ศรีสัตยา เข้าใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติให้ถูกต้องตามกฎหมายเจ้าหน้าที่ได้แจ้งให้พระชั้น ธรรม

เตโช ยื่นเรื่องราวคำขออนุญาตใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามขั้นตอนระเบียบและ
กฎหมายต่อไปแล้ว

12.แหล่งข้อมูล กปร.

กรณีศึกษาที่ 32

1.เรื่อง กรณีการบุกรุกพื้นที่สวนป่าหนองหญ้าปล้องและขอเอกสารสิทธิ์ที่ดิน

2.ที่ตั้ง สวนป่าหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี

3.ประเภทพื้นที่ สวนป่าของรัฐบาลในจังหวัดเพชรบุรี

4.กลุ่มปัญหา ราษฎรจำนวน 137 ครอบครัว กับ รัฐ

5.รายละเอียดของปัญหา

องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้รับมอบพื้นที่จากบริษัทเพชรบุรีทำไม้จำนวน 3,500 ไร่ ถูกลายทุนและราษฎรบุกรุกลักลอบตัดไม้ยูคาลิปตัสตั้งแต่ปี 2534 จนถึงกลางปี 2543 และราษฎรร้องเรียนจังหวัดเพชรบุรีให้ออกเอกสารสิทธิ์ แต่ป่าไม้เขตเพชรบุรีใช้เครื่องจีพีเอส(GPS) ตรวจสอบพื้นที่แล้ว ปรากฏว่าอยู่ในเขตพื้นที่ของสวนป่า ไม่สามารถดำเนินการออกเอกสารสิทธิ์ใด ๆ ให้กับราษฎรได้

6.ความรุนแรงของปัญหา ไม่มี

7.ความซับซ้อน น้อย

8.ผู้ได้รับผลกระทบ ราษฎร 137 ครอบครัวในเขตสวนป่าหนองหญ้าปล้อง

9.ผู้เกี่ยวข้อง ฝ่ายอุตสาหกรรมป่าไม้ ภาคตะวันตกและใต้ จังหวัดเพชรบุรี ป่าไม้เขตเพชรบุรี

10.พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ 3,500 ไร่

11.กฎหมาย พรบ.สวนป่า พรบ.ป่าสงวนแห่งชาติ พรบ.ป่าไม้

12.กระบวนการแก้ไขปัญหา

เนื่องจากราษฎรทราบดีว่ามีการประกาศสวนป่าซึ่งขึ้นอยู่กับจังหวัดเพชรบุรีไม่ได้ขยายพื้นที่อย่างใด ต่อมาเมื่อมีการขายสิทธิผ่านมือให้นายทุนต่างถิ่นทำให้มีการขยายพื้นที่มากขึ้น การกว้านซื้อที่ดินข้างเคียง มีการรื้อกล้าพื้นที่ป่าเพิ่มขึ้น เมื่อป่าไม้ออกสำรวจที่ดินที่ทับสิทธิกับในป่าสงวน มี

ข่าวลือว่าราชการจะออกเอกสารสิทธิจึงทำให้ราษฎรเข้าซื้อธงเรียนจังหวัดเพชรบุรีเพื่อขอออกเอกสารสิทธิ ซึ่งเรื่องนี้ป่าไม้ได้รายงานให้จังหวัดเพชรบุรีเพื่อประสาน อบต.ในพื้นที่เพื่อทำความเข้าใจกับราษฎรทั้งหมดเพื่อหาข้อยุติต่อไป

13.แหล่งข้อมูล ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเพชรบุรี

กรณีศึกษาที่ 33

1.เรื่อง กรณีขอให้เพิกถอนเอกสารสิทธิในที่ดินที่บุกรุกที่ดินสาธารณะประโยชน์

2.ที่ตั้ง ที่สาธารณประโยชน์ดอนหนองทะเล ตำบลหลุมเข้า อำเภอนongข่าง จังหวัดอุทัยธานี

3.ประเภทพื้นที่ ที่สาธารณประโยชน์ถูกบุกรุกออกเอกสารสิทธิทับที่สาธารณประโยชน์

4.กลุ่มปัญหา รัฐฟ้องร้องเรียนเอกชน

5.รายละเอียดของปัญหา

ด้วยนางศรีรัตน์ วงษ์รักษ์ อยู่บ้านเลขที่ 5/2 ถนนการดี ตำบลอุทัยใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี ได้ขอเอกสารสิทธิหนังสือรับรองการทำประโยชน์และโฉนดที่ดิน เลขที่ 4560 เล่ม 46 หน้า 60 เลขที่ดิน 149 หน้าสำรวจ 859 ตำบลหลุมเข้า อำเภอนongข่าง จำนวนเนื้อที่ดิน 21 ไร่ 12 ตารางวา ทับที่ดินสาธารณประโยชน์ดอนหนองทะเล หมู่ที่ 5 ตำบลหลุมเข้า จำนวนเนื้อที่ดิน 15 ไร่ 12 ตารางวา โดยเจตนาเบียดบังเอาที่สาธารณประโยชน์ที่ดินของรัฐที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันเป็นของตนโดยมิชอบ เห็นควรให้คณะกรรมการป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กปร.) พิจารณาเพื่อขอให้เพิกถอนเอกสารสิทธิดังกล่าว

6.ความรุนแรงของปัญหา

7.ความซับซ้อน.....

8.ผู้ได้รับผลกระทบ ประชาชนตำบลหลุมเข้า อำเภอนongข่าง

9.ผู้เกี่ยวข้อง นางศรีรัตน์ วงษ์รักษ์

10.พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ 37 ไร่ 1 งาน 722 ตารางวา

11.กฎหมาย/นโยบาย ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497

12.กระบวนการแก้ไขปัญหา ให้ กปร.มีความเห็นเพิกถอนโฉนดดังกล่าวตามมาตรา 6 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

13.แหล่งข้อมูล ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดอุทัยธานี

กรณีศึกษาที่ 34

1.เรื่อง กรณีเรื่องพื้นที่ทำกินชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงบ้านภูเหม็น

2.ที่ตั้ง หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 8 ตำบลทองหลาง อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี

3.ประเภทพื้นที่ อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าห้วยทับเสลาและป่าห้วยคอกควาย

4.กลุ่มปัญหา ชุมชนกับเจ้าหน้าที่รัฐ

5.รายละเอียดของปัญหา

นายศิลป์ชัย เซษฐศิลป์ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดอุทัยธานี ขอให้กรมป่าไม้พิจารณาให้ความอนุเคราะห์กรณีชาวไทยภูเขาบ้านภูเหม็น ตำบลทองหลาง อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี ร้องทุกข์ว่าได้รับความเดือดร้อนเรื่องที่ทำกินมากทั้งที่ทำกินกันมาหลายชั่วอายุคนแล้ว แต่ในปัจจุบันทำกินไม่ได้ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ป่าไม้เข้าไปตรวจยึดพื้นที่

ราษฎรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงร้องเรียนว่าได้รับความเดือดร้อนจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ดังนี้

1.ถูกเจ้าหน้าที่ป่าไม้จับกุม เนื่องจากถูกกล่าวหาว่าบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าห้วยทับเสลาและป่าห้วยคอกควาย จึงขอผ่อนผันเข้าทำกินในที่ดินเดิม

2.เจ้าหน้าที่ของสำนักงานป่าไม้เขตนครสวรรค์เข้าไปปลูกสวนป่าทับที่ทำกินของราษฎร ทำให้ไม่มีที่ดินทำกิน

6.ความรุนแรงของปัญหา

7.ความซับซ้อน

8.ผู้ได้รับผลกระทบ ราษฎรบ้านภูเหม็น หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 8 ตำบลทองหลาง อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี

9.ผู้เกี่ยวข้อง กรมอุทยานสัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมป่าไม้ จังหวัดอุทัยธานี สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดอุทัยธานี

10. พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ

11.กฎหมาย พรบ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มติคณะรัฐมนตรี .30 มิถุนายน 2541

12.กระบวนการแก้ไขปัญหา

ผลการตรวจสอบของจังหวัดอุทัยธานีและสำนักงานป่าไม้เขตนครสวรรค์ พบว่า พื้นที่ดังกล่าวอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าห้วยทับเสลาและป่าห้วยคอกควาย ซึ่งเป็นพื้นที่ปลูกสร้างสวนป่าของสวนป่าบ้านไร่ สังกัดสำนักงานป่าไม้เขตนครสวรรค์ โดยคณะเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสอบได้ชี้แจงทำความเข้าใจกับราษฎรผู้ร้องว่า การที่ผู้ร้องมีที่ดินทำกินอยู่แล้วและมาขอเข้าทำกินเพิ่มเติมในพื้นที่ปลูกสร้างสวนป่าของสวนป่าบ้านไร่ นั้น ไม่สามารถกระทำได้ ทั้งยังมีความผิดตามกฎหมายอีกด้วย เมื่อราษฎรทั้งหมดได้รับทราบข้อเท็จจริงดังกล่าว ได้แจ้งว่าจะไม่ขอที่ทำกินในพื้นที่สวนป่าอีกและไม่ติดตามที่ร้องทุกข้อไปแต่อย่างใด

ป่าไม้จังหวัดอุทัยธานีและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องได้ชี้แจงทำความเข้าใจกับราษฎรที่มาชุมนุมแล้ว ผลการเจรจาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย โดยมีแนวทางแก้ไขปัญหาดังนี้

1.ให้ราษฎรจัดทำหลักเขตแปลงที่ดินของตนเองให้ชัดเจน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ทำการตรวจสอบและห้ามมิให้มีการกระทำใด ๆ อันเป็นการบุกรุกพื้นที่ป่าใหม่และขยายพื้นที่อยู่อาศัย/ทำกินเพิ่มเติม หากผู้ใดฝ่าฝืนจะถูกดำเนินการตามกฎหมายโดยเฉียบขาด

2.ให้จังหวัดอุทัยธานีและสำนักงานป่าไม้เขตนครสวรรค์ร่วมกันตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อหามาตรการแก้ไขปัญหาดต่อไป ขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการ

13.แหล่งข้อมูล กปร.

14.ข้อสังเกต เห็นว่าแนวทางแก้ปัญหานี้ควรเข้าสู่คณะกรรมการเครือข่ายกะเหรี่ยงตะวันตกด้วย เพราะหนุนช่วยและสร้างความเข้มแข็งให้แก่กันในชุมชนชาวกะเหรี่ยงภาคตะวันตก

กรณีศึกษาที่ 35

1.เรื่อง กรณีเดือดร้อนไม่มีที่ทำกินเนื่องจากกรมป่าไม้จัดสรรที่ดินเดิมให้ผู้อื่น

2.ที่ตั้ง หมู่บ้านป่าไม้ทรัพย์สมบูรณ์ หมู่ที่ 15 ตำบลระบำ อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี

3.ประเภทพื้นที่ หมู่บ้านป่าไม้ในเขตป่าสงวน

4.กลุ่มปัญหา ประชาชนกับรัฐ

5.รายละเอียดของปัญหา

นายประเสริฐ จันทา ร้องเรียนว่าเดือดร้อนไม่มีที่ดินทำกินเนื่องจากกรมป่าไม้จัดสรรที่ดินเดิมประมาณ 40 ไร่ ที่เคยทำกินให้ผู้อื่นโดยไม่จัดสรรที่ดินทำกินให้แก่ตน

6.ความรุนแรงของปัญหา

7.ความซับซ้อน

8.ผู้ได้รับผลกระทบ นายประเสริฐ จันทา

9.ผู้เกี่ยวข้อง สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักงานป่าไม้เขตนครสวรรค์ จังหวัดอุทัยธานี ส.ป.ก.อุทัยธานี

10.พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ พื้นที่ 40 ไร่

11.กฎหมาย/นโยบาย พรบ.ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518

12.กระบวนการแก้ไขปัญหา

1.ผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงของจังหวัดอุทัยธานีและสำนักงานป่าไม้เขตนครสวรรค์ พบว่าพื้นที่ร้องเรียนอยู่ในโครงการหมู่บ้านป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าห้วยทับเสลาและป่าห้วยคอกควาย(พื้นที่รองรับราษฎรที่อพยพจากหมู่บ้านเขาดินแดงและหมู่บ้านโป่งช้างเผือกในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง) โดยนายประเสริฐ ได้รับสิทธิในโครงการหมู่บ้านป่าไม้ 1 แปลง เนื้อที่ 14-2-00 ไร่ แต่อ้างว่าไม่พอทำกินเพราะมีลูก 6 คน

2.เนื่องจากกรมป่าไม้ได้มอบพื้นที่ดังกล่าวให้ สปก.รับไปดำเนินการแล้ว ดังนั้น จังหวัดอุทัยธานีจึงได้แจ้งให้ สปก.อุทัยธานี พิจารณาช่วยเหลือต่อไปโดย สปก.อุทัยธานีได้มีหนังสือถึงนายประเสริฐเพื่อสอบสวนเพิ่มเติมพร้อมทั้งแจ้งให้ทราบว่าปัจจุบันไม่มีที่ดินแปลงว่างที่จะให้ความช่วยเหลือได้ แต่หากในอนาคตต่อไปมีที่ดินแปลงว่าง สปก.อุทัยธานีจะแจ้งให้ผู้ร้องทราบและมาสมัครเพื่อรับการคัดเลือกต่อไป

13.แหล่งข้อมูล ศูนย์ดำรงธรรม กระทรวงมหาดไทย

14.ข้อสังเกต สปก.อุทัยธานีจะต้องรับผิดชอบกรณีนี้โดยตรงและเร่งด่วน

กรณีศึกษาที่ 36

1.เรื่อง กรณีร้องเรียนขอให้เพิกถอนหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง

2.ที่ตั้ง ที่สาธารณประโยชน์แปลงดอนเชียงราย ตำบลหลุมเข้า อำเภอนongข่าหยัง จังหวัดอุทัยธานี

3.ประเภทพื้นที่ ที่สาธารณประโยชน์

4.กลุ่มปัญหา เอกชนกับรัฐ

5.รายละเอียดของปัญหา

ที่ดินสาธารณประโยชน์ แปลง “ ดอนเชียงราย ” กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศหวงห้ามไว้เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2473 และนำขึ้นทะเบียนเป็นที่สาธารณประโยชน์ไว้เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2480 ต่อมาได้ออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงเลขที่ 11600 เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2523 เนื้อที่ประมาณ 40-2-30.6 ไร่

นางสาวเพียรฯ ขอให้เพิกถอนหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงแปลงดังกล่าว โดยอ้างว่าออกทับที่ดินของตนตามหลักฐาน นส.3 ก. เลขที่ 91 ตำบลหลุมเข้า อำเภอนongข่าหยัง และสค.1 เลขที่ 10 หมู่ 5 ตำบลหลุมเข้า อำเภอนongข่าหยัง จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งอำเภอนongข่าหยังได้ยื่นคำขอรังวัดสอบเขตหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงแปลงดังกล่าวเพื่อประกอบการพิจารณาว่าเป็นไปตามที่ร้องเรียนหรือไม่ โดยช่างรังวัดได้ออกไปทำการรังวัดเมื่อวันที่ 23 กันยายน 2542 ผลการรังวัดปรากฏว่าได้เนื้อที่เท่าเดิม และนางสาวเพียรฯ ได้นำรังวัดคัดค้านเป็นเนื้อที่ประมาณ 19-2-30 ไร่

อำเภอฯได้ให้องค์การบริหารส่วนตำบลหลุมเข้า ตรวจสอบข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า การนำรังวัดออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงแปลงดังกล่าวถูกต้องหรือไม่ ซึ่งสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมเข้าได้พิจารณาและลงมติเป็นเอกฉันท์ว่า ที่สาธารณประโยชน์แปลงดังกล่าวได้ออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงถูกต้องแล้ว

อำเภอฯได้ตรวจสอบหลักฐานทางทะเบียนที่ดิน นส.3 ก. เลขที่ 91 ตำบลหลุมเข้า อำเภอนongข่าหยัง แล้วปรากฏว่า นางสาวเพียรฯ รับให้ที่ดินแปลงดังกล่าวมาจากนายจำ(บิดา) ประมาณ 15 ปี โดยนายจำ ได้ครอบครองและทำประโยชน์มาก่อน 20 ปี ซึ่งเมื่อรวมระยะเวลาที่ถือครองที่ดินของนางสาวเพียรฯและนายจำ(บิดา) แล้ว เป็นระยะเวลา 35 ปี หรือประมาณ

พ.ศ. 2484 แสดงว่าทั้งนายจำฯ และนางสาวเพียวฯ ได้ครอบครองที่ดินภายหลังที่ทางราชการได้ประกาศหวงห้ามและนำขึ้นทะเบียนเป็นที่สาธารณประโยชน์แล้ว

6.ความรุนแรงของปัญหา

7.ความซับซ้อน

8.ผู้ได้รับผลกระทบ นางสาวเพียว สุขเยี่ยม นายประดิษฐ์ สุขเยี่ยม

9.ผู้เกี่ยวข้อง อำเภอหนองขาหย่างประชาชนในตำบลหลุมเข้า บริเวณที่สาธารณประโยชน์ดอนเชียงราย จังหวัดอุทัยธานี กรมที่ดิน กพร.

10.พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ

11.กฎหมาย/นโยบาย ประมวลกฎหมายที่ดิน

12.กระบวนการแก้ไขปัญหา

อำเภอหนองขาหย่างมีความเห็นว่า ที่ดินสาธารณประโยชน์แปลง “ ดอนเชียงราย ” ทางราชการหวงห้าม นำขึ้นทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ และออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงเลขที่ 11600 ไว้ถูกต้องแล้ว ส่วนที่ดินตาม นส.3 ก. เลขที่ 91 และ สค.1 เลขที่ 10 หมู่ 5 ในท้องที่ตำบลหลุมเข้า อำเภอหนองขาหย่าง เป็นที่ดินที่นางสาวเพียวฯ ได้ครอบครองภายหลังจากที่ทางราชการได้ประกาศหวงห้ามและนำขึ้นทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ เห็นควรนำเรื่องเสนอคณะกรรมการประสานงานการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐส่วนจังหวัดอุทัยธานี(กพร.ส่วนจังหวัดอุทัยธานี) พิจารณาต่อไป

สำนักงานที่ดินจังหวัดอุทัยธานี ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏตามที่อำเภอหนองขาหย่างสอบสวนแล้ว ก็สามารถสรุปผลได้ว่า นส.3 ก เลขที่ 91 ตำบลหลุมเข้า และ สค.1 เลขที่ 10 หมู่ 5 ตำบลหลุมเข้า อำเภอหนองขาหย่าง ออกโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะได้ออกภายหลังจากที่กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศหวงห้ามที่ดินแปลงดังกล่าวแล้ว ดังนั้น อำเภอหนองขาหย่างจึงขอขบที่จะดำเนินการเพิกถอน นส.3 ก และ สค.1 ดังกล่าวตามอำนาจหน้าที่ต่อไปได้

13.แหล่งข้อมูล ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดอุทัยธานี

กรณีศึกษาที่ 37

กรณีปัญหาพิพาทแนวเขตป่าอนุรักษ์ทับที่ดินของประชาชนในเขตชุมชน
ป่ากันชนกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

1. ชุมชนที่เกี่ยวข้อง

1. บ้านอิทราย หมู่ 4 ตำบลแก่งมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี
2. บ้านใหม่ร่มเย็น หมู่ 6 ตำบลเจ้าวัด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี
3. บ้านอีมาด หมู่ 4 ตำบลแก่งมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี
4. บ้านเจ้าวัด ตำบลแก่งมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี
5. บ้านใหม่คลองอ้งวะ หมู่ 3 ตำบลแก่งมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี
6. บ้านไต้ หมู่ 1 ตำบลแก่งมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี
7. บ้านคลองเสลา หมู่ 2 ตำบลแก่งมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

2. ผู้นำชุมชนที่เกี่ยวข้อง

- นายสมพงษ์ ช้างเงิน ผู้ใหญ่บ้านบ้านใหม่ร่มเย็น
- นายเจียจะโพ คลองวะ กำนันตำบลแก่งมะกรูด รับผิดชอบหมู่ 1, 2, 3, 4
- นายยุทธนา มดแดง ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองเสลา หมู่ 2
- นายเปล ขอสุข ผู้ใหญ่บ้านบ้านใหม่คลองอ้งวะ หมู่ 3
- นายแหลมทอง มองเชิง ผู้ใหญ่บ้านบ้านอีมาด-อิทราย หมู่ 4

3. ชุมชนที่เกี่ยวข้องกับแนวเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง และใช้ประโยชน์ในแนวป่า กันชนตำบลแก่งมะกรูดอำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

1. บ้านไต้ หมู่ 1

● กะเหรี่ยง 32 หลังคาเรือน 33 ครอบครัว ชาย 56 คน หญิง 52 คน เด็กชาย 34 คน เด็ก
หญิง 36 คน รวม 178 คน

● ไทยพื้นราบ 3 หลังคาเรือน 3 ครอบครัว ชาย 3 คน หญิง 4 คน เด็กชาย 4 คน เด็กหญิง
4 คน รวม 15 คน

2. บ้านคลองเสลา หมู่ 2

● ...กะเหรี่ยง 59 หลังคาเรือน 73 ครอบครัว ชาย 114 คน หญิง 104 คน เด็กชาย 71 คน
เด็กหญิง 4 คน รวม 347 คน

●...ไทยพื้นราบ 5 หลังคาเรือน 6 ครอบครัว ชาย 6 คน หญิง 6 คน เด็กชาย 6 คน เด็กหญิง 1 คน รวม 19 คน

3.บ้านใหม่คลองอ้งวะ-1 หมู่ 3

●...กะเหรี่ยง 34หลังคาเรือน 36 ครอบครัว ชาย 50 คน หญิง 55 คน เด็กชาย 47 คน เด็กหญิง22 คน รวม 174 คน

●...ไทยพื้นราบ 3 หลังคาเรือน 3 ครอบครัว ชาย 4 คน หญิง 4 คน เด็กชาย 4 คนเด็กหญิง 4 คน รวม 16 คน

4.บ้านใหม่คลองอ้งวะ 2 หมู่ 3

●...กะเหรี่ยง 53 หลังคาเรือน 54 ครอบครัว ชาย 94 คน หญิง 79 คน เด็กชาย 50 คน เด็กหญิง 60 คน รวม 282 คน

●...ไทยพื้นราบ 14 หลังคาเรือน 14 ครอบครัว ชาย 17 คน หญิง 19 คน เด็กชาย 12 คน เด็กหญิง 10 คน รวม 58 คน

5.บ้านเจ้าวัด หมู่ 4

●...กะเหรี่ยง 20 หลังคาเรือน 20 ครอบครัว ชาย 52 คน หญิง 24 คน เด็กชาย 22 คน เด็กหญิง 26 คน รวม 104 คน

●...ไทยพื้นราบ ไม่มี

6.บ้านอิมาด หมู่ 4

●...กะเหรี่ยง 30 หลังคาเรือน 35 ครอบครัว ชาย 59 คน หญิง 51 คน เด็กชาย 35 คน เด็กหญิง 15 คน รวม 160 คน

●...ไทยพื้นราบ 10 หลังคาเรือน 10 ครอบครัว ชาย 13 คน หญิง 12 คน เด็กชาย 10 คน เด็กหญิง 9 คน รวม 44 คน

7.บ้านอิทราย หมู่ 4

●...กะเหรี่ยง 23 หลังคาเรือน 27 ครอบครัว ชาย 40 คน หญิง 33 คน เด็กชาย 27 คน เด็กหญิง 16 คน รวม 122 คน

●...ไทยพื้นราบ 10 หลังคาเรือน 10 ครอบครัว ชาย 10 คน หญิง 11 คน เด็กชาย 13 คน เด็กหญิง 5 คน รวม 39 คน

ตำบลเจ้าวัด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

8.บ้านใหม่ร่มเย็น หมู่ 6

●...กะเหรี่ยง ไม่มี

●...ไทยพื้นราบ 121 หลังคาเรือน 124 ครอบครัว ไทย 225 คน หญิง 180 คน เด็กชาย 40 คน เด็กหญิง 43 คน รวม 188 คน

รวมชาวกะเหรี่ยง 251 หลังคาเรือน 278 ครอบครัว จำนวนประชากร 1,367 คน

รวมชาวไทยพื้นราบ 166 หลังคาเรือน 170 ครอบครัว จำนวนประชากร 379 คน

หมายเหตุ :เป็นข้อมูลในชุมชนที่มีปัญหาพิพาทกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องแนวเขตป่าอนุรักษ์และพื้นที่ป่ากันชนของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งในตำบลแก่นมะกรูดและตำบลเจ้าวัดที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะบางชุมชนหลัก และสำรวจข้อมูลโดยได้รับความอนุเคราะห์จากเขตพัฒนาสังคมและสวัสดิการบนพื้นที่สูงที่ 1 ศูนย์พัฒนาและส่งเสริมชาวเขาจังหวัดอุทัยธานี ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2547

4.ข้อสังเกต

-มีชุมชนที่มีปัญหาพิพาทกับหน่วยราชการในเรื่องแนวเขตป่ากันชนทับที่ทำกินของราษฎร 8 ชุมชนใน 2 ตำบล

-ชุมชนดังกล่าวประกอบด้วยประชากรชาวกะเหรี่ยงถึง 1,367 คน และชาวไทยพื้นราบ 379 คน ทว่าจำนวนหลังคาเรือนของชาวไทยพื้นราบมีถึง 166 หลังคาเรือน จำนวน 170 ครอบครัว ซึ่งมีความต่างจากชุมชนชาวกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวมาก่อนไม่มากเพียง 85 หลังคาเรือน 108 ครอบครัว นั้นแสดงว่าชาวไทยพื้นราบเข้าไปอาศัยปะปนและจับกลุ่มในแต่ละชุมชนของชาวกะเหรี่ยงในอัตราการตั้งถิ่นฐานที่รวดเร็วใช้เวลาไม่นานเมื่อเทียบกับการตั้งถิ่นฐานของชาวกะเหรี่ยงที่อยู่แต่เดิม

-อย่างน้อยพบว่า จำนวนประชากรทั้งชาวกะเหรี่ยงและชาวไทยพื้นราบที่ยังมีปัญหาพิพาทในเรื่องแนวเขตป่ากันชนมีจำนวนถึง 8 ชุมชน จำนวนประชากร 1,746 คน นั้น นับว่าเป็นจำนวนที่สูงในการสะท้อนภาพการใช้ประโยชน์และตั้งถิ่นฐานบริเวณปารอยต่อเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ซึ่งเป็นป่าอนุรักษ์ที่ต้องเข้มงวดในการอนุรักษ์เป็นพิเศษ

-ทว่าชุมชนที่อยู่ในแนวเขตกันชนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งนั้น ในส่วนของจังหวัดอุทัยธานีมี 3 อำเภอ คือ อำเภอลานสัก อำเภอห้วยคต และอำเภอบ้านไร่ ในระยะห่างจากแนวเขตป่าอนุรักษ์ที่เป็นแนวเขตซึ่งต้องควบคุมเข้มงวดเป็นพิเศษ ระยะห่าง 5 กิโลเมตร กล่าวคือ แนวกันชนนับจากเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเป็นแนวเขตกันชน 0-2 กิโลเมตร และแนวเขตจากระยะห่าง 2 กิโลเมตรออกมาอีก 2-5 กิโลเมตร รวม 5 กิโลเมตร ระยะทางจากทิศเหนือ(ที่อำเภอลานสัก)จรดทิศใต้(ที่อำเภอบ้านไร่) จำนวนระยะทาง 147 กิโลเมตร(ในส่วนของจังหวัดอุทัยธานี)

-โดยถ้าพิจารณาชุมชนใน 3 อำเภอ ที่เกี่ยวข้องทั้งโดยตรงและโดยอ้อมกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งแล้วอาจกล่าวได้ว่ามีจำนวนประชากรถึง 8,908 คน กล่าวคือ ในอำเภอบ้านไร่มี

4 ตำบล คือ ตำบลแก่นมะกรูด ตำบลบ้านไร่ ตำบลเจ้าวัด และตำบลคอกควาย อำเภอห้วยคต มี
1 ตำบล คือ ตำบลทองหลาง และอำเภอลานสัก มี 1 ตำบล คือ ตำบลระบำ รวมทั้งสิ้น 3 อำเภอ 6
ตำบล 8,908 คน

-ชุมชนดังกล่าวทั้งหมดต้องสร้างขบวนการทำงานประสานเครือข่ายกับกะเหรี่ยงภาค
ตะวันตก ทั้งนี้เพราะปัญหาดังกล่าวราชการยังไม่มี ความชัดเจนในการแก้ปัญหา ขณะที่กะเหรี่ยง
บางชุมชนก็มีวิถีการผลิตที่เปลี่ยนแปลงไป จึงต้องอาศัยขบวนการหนุนเนื่องกันภายในกลุ่มของ
ชาวกะเหรี่ยง ◎

กรณีศึกษาที่ 38

1.เรื่องเรียกร้องความเป็นธรรมเพื่อบ่อน้ำพุร้อนสมบัติของแผ่นดินมีบุคคลยึดถือครอบครอง

2.ที่ตั้ง ตำบลบ้านบึง กิ่งอำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

3.ประเภทพื้นที่ สาธารณะของแผ่นดินบ่อน้ำพุร้อนในป่าสงวนแห่งชาติป่าฝั่งซ้ายแม่น้ำภาชี

4.กลุ่มปัญหา ประชาชนชุมนุมกับเอกชน ให้รัฐดำเนินการประสานตามหน้าที่

5.รายละเอียดของปัญหา ราษฎรประมาณ 1,000 คน รวมตัวบริเวณหน้าที่ว่าการกิ่งอำเภอบ้านคา เพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมบริเวณพื้นที่บ่อน้ำพุร้อน ซึ่งเป็นสมบัติของแผ่นดินเนื่องจากมีบุคคลยึดถือครอบครองอ้างความเป็นเจ้าของ หวงห้ามการใช้ประโยชน์ ทำลายทรัพย์สินส่วนรวมที่ราษฎรสร้างขึ้นและขัดขวางการพัฒนาพื้นที่

6.ความรุนแรงของปัญหา มาก

7.ความซับซ้อนไม่มาก

8.ผู้ได้รับผลกระทบ ราษฎรตำบลบ้านบึง 1,000 คน

9.ผู้เกี่ยวข้อง จังหวัดราชบุรี กิ่งอำเภอบ้านคา หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น

10.พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ

11.กฎหมาย พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507

12.กระบวนการแก้ไขปัญหา คณะเจ้าหน้าที่ได้ประชุมหารือกันแล้วสรุปว่า พื้นที่ดังกล่าว อยู่ในโครงการอุทยานเฉลิมพระเกียรติไทยประจันของกรมป่าไม้ และจะมีการพัฒนาบ่อน้ำพุร้อนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ตัวแทนราษฎรเข้าใจและพอใจ

13.แหล่งข้อมูล ศูนย์ดำรงธรรม กระทรวงมหาดไทย

กรณีศึกษาที่ 39

1.เรื่อง ขอความช่วยเหลือเกี่ยวกับปัญหาที่ดินและราคาพืชผลตกต่ำ

2.ที่ตั้ง ตำบลบ้านคา ตำบลหนองพันจันทร์ ตำบลบ้านบึง กิ่งอำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

3.ประเภทพื้นที่ บางส่วนอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี บางส่วนอยู่ในเขตป่าไม้ตามมติคณะรัฐมนตรี 18 กันยายน 2512 (ป่าฝั่งซ้ายแม่น้ำภาชีหมายเลข 85 และนอกเขตป่าแปลง 1)

4.กลุ่มปัญหา ประชาชนกับรัฐ

5.รายละเอียดของปัญหา นายสุทัศน์ สระทองแก้วสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรีมีหนังสือกราบเรียนนายกรัฐมนตรีขอความช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกรกิ่งอำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรีจากปัญหาเกี่ยวกับที่ดินทำกินและราคาพืชไร่ตกต่ำตามหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยขอให้กรมป่าไม้ยกเลิกป่าไม้ถาวร ซึ่งทับเอกสารสิทธิใน.ส.3และให้ออกเอกสารสิทธิใน.ส.3หรือโฉนดในพื้นที่ดังกล่าวกับขอให้เปลี่ยนเอกสารสิทธิ สปก 4-01 เป็น น.ส. 3 หรือโฉนด

6.ความรุนแรงของปัญหา

7.ความซับซ้อน

8.ผู้ได้รับผลกระทบ นายสุทัศน์ สระทองแก้วและราษฎรกิ่งอำเภอบ้านคาที่ได้รับความเดือดร้อนเกี่ยวกับสิทธิที่ทำกิน

9.ผู้เกี่ยวข้อง องค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดราชบุรี กิ่งอำเภอบ้านคา

10.พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ

11.กฎหมาย พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ.2526 มติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน 2541และพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ

12.กระบวนการแก้ไขปัญหา

(1.)พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าฝั่งซ้ายแม่น้ำภาชีและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี อยู่ระหว่างดำเนินการ การตรวจสอบและพิสูจน์สิทธิ์การครอบครองที่ดินของราษฎรตามโครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้

(2.)พื้นที่ป่าไม้ถาวรป่าฝั่งซ้ายแม่น้ำภาชี(หมายเลข85) และป่าไม้ถาวรป่าที่จัดสรร(นอกเขตป่าแปลง 1)ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2512 อยู่ในความรับผิดชอบของกรมพัฒนาที่ดินซึ่งเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจำแนกพื้นที่ป่าไม้ถาวรที่มีราษฎรอยู่อาศัยทำกิน ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการต่อไป(แจ้งให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์พิจารณาแล้ว)

13.แหล่งข้อมูล ศูนย์ดำรงธรรม กระทรวงมหาดไทย

กรณีศึกษาที่ 40

1.เรื่อง ให้แก้ไขปัญหการบุกรุกที่ราชพัสดุ อำเภอสวนผึ้ง

2.ที่ตั้ง ที่ราชพัสดุซึ่งอยู่ในความดูแลครอบครองของทางราชการทหาร อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี จำนวน 500,000 ไร่

3.ประเภทพื้นที่ พื้นที่เขตทหาร

4.กลุ่มปัญหา ความพิพาทกองทัพบกกับประชาชน

5.รายละเอียดของปัญหา ด้วยราษฎรได้ชุมนุมเรียกร้องเพื่อขอให้จังหวัดราชบุรีเสนอสภาผู้แทนราษฎร จัดทำร่างพระราชกฤษฎีกาเพิกถอนที่ราชพัสดุซึ่งอยู่ในความครอบครองของทางราชการทหารที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เพื่อให้ราษฎรมีสิทธิครอบครองทำกินต่อไป หากร่างพระราชกฤษฎีกาไม่ผ่านสภาผู้แทนราษฎร ขอให้สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเข้าไปดำเนินการจัดสรรที่ดินให้ราษฎร ซึ่งที่ดินราชพัสดุดังกล่าวเป็นที่ดินซึ่งอยู่ในความครอบครองดูแลของทางราชการทหาร ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดิน พ.ศ.2481 มีเนื้อที่จำนวนมากครอบคลุมพื้นที่ในจังหวัดกาญจนบุรีและจังหวัดราชบุรี เฉพาะพื้นที่ในจังหวัดราชบุรีมีเนื้อที่ประมาณ 500,000 ไร่ ราษฎรได้บุกรุกเข้าไปครอบครองอยู่อาศัยและทำกินเป็นจำนวนมาก บางส่วนเข้าไปตัดไม้ทำลายป่า โดยมีนายทุนให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลังอีกทั้งมีการออกเอกสารสิทธิ์ในที่ดินและทำการซื้อขายต่อ ๆ กันไป

6.ความรุนแรงของปัญหา มาก

7.ความซับซ้อน ปานกลาง

8.ผู้ได้รับผลกระทบ ประชาชนในอำเภอสวนผึ้ง

9.ผู้เกี่ยวข้อง กองทัพบก จังหวัดราชบุรี กรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รัฐบาล สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

10.พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ 500,000 ไร่

11.กฎหมาย พระราชกฤษฎีกาสงวนหวงห้ามที่ดิน พ.ศ. 2481

12.กระบวนการแก้ไขปัญหา

1. กรมธนารักษ์ได้เชิญส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กองทัพบก และจังหวัดราชบุรีมาประชุมเพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาการบุกรุก และพิจารณาข้อเสนอของราษฎรทั้ง 2 ประการดังกล่าวข้างต้นเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2532 ณ ห้องประชุมกรมธนารักษ์ ผลการประชุมปรากฏว่าที่ประชุมเห็นควรเดินทางไปดูสภาพพื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการบุกรุกเพื่อให้ได้ข้อมูลในอันที่จะกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาดต่อไป

2. ต่อมา กรมธนารักษ์ได้จัดให้มีการประชุมเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวอีก 2 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1/2533 เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2533 และครั้งที่ 2/2533 เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2533 ผลการประชุมปรากฏว่าที่ประชุมได้มีมติให้ดำเนินการดังนี้

2.1 ให้กองทัพบกสำรวจพื้นที่และกำหนดบริเวณที่จะใช้ในทางราชการทหารให้แน่ชัด

2.2 บริเวณใดที่ไม่ใช้ในราชการทหาร และมีราษฎรอยู่อาศัยก็จัดให้เช่าให้ถูกต้อง

2.3 ขอความร่วมมือกระทรวงมหาดไทยให้สั่งการไปยังจังหวัดราชบุรีให้รีบดำเนินการสำรวจทะเบียนราษฎร และตรวจสอบเอกสารสิทธิ์ที่ดินของราษฎรในที่ราชพัสดุดังกล่าว

2.4 ให้มีการตั้งด่านตรวจตราดูแลการเข้าออกในที่ราชพัสดุ โดยความร่วมมือกันระหว่างทหาร ตำรวจ และจังหวัด

2.5 มอบหมายหน้าที่การจับกุมผู้บุกรุกเข้าไปตัดไม้และยึดครองที่ราชพัสดุให้แก่ตำรวจ หน่วยปฏิบัติการพิเศษป้องกันและปราบปรามการทำลายทรัพยากรป่าไม้

3. เนื่องจากคณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2533 เห็นชอบให้ใช้แนวทางการแก้ไขปัญหาที่ราษฎรบุกรุกเข้าอยู่อาศัยทำกินในพื้นที่สงวนหวงห้ามของทหาร ตามที่คณะกรรมการช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ยากจน(กชก.)เสนอ และให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติต่อไป ดังนั้นกรมธนารักษ์จึงเห็นว่ากรณีนี้ก็น่าจะปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวสรุปได้ดังนี้

3.1 กรณีราษฎรอยู่อาศัยทำกินก่อนการสงวนหวงห้าม ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการ ประกอบด้วย ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้แทนสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีดำเนินการตรวจสอบและพิสูจน์เอกสารสิทธิ์ที่ราษฎรอ้างหากถูกต้องก็ยังคงมีสิทธิตามกฎหมายต่อไป

3.2 กรณีราษฎรอยู่อาศัยทำกินภายหลังการสงวนหวงห้าม ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดสรรที่ดินที่ยังไม่ใช้ประโยชน์และมีราษฎรอยู่เป็นชุมชนหนาแน่นโดยจัดให้ราษฎรเช่าแต่ต้องไม่เกินครอบครัวละ 15 ไร่ ครอบครัวใดครอบครองเกิน 15 ไร่ ให้ลดลงมาเหลือ 15 ไร่ โดยถือบ้านเลขที่บ้านหนึ่งเท่ากับหนึ่งครอบครัวหรือหนึ่งราย และห้ามโอนสิทธิการเช่าไม่ว่ากรณีใด ๆ ทั้งสิ้น เว้นแต่สืบทอดให้ทายาท ส่วนราษฎรรายอื่นที่ปลูกสร้างอยู่กระจัดกระจายให้อพยพโยกย้ายเข้ามาอยู่บริเวณเดียวกัน

4. กรมธนารักษ์จึงได้จัดให้มีการประชุมครั้งที่ 3/2533 ลงวันที่ 15 สิงหาคม 2533 เพื่อสรุปผลการดำเนินการตามมติที่ประชุมครั้งก่อน และเพื่อปฏิบัติตามแนวทางแก้ไขปัญหาราษฎรบุกรุกอาศัยทำกินในพื้นที่หวงห้ามของทหาร ตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว ซึ่งที่ประชุมได้พิจารณาแล้วเห็นควรดำเนินการ 2 มาตรการ และมีมติที่ประชุมดังนี้

4.1 การสำรวจผู้บุกรุกและมาตรการป้องกันการบุกรุก

13. แหล่งข้อมูล ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดราชบุรี

14. ข้อสังเกต กรณีนี้เป็นปัญหาในเชิงนโยบายและทิศทางที่รัฐบาลและรัฐสภาตลอดจนกองทัพจะต้องร่วมกันแก้ไขในทิศทางที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของการใช้ที่ดินในปัจจุบันซึ่งเปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อ 66 ปีเป็นอย่างมากและเป็นกรณีที่ต้องติดตาม ☺

กรณีศึกษาที่ 41

1.เรื่อง ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อนจากการใช้เส้นทางสาธารณะเพราะนายทุนกว้านซื้อที่ดินปิดทางเข้าออก

2.ที่ตั้ง ราษฎรหมู่ที่ 1 ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

3.ประเภทพื้นที่ ทางสาธารณะใช้ประโยชน์ร่วมกัน

4.กลุ่มปัญหา เอกชนกับชุมชน

5.รายละเอียดของปัญหา นางสาวนิรันดร์ รตนดลสนาม และราษฎรหมู่ที่ 1 ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้งร้องเรียนผ่านศูนย์ดำรงธรรมกระทรวงมหาดไทยว่าได้รับความเดือดร้อนจากการใช้เส้นทางสาธารณะประโยชน์(ปากซอยตรงข้ามวัดสวนผึ้ง)ซึ่งไปบรรจบเส้นทางซอยจำเริญเนื่องจากมีนายทุนได้.....ซื้อที่ดินและทำการปิดเส้นทางทำให้ราษฎรไม่สามารถใช้เส้นทางเข้า-ออกได้ ทั้งที่เส้นทางนี้ตามแผนที่ทางอากาศเป็นทางสาธารณะประโยชน์ที่ราษฎรใช้กันมานาน ให้ตรวจสอบพฤติกรรมเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เลือกปฏิบัติ และเอื้อประโยชน์แก่นายทุนในการดำเนินการ

6.ความรุนแรงของปัญหา

7.ความซับซ้อน

8.ผู้ได้รับผลกระทบ ราษฎรหมู่ที่ 1 ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

9.ผู้เกี่ยวข้อง จังหวัดราชบุรี อำเภอสวนผึ้ง กระทรวงมหาดไทย

10.พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ

11.กฎหมาย ประมวลกฎหมายที่ดิน 2497

12.กระบวนการแก้ไขปัญหา ตรวจสอบข้อเท็จจริงและดำเนินการตามหน้าที่

13.แหล่งข้อมูล ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดราชบุรี

กรณีศึกษาที่ 42

1.เรื่อง ได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาน้ำในคลองบางป่าเน่าเสียจากการทำฟาร์มเลี้ยงหมู

2.ที่ตั้ง ตำบลบางป่า อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี

3.ประเภทพื้นที่ไม่มีการแบ่งเขตอุตสาหกรรม เกษตร ปศุสัตว์ การชนนึ่งที่ดิน

4.กลุ่มปัญหา ชุมชนกับเอกชน

5.รายละเอียดของปัญหา ชาวบ้านคลองบางป่าร้องเรียนว่าได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาน้ำในลำคลองบางป่าเน่าเสียอันเป็นผลจากการกระทำของฟาร์มเลี้ยงหมู ตลอดลำคลอง ที่ตั้งอยู่บริเวณปากคลองซุด

6.ความรุนแรงของปัญหา มาก

7.ความซับซ้อน ไม่มาก

8.ผู้ได้รับผลกระทบ ราษฎรตำบลบางป่า อำเภอเมืองราชบุรี

9.ผู้เกี่ยวข้อง ฟาร์มเลี้ยงสุกร จังหวัดราชบุรี ปศุสัตว์จังหวัด เกษตรจังหวัด นายอำเภอราชบุรี สำนักนายกรัฐมนตรี(ผ่าน เว็บไซต์ นายกรัฐมนตรี)

10.พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ

11.กฎหมาย พระราชบัญญัติสิ่งแวดล้อม พ.ร.บ.แม่น้ำ คู คลอง

12.กระบวนการแก้ไขปัญหา แต่งตั้งคณะทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำในลำคลองเน่าเสียระดับอำเภอมึหน้าทีสำรวจแหล่งน้ำคูคลอง เฝ้าระวังมิให้มีการปล่อยน้ำเสียลงแม่น้ำคูคลอง เฝ้าระวังตรวจสอบคุณภาพน้ำในพื้นที่ จัดเสวนาประชาคมตำบลบางป่าเรื่องคีนน้ำใสให้คลอง

บางป่า พร้อมประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลที่เกี่ยวข้อง มีการประสานกับเจ้าของ
ฟาร์มสุกรให้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

13.แหล่งข้อมูล ศูนย์ดำรงธรรมราชบุรี

14.ข้อสังเกต เรื่องน้ำเน่าเสียตลอดลำน้ำในจังหวัดราชบุรีนั้นจะต้องพิจารณาถึงการขึ้นนิ่งการ
ประกอบอุตสาหกรรม เกษตรกรรม ปศุสัตว์ ในลักษณะพื้นที่ที่เหมาะสม มิใช่ให้ฟาร์มสุกรอยู่ต้นน้ำ
แล้วน้ำเสียไหลลงปลายน้ำโดยไม่มีการบำบัดแต่อย่างใด◎

กรณีศึกษาที่ 43

1.เรื่อง การบุกรุกที่สาธารณะประโยชน์หน่วยราชการไม่ดำเนินการใดๆ

2.ที่ตั้ง ชุมชนริมคลองยายนาค หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านไร่ อำเภอมืองราชบุรี

3.ประเภทพื้นที่ ที่สาธารณะริมคลอง คลองยายนาค

4.กลุ่มปัญหา ประชาชน ชุมชนกับเอกชน

5.รายละเอียดของปัญหา ราษฎรร้องเรียนผ่านศูนย์ดำรงธรรม กระทรวงมหาดไทยว่า นางขาว บ้านอยู่ริมคลองยายนาค หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านไร่ อำเภอเมืองราชบุรี ได้บุกรุกที่สาธารณะโดยการนำหินมาถมคลอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ได้ดำเนินการแต่อย่างใด

6.ความรุนแรงของปัญหา

7.ความซับซ้อน

8.ผู้ได้รับผลกระทบ ราษฎรคลองยายนาค

9.ผู้เกี่ยวข้อง นางขาว นายอำเภอเมืองราชบุรี ที่ดินจังหวัดราชบุรี จังหวัดราชบุรี

10.พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ

11.กฎหมาย ประมวลกฎหมายที่ดิน พระราชบัญญัติการถมคูคลอง

12.กระบวนการแก้ไขปัญหา ตรวจสอบข้อเท็จจริง ดำเนินการตามหน้าที่

13.แหล่งข้อมูล ศูนย์ดำรงธรรมราชบุรี

กรณีศึกษาที่ 44

1.เรื่อง ได้รับความเดือดร้อนเรื่องที่ดิน สปก.4-01 แต่ถูกนำที่ดินไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น

2.ที่ตั้ง เลขที่ 44 หมู่ที่ 5 ตำบลจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี

3.ประเภทพื้นที่ ที่ดินได้รับ สปก.4-01 แล้วแต่ถูกนำไปพัฒนาพื้นที่เขตอำเภอจอมบึง

4.กลุ่มปัญหา เอกชนกับเทศบาลตำบลจอมบึง

5.รายละเอียดของปัญหา นายผ่อง มณีวงษ์ ราษฎรตำบลจอมบึงได้มีหนังสือถึงนายกรัฐมนตรีให้พิจารณาช่วยเหลือ เนื่องจากได้รับความเดือดร้อนกรณีเทศบาลตำบลจอมบึงแจ้งว่าจะนำที่ สปก. ที่ผู้ร้องครอบครองอยู่ตามเอกสารสิทธิ สปก.4-01 ไปจัดทำโครงการฟื้นฟูบึงจอมบึง และแจ้งให้ผู้ร้องรื้อบ้านพักอาศัยเพื่อจะจัดทำโครงการดังกล่าว

6.ความรุนแรงของปัญหา มาก

7.ความซับซ้อน ปานกลาง

8.ผู้ได้รับผลกระทบ นายผ่อง มณีวงษ์

9.ผู้เกี่ยวข้อง สปก.ราชบุรี นายกรัฐมนตรี จังหวัดราชบุรี เทศบาลตำบลจอมบึง

10.พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ

11.กฎหมาย พระราชบัญญัติปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ประมวลกฎหมายที่ดิน

12.กระบวนการแก้ไขปัญหา อำเภอจอมบึงได้ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้ว สรุปได้ว่า
1.แต่เดิมที่ดินเป็นบึงจอมบึงและมีราษฎรบุกรุกเข้าทำประโยชน์ โดยสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้ออกเอกสารสิทธิ ส.ป.ก.4-01 ให้ ต่อมาเทศบาลตำบลจอมบึงได้จัดทำโครงการฟื้นฟูบึงขึ้น โดยอยู่ระหว่างการสอบถามความสมัครใจการเข้าร่วมโครงการจากราษฎร การชดเชยค่าที่ดิน และการศึกษาความเป็นไปได้ของคณะกรรมการฯ

2. กรณีเทศบาลตำบลจอมบึงแจ้งให้ผู้ร้องรื้อถอนบ้านพักอาศัยนั้น สืบเนื่องจากผู้ร้องมีที่ดินอยู่ริมคลองและได้รื้อกล้าที่สาธารณะบริเวณสันคลอง ต่อมาเทศบาลฯจะทำการก่อสร้างถนนบนแนวสันคลอง จึงขอให้ผู้ร้องรื้อถอนส่วนที่รื้อกล้าออก แต่ผู้ร้องไม่ยินยอม เทศบาลฯจึงได้แจ้งให้ผู้ร้องทราบว่า จะดำเนินการตามกฎหมายทั่วไป

13.แหล่งข้อมูล ศูนย์ดำรงธรรมราชบุรี

กรณีศึกษาที่ 45

1. เรื่อง ขอให้ช่วยแก้ปัญหาที่ทำกินและให้ความยุติธรรมกับชาวบ้าน

2.ที่ตั้ง บ้านตากแดด หมู่ที่2 ตำบลยางหัก อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

3.ประเภทพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติฝั่งซ้ายแม่น้ำภาชี ท้องที่อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ป่าสงวนแห่งชาติป่าพยางและป่าพุ่มสามชั้น อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

4.กลุ่มปัญหา 8 ชุมชนมีปัญหาเกี่ยวกับกรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติฯ

5.รายละเอียดของปัญหา ราษฎรตำบลยางหักจำนวน 8 หมู่บ้าน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรีได้รับความเดือดร้อนเกี่ยวกับพื้นที่เพราะราชการเตรียมการประกาศอุทยานเฉลิมพระเกียรติไทยประจันทับพื้นที่ทำกินของชุมชน ขอให้กรมป่าไม้เพิกถอนป่าสงวนที่ทับซ้อนที่อยู่อาศัยและที่ทำกินของชุมชนทั้งหมด เลิกประกาศอุทยานทับที่ทำกินของชุมชนชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงที่อยู่มานานตั้งแต่ปี 2444 ส่วนป่าสงวนเพิ่งมาประกาศปี 2527 และชาวบ้านส่วนหนึ่งมีใบ สค.1 แบบแจ้งสิทธิการครอบครอง

6.ความรุนแรงของปัญหา มาก

7.ความซับซ้อน ปานกลาง

8.ผู้ได้รับผลกระทบ ราษฎรชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง 8 หมู่บ้าน ตำบลยางหัก อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี 2,000 ครอบครัว

9.ผู้เกี่ยวข้อง กรมป่าไม้ กรมอุทยานสัตว์ป่าและพันธุ์พืช จังหวัดราชบุรี

10.พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ 40,000 ไร่ ประชาชนเดือดร้อนราว 2,000 ครอบครัว

11.กฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน 2541 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ 2507 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ 2523

12.กระบวนการแก้ไข้ปัญหา ที่ผ่านมามีการเคลื่อนไหว มีการเจรจา มีการสอบแนวเขตที่ดินของราษฎร แต่ยังหาข้อสรุปไม่ได้เพราะชาวบ้านต้องการให้กันพื้นที่ที่ทำกินของชุมชนออกจากแนวอุทยานไทยประจันทั้งหมด แต่ทางราชการไม่ยอม

13. สถานการณ์ ราษฎรได้ทำหนังสือร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติวันที่ 10 สิงหาคม 2547

13.แหล่งข้อมูล สัมภาษณ์แกนนำนายกาฝาก บุญเปื้อง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 บ้านตากแดด ตำบลยางหัก อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

14.ข้อสังเกต เห็นว่ากระบวนการต่อสู้คดีต้องเข้าอยู่ในเครือข่ายกะเหรี่ยงตะวันตก และเป็นกรณีที่ต้องติดตามตรวจสอบข้อมูลต่อไป

กรณีศึกษาที่ 46

1. เรื่อง กรณีโครงการสร้างศูนย์ราชการในที่สาธารณะประโยชน์บ้านโพธิ์เขียว อำเภอเมือง สุพรรณบุรี

2.ที่ตั้ง ที่ดินสาธารณะประโยชน์บ้านโพธิ์เขียว ตำบลทับใต้เหล็ก อำเภอเมืองสุพรรณบุรี

3.ประเภทพื้นที่ ที่ดินสาธารณะประโยชน์กับนโยบายการใช้ที่ดินของรัฐ

4.กลุ่มปัญหา ชุมชน ประชาชน กับจังหวัดสุพรรณบุรี

5.รายละเอียดของปัญหา

เนื่องจากคณะรัฐมนตรีมีนโยบายกระจายความเจริญและบริการไปสู่ภูมิภาค คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2535 ให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดวางผังแม่บทศูนย์ราชการ และได้เลือกที่ดินสาธารณะประโยชน์โพธิ์เขียว ตำบลทับใต้เหล็ก อำเภอสุพรรณบุรี เนื้อที่ 348 ไร่ 3 งาน 57 ตารางวา เป็นศูนย์ราชการแห่งที่ 2 ของจังหวัดสุพรรณบุรี

6.ความรุนแรงของปัญหา มาก เพราะมีการทำร้ายร่างกาย บังคับอพยพโยกย้าย ไถ่ถอนที่อยู่อาศัยและพืชผล

7.ความซับซ้อน มาก

8.ผู้ได้รับผลกระทบ 29 ครอบครัว

9.ผู้เกี่ยวข้อง จังหวัดสุพรรณบุรี อำเภอเมืองสุพรรณบุรี คณะกรรมการกฤษฎีกา คณะกรรมการการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน สภาผู้แทนราษฎร กระทรวงมหาดไทย นายกรัฐมนตรี

10.พื้นที่ 348 ไร่ 3 งาน 27 ตารางวา

11.กฎหมาย พรบ.ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 พรบ.เวนคืนที่ดิน

12.กระบวนการแก้ไขปัญหา ทางราชการจัดสถานที่แห่งใหม่อยู่ไม่ไกลจากที่เดิม พร้อมกับจัดบริการสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา ถนน รวมถึงสิทธิการครอบครองให้พร้อมกับชดเชย

เงินค่าเรือถอน ค่าต้นไม้ ครั้งแรกมีราษฎรยินยอมย้าย 22 ครอบครัว เหลืออีก 7 ครอบครัวที่คัดค้าน
ร้องเรียน

13.แหล่งข้อมูล ศูนย์ดำรงธรรมสุพรรณบุรี

14.ข้อสังเกต กรณีนี้ถือว่าราชการวางนโยบายที่จะใช้ที่ดินอย่างแน่นนอนและเกิดเป็นรูปธรรมสมัย
ที่นายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นนายกรัฐมนตรี และถือเป็นกรณี que ควรติดตามตรวจสอบที่ดินใหม่ที่รอง
รับราษฎรว่าเป็นอย่างไรบ้าง ☺

กรณีศึกษาที่ 47

1.เรื่อง กรณีราษฎรชุมนุมเรียกร้องให้เพิกถอนป่าสงวนแห่งชาติในเขต
สุขาภิบาล

2.ที่ตั้ง เขตสุขาภิบาลด่านช้าง อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

3.ประเภทพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติป่าห้วยขมิ้น ป่าพุ้น้ำร้อน และป่าหนองหญ้าไทร

4.กลุ่มปัญหา ประชาชนกับ กรมป่าไม้ จังหวัดสุพรรณบุรี

5.รายละเอียดของปัญหา

ราษฎรในเขตสุขาภิบาลด่านช้าง อำเภอด่านช้าง จำนวน 400 คน ชุมนุมเรียกร้องให้มีการ
เพิกถอนป่าสงวนแห่งชาติในเขตสุขาภิบาล

6.ผู้ได้รับผลกระทบ นายชั้น ศรีเมือง แกนนำนรราษฎรและราษฎรในเขตสุขาภิบาลด่านช้าง จำนวน
400 คน

7.ผู้เกี่ยวข้อง กรมป่าไม้ จังหวัดสุพรรณบุรี สุขาภิบาลด่านช้าง อำเภอด่านช้าง

8.กฎหมาย พรบ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507

9.กระบวนการแก้ไขปัญหา

จังหวัดสุพรรณบุรีได้ยื่นหนังสือขอให้กรมป่าไม้เพิกถอนสภาพป่าสงวนแห่งชาติบริเวณดัง
กล่าวซึ่งอยู่ระหว่างการพิจารณา

10.แหล่งข้อมูล กพร.

กรณีศึกษาที่ 48

1.เรื่อง กรณีร้องเรียนขอความเป็นธรรมในเรื่องที่ดิน

2.ที่ตั้ง บ้านด่านช้าง อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

3.ประเภทพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติป่าห้วยขมิ้น ป่าพุร้อนและป่าหนองหญ้าไทร

4.กลุ่มปัญหา ประชาชนกับรัฐ นโยบายส่งเสริมปลูกป่าที่ส่งผลกระทบต่อประชาชน

5.รายละเอียดของปัญหา

นายประสิทธิ์ พิมพ์พันธ์ ร้องเรียนขอความช่วยเหลือจากทางราชการกรณีได้เสียสละที่ดินเดิมเพื่อปลูกสร้างสวนปาล์กดงไผ่งาม ทำให้ไม่มีที่ทำกิน โดยขอให้ทางราชการจัดสรรที่ทำกินเพื่อชดเชยที่ดินเดิมที่ถูกสวนป่าปลูกทับ และให้จัดสรรเงินค่าตอบแทนการปลูกและเฝ้าดูแลรักษาสวนปาล์กดงไผ่และเงินตอบแทนค่าที่ดิน

6.ผู้ได้รับผลกระทบ นายประสิทธิ์ พิมพ์พันธ์

7.ผู้เกี่ยวข้อง อำเภอด่านช้าง กรมส่งเสริมสหกรณ์ นิคมสหกรณ์ห้วยขมิ้น กรมป่าไม้

8.กฎหมาย พรบ.จัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511

9.กระบวนการแก้ไขปัญหา

บริเวณที่นายประสิทธิ์ฯ ร้องเรียน เป็นพื้นที่ที่กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้ยื่นคำขอใช้พื้นที่เพื่อจัดสรรที่ดินให้กับราษฎรตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2517 ซึ่งอยู่ในความดูแลของกรมส่งเสริมสหกรณ์ห้วยขมิ้น และกรมป่าไม้ขอให้กรมส่งเสริมสหกรณ์ดำเนินการช่วยเหลือเรื่องที่ดินทำกินแล้ว จึงแจ้งให้นายประสิทธิ์ติดต่อประสานงานกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อไป

10.แหล่งข้อมูล กปร.

กรณีศึกษาที่ 49

1. เรื่อง กรณีร้องเรียนปลูกบ้านปิดกั้นเส้นทางทำให้เดือดร้อนปิดกั้นเส้นทางเข้าออก

2.ที่ตั้ง หมู่ที่ 21 ตำบลหนองมะค่าโมง อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

3.ประเภทพื้นที่ ที่ดินในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี

4.กลุ่มปัญหา เอกชนกับเอกชน และองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี

5.รายละเอียดของปัญหา

นายปรีดา เรืองศรี ร้องว่าตนเช่าที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี แต่ถูกนางแก้ว แก้วศรีคม ปลูกบ้านปิดกั้นเส้นทางเข้าออกได้รับความเดือดร้อน ปี 2540 อบจ.สุพรรณบุรี ฟ้องขับไล่นางแก้ว แต่ต่อมายินยอมให้นางแก้วเช่าและถอนฟ้อง จึงขอให้ดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่รัฐและขอความเป็นธรรม

6.ผู้ได้รับผลกระทบ นายปรีดา เรืองศรี

7.ผู้เกี่ยวข้อง อบจ.สุพรรณบุรี นางแก้ว แก้วศรีคม กบร.

8.กฎหมาย ประกาศเรื่องกำหนดบริเวณพื้นที่ให้ส่วนราชการหรือองค์กรของรัฐเข้าใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ฉบับที่ 49/2534 ลงวันที่ 8 พฤษภาคม 2534

9.กระบวนการแก้ไขปัญหา

กบร.จังหวัดตรวจสอบแล้วพบว่า จังหวัดสุพรรณบุรีขอใช้พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติห้วยขมิ้น ทุ่งน้ำร้อน ตำบลหนองมะค่าโมง จัดตั้งอำเภอด่านช้าง และจังหวัดได้อนุญาตให้ อบจ.สุพรรณบุรี ใช้ประโยชน์พื้นที่นั้นด้วย และนายปรีดาได้เช่าต่อจาก อบจ.สุพรรณบุรีอีกทีหนึ่ง เนื่องจากมีการบุกรุกกันมากจังหวัดสุพรรณบุรีจึงส่งคืนพื้นที่ให้กรมป่าไม้ โดยกันพื้นที่ใช้ประโยชน์ของส่วนราชการไว้เช่นเดิม ทำให้ อบจ.สุพรรณบุรีไม่สามารถทำนิติกรรมใด ๆ ได้อีก

ผลการตรวจสอบ นางแก้วไม่ได้ปิดกั้นทางสาธารณะ แต่คนปิดกั้นทางเข้าออกคือนางวัฒนา สุนหอม แต่ฟ้องไม่ได้เพราะ อบจ.ไม่สามารถทำนิติกรรมได้ นายปรีดาฟ้องศาลปกครอง แต่ศาลไม่รับฟ้องและเป็นข้อตกลงตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ความเห็น กบร. กรมป่าไม้ยังไม่ได้

รับมอบพื้นที่พิพาทคืน จังหวัดจึงยังคงมีอำนาจในการดำเนินคดีกับผู้บุกรุกได้ แต่กรณีนี้เป็นเรื่องสัญญาเช่าตามประมวลกฎหมายแพ่ง และในประมวลกฎหมายแพ่งมาตรา 549 ระบุว่า ผู้ให้เช่ามีหน้าที่รับผิดชอบทรัพย์สินที่ให้เช่าที่ชำรุดบกพร่อง แต่กรณีนี้ไม่ใช่การโต้แย้งสิทธิในที่ดินของรัฐ จึงไม่ใช่หน้าที่ กพร.จะพิจารณา

10.แหล่งข้อมูล กพร.

กรณีศึกษาที่ 50

1. เรื่อง กรณีการคัดค้านที่สาธารณประโยชน์เถรพันธุ์

2.ที่ตั้ง หมู่ 6 ตำบลหนองผักนาก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี

3.ประเภทพื้นที่ ที่สาธารณประโยชน์

4.กลุ่มปัญหา ประชาชนกับรัฐ

5.รายละเอียดของปัญหา

อำเภอสามชุก ขอบออก นสล.จำนวน 400 ไร่ บนพื้นที่เถรพันธุ์ ซึ่งได้ประกาศหวงห้ามไว้เมื่อปี 2480 สำนักงานที่ดินจังหวัดได้ออก นสล.แปลงย่อยไปแล้ว 2 แปลง คือ 96 ไร่ และ 91 ไร่ โดยแปลงแรกมีผู้คัดค้าน 1 ราย ส่วนพื้นที่ที่เหลืออีก 254 ไร่ มีผู้คัดค้าน 7 ราย โดยมีหลักฐาน สค.1 ซึ่งระบุระยะเวลาครอบครองอยู่ในช่วงใกล้เคียงหรือก่อนประกาศหวงห้ามเมื่อปี 2480

การประกาศหวงห้ามในปี 2480(หลังจาก พรบ.ว่าด้วยการประกาศหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นที่สาธารณะสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ. 2478) ต้องออกเป็นพระราชกฤษฎีกา มีแผนที่แนบท้ายและต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษาด้วย แต่กรณีเถรพันธุ์ไม่สามารถค้นหาหลักฐานมายืนยันได้ว่าประกาศเป็นพระราชกฤษฎีกาเมื่อใด

กบร.จังหวัด จึงสรุปว่า ที่เถรพันธุ์น่าจะเป็นที่สาธารณประโยชน์โดยสภาพของการใช้ประโยชน์ แต่ปัญหาคือมีขอบเขตแค่ไหนอย่างไร เนื้อที่เท่าใด และ สค.1 ของผู้คัดค้านอยู่ในพื้นที่เดียวกับเถรพันธุ์หรือไม่ จึงมีมติให้ตรวจสอบเพิ่มเติมว่าที่ดังกล่าวมีความเป็นมาอย่างไร ตลอดจนรวบรวมหลักฐานเอกสารที่เกี่ยวข้องและเชิญพยานมาให้ถ้อยคำด้วย

13.แหล่งข้อมูล กบร.

14.ข้อสังเกต การพิจารณากรณีที่ดินสาธารณประโยชน์เถรพันธุ์นั้นน่าจะนำมาพิจารณาเปรียบเทียบกับที่ดินสาธารณะอื่น ๆ ในเรื่องประเด็นขอบเขตของแปลงที่ดิน เนื้อที่ที่ดิน เพราะกรณีที่ดินที่พิพาทที่จังหวัดสุรินทร์ในเขตตำบลนอกเมือง หมู่ที่ 7 อำเภอเมืองสุรินทร์ ก็มีปัญหาในลักษณะขอบเขต ไม่มีแผนที่แนบท้าย ซึ่งมีปัญหามากถ้าใช้เพียงระบบทิศ ด้านประกอบทิศ หรือแม้กระทั่งหลักไม้แก่น ก็มีข้อสงสัยยืนยันว่าเป็นหลักฐานของทางราชการที่ฟังได้เพียงอย่างเดียว ต้องพิจารณาสภาพภูมิศาสตร์ ณ เวลานั้นของชุมชนด้วย นับว่าประเด็นนี้น่าจะมีการศึกษาเป็นบทเรียนเพื่อตรวจสอบกับที่ดินในภาคอื่น ๆ ด้วย ☺

กรณีศึกษาที่ 51

1. เรื่อง กรณีชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงขอความเป็นธรรมในที่ดินกรณีชุมชนบ้านป่าผาก

2.ที่ตั้ง บ้านป่าผาก หมู่ 2 ตำบลวังยาว อำเภอปานซาง จังหวัดสุพรรณบุรี

3.ประเภทพื้นที่ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าองค์พระ ป่าเขาพระกำ และป่าเขาห้วยพลู

4.กลุ่มปัญหา ประชาชน ชุมชน กับ รัฐ

5.รายละเอียดของปัญหา

นางบานเย็น งามยิ่ง กับพวก ทูลเกล้าถวายฎีกาว่า เป็นกลุ่มชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงได้รับความเดือดร้อนไม่มีที่ดินทำกิน เนื่องจากทางราชการนำที่ดินที่ราษฎรได้ใบ สปก.4-98(ซึ่งเป็นใบเตรียมได้รับ สปก.4-01 ในเวลาถัดมา) ไปแล้วกลับผนวกกันพื้นที่ดังกล่าวเพื่อก่อสร้างสถานบำรุงพันธุ์สัตว์สุพรรณบุรี โดยไม่จัดหาพื้นที่รองรับให้กับราษฎรในพื้นที่ จึงขอที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยในพื้นที่เดิมพร้อมทั้งขอรับเงินค่าชดเชยความเสียหายในทรัพย์สินจากทางราชการ

นางบานเย็น งามยิ่ง ได้ยื่นฟ้องต่อศาลปกครอง และร้องเรียนขอความเป็นธรรมไปทั่ว

6.ความรุนแรงของปัญหา มาก เป็นเวลานานร่วม 10 ปี ที่ราษฎรกลุ่มนี้ไม่มีที่ทำกิน หลังจากถูกยึดที่ดินไปแล้วโดยกรมป่าไม้ กรมปศุสัตว์ และ สปก.เป็นต้นเหตุ

7.ความซับซ้อน มาก

8.ผู้ได้รับผลกระทบ นางบานเย็น งามยิ่ง กับพวก 48 คน (และราษฎรบ้านป่าผากที่รวมตัวร้องเรียนในเวลาต่อมา)

9.ผู้เกี่ยวข้อง สำนักพระราชวัง นายกรัฐมนตรี กรมป่าไม้ กรมปศุสัตว์ สปก.อำเภอปานซาง กรมชลประทาน รัฐสภา จังหวัดสุพรรณบุรี สื่อมวลชน กรมอุทยานสัตว์ป่าและพันธุ์พืช สำนักอนุรักษ์ทรัพยากร 5(ป่าไม้บ้านโป่ง)

10.พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ ที่ดินทำกินของราษฎรบ้านป่าผากทั้งหมด

11.กฎหมาย พรบ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พรบ.ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 มติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน 2541

12.กระบวนการแก้ไขปัญหา

พื้นที่ดังกล่าวอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่กรมป่าไม้อนุญาตให้กรมปศุสัตว์ใช้ประโยชน์แล้ว สำหรับการแก้ไขปัญหาได้มีการตั้งคณะทำงานเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อให้ทราบถึงความเดือดร้อนของราษฎรรวมทั้งแนวทางแก้ไขความเดือดร้อน โดยทางราชการได้กำหนดแนวทางแก้ไขไว้ 2 แนวทาง คือ

- 1.ให้สถานีบำรุงพันธุ์สัตว์สุพรรณบุรี พิจารณาจ้างแรงงานจากกลุ่มผู้ได้รับความเดือดร้อน
- 2.ให้ สปก.จัดหาที่ดินทำกินให้ พร้อมแจ้งให้ราษฎรเข้าใจว่าที่ดินทำกินมีอยู่อย่างจำกัด ราษฎรควรปรับแนวทางการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ซึ่งราษฎรยังไม่อาจยอมรับข้อสรุปดังกล่าว ได้ประสานการร้องเรียนไปยังหน่วยงานอื่น ๆ รวมทั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม ที่ผ่านมา และกำลังรอผลการพิจารณาจากศาลปกครอง การร้องเรียนประสานกับกรมป่าไม้เขตบ้านโป่ง และเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติพุเตยเพื่อกันแนวอุทยานที่ทับพื้นที่ทำกินของชาวบ้าน อีกทั้งสวนป่าเฉลิมพระเกียรติด้วย อย่างไรก็ตามยังพบปัญหานายทุนและผู้มีอิทธิพลลักลอบเข้าไปตัดไม้ในอุทยานดังกล่าว

13.สถานการณ์ปัจจุบัน

แม้นางบานเย็น งามยิ่ง และราษฎรบางรายได้รับเอกสาร สปก.4-01 ไปแล้ว แต่ก็ยังมีกลุ่มคนบริเวณใกล้เคียงพยายามกลั่นแกล้งบุกรุกที่ดินของนางบานเย็น แต่นางบานเย็นกับเพื่อนพ้อง เช่น นางยุพิน งามยิ่ง(ไชยาเบอร์ งามยิ่ง) และราษฎรบ้านป่าผากยังต้องต่อสู้ร้องเรียนในเรื่องที่ดินอยู่อย่างต่อเนื่อง

14.แหล่งข้อมูล กพร. สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน

15.ข้อสังเกต ผู้วิจัยถือว่าขบวนการร้องเรียนต้องดำเนินต่อไปจนให้บรรลุที่ดิน ส่วนคำสั่งหรือคำวินิจฉัยของศาลปกครองก็ใกล้พิจารณาทุกที จึงมองว่าระหว่างนี้ราษฎรกระทำได้หลายทางแต่ต้องไม่ผิดกฎหมาย มิฉะนั้นจะเป็นข้ออ่อนของราษฎรเอง และถือว่ากรณีนี้จำเป็นต้องหนุนช่วยให้อยู่ในเครือข่ายกะเหรี่ยงภาคตะวันตก

กรณีศึกษาที่ 52

1.เรื่อง กรณีที่สาธารณประโยชน์เกะนายน้อย

2.ที่ตั้ง ที่สาธารณประโยชน์เกะนายน้อย (ที่เลี้ยงสัตว์สาธารณะ) หมู่ 8 ตำบลศิลาลอย กิ่งอำเภอสามร้อยยอด ประจวบคีรีขันธ์

3.ประเภทพื้นที่ ที่สาธารณประโยชน์เกะนายน้อย

4.กลุ่มปัญหา ประชาชนกับรัฐ

5.รายละเอียดของปัญหา

นายทวี พัดพาและพวกรวม 324 คน ร้องว่ากิ่งอำเภอสามร้อยยอด และกรมราชทัณฑ์จะเอาที่ไปสร้างเรือนจำใหม่ ขอให้ระงับและพิสูจน์สิทธิที่ดิน และออกเอกสารสิทธิ

ความเป็นมา มหาดไทยขึ้นทะเบียนเป็นที่หวงห้ามในปี 2471 จำนวน 3,750 ไร่(สมัยนั้นเป็นอำเภอบราณบุรี)

6.ผู้ได้รับผลกระทบ ราษฎรบ้านเกะนายน้อย

7.นโยบาย/กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ระเบียบมหาดไทยว่าด้วยการดูแลรักษาที่ดินอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน 2515 (การขอให้ประโยชน์ในที่สาธารณประโยชน์)

กฎกระทรวงฉบับที่ 45 ปี 2537 ป.ที่ดิน(การรังวัดออก นสล.)

8.ผลการแก้ไขปัญหา/สถานการณ์/ความก้าวหน้า

มีราษฎรบุกรุกมือเปล่า 275 ราย เนื้อที่ 2,723 ไร่ มีเอกสารสิทธิ 24 ราย เนื้อที่ 417 ไร่ ต่อมากิ่งอำเภอจะสร้างเรือนจำ และสถาบันราชภัฏเพชรบุรี และวิทยาเขตของวิทยาลัยเทคนิคประจวบฯ เนื้อที่รวม 600 ไร่(ได้รับอนุญาตจาก อบต.ศิลาลอยและสภาตำบลศาลาลัย โดยเรือนจำได้ 300 ไร่ ราชภัฏได้ 200 ไร่ วิทยาลัยเทคนิค ได้ 100 ไร่) โดย อบต.และสภาตำบลมีเงื่อนไขว่า

1.ขอให้ถอนสภาพที่สาธารณประโยชน์และมอบให้ราชการส่วนท้องถิ่นดูแลและจัดหาผลประโยชน์จากผู้บุกรุก

2.การก่อสร้างสาธารณูปโภคให้ท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ

3.จัดที่ดินออกเป็นแปลงย่อย เพื่อให้ราษฎรที่ต้งคืนที่ให้ราชการเข้าทำกินในที่ใหม่ได้ เหมือนกับผู้บุกรุกรายอื่น

4.ให้ความช่วยเหลือกรณีต้องรื้อถอนบ้านเรือน

นอกจากนั้นยังมีส่วนราชการอื่นขอใช้พื้นที่ เช่น ก่อสร้างที่ว่าการกิ่งอำเภอสามร้อยยอดและสำนักงานประถมศึกษาจังหวัด แต่ชาวบ้านไม่เห็นด้วยและสร้างเมื่อไหร่ก็จะคัดค้าน ยกเว้นสร้างที่ว่าการกิ่งอำเภอ

ต่อมามีการทวายฎีกา(เรื่องเดียวกันแต่คนละกลุ่มกับกลุ่มแรก)โดยชาวบ้านหมู่ 8 ต.ศิลาลอย และหมู่ 4 หมู่ 7 ตำบลศาลาล้อย

จังหวัดเห็นว่า ควรนำที่บางส่วนมาสร้างสถานที่ราชการ และบางส่วนควรให้ อบต.ศิลาลอยจัดให้ประชาชนเช่า

ปี 43 สำนักงานที่ดินหัวหินกำลังดำเนินการออก นส.และตรวจสอบเอกสารสิทธิ์ของราษฎร

หนังสือจังหวัด ด่วนที่สุด ที่ ปช. 0017.3/ว 18157 ลงวันที่ 17 สิงหาคม 2543 ความเห็นจังหวัด(รองผู้ว่าราชการจังหวัด) มีความเห็นตอนหนึ่งว่า เนื่องจากพื้นที่นี้มีปัญหากระทบกับประชาชนจำนวนมากและอยู่ใกล้เคียงกับกลุ่มโรงไฟฟ้าบ่อนอกและกลุ่มผู้บุกรุกค่ายธนรัตน์ (กลาโหม) จึงพร้อมจะรวมตัวช่วยเหลือซึ่งกันและกันกดดันจังหวัดและรัฐบาลทำตามข้อเรียกร้อง จึงขอให้ใช้ข้อมูลดังกล่าวประกอบการพิจารณาทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องด้วย(ความเกี่ยวข้องของกลุ่มมวลชน)

นอกจากนั้นยังใกล้กับพื้นที่ที่มีกลุ่มคัดค้านแนวเขตอุทยานสามร้อยยอดด้วย

พ.ย. 2545 ปัจจุบันกำลังตรวจสอบของอำเภอว่าผู้ร้องบุกรุกทั้ง 275 ราย เป็นใครบ้าง แต่ละรายมีเอกสารสิทธิ์ประเภทใด ออกโดยวิธีใด อาศัยหลักฐานใด ปัจจุบันใครมีสิทธิดังกล่าว มีภาระผูกพันหรือไม่ อย่างไร และตรวจสอบด้วยว่าหน่วยราชการที่ขอใช้พื้นที่ดำเนินการตามระเบียบมหาดไทยแล้วหรือไม่

พ.ค. 46 ยังไม่คืบหน้า

9.ปัญหาอุปสรรค

-การออก นส.ของกิ่งอำเภอ ไม่มีงบประมาณต้องขอจาก อบต.ศาลาล้อย

10.แหล่งข้อมูล กปร.

11.ข้อสังเกต ที่ดินสาธารณประโยชน์เกาะน่าน้อย(ที่เลี้ยงสัตว์) หมู่ที่ 8 ตำบลศิลาลอย กิ่งอำเภอ
สามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์นั้น ความพิพาทระหว่างเอกชนกับเอกชนที่ร้องเรียนราว 324
คน ในตำบลศิลาลอย นับว่าเป็นความพิพาทเพื่อขอเอกสารสิทธิ์เป็นหลัก

กรณีศึกษาที่ 53

1.กรณีให้ตรวจสอบการออกเอกสารสิทธิมีขอบบนเกาะทะเล

2.ที่ตั้ง เกาะทะเล หมู่ 3 ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย ประจวบคีรีขันธ์

3.ประเภทพื้นที่ ที่ดินเอกชน

4.กลุ่มปัญหา การออกเอกสารสิทธิที่ดินไม่ชอบด้วยกฎหมาย

5.รายละเอียดของปัญหา

หนังสือพิมพ์มติชน วันที่ 17 มีนาคม 2543 เสนอข่าวการออกเอกสารสิทธิ นส.3 บนเกาะทะเล หมู่ 3 ตำบลทรายทอง

ที่ดินจังหวัดตั้งกรรมการตรวจสอบ พบว่า มีการออก นส.3 ให้นายปรีดา เจริญพัทธร ในปี 2542 จำนวน 14 แปลง รวม 128 ไร่(โดยใช้หลักฐาน สค.1 เนื้อที่รวม 106 ไร่) และเป็นการออกโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบแล้ว

ชาวบ้านบางสะพานน้อยร้องเรียนอธิบดีกรมที่ดินให้ตรวจสอบ นส.3

6.ผู้ได้รับผลกระทบ ราษฎรบนเกาะทะเลและรัฐ

7.นโยบาย/กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

นโยบาย/กฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสอบ นส.3

1.ป.ที่ดิน 2497 เช่น มาตรา 1, 4(6), 5, 20(4)

2.กฎกระทรวงฉบับ 43 ปี 2537 ป.ที่ดิน

3.ระเบียบคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ปี 2529 ว่าด้วยการสงวนหวงห้ามที่ดินของรัฐเพื่อให้ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน

4.ป.แพ่งและพาณิชย์ เช่น มาตรา 1304 มาตรา 1309 มาตรา 1334

5.พรบ.หวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน ปี 2471

6.ระเบียบคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติฉบับที่ 12 ปี 2532 ว่าด้วยเงื่อนไขการออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์

7.ระเบียบกรมที่ดินว่าด้วยการออกหนังสือรับรองทำประโยชน์เฉพาะราย ปี 2529

8.คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ 1244/2497 ลงวันที่ 9 พฤศจิกายน 2497 เรื่อง ระเบียบการแจ้งและการรับแจ้งที่ดินที่มีผู้ครอบครองอยู่ก่อนวันที่ ป.ที่ดิน ใช้บังคับ

9.ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การแจ้งการครอบครองที่ดิน ลงวันที่ 1 ธันวาคม 2497

10.หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ 83/2479 ลงวันที่ 2 กรกฎาคม 2479 เรื่อง การควบคุม และหวงห้ามที่ดินบนเกาะ

8.การแก้ไขปัญหา/สถานการณ์/ความก้าวหน้า

ที่ดินจังหวัดตรวจสอบในปี 2544 มีความเห็นว่า สค.1ที่นำมาออก นส.3 เป็น สค.1ที่ได้มาโดยชอบ เกาะทะลุเป็นหมู่บ้านมาก่อนปี 2490 ชาวบ้านอาศัยทำสวนมะพร้าวและไร่สับปะรด ส่วนประเด็น ที่ว่า สค.1ตรงตามตำแหน่งที่ออก นส.3 หรือไม่ กำลังอยู่ระหว่างการตรวจสอบ

กปร.ประชุมครั้งที่ 3/2544 วันที่ 17 สิงหาคม 2544 มีมติ

1.ให้เร่งรัดดำเนินการโดยด่วน และหากผลการตรวจสอบภาพถ่ายทางอากาศไม่ตรงกับ รายงานผลจากเจ้าหน้าที่ ให้ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

2.เมื่อ กปร.พิจารณาว่า การออกเอกสารสิทธิไม่ชอบก็ให้เร่งรัดเพิกถอน และให้หน่วยงาน ต้นสังกัดลงโทษทางวินัย อาญา แพ่ง แก่เจ้าหน้าที่ที่ทุจริต

ปัจจุบันเรื่องอยู่ในชั้นพนักงานสอบสวน โดยพนักงานสอบสวนส่ง สค.1 ไปให้กองพิสูจน์ หลักฐานตรวจสอบอยู่(เรื่องเข้าสู่พนักงานสอบสวนเมื่อธันวาคม 44)

หมายเหตุ : การตรวจสอบมี 4 ประเด็นหลัก คือ

- 1.ที่ตั้ง
- 2.ที่ตั้งของที่ดินอยู่บนเกาะจริงหรือไม่
- 3.เคยมีกฎหมาย ประกาศ เพื่อหวงห้ามหรือสงวนไว้หรือไม่
- 4.ที่ สค.1 เป็นที่ที่เพิ่งออก นส.3 ได้หรือไม่

9.แหล่งข้อมูล กปร.

10.ข้อสังเกต กรณีที่ดินสาธารณประโยชน์เกาะทะลุ หมู่ 3 ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพาน น้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นั้น เป็นความพิพาทระหว่างเอกชนนายทุนรายใหม่กับ อบต.ทรายทอง ในเรื่องนายทุนนำ นส.3 ที่ได้รับมาโดยมิชอบจากการนำ สค.1 ที่จากชายฝั่งมาครอบครองที่ ดินบนเกาะทะลุ

กรณีศึกษาที่ 54

1. เรื่อง กรณีปลูกบ้านในที่สาธารณประโยชน์แล้วถูกบังคับให้รื้อถอน

2.ที่ตั้ง ที่สาธารณประโยชน์คอกควายตาพ้อย หมู่ 2 ตำบลธงชัย อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3.ประเภทพื้นที่ ที่สาธารณประโยชน์

4.กลุ่มปัญหา เอกชนกับรัฐ

5.รายละเอียดของปัญหา

นางนลินี เพชรแก้ว ปลูกบ้านในพื้นที่สาธารณะ หมู่ 2 ตำบลธงชัย อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พื้นที่ปลูกกว้าง 4 ไร่ ปลูกเมื่อ 30 กันยายน 2545 เนื่องจากไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง มีสมาชิกในครอบครัว 5 คน เคยเช่าที่ดินดังกล่าวแต่ถูกปฏิเสธการให้เช่าต่อไป บังคับให้ย้ายภายใน 7 วัน ทั้งบ้านที่เช่ายังไม่หมดสัญญา ทั้งเทศบาลและนายทุนมาบังคับให้รื้อถอนขณะที่ทางเทศบาลกลับปล่อยให้นายทุนมีเอกสารสิทธิ์ และที่ดินทราบจากนายทุนว่านายทุนซื้อไว้แล้ว เดิมทีที่ดินดังกล่าวเป็นคอกควายเก่าเรียกคอกควายตาพ้อย เจ้าของความยังมีชีวิตอยู่อายุ 90 ปี เดิมทีที่ดินนี้น้ำทะเลขึ้นถึง ชาวบ้านเรียกว่าที่ตระกาศ แต่ถูกนายทุนนำทรายมาถมทำทางเปิดเส้นทางใหม่

6.ความรุนแรงของปัญหา มาก

7.ความซับซ้อน ปานกลาง

8.ผู้ได้รับผลกระทบ นางนลินี เพชรแก้ว

9.ผู้เกี่ยวข้อง เทศบาลตำบลบ้านกรูด

10.กฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่ง พรบ.ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497

11.กระบวนการแก้ไขปัญหา

ด้วยเรื่องนี้นางนลินี ได้ร้องเรียนผ่านอนุกรรมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน 2 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เทศบาลตำบลบ้านกรูดหรือสุขาภิบาลบ้านกรูด(เดิม) แจ้งว่า หลังรับโอนงานเป็นเทศบาลแล้วทำให้มีหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการดูแลสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ. 2515 และคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 890/2498 เรื่อง มอบหมายให้ทบวงการเมืองมีอำนาจหน้าที่ดูแลและดำเนินการคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน ส่วนที่ดินแปลงพิพาทมีอยู่อาศัย 5 ครอบครัวยุมาไม่ต่ำกว่า 25 ปี เทศบาลอ้างว่าที่ดินไม่มีชื่อดังกล่าว แต่มีที่ดินสาธารณประโยชน์ดอนศาลเจ้า ซึ่งอยู่ในความดูแลของกระทรวงมหาดไทยแปลงที่ 2 ประเภทพลเมืองใช้ประโยชน์ร่วมกันตั้งอยู่บ้านปากคลอง หมู่ 2 ตำบลธงชัย อำเภอบางสะพาน เนื้อที่ 5 ไร่ 3 งาน 6 ตารางวา ซึ่งประชาชนได้เข้าปลูกสร้างที่อยู่อาศัยมากก่อนที่จะเป็นเทศบาล จำนวน 45 ครัวเรือน เพื่อป้องกันการบุกรุกจึงประสานงานกับทางจังหวัดและมีข้อเสนอให้ราษฎรเช่าอยู่ แต่ห้ามต่อเติมเพิ่มอีก ส่วนที่ดินที่มีอยู่ก่อนเทศบาลจะเพิกถอนสภาพเพื่อใช้ประโยชน์ในกิจการทางอื่น แต่เมื่อเกิดปัญหานี้เพราะนางนลินี เพชรแก้ว ต่อเติมอาคารทำให้ปัญหาต้องใช้หลักนิติรัฐและธรรมรัฐ

12.แหล่งข้อมูล แกนนำในพื้นที่ร้องเรียนผ่านคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

13.ข้อสังเกต ต่อกรณีนี้ที่ดินบริเวณที่สาธารณประโยชน์นี้มีกระแสว่านายทุนเคลื่อนไหวให้ได้เอกสารสิทธิถึงขั้นออกโฉนดรับรองสิทธิอันเป็นประเด็นต้องติดตาม ☉

กรณีศึกษาที่ 55

1. เรื่อง กรณีได้รับความเดือดร้อนในการออกโฉนดที่ดินจากกลุ่มผู้มีอิทธิพลในพื้นที่

2.ที่ตั้ง ที่ดินริมทะเล ตำบลปากแพรก อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3.ประเภทพื้นที่ ที่ดินเอกชน

4.กลุ่มปัญหา เอกชนกับเอกชน

5.รายละเอียดของปัญหา

นายนคร ตันติสุขารมย์ ผู้ร้องครอบครองที่ดินโฉนดเลขที่ 3161 เลขที่ดิน 1 เล่ม 32 หน้า 61 ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลปากแพรก อำเภอบางสะพาน และได้ซื้อที่ดินบริเวณใกล้เคียงประมาณ 9 ไร่ จากชาวบ้านซึ่งเป็นที่ดินรกร้างชายทะเลไม่มีโฉนดและทางออกสู่สาธารณะ และได้ซื้อที่ดินอีก 2 แปลงเพื่อเชื่อมที่ดินของผู้ร้องออกสู่ทางสาธารณะในภายหลัง ทำให้ที่ดินแปลงดังกล่าวมีราคาสูงขึ้นและเป็นที่ต้องการของกลุ่มผู้มีอิทธิพล

ปี 2538 ผู้ร้องถูกกลุ่มผู้มีอิทธิพลร่วมกับชาวประมงบางคนใช้เครื่องจักรลักลอบขุดแยกที่ดินของผู้ร้องออกเป็นสองส่วน ซึ่งผู้ร้องได้ทำการทักท้วงผู้บุกรุกแต่ต่อมาในภายหลังน้ำทะเลได้พัดทรายทับถมทำให้ที่ดินกลับเป็นแปลงเดี่ยวเหมือนเดิม ส่งผลให้ผู้ร้องมีปัญหาขัดแย้งกับกลุ่มผู้มีอิทธิพลเรื่อยมา ต่อมาผู้ร้องได้ยื่นขอออกโฉนดที่ดินผืนดังกล่าวทั้งหมด แต่ทางสำนักงานที่ดินจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาบางสะพานใหญ่ออกโฉนดให้เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2543 เฉพาะโฉนดเลขที่ 3161 เลขที่ดิน 1 เล่ม 32 หน้า 61 เนื้อที่ประมาณ 2 ไร่ 2 งาน 9 ตารางวา เท่านั้น

7 มีนาคม 2545 หนังสือพิมพ์มติชนรายวันได้ลงข่าวว่าผู้ร้องบุกรุกที่สาธารณะ ผู้ร้องคัดว่ากลุ่มบุคคลที่เสียประโยชน์เป็นผู้ให้ข่าวโดยบิดเบือนความจริง และพยายามใช้อำนาจของทางราชการส่วนท้องถิ่นกดดันผู้ร้อง โดยให้ทาง อบต.ปากแพรกคัดค้านการออกโฉนดที่ดินของผู้ร้อง และสร้างถนนเลียบชายหาดเข้าปิดกั้นที่ดินของผู้ร้อง โดยอ้างว่าเป็นความต้องการของประชาชนราชการส่วนท้องถิ่น และสำนักงานการขนส่งทางน้ำที่ 3 โดยไม่มีการแจ้งให้ผู้ร้องทราบ

6.ความรุนแรงของปัญหา ปานกลาง

7.ความซับซ้อน มาก

8. ผู้ได้รับผลกระทบ นายนคร ตันติสุขารมย์

9. ผู้เกี่ยวข้อง ที่ดินจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สำนักงานการขนส่งทางน้ำที่ 3 อบต.ปากแพรก

10. กฎหมาย ประมวลกฎหมายที่ดิน

11. กระบวนการแก้ไขปัญหา

เนื่องจากผู้ร้องดำเนินเรื่องร้องเรียนไปที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นายอำเภอบางสะพานน้อย หัวหน้าสำนักงานการขนส่งทางน้ำที่ 3 หัวหน้าสำนักงานที่ดินจังหวัดประจวบคีรีขันธ์สาขาบางสะพานใหญ่ และประธานองค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก ซึ่งทุกหน่วยงานล้วนรอผลการดำเนินงาน ส่วนการร้องผ่านคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาตินั้นอยู่ระหว่างการตรวจสอบข้อมูล

12. แหล่งข้อมูล คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

13. ข้อสังเกต ประเด็นในเรื่องนี้มีการบุกรุกที่ดินโดยเอกชนต่อเอกชนด้วยกัน รวมทั้งความต้องการทำที่ดินให้มีเอกสารสิทธิ์ที่สมบูรณ์คือโฉนด และเห็นว่าเป็นกรณีที่อยู่ในกลุ่มเดียวกับกรณีศึกษาที่ 54 และกรณีศึกษาที่ 55 ถือว่าเป็นงานศึกษาที่น่าจะจัดหมวดหมู่ที่ดินสาธารณะประโยชน์ในจังหวัดประจวบที่ถูกบุกรุกกว่านซื้อโดยกลุ่มนายทุนผู้มีอิทธิพล ควรตรวจสอบร่วมกันไปกับกรณีใกล้เคียงกัน

กรณีศึกษาที่ 56

1.เรื่อง กรณีปัญหาที่ดินสาธารณะคลองชายธงกับการตายของแกนนำชาวบ้าน
นายเจริญ วัดอักษร

2.ที่ตั้ง ตำบลบ่อนอก อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3.ประเภทพื้นที่ ที่สาธารณประโยชน์ริมชายทะเล

4.กลุ่มปัญหา ชุมชน แกนนำ ประชาชน กับ รัฐ และนายทุนอิทธิพลในพื้นที่ นักการเมืองท้องถิ่น

5.รายละเอียดของปัญหา

ประวัติที่ดินสาธารณะคลองชายธง ตำบลบ่อนอก อำเภอเมือง ประจวบคีรีขันธ์

17 กันยายน 2474 ขึ้นทะเบียนสงวนหวงห้ามไว้เป็นที่เลี้ยงสัตว์

7 กันยายน 2481 ประกาศเป็นที่ดินสาธารณประโยชน์

ปี พ.ศ. 2496 มีการออก สค.1 เลขที่ 16 เนื้อที่ 6 ไร่ ให้แก่นายบุญ วรรณวงษา

4 พฤศจิกายน 2514 กระทรวงมหาดไทยประกาศให้ที่ดินในตำบลบ่อนอก อำเภอเมือง ประจวบคีรีขันธ์ เนื้อที่ประมาณ 931-3-50 ตารางวา เป็นที่สำหรับใช้ในราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่สงวนเลี้ยงสัตว์คลองชายธง(หนังสือสำคัญที่หลวงฉบับที่ 3775/2514 ที่ดินเลขที่ 1)

23 กรกฎาคม 2546 นายเปื้อน วรรณวงษา(บุตรและผู้จัดการมรดกของนายบุญ วรรณวงษา) ได้ยื่นคำขอรังวัดออกโฉนดที่ดินตามหลักฐานแบบแจ้งการครอบครองที่ดิน สค.1 เลขที่ 16 ออกให้เมื่อปี พ.ศ. 2496 เนื้อที่ 6 ไร่โดยการนำรังวัดขอออกโฉนดได้เนื้อที่ทั้งหมด 53-0-20 ไร่ มากกว่าเดิม 47 ไร่

31 ตุลาคม 2546 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีคำสั่งที่ 1509/2546 แต่งตั้งคณะกรรมการร่วมกันออกไปตรวจพิสูจน์ที่ดิน กรณีการขอออกโฉนดของนายเปื้อน วรรณวงษา

14 มกราคม 2547 คณะกรรมการร่วมฯมีหนังสือรายงานผลการสอบสวนถึงผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยสรุปได้ว่า

จากการเข้าตรวจสอบสภาพพื้นที่จริงเมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2546 โดยสอบสวนนายเจือ หินแก้ว อดีตกำนันตำบลบ่อนอกและสอบสวนนายบุญยัง ภูมิพุกษ์ เจ้าของที่ดินข้างเคียงด้านทิศเหนือ สรุปว่า ผู้

ขออกโฉนดเคยเข้าไปทำไร่พริกบนเนื้อที่ 6 ไร่ ส่วนที่เหลือเป็นป่ารกชัฏ ปัจจุบันสภาพที่ดินเป็นบ่อเลี้ยงกุ้ง โดยมีบุคคลอื่นเข้าไปทำประโยชน์ได้ประมาณปีเศษ และจากการตรวจสอบเอกสารหลักฐานที่ดินข้างเคียงแล้ว ปรากฏว่า บริเวณดังกล่าวไม่หลักฐาน สค.1 จำนวน 3 แปลง คือ สค.1 เลขที่ 10, 16 และ 61 ซึ่ง สค.1 เลขที่ 10 และ 61 เคยมีการนำรังวัดออกโฉนดที่ดิน และผู้ว่าราชการจังหวัดได้อนุมัติจำหน่าย สค.1 ทั้ง 2 แปลงดังกล่าวแล้ว ตามคำสั่งลงวันที่ 13 มีนาคม 2538

คณะกรรมการร่วมมีความเห็นว่า การรังวัดออกโฉนดรายนี้ กำนันตำบลบ่อนอกในฐานะผู้ปกครองท้องถิ่นที่ให้ถ้อยคำรับรองว่า ที่ดินที่ผู้ขอรังวัดเป็นที่หลวงหวงห้าม(ที่เลี้ยงสัตว์โคลงชายธง) และมีหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง ประกอบที่ดินแปลงข้างเคียงด้านทิศเหนือ เคยมีการนำรังวัดออกโฉนดและผู้ว่าราชการจังหวัดได้สั่งจำหน่าย สค.1 แล้ว จึงเห็นควรให้ กพร.จังหวัดประจวบคีรีขันธ์นำกรณีการขออกโฉนดที่ดินแปลงข้างเคียงมาประกอบการพิจารณา

28 มกราคม 2547

สำนักงานที่ดินจังหวัดประจวบคีรีขันธ์สรุปเรื่องให้ปลัดจังหวัดซึ่งเป็นอนุกรรมการและเลขานุการ กพร.ทราบ เพื่อนำเรื่องเข้าพิจารณาในการประชุม กพร.จังหวัด แต่จนถึงวันที่ 4 พฤษภาคม 2547(ตามหนังสือที่สำนักงานที่ดินจังหวัดทำถึงเลขานุการกรมที่ดิน) พบว่า ปลัดจังหวัดยังไม่ได้นำเรื่องเข้าที่ประชุมหรือแจ้งข้อขัดข้องในการนำเรื่องเข้าที่ประชุม กพร.ให้สำนักงานที่ดินจังหวัดทราบแต่อย่างใด

9 เมษายน 2547

สำนักงานที่ดินจังหวัดออกประกาศแจกโฉนด(ทด.3) ในรายของนางเพื่อน วรรณวงษา ซึ่งมีหลักฐานเดิมคือ สค.1 เลขที่ 16 โดยขอให้หากมีผู้คัดค้านประการใด ให้ยื่นคำคัดค้านต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายใน 30 วัน นับจากวันที่ประกาศ

3 พฤษภาคม 2547

ในระหว่างประกาศ นายออย ต้นติวธรรม กำนันตำบลบ่อนอก สมาชิกสภา อบต.บ่อนอก และประชาชนประมาณ 20 คน ได้ยื่นหนังสือคัดค้านการรังวัดออกโฉนดที่ดินแปลงนี้ต่อสำนักงานที่ดินจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยให้เหตุผลว่าเป็นการออกโฉนดที่ดินในที่สาธารณะประโยชน์โคลงชายธง และได้แจ้งความไว้ที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

21 มิถุนายน 2547 นายเจริญ วัดอักษร แกนนำคัดค้านโรงไฟฟ้าบ่อนอก ถูกคนร้ายจู่โจมยิงจนเสียชีวิตบริเวณสี่แยกบ่อนอก โดยหลายฝ่ายเชื่อว่าการเสียชีวิตของนายเจริญ วัดอักษร อาจเกี่ยวข้องกับการคัดค้านการบุกรุกที่สาธารณะดังกล่าวของกลุ่มนายทุนและอิทธิพลท้องถิ่น

ประเด็นที่ดินสาธารณะคลองชายธง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโรงไฟฟ้าถ่านหินบ่อนอก

1.วันที่ 18 พฤศจิกายน 2537 ในการประชุมสภาตำบลบ่อนอก โดยมีนายเจือ หินแก้ว กำนันตำบลบ่อนอกในขณะนั้นเป็นประธานสภาตำบลและประธานในที่ประชุม ได้มีการพิจารณากรณีของบริษัท กัลฟ์ เพาเวอร์ เจเนอเรชั่น จำกัด เจ้าของโครงการโรงไฟฟ้าบ่อนอกขอใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์เพื่อก่อสร้างโครงการ โดยที่ประชุมมีมติเห็นชอบให้บริษัทใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ได้เป็นเอกฉันท์

ภายหลังจากสภาตำบลบ่อนอกมีมติเห็นชอบ บริษัทจึงได้ยื่นเรื่องขอใช้ประโยชน์ในที่ดินสาธารณะต่ออำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ โดยบริษัทขอใช้ประโยชน์เต็มพื้นที่คือ 931-3-50 ไร่ กำหนดเวลา 50 ปี

ในการสอบสวนความเห็นจากองค์กรส่วนท้องถิ่น พบว่า นายเจือ หินแก้ว กำนันตำบลบ่อนอก นายอร่าม เอี่ยมสะอาด ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 6 ให้ถ้อยคำในบันทึกถ้อยคำตรงกันว่า ที่ดินสาธารณะประโยชน์ดังกล่าวเป็นที่รกร้างว่างเปล่าไม่มีราษฎรใช้ประโยชน์ในรัศมี 1 กิโลเมตร ไม่มีอาคารบ้านเรือนใด ๆ อยู่ใกล้ และมีคามเห็นให้บริษัทใช้ประโยชน์ได้

ในขณะที่ส่วนราชการระดับจังหวัดตั้งนายกอบกุล ทองลงยา ผู้ว่าราชการจังหวัดในขณะนั้น นายเฉลิมพล รัตนวงศ์ นายอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ในขณะนั้น ตำรวจภูธรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แขวงทางชุมพร ป่าไม้จังหวัด ศูนย์การทหารราบ ค่ายพระราชมารดา สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานต่างให้ความเห็นชอบให้บริษัทใช้ที่ดินสาธารณะดังกล่าว

2.ต่อมาเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2539 ในการประชุมคณะกรรมการการประจำจังหวัด ตามมาตรา 9 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ได้มีการพิจารณากรณีที่บริษัทขออนุญาตใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ เนื่องจากบริษัทได้ปรับเปลี่ยนแผนผังการก่อสร้างใหม่และขอใช้ที่ดินเพียงบางส่วน คือเพียง 9-3-68 ไร่ โดยที่ประชุมมีมติเห็นชอบตามที่บริษัทเสนอ โดยนายกอบกุล ทองลงยา ผู้ว่าราชการจังหวัดในขณะนั้นได้ลงนามในใบอนุญาตตามความในประมวลกฎหมายที่ดินมาตรา 9 เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2539 กำหนดเวลาอนุญาต 5 ปี โดยจะสิ้นสุดอายุการอนุญาตวันที่ 29 กันยายน 2544

ข้อสังเกต

กฎหมายที่ดินอนุญาตให้เอกชนที่จะขอใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ได้ไม่เกินรายละ 10 ไร่ ซึ่งตอนแรกจังหวัดได้อนุญาตให้บริษัทใช้ที่ดินสาธารณะเต็มพื้นที่ คือ 931-3-50 ไร่ ไปแล้ว

6.ความรุนแรงของปัญหา มาก

7.ความซับซ้อน มาก

8.ผู้ได้รับผลกระทบ ในอำเภอเมืองมีตำบลนอกทั้งตำบล บ้านหมู่ที่ 7 เนื้อที่ 931 ไร่เศษ

9.ผู้เกี่ยวข้อง จำนวนมาก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อบต.บ่อนอก นายกรัฐมนตรี กระทรวงมหาดไทย

10.กฎหมาย อาญา ประมวลกฎหมายที่ดิน

11.กระบวนการแก้ไขปัญหา

ภายหลังนายเจริญวัดอักษรถูกยิงเสียชีวิตเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน ได้เกิดการเคลื่อนไหวเป็นวงกว้างโดยต่างเรียกร้องให้ตามจับคนร้ายและผู้จ้างวานฆ่าให้ได้

1.เร่งรัดให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการติดตามสืบสวน สอบสวนหาผู้จ้างวาน ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน ที่เกี่ยวข้องกับการฆาตกรรมนายเจริญ วัดอักษร นักต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชนมาดำเนินคดีตามกฎหมาย

2.การฆาตกรรมนายเจริญ วัดอักษร เป็นกรณีสะท้อนขวัญ อุทกอาจ และเกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพลทั้งระดับชาติและท้องถิ่น ซึ่งกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงหรือการสืบสวน สอบสวนโดยเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นอาจไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในฐานะที่ฯพณฯ เป็นประธานคณะกรรมการคดีพิเศษ จึงควรพิจารณาอบหมายให้กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม เข้ามารับผิดชอบคดีนี้ทันที

3.รัฐบาลต้องกำหนดมาตรการทุกวิถีทางเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่ผู้นำชุมชนรักษ์บ่อนอกและครอบครัว รวมถึงประชาชนที่ต่อสู้เพื่อพิทักษ์สิ่งแวดล้อมและผลประโยชน์ของชาติ ใส่กรณีอื่น ๆ ทั่วประเทศ ให้ได้รับหลักประกันความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เพื่อให้ชุมชนได้ใช้สิทธิชุมชนอย่างเต็มที่ในการปกป้องและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามนัยของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 46

4.นายเจริญ วัดอักษร และผู้ต่อสู้เพื่อพิทักษ์สิทธิชุมชนและสิ่งแวดล้อมของกลุ่มรักษ์บ่อนอกนั้นถือเป็นแบบอย่างของประชาชนและชุมชนที่มีความเข้มแข็ง เพราะประชาชนเหล่านี้ถือเป็นผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาของรัฐบาล เป็นผู้ไม่มีส่วนร่วมกับการพัฒนาของนักธุรกิจทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น จึงเป็นเหตุผลที่รัฐบาลต้องให้ความสำคัญเป็นลำดับ

ต้น ๆ ในการพิจารณาส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามเจตนารมณ์ของรัฐ
ธรรมนูญ

5.รัฐบาลควรเร่งตั้งสถาบันเพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคลและชุมชนที่ต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชน
ให้ปลอดจากการใช้ความรุนแรง ถูกข่มขู่คุกคามและต้องเยียวยาแก่ครอบครัวของผู้ถูกฆาตกรรม
โดยสถาบันดังกล่าวต้องมีส่วนร่วมหลายฝ่ายทั้งหน่วยงานของรัฐ เอกชน บุคคล องค์กรวิชาชีพ
และองค์กรทางสังคม

12.แหล่งข้อมูล สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สื่อมวลชน

13.ข้อสังเกต ที่ดินคลองชายธงถือเป็นที่ดินสาธารณะประโยชน์ที่มีปัญหารุนแรงมาก บางส่วนมี
สค.1 ก็ต้องการเปลี่ยนเป็นโฉนดทั้ง ๆ ที่มีปัญหา สค.ได้มาโดยมิชอบ เกินจำนวนที่ถือครองจริง
และเกี่ยวข้องกับโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินบ่อนอกด้วย ถือว่ากรณีเรื่องนี้มีความสลับซับซ้อนมาก
แต่ประชาคมที่นั่นเข้มแข็ง จึงเห็นสมควรติดตามกรณีนี้อย่างรอบด้านในทุกข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ☺

กรณีศึกษาที่ 57

1. เรื่อง กรณีคัดค้านการออกโฉนดที่ดินเขตอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. ที่ตั้ง ที่ดินในเขตอำเภอปราณบุรี

3. ประเภทพื้นที่ ประชาชนกับทหารในเขตที่ดินทหาร(การใช้ประโยชน์ในที่ดินราชพัสดุ)

4. กลุ่มปัญหา ประชาชนกับทหาร

5. รายละเอียดของปัญหา

นายวรพันธ์ บุญนาคน รับมอบอำนาจจากนางสาววรรณฯ พุ่มกุมาร ฟ้อง กบร.จังหวัดต่อศาลปกครองกลางว่า ในปี 2538 นางสาววรรณฯ ขอลอกโฉนด 2 แปลง เนื้อที่รวม 71 ไร่ ที่ดินดังกล่าวซื้อโดยมีหลักฐาน ปกท.5 โดยเจ้าของเดิมทำประโยชน์มาก่อนปี 2497 ปี 2539 ช่างเข้าไปรังวัดเพื่อออกโฉนดเฉพาะราย และในปีเดียวกันศูนย์การทหารราบ ค่ายธนะรัชต์ อ.ปราณบุรี คัดค้านเนื่องจากอยู่ในที่สงวนไว้ใช้ในราชการกระทรวงกลาโหม(ค่ายธนะรัชต์) ตามมติ ครม.ปี 2513(เขตปลอดภัยในราชการทหาร พ.ศ. 2478)และมีกฎหมายกำหนดบริเวณเขตปลอดภัยในราชการทหาร ปี 2513 และยึดถือตามมติที่ประชุม 25 มีนาคม 2535 ณ กรมที่ดิน

ปี 2540 สำนักงานที่ดินจังหวัดประจวบฯ เดินทางตรวจสอบโฉนดในท้องที่อำเภอหัวหินและอำเภอปราณบุรี(มหาดไทยประกาศให้ หัวหิน ปราณบุรี กุยบุรี สามร้อยยอด เป็นเขตสำรวจรังวัดออกโฉนด) และตนได้เดินทางสำรวจบนที่ดินของตนและในปีเดียวกันตนก็ขอรับโฉนดต่อที่ดินจังหวัดสาขาหัวหิน แต่ที่ดินจังหวัดอ้างว่าโฉนดเสร็จแล้วแต่ยังลงนามไม่ได้ เพราะศูนย์การทหารราบคัดค้านจึงให้รอผลการพิจารณาของ กบร.จังหวัด

ตลอด 4 ปีหลังจากนำคณะสำรวจ(ปี 2540) ตนได้ติดต่อขอทราบความคืบหน้าหลายครั้งแต่ไม่ได้ทำเป็นหนังสือแต่ไปด้วยตนเอง จนกระทั่งปี 2544 จึงทำเป็นหนังสือขอทราบความคืบหน้าและได้รับคำตอบจากที่ดินจังหวัดสาขาหัวหินว่า การทำรังวัดเพื่อออกโฉนดโดยไม่ได้แจ้งการครอบครอง(ไม่มี สค.1) ของตนนั้น เสร็จแล้ว แต่ลงนามไม่ได้ เพราะศูนย์การทหารราบแจ้งว่าข้าข้ออยู่ในเขตปลอดภัยของทหาร(ตามมติ ครม.16 ธ.ค. 2513) ไม่ว่าจะอยู่ก่อนหรือหลังมติ ครม. เมื่อเดินทางสำรวจแล้วต้องนำเรื่องเข้า กบร.จังหวัดทุกราย แต่จนขณะนี้ยังไม่แล้วเสร็จ จึงต้องขอความเป็นธรรมโดยฟ้องศาลปกครองว่า กบร.จังหวัดปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินควร(ศาลปกครองกลางยกฟ้องเมื่อ ปี 2545)

6.ความรุนแรงของปัญหา มาก

7.ความซับซ้อน ปานกลาง

8.ผู้ได้รับผลกระทบ นางสาววรรณ พุ่มกุมาร นายวรพันธ์ บุญนาค

9.ผู้เกี่ยวข้อง กองทัพบก กรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง กพร. จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

10.กฎหมาย พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปลอดภัยในราชการทหาร พ.ศ. 2513 มติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการสงวนที่ไว้ใช้ในราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2513

11.กระบวนการแก้ไขปัญหา

กพร.ดำเนินการตามขั้นตอนพิสูจน์สิทธิ การอ่านภาพถ่ายทางอากาศ ตั้งคณะทำงานตรวจสอบแผนที่ หลักฐานและเอกสารของราษฎรตามแผนที่อ่านแปลภาพถ่ายทางอากาศและทำบัญชีรายชื่อเจ้าของที่ดิน เนื้อที่รายแปลงเสนอต่อ กพร.จังหวัด ปี 2544 คณะทำงานจัดทำบัญชีสรุปผลการตรวจสอบเสนอ กพร. 180 ราย(รวมทั้งของผู้ร้องด้วย) พื้นที่ค่ายธนระษัตริ์ขึ้นทะเบียนเป็นที่ราชพัสดุเป็นป่าคุ้มครองซึ่งเป็นที่ดินของรัฐตั้งแต่ปี 2456 ของกรมป่าไม้ การพิสูจน์สิทธิต้องใช้หลักเกณฑ์ กพร.ปี 2535 หากอยู่มาก่อนก็สามารถออกโฉนดได้ เดิมพนักงานที่ดินสาขาหัวหิน เห็นว่าการสงวนหวงห้ามที่ดินไว้ใช้ประโยชน์ในราชการกระทรวงกลาโหม(ค่ายธนระษัตริ์)ตามมติ ครม.16 ธ.ค. 13 ไม่ชอบด้วยกฎหมาย(ป.ที่ดิน) และที่ดินดังกล่าวไม่ใช่ที่ดินที่มีการประกาศกฤษฎีกาสงวนหวงห้ามไว้ตาม พรบ.ว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน 2478 น่าจะไม่ถูกต้อง หากจะแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามระเบียบ กพร.ปี 35 ทบ.จึงหารือกับ กพร.กลาง และเรื่องเข้าสู่ กพร.กลาง ในคราวประชุม ครั้งที่ 3/2544 วันที่ 17 ธันวาคม 2544 มอบหมายให้นายธวัช คงเดชา ผู้ตรวจราชการสำนักนายก เขต 11 และนายอรรถพร ทองประไพ รองอธิบดีกรมที่ดิน ไปพิจารณา ได้ข้อสรุปเมื่อ 15 มี.ค.45 ว่า

1.ที่ดินค่ายธนระษัตริ์ เมื่อปี 2456 มี พรบ.รักษาป่า 2456 ใช้บังคับ แต่ก็มีได้มีผลเป็นการสงวนหวงห้ามที่แปลงนี้แต่ประการใด เพราะว่ากฎหมายดังกล่าวมุ่งเน้นที่จะรักษาไม้ในป่ามิใช่รักษาที่ดินในเขตป่า อย่างไรก็ตามในเวลาต่อมาที่แปลงนี้ถือว่าเป็นที่ดินของรัฐประเภทที่ดินรกร้างว่างเปล่าตาม ป.แพ่ง มาตรา 1304(1) ต่อมาจึงมีกฎหมายกำหนดให้รัฐอาจได้มาซึ่งที่ดินรกร้างว่างเปล่าตาม พรบ.ว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่า ปี 2478 และราษฎรอาจได้ซึ่งโฉนดที่ดินตาม พรบ.ออกโฉนดที่ดิน ฉบับที่ 6 ปี 2479 และมี ป.ที่ดินในเวลาต่อมาได้กำหนดให้รัฐได้ที่ดินมา

โดยการสงวนหวงห้ามโดยคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ หรือขึ้นทะเบียนเป็นของทบวงการเมือง ส่วนราษฎรนั้นกำหนดให้ได้ที่ดินมาดดยการจับจองตามหลัก ป.ที่ดิน

ปี 2504 ครม.หวงห้ามป่าไม้ใน 60 จังหวัด และพื้นที่ที่ทหารใช้ประโยชน์อยู่นี้ได้ถูกหวงห้ามไว้เป็นเขตป่าไม้(ป่าหินเหล็กไฟให้เป็นที่สงวนไว้ในราชการกระทรวงกลาโหม(ค่ายธนระวัธต์) รวมเนื้อที่ 936.415 ตารางกิโลเมตร

เพราะฉะนั้นที่ดินแปลงนี้จึงเป็นที่ดินของรัฐตามมติ ครม.ที่สงวนหวงห้ามเพื่อรักษาทรัพยากรธรรมชาติปี 2505 เมื่อกองทัพบกเข้าไปใช้พื้นที่อย่างเป็นทางการตามมติ ครม.ปี 2513 ทำให้ที่นี้กลายเป็นที่ดินของรัฐประเภททรัพย์สินใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะตาม ป.แพ่ง มาตรา 1304(3) และเป็นที่ราชพัสดุตาม พรบ.ที่ราชพัสดุ ปี 2518 โดยหน่วยงานของรัฐเข้าใช้ประโยชน์

2.ระเบียบ กพร.ปี 2535 ข้อ 3 กำหนดว่า ที่ดินของรัฐหมายความว่า ที่ป่าสงวนแห่งชาติ ที่สงวนหวงห้ามของรัฐทุกประเภท ที่สาธารณประโยชน์ ที่ราชพัสดุและที่อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินทุกประเภท เมื่อที่ดินแปลงนี้เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินตาม ป.แพ่ง มาตรา 1304 และเป็นที่ราชพัสดุแล้ว กพร.จังหวัดจึงสามารถนำระเบียบ กพร.ปี 35 มาใช้เพื่อแก้ปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐได้

เนื่องจากปัญหาที่ดิน ทบ.กับประชาชน ทำให้มีการตั้งคณะทำงานติดตามการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของกองทัพบก 2 ระดับ คือ ระดับกองทัพบก และประจำพื้นที่ เพื่อประสานงานส่วนราชการที่เกี่ยวข้องและคณะกรรมการระดับต่าง ๆ ให้แก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม

12.พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ 430,625 ไร่

13.แหล่งข้อมูล กพร.

13.ข้อสังเกต ประเด็นนี้ผู้ศึกษาเห็นว่าควรจัดให้อยู่ปัญหาในเชิงนโยบาย โครงสร้างของรัฐบาล และกองทัพที่จะต้องประสานปรับเปลี่ยนในเชิงที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนมากที่สุด เพราะวันเวลาสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปมากแล้ว และเห็นว่าเป็นปัญหาที่ต้องติดตามในเรื่องเขตพิพาทที่ดินกับทหาร ⊙

กรณีศึกษาที่ 58

1. เรื่อง กรณีการอพยพโยกย้ายชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงบ้านสวนทุเรียน-ป่าหมาก กับการจัดระเบียบชายแดน

2.ที่ตั้ง ตำบลเขาจ้าว อำเภอปรางมนูรี และบ้านป่าหมาก กิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3.ประเภทพื้นที่ เขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด

4.กลุ่มปัญหา ชุมชนเชื้อสายกะเหรี่ยงกับราชการทหาร ดำรงจระเขนชายแดน

5.รายละเอียดของปัญหา

บ้านสวนทุเรียน ตั้งอยู่ตำบลเขาจ้าว อำเภอปรางมนูรี มีราษฎรชาวเผ่ากะเหรี่ยง-กะหร่าง โดยตั้งบ้านเรือนในป่าลึกกระจัดกระจายตามลำห้วยตะคร้อ และห้วยแพกตะลุยขาว ซึ่งบางคนมีญาติพี่น้องอยู่บ้านปาละอู อำเภอหัวหิน และบ้านป่าเค็ง ตำบลสองพี่น้อง จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งมีการไปมาหาสู่กันและกันเสมอ ประมาณปี พ.ศ. 2532 ได้มีราษฎรกะเหรี่ยงจากค่ายมอต่อง ไม่ทราบจำนวนแน่นอนได้หนีภัยการสู้รบเข้ามาอยู่บริเวณบ้านสวนทุเรียน และต่อมาปี พ.ศ. 2534 ได้เดินทางกลับไปในเขตพม่า แต่ยังคงมีราษฎรกลุ่มดังกล่าวหลงเหลืออยู่จนปัจจุบัน ในปีพุทธศักราช 2538 เจ้าหน้าที่ ตชด.ได้เข้าแนะนำให้รวมกลุ่มจัดระเบียบหมู่บ้านเพื่อง่ายแก่การช่วยเหลือซึ่งกันและกันและปกครองดูแลของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งปัจจุบันมีราษฎรอาศัยอยู่ประมาณ 69 ครอบครัว จำนวน 355 คน

บ้านป่าหมาก ตั้งอยู่ในเขตอำเภอสามร้อยยอด เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2525 สถานการณ์ ผกค.สิ้นสุดลง ได้มีราษฎรไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงจากบ้านปาละอู อำเภอหัวหิน เข้ามาปลูกสร้างบ้านเรือนอยู่กระจัดกระจายตามห้วยแพกตะลุยขาว และตามเชิงเขา ประมาณ 10 ครอบครัว ต่อมาปี พ.ศ. 2534 เจ้าหน้าที่ ตชด.ร่วมกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องได้พยายามแนะนำราษฎรซึ่งมีอยู่ประมาณ 30 ครอบครัว ให้เข้ามาปลูกบ้านเรือนรวมกลุ่มกัน เพื่อป้องกันการบุกรุกทำลายป่าและสะดวกต่อการควบคุมประชากร ซึ่งปัจจุบันบ้านป่าหมากมีราษฎรอยู่ประมาณ 47 ครอบครัว จำนวน 247 คน

6.ความรุนแรงของปัญหา มาก

7.ความซับซ้อน ปานกลาง

8.ผู้ได้รับผลกระทบ ทั้งบ้านสวนทุเรียนที่ต้องไปอยู่ซ้อนทับกับบ้านป่าหมากและราษฎรบ้านป่าหมากเองที่ถูกเบียดบังที่อยู่อาศัยและทำกิน

9.ผู้เกี่ยวข้อง กองทัพบก ตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กองทัพภาคที่ 1 นายอำเภอปราณบุรี นายอำเภอสามร้อยยอด

10.กฎหมาย จัดระเบียบหมู่บ้านชายแดนเพื่อความมั่นคงของกองทัพ

11.กระบวนการแก้ไขปัญหา

จัดหาพื้นที่รองรับ บังคับอพยพโยกย้าย แต่กระทำไม่ได้เพราะขาดรายละเอียดเรื่องเวลา การเตรียมการ ความพร้อมของราษฎร กระทำการโดยบังคับโยกย้าย ขณะที่พื้นที่ใหม่ที่อยู่ก็เป็นหมู่บ้านที่ยากจนขาดแคลนอยู่แล้ว

12.แหล่งข้อมูล สماعสมสิทธิเสรีภาพของประชาชน หน่วยเฉพาะกิจกรมทหารราบที่ 19

13.ข้อสังเกต แม้ว่าชุมชนสวนทุเรียนได้รวมไปอยู่ในชุมชนบ้านป่าหมากแล้ว แต่ต้องติดตามปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนแห่งใหม่ และถือเป็นกรณีต้องติดตามให้อยู่ในกลุ่มเครือข่ายกะเหรี่ยงภาคตะวันตก ☉

กรณีศึกษาที่ 59

1. เรื่อง กรณีทูลเกล้าถวายฎีกาเรื่องไม่ได้รับความเป็นธรรมเกี่ยวกับที่ดิน

2.ที่ตั้ง บ้านคลองหนูน หมู่ที่ 8 ตำบลหนองบัว อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง

3.ประเภทพื้นที่ นิคมสหกรณ์

4.กลุ่มปัญหา เอกชนกับเอกชน

5.รายละเอียดของปัญหา

นางคล้าย แฉ่งสว่าง ทูลเกล้าถวายฎีกากรณีไม่ได้รับความเป็นธรรมเกี่ยวกับที่ดินเนื่องจากนางอารยา รุ่งตระกูล ได้ร้องเรียนไปยังสำนักราชเลขาธิการว่าการร้องเรียนของนางคล้าย แฉ่งสว่าง กระทำโดยไม่สุจริตในข้อหากระทำความผิดฐานก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า โดยไม่ได้รับอนุญาต

6.ผู้ได้รับผลกระทบ นางคล้าย แฉ่งสว่าง นางอารยา รุ่งตระกูล

7.ผู้เกี่ยวข้อง สำนักราชเลขาธิการ สภานิติการตรวจฎีกาอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง อัยการจังหวัดระยอง

8.กฎหมาย พรบ.ป่าไม้ พ.ศ. 2484

9.กระบวนการแก้ไขปัญหา

จังหวัดระยองได้มีหนังสือแจ้งผลการตรวจสอบที่ดินแปลงพิพาทระหว่างนางคล้ายกับนางอารยา ปรากฏว่าอยู่ในเขตพื้นที่นิคมสหกรณ์ โดยไม่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ และไม่อยู่ในเขตป่าไม้ถาวร ที่ดินดังกล่าวของนางคล้ายไม่มีหลักฐานเอกสารสิทธิ์ เจ้าหน้าที่ป่าไม้และตำรวจ สภ.อ.บ้านค่าย ได้ทำการจับกุมเพราะเป็นป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 พนักงานสอบสวนได้ร่วมกับปลัดอำเภอบ้านค่ายมีความเห็นสั่งฟ้องผู้ต้องหาไปยังอัยการจังหวัดระยองเพื่อดำเนินการต่อไป

10.แหล่งข้อมูล กพร.

กรณีศึกษาที่ 60

1. เรื่อง กรณีการตัดถนนในอุทยานเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด

การตัดถนนในเขตอุทยานและพฤติกรรมมิชอบของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ที่อนุญาตให้นักการเมืองก่อสร้างและปฏิบัติเกินกว่าที่ได้รับอนุญาต กรมป่าไม้อนุญาตให้ตัดถนนผ่านป่าได้ เพราะที่ 2 แปลงของนายสาวิตรี โพธิวิหก(นส.3 ก. 2 แปลง รวม 31 ไร่) ถูกแวดล้อมด้วยอุทยาน แต่ให้ตัดเฉพาะถนนเชื่อมกับทางสาธารณะเท่านั้นและห้ามก่อสร้างสิ่งปลูกสร้าง แต่นายสาวิตรี ผ่าฝืน พรบ.อุทยาน พ.ศ. 2504(มาตรา 16(1))

จากการตรวจสอบทางกายภาพ พื้นที่ 2 แปลง มีเนื้อที่เกิน 26 ไร่ และทับแนวเขตอุทยาน ปี 2545 กรมป่าไม้โดยอธิบดีมีความเห็นว่ากรณีนี้ไม่ใช่บุกรุกอุทยานแต่เป็นการตัดถนนที่ได้รับอนุญาต(แต่ต่อมาขอเปลี่ยนเส้นทาง) แต่ไม่ได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กรมป่าไม้กำหนด เช่น ทำสิ่งปลูกสร้าง ปักป้ายแบ่งเขต(ทำแนวรั้ว) กรมป่าไม้ตรวจสอบแล้วไม่มีเจ้าหน้าที่ป่าไม้เกี่ยวข้องและอยู่ระหว่างการดำเนินคดีกับนายสาวิตรีอยู่

อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด จังหวัดระยอง มีเนื้อที่ 4,200 ไร่(ในเขตอุทยาน 3,500 ไร่ นอกเขตอุทยาน 700 ไร่) ถือเป็นที่ราชพัสดุใช้ประโยชน์เพื่อความมั่นคงทางทะเล และเป็นจุดยุทธศาสตร์ทางทหารตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5

2.กฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1304(3) พรบ.ที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 กฎกระทรวงฉบับที่ 43 ปี 2537 ข้อ 14(3)

3.แหล่งข้อมูล กปร.

4.ข้อสังเกต เกาะเสม็ดเดิมใช้ในราชการกองทัพเรือ ซึ่งเป็นที่ดินประเภทที่กระทรวงกลาโหมเคยมีข้อตกลงกับกระทรวงการคลังว่าจะไม่นำส่งขึ้นทะเบียนเป็นที่ราชพัสดุ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการรักษาความลับในราชการทหาร ปัจจุบันกองทัพเรือได้ส่งคืนที่ดินดังกล่าวแล้วให้กรมธนารักษ์นำไปให้เช่าและอยู่ระหว่างการขอขึ้นทะเบียนเป็นที่ราชพัสดุ

กรณีศึกษาที่ 61

(1) เรื่อง ปัญหาในพื้นที่ทหารเรือ ตำบลพลา อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง

(2) ที่ตั้ง หมู่ 4 ตำบลพลา อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง

(3) ประเภทพื้นที่ ทหารเรือ กองทัพเรือ

(4) กลุ่มปัญหา ประชาชนกับทหารเรือ

(5) รายละเอียดของปัญหา

ราษฎร จำนวน 177 ครอบครัว อาศัยที่ พังโป่ง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ต่อมาถูกโยกย้ายมาอยู่ที่ หมู่ 4 เพราะทหารเรือจะใช้พื้นที่ ที่ ที่มาอยู่ไม่ได้เอกสารกรรมสิทธิ์ในที่ดิน กระทั่งปัจจุบันเรียกร้องขอให้ราชการออกเอกสารสิทธิ์

(6) กระบวนการแก้ไขปัญหา

กบร. กลางมีความเห็นว่า ตามระเบียบการจัดหาประโยชน์ในที่ดินราชพัสดุ ปี 2527 กำหนดให้เช่าที่ดินอย่างเดียว แต่กรณีนี้เดิมประชาชนอยู่โดยไม่เสียค่าเช่า ทหารกับคิดค่าเช่า ประชาชนคงไม่ยอม และอาจเกิดปัญหามวลชนขึ้นได้ ดังนั้น กบร.จึงเห็นควรให้ประชาชนอยู่อาศัยต่อไป แต่ไม่สามารถให้กรรมสิทธิ์ในที่ดินได้ โดยให้เช่าในราคาต่ำสุด ส่วนคนที่บุกรุกใหม่ หรือซื้อสิทธิมาจากคนอื่น ก็ควรให้เช่าในราคาที่ต้องการเช่า ส่วนรายได้ไม่ยินยอมเช่าให้ดำเนินคดี

ทร.สำรวจข้อมูลคร่าวๆ แล้วมีผู้ทำผิดเงื่อนไข การให้เช่าอยู่แต่เดิม กว่า 200 ราย เดือนกันยายน 2544 อยู่ระหว่างการรวบรวมข้อมูลการครอบครองของฐานทัพเรือสัตหีบ ปี 2545 ทร.กำลังอยู่ระหว่างการตรวจสอบ รวบรวมข้อมูล และสำรวจรายชื่อราษฎรที่ได้รับการจัดสรร ให้ธนารักษ์พิจารณา ส่วนราษฎรที่บุกรุกใหม่ได้ให้ผู้ปกครองท้องถิ่นและตัวแทนราษฎรไปชี้แจงขั้นตอนการแก้ไขปัญหาและแจ้งขอให้เช่ากับทาง ทร.(โดยมีผู้ยินยอมเช่า 2 ราย ทั้งสองรายเป็นผู้เช่าที่ยอมประนีประนอมขอเช่า ภายหลังที่มีการดำเนินคดีฟ้องร้องขับไล่) ปัจจุบันอยู่ระหว่างการตรวจสอบทำเล ราคาประเมิน อัตราเช่าต่ำสุดของธนารักษ์ เพื่อกำหนดค่าเช่าที่แท้จริง

(7) แหล่งข้อมูล กบร.

(8) ข้อเสนอแนะ

ในกรณีนี้อาจนำไปเปรียบเทียบกับที่ดินเขตทหารในจังหวัดอื่นๆ ได้ เช่น กรณีที่ดินเขตทหาร หมู่ 7 ตำบลรอบเมือง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ที่มีการแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก คนที่อยู่ดั้งเดิมให้อยู่ต่อเนื่องไปไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินและให้เช่าในราคาต่ำสุด กลุ่ม 2 พวกซื้อสิทธิ อนุญาตให้เช่าได้ในรายที่ต้องการเช่า และกลุ่มที่ 3 ผู้ซื้อสิทธิบุกรุกใหม่ ถ้าไม่เช่าให้ดำเนินการฟ้องคดี นับว่าเป็นแนวทางศึกษาเปรียบเทียบกับกรณีอื่นๆ ที่น่าสนใจต้องติดตามในเรื่องการจัดการที่ดินในเขตทหาร ☺

กรณีศึกษาที่ 62

(1) เรื่อง ขอให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงมีผู้บุกรุกที่สาธารณะสมบัติของแผ่นดิน และประพฤติดนเป็นผู้มีสิทธิพลในพื้นที่จังหวัดระยอง

(2) ที่ตั้ง ที่สาธารณประโยชน์ฝั่งข้างถนนสาย เพ-แกลง-กล้า ตรงข้าม สภ.ต.ตำบลเพ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

(3) ประเภทพื้นที่ ที่สาธารณประโยชน์

(4) กลุ่มปัญหา เอกชนกับเอกชน

(5) รายละเอียดของปัญหา

นายสาธิต ปิตุเตชะ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดระยอง ร้องเรียนผ่านประธานคณะกรรมการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนสภาผู้แทนราษฎรว่า นางกิมห่อ ลี้เซ่งฮ้อ กระทำการครอบครอง ประกอบความผิดตามนโยบายปราบปรามผู้มีสิทธิพล และบุกรุกเข้าถือครองที่ดินถนนสายเพ-แกลง-กล้า บริเวณตรงข้ามสถานีตำรวจภูธรตำบลเพ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ซึ่งเป็นที่ไม่สามารถออกเอกสารสิทธิใดๆ ได้ แต่ทว่ามีการถมที่ก่อสร้างท่าเรือประมง สถานที่ท่องเที่ยว โรงเรียน อาคารต่างๆ เพื่อเปิดให้เช่ามีรายได้ปีละล้านกว่าบาท ไม่มีการขออนุญาตใช้ที่ดินดังกล่าวกับเทศบาลตำบลเพ ญาติพี่น้องเป็นนักการเมืองท้องถิ่น นำเงินไปพัฒนาที่ดินที่บุกรุกสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน เช่น สร้างลานจอดรถขนาดใหญ่ เก็บเงินผู้ประกอบการบนเกาะเสม็ด

(6) ความรุนแรงของปัญหา

เป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่ผู้ร้องเป็นถึง สส. ในพื้นที่ยังทำอะไรไม่ได้ ต้องใช้โครงสร้างทางการเมืองเข้าตรวจสอบ

(7) ความซับซ้อนมาก

(8) ผู้ได้รับผลกระทบ รัฐ และประชาชนที่ถูกละเมิดนางกิมห่อ ลี้เซ่งฮ้อ กว๊านทรัพย์ จ้อโกง ชูเชิญ

(9) ผู้เกี่ยวข้อง

สำนักงานการขนส่งทางน้ำที่ 6 สาขาระยอง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดระยอง คณะกรรมาธิการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนสภาผู้แทนราษฎร เทศบาลตำบลบ้านเพ

(10) กฎหมาย พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล

(11) กระบวนการแก้ไขปัญหา

เนื่องจาก นายสาธิต ส่งหนังสือถึงอธิบดีกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี และกรมดังกล่าวได้มีการตรวจสอบแล้วปรากฏว่า กลุ่มคนดังกล่าวได้รับอนุญาต ส่วนค่าตอบแทนของสิ่งปลูกสร้างล่องลำลำนำนั้น กรมเจ้าท่า (เดิม) ได้มีหนังสือถึงนายกเทศมนตรีตำบลบ้านเพ เพื่อให้เก็บค่าตอบแทนตามกฎหมายเกณฑ์ที่ตั้งไว้แล้ว

(12) แหล่งข้อมูล กบร.จังหวัดระยอง / พรรคประชาธิปัตย์ (สาขาระยอง)

(13) ข้อสังเกต กรณีนี้ ถ้า สส. ในพื้นที่ออกมาตรวจสอบการทำงานทั้งขบวนการเชื่อว่า ทางนายกเทศมนตรีตำบลเพจะไม่ดำเนินการใดๆ เป็นประโยชน์ต่อรัฐ

กรณีศึกษาที่ 63

1. เรื่อง กรณีขอออกเอกสารสิทธิในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ

2.ที่ตั้ง ราษฎรหมู่ที่ 7 บ้านท่าประดู่ และหมู่ที่ 8 บ้านเนินตาแมว ตำบลวังกระแจะ อำเภอเมือง จังหวัดตราด

3.ประเภทพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติและป่าชายเลน คือป่าสงวนแห่งชาติป่าเสม็ดและป่าสงวนแห่งชาติป่าปากคลองบางพระ ป่าเกาะเจ้าและป่าเกาะลอย

4.กลุ่มปัญหา ชุมชนกับรัฐ

5.รายละเอียดของปัญหา

ราษฎรอ้างว่าได้อยู่อาศัยครอบครองทำประโยชน์ในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติมานานนับร้อยปี แต่กรมป่าไม้กำหนดพื้นที่ดังกล่าวเป็นป่าสงวนแห่งชาติและป่าชายเลนในภายหลังที่เป็นชุมชนแล้ว ทำให้ได้รับความเดือดร้อน เนื่องจากขาดหลักประกันด้านหลักทรัพย์และความเป็นอยู่ รวมตลอดถึงไม่สามารถพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนตามเป้าหมายได้

6.ผู้ได้รับผลกระทบ หมู่ 7 บ้านท่าประดู่ 640 ราย หมู่ 8 บ้านเนินตาแมว 355 ราย

7.ผู้เกี่ยวข้อง กบร.จังหวัดตราด อำเภอเมืองตราด กรมป่าไม้ กระทรวงมหาดไทย สปก.

8.กฎหมาย พรบ.ประมวลกฎหมายที่ดิน พรบ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชกฤษฎีกา พ.ศ. 2491 พระราชกฤษฎีกา พ.ศ. 2492

9.กระบวนการแก้ไขปัญหา

กบร.จังหวัดตราด ได้ดำเนินการพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดิน โดยสรุปดังนี้

1.สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจเพื่ออ่านภาพถ่ายทางอากาศได้อ่าน แปล ตีความภาพถ่ายทางอากาศของหมู่ที่ 7 และหมู่ที่ 8 เสร็จเรียบร้อยแล้ว และได้ส่งให้จังหวัดดำเนินการพิสูจน์ร่องรอยการทำประโยชน์เพื่อนำผลมาพิสูจน์ร่องรอยมาประกอบการพิจารณาในการพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินของรัฐของ กบร.จังหวัดตราด

2.จังหวัดได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานพิสูจน์ร่องรอยการทำประโยชน์ของหมู่ที่ 7 และหมู่ที่ 8 ตามคำสั่งจังหวัดที่ 999/2545 ลงวันที่ 9 สิงหาคม 2545 เพื่อดำเนินการตามข้อ 4 จากภาพ

ถ่ายทอดทางอากาศ เพื่อนำผลเข้าพิจารณาใน กบร.จังหวัด โดยมีปลัดจังหวัดตราดเป็นหัวหน้าคณะทำงาน ป่าไม้จังหวัดตราดเป็นคณะทำงานและเลขานุการ รวมทั้งได้แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการภาคสนามเพื่อพิสูจน์ร่องรอยการทำประโยชน์ในเขตพื้นที่ป่า หมู่ที่ 7 บ้านท่าประดู่ และหมู่ที่ 8 บ้านเนินตาแมว ตำบลวังกระแจะ อำเภอเมืองตราด ตามคำสั่งที่ 1555/2545 ลงวันที่ 26 พฤศจิกายน 2545 ด้วย

3.คณะกรรมการดำเนินการภาคสนามเพื่อพิสูจน์ร่องรอยการทำประโยชน์ในเขตพื้นที่ป่า หมู่ที่ 7 บ้านท่าประดู่ และหมู่ที่ 8 บ้านเนินตาแมว ตำบลวังกระแจะ อำเภอเมืองตราด ได้ดำเนินการแล้วเสร็จ ซึ่งจะได้เสนอความเห็นให้ กบร.จังหวัดพิจารณาและสรุปผลการดำเนินงาน ดังนี้

3.1 หมู่ที่ 7 มีการคัดแยกบัญชีรายชื่อราษฎรผู้ให้ปากคำออกเป็น 3 ประเภท คือ

(1) **ประเภทที่พื้นที่อยู่นอกเขตป่าไม้** มีจำนวนทั้งสิ้น 25 ราย จำนวน 28 แปลง คิดเป็นเนื้อที่ทั้งสิ้น 360 ไร่ 1 งาน 57 ตารางวา

(2) **ประเภทพื้นที่จากผลการแปลงภาพถ่ายได้ทำประโยชน์แล้ว(เกษตรกรรม/หมู่บ้าน/ป่าไม้)** มีจำนวนทั้งสิ้น 147 ราย จำนวน 300 แปลง คิดเป็นเนื้อที่ทั้งสิ้น 5,146 ไร่ 2 งาน 37 ตารางวา

(3) **ประเภทพื้นที่จากผลการแปลงภาพถ่ายมีสภาพเป็นป่าไม้** จำนวนทั้งสิ้น 99 ราย จำนวน 113 แปลง คิดเป็นเนื้อที่ทั้งสิ้น 2,133 ไร่ 3 งาน 62 ตารางวา

3.2 หมู่ที่ 8 มีการคัดแยกบัญชีรายชื่อราษฎรผู้ให้ปากคำออกเป็น 2 ประเภท คือ

(1) **ประเภทพื้นที่จากผลการแปลงภาพถ่ายมีสภาพเป็นป่าไม้และได้ทำประโยชน์(เกษตรกรรม/หมู่บ้าน/ป่าไม้)** มีจำนวนทั้งสิ้น 306 ราย จำนวน 356 แปลง คิดเป็นเนื้อที่ทั้งสิ้น 1,281 ไร่ 3 งาน 80 ตารางวา

(2) **ประเภทพื้นที่จากผลการแปลงภาพถ่ายมีสภาพเป็นป่าไม้และยังคงมีสภาพเป็นป่าไม้** มีจำนวนทั้งสิ้น 49 ราย จำนวน 58 แปลง คิดเป็นเนื้อที่ทั้งสิ้น 740 ไร่ 1 งาน 40 ตารางวา

ที่ประชุม กบร.จังหวัดตราดมีมติให้นำเสนอ กบร.ส่วนกลางพิจารณาดังนี้

1.ราษฎรรายใดที่มีเอกสารแสดงการครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินและพื้นที่ครอบครองไม่ได้อยู่ในเขตป่าให้สามารถดำเนินการขออนุญาตออกเอกสารสิทธิ์ได้ หรือหากรายใดเชื่อว่าที่ดินในครอบครองอยู่ในเขตป่าหรือครอบครองมาก่อนประกาศเป็นป่าคุ้มครองและมีเอกสารหลักฐานหรือพยานและความพร้อมในการนำสืบ จะนำเรื่องขึ้นสู่ศาลขอให้ชี้ขาดเพื่อขออนุญาตออกเอกสารสิทธิ์ก็ได้

2.เนื่องจากตามข้อเท็จจริง ราษฎรได้ครอบครองทำประโยชน์มานานแล้วและสภาพปัจจุบันได้ทำประโยชน์เป็นที่ยุ่อาศัย สวนยางพารา สวนผลไม้ และนาทุ่งเก็บเต็มพื้นที่ป่า

ประกอบกับพื้นที่ข้างเคียงเป็นที่ดินเอกชนที่สามารถออก นส.3 และโฉนดได้ ควรถอนสภาพป่าเพื่อให้ราษฎรได้รับความเป็นธรรมเท่าเทียมกับพื้นที่ข้างเคียง และเมื่อได้ดำเนินการถอนสภาพป่าแล้วให้ส่งมอบกระทรวงมหาดไทยจัดที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินต่อไป

3.พิจารณาส่งมอบเป็นกรณีพิเศษให้แก่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมนำไปทำการปฏิรูปที่ดิน เนื่องจากพื้นที่เขตป่าดังกล่าวราษฎรได้เข้าไปครอบครองทำกินมานานแล้วโดยบางรายได้อยู่ก่อนประกาศเขตป่าคุ้มครอง

4.พื้นที่ดังกล่าวมีลักษณะเป็นป่าเสื่อมโทรมตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และสภาพข้อเท็จจริงในปัจจุบันเป็นที่อยู่อาศัยและพื้นที่เกษตรกรรมของราษฎร สมควรพิจารณาจัดที่ดินให้ราษฎรทำกินเป็นเอกสาร สทก.พิเศษ

5.กรณีพื้นที่บริเวณหมู่ที่ 8 ซึ่งมีบางส่วนยังไม่มีการบุกรุกหรือมีการบุกรุก แต่ยังไม่มีความชัดเจนในการทำประโยชน์ ผู้นำชุมชนและคณะอนุกรรมการ กพร.จังหวัดตราด มีความเห็นว่าควรกันไว้เป็นพื้นที่ป่าชุมชนอนุรักษ์ไว้เพื่อการศึกษาและนันทนาการ

13.แหล่งข้อมูล สำนักงานจังหวัดตราด

14.ข้อสังเกต กรณีแนวทางแก้ปัญหาเรื่องนี้นับว่าน่าสนใจ มีความชัดเจนและรูปแบบทางออกในการแก้ไขปัญหา ควรเป็นแบบอย่างบรรทัดฐานของกรณีอื่น แต่ประเด็นที่จะต้องพิจารณาและข้อควรระวังก็คือ พื้นที่กว่า 7,640 ไร่ หมู่ที่ 7 และ 2,022 ไร่ ใน หมู่ที่ 8 นั้น มีพื้นที่น้อยสำหรับการดำเนินการออกเอกสารสิทธิ์ให้โดยเด็ดขาด เพราะพื้นที่เหล่านี้เป็นทั้งเขตเกษตรกรรมไม่ผลและแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นต้องมีการตรวจสอบผู้จะได้รับเอกสารสิทธิ์อย่างชัดเจนถูกต้องและยุติธรรม

กรณีศึกษาที่ 64

1. เรื่อง กรณีขอออกเอกสารสิทธิในที่ดินราชพัสดุ(สงวนไว้ใช้ในราชการกองทัพเรือ) กิ่งอำเภอเกาะช้าง

2.ที่ตั้ง หมู่ที่ 3 บ้านคลองสน หมู่ที่ 4 บ้านหาดทรายขาว ตำบลเกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง

3.ประเภทพื้นที่ ที่สงวนไว้ใช้ในราชการทหารกองทัพเรือ

4.กลุ่มปัญหา ประชาชนกับกองทัพเรือ

5.รายละเอียดของปัญหา

สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ตราด ร่วมกับกิ่งอำเภอเกาะช้าง ได้จัดทำบัญชีรายชื่อราษฎร หมู่ที่ 3 บ้านคลองสน และหมู่ที่ 4 บ้านหาดทรายขาว ตำบลเกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จำนวน 91 รายส่งให้จังหวัดเพื่อพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินในเขตที่ราชพัสดุ(สงวนไว้ใช้ในราชการกองทัพเรือ) ตามที่ราษฎรร้องขอ โดยอ้างว่าได้ครอบครองทำประโยชน์ก่อนสงวนหวงห้ามไว้ใช้ในราชการกองทัพเรือ

6.ผู้ได้รับผลกระทบ 91 ราย

7.ผู้เกี่ยวข้อง กพร.จังหวัดตราด กิ่งอำเภอเกาะช้าง กองทัพเรือ กระทรวงกลาโหม กรมธนารักษ์

8.กฎหมาย มติคณะรัฐมนตรีวันที่ 6 กันยายน 2510 ให้สงวนที่ดินบริเวณด้านเหนือของเกาะช้างไว้ใช้ในราชการกระทรวงกลาโหมเพื่อจัดตั้งสถานีรายงานข่าวสารทางยุทธศาสตร์และฐานส่งกำลังบำรุงทางด้านอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

9.กระบวนการแก้ไขปัญหา

1.จังหวัดได้มีคำสั่งที่ 1408/2545 ลงวันที่ 16 ธันวาคม 2545 แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อช่วยเหลือตรวจสอบและพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินของราษฎรในเขตที่ราชพัสดุ(สงวนไว้ใช้ในราชการกองทัพเรือ) กิ่งอำเภอเกาะช้าง โดยมีปลัดจังหวัดตราดเป็นที่ปรึกษา ธนารักษ์พื้นที่ตราดเป็นหัวหน้าคณะทำงาน เจ้าหน้าที่จัดผลประโยชน์ 7 สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ตราดเป็นกรรมการและเลขานุการ

2.ขณะนี้ จังหวัดได้จัดส่งแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศให้ กพร.ส่วนกลางอ่าน แปล ตีความ ล่วงหน้าแล้ว และได้จัดทำโครงการพัฒนาแผนงานด้านสำรวจกรรมสิทธิ์และราษฎรบุกรุกที่ดิน ของรัฐ เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงานของคณะทำงานดังกล่าวแล้ว

3.พื้นที่ดังกล่าว จังหวัดได้แจ้งให้ราษฎรที่มีความประสงค์จะดำเนินการยื่นคำขอโดยแบ่ง เป็น 2 ประเด็น และมีผู้ยื่นคำขอแล้วดังนี้

3.1ผู้ยื่นขอเช่า จำนวน 110 ราย

3.2ผู้ขอพิสูจน์สิทธิ์ จำนวน 96 ราย

3.3ผู้ขอพิสูจน์สิทธิ์เพิ่มเติม จำนวน 90 ราย

13.แหล่งข้อมูล สำนักงานจังหวัดตราด

กรณีศึกษาที่ 65

1. เรื่อง กรณีขอให้พิจารณาเพิกถอนเขตป่าสงวนแห่งชาติออกจากพื้นที่ทำกินของราษฎร

2.ที่ตั้ง บ้านคลองไพบูลย์ หมู่ที่ 7 ตำบลตะเคียนทอง กิ่งอำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดจันทบุรี

3.ประเภทพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติป่าดงเสือ

4.กลุ่มปัญหา ประชาชนกับรัฐ(กรมป่าไม้)

5.รายละเอียดของปัญหา

นายตะล่อม ถึงคุณ ขอให้พิจารณาเพิกถอนเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าดงเสือออกจากที่ดินที่ราษฎรได้ครอบครองและทำประโยชน์

6.ผู้ได้รับผลกระทบ นายตะล่อม ถึงคุณ

7.ผู้เกี่ยวข้อง นายอำเภอ กิ่งอำเภอเขาฉกรรจ์ สปก. ป่าไม้จังหวัด จังหวัดจันทบุรี

8.กฎหมาย มติคณะรัฐมนตรีวันที่ 4 พฤษภาคม 2536 พรบ.ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518

9.กระบวนการแก้ไขปัญหา

จังหวัดจันทบุรีร่วมกับสำนักงานป่าไม้เขตศรีราชาตรวจสอบแล้ว ปรากฏว่าพื้นที่ที่ร้องเรียนอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าดงเสือ ซึ่งกรมป่าไม้ได้มอบพื้นที่ให้ สปก.ไปดำเนินการปฏิรูปที่ดินแล้วจึงได้แจ้งให้ผู้ร้องเรียนทราบ และให้ติดต่อประสานงานกับสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจันทบุรีต่อไป

10.แหล่งข้อมูล กปร.

กรณีศึกษาที่ 66

1. กรณีร้องขอเอกสารสิทธิ์ สปก.ในที่ดินทำกินเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าดงพญา

2.ที่ตั้ง หมู่ 4 ตำบลบ่อเวฬุ อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี

3.ประเภทพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติป่าดงพญา

4.กลุ่มปัญหา เอกชนกับรัฐ

5.รายละเอียดของปัญหา นายเฉลิม ภูโต๊ะยา ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 4 ตำบลบ่อเวฬุ อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ร้องขอเอกสารสิทธิ์ สปก.ในที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าดงพญา

6.ผู้ได้รับผลกระทบ นายเฉลิม ภูโต๊ะยา และราษฎรหมู่ 4

7.ผู้เกี่ยวข้อง จังหวัดจันทบุรี ป่าไม้จังหวัด อำเภอขลุง

8.กฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 30 มิถุนายน 2541 พรบ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507

12.กระบวนการแก้ไขปัญหา

1.จังหวัดจันทบุรีตรวจสอบพื้นที่ดังกล่าวแล้วพบว่าราษฎรเคยได้รับเอกสารสิทธิ์ สทก.มาก่อนจริง ประกอบกับเป็นพื้นที่ที่อยู่นอกเขตดำเนินการปฏิรูปที่ดินจังหวัดจันทบุรี

2.กรมป่าไม้แจ้งให้สำนักงานป่าไม้เขตศรีราชาประสานกับจังหวัดจันทบุรี เพื่อตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป ขณะนี้อยู่ระหว่างตรวจสอบ

13.แหล่งข้อมูล กพร.

กรณีศึกษาที่ 67

1. เรื่อง กรณีขอให้พิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินในเขตอำเภอแก่งหางแมว

2.ที่ตั้ง ตำบลแก่งหางแมว อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี

3.ประเภทพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนซ่อง

4.กลุ่มปัญหา ประชาชนกับรัฐ

5.รายละเอียดของปัญหา

นายวันชัย แสงสุวรรณ สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรีกับพวกขอให้พิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินของราษฎรในเขตอำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี เนื่องจากมีปัญหาข้อขัดแย้งกับพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนซ่อง

6.ผู้ได้รับผลกระทบ นายวันชัย แสงสุวรรณ และราษฎรตำบลแก่งหางแมว

7.ผู้เกี่ยวข้อง จังหวัดจันทบุรี กรมป่าไม้ อำเภอแก่งหางแมว องค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรี

8.กฎหมาย พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507

9.กระบวนการแก้ไขปัญหา

กรมป่าไม้ได้ตรวจสอบแล้วพบว่ากรณีดังกล่าวได้เคยแจ้งให้จังหวัดจันทบุรีและองค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรีทราบแนวทางการแก้ไขแล้ว สรุปว่าขณะนี้อยู่ระหว่างกรมป่าไม้ดำเนินการตรวจสอบและรับรองสิทธิในที่อยู่อาศัยและที่ดินให้แก่ราษฎรที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนซ่อง ที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรี ตามระเบียบและกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ

10.แหล่งข้อมูล กปร.

กรณีศึกษาที่ 68

1. เรื่อง กรณีร้องเรียนไม่ได้รับความเป็นธรรมกรณีที่ดินทำกิน

2.ที่ตั้ง หมู่ 6 ตำบลวังใหม่ อำเภอनायายอาม จังหวัดจันทบุรี

3.ประเภทพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติป่าเทือกเขาทะเลาย

4.กลุ่มปัญหา ราษฎรหมู่ 6 ตำบลวังใหม่ อำเภอनायายอาม จังหวัดจันทบุรี

5.รายละเอียดของปัญหา

ราษฎรหมู่ 6 ตำบลวังใหม่ จำนวน 133 ราย ที่มีที่ดินทำกินอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าเทือกเขาทะเลายได้รับความเดือดร้อนเกี่ยวกับสิทธิทำกิน เนื่องจากเคยได้รับหนังสืออนุญาต สทก.1 หลังถูกเจ้าหน้าที่เรียกคืนไปเพื่อจะออกหนังสืออนุญาต สทก.2 แต่ยังไม่ได้นำดำเนินการแต่อย่างใด

6.ผู้ได้รับผลกระทบ ราษฎรหมู่ 6 ตำบลวังใหม่ จำนวน 133 ราย

7.ผู้เกี่ยวข้อง จังหวัดจันทบุรี ป่าไม้จังหวัด สปก. ป่าไม้เขตศรีราชา

8.กฎหมาย มติคณะรัฐมนตรีวันที่ 30 มิถุนายน 2541 พรบ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507

9.กระบวนการแก้ไขปัญหา

สำนักงานป่าไม้เขตศรีราชาได้ตรวจสอบรายชื่อผู้ได้รับความเดือดร้อนจำนวน 133 ราย พร้อมทั้งได้แจ้งแนวทางการแก้ไขปัญหาให้จังหวัดจันทบุรีทราบแล้วดังนี้

1.ถ้าเป็นผู้ที่เคยได้รับเอกสารสิทธิ์ สทก.1 จำนวน 21 ราย ซึ่งหากราษฎรได้ครอบครองทำประโยชน์มาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ถ้าสามารถยื่นคำขอให้กรมป่าไม้ออกเอกสารสิทธิ์ สทก.2 ได้ต่อไป

2.สำหรับรายอื่น ๆ กรมป่าไม้จะทำการตรวจสอบและรับรองสิทธิให้แก่ราษฎรในรูปแบบ สทก.ต่อไป

10.แหล่งข้อมูล กปร.

11.ข้อสังเกต แนวทางเอกสารสิทธิ สทก.ช่วงที่ผ่านมา กรมป่าไม้ใช้ในโครงการนำร่องหมู่บ้านป่าไม้ของกรมป่าไม้ ต่อมาได้ถูกยกเลิกไป แต่ดูเหมือนในบางพื้นที่หาทางออกด้วยการปฏิรูปที่ดินไม่ได้ กันแนวเขตก็กระทำไม่ได้ดี ดังนั้น แนวทาง สทก.อาจมีความจำเป็นต้องศึกษาหามาพิจารณาอีกโดยต้องผูกเงื่อนไขเวลาไว้ให้ชาวบ้านได้รับความมั่นคง มิใช่พอกรมป่าไม้มีนโยบายใหม่เกิดขึ้น และต้องการใช้ที่ดินดังกล่าวจะกลับมีปัญหาประชาชนได้ ดังคล้ายกรณีนี้และเห็นว่าเป็นกรณีที่ต้องติดตาม ☉

กรณีศึกษาที่ 69

1. เรื่อง กรณีร้องเรียนขอความเป็นธรรมกล่าวหาว่าบุกรุกเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว

2.ที่ตั้ง บ้านเขาโสม หมู่ 2 ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี

3.ประเภทพื้นที่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว

4.กลุ่มปัญหา เอกชนกับรัฐ

5.รายละเอียดของปัญหา

นายพิศิษฐ์ บุญประเสริฐ ร้องเรียนขอความเป็นธรรม กรณีถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐกล่าวหาว่าบุกรุกเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว

8.ผู้ได้รับผลกระทบ นายพิศิษฐ์ บุญประเสริฐ

9.ผู้เกี่ยวข้อง จังหวัดจันทบุรี กรมป่าไม้ กรมอุทยานสัตว์ป่าและพันธุ์พืช สำนักงานป่าไม้เขตศรีราชา

11.กฎหมาย พรบ.คุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

12.กระบวนการแก้ไขปัญหา

ผลการตรวจสอบของคณะเจ้าหน้าที่จังหวัดจันทบุรีและสำนักงานป่าไม้เขตศรีราชา ปรากฏว่าพื้นที่ดังกล่าวอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว มีบ้านพัก 1 หลัง และสวนผลไม้รวมเนื้อที่ 20 ไร่ โดยมีพื้นที่ควงสภาพป่าประมาณ 5 ไร่ เป็นพื้นที่ต่อเนื่องกันกับผืนป่าใหญ่ คณะเจ้าหน้าที่ได้ชี้แจงให้นายพิศิษฐ์ ทราบและยอมรับแล้วว่าจะไม่เข้าไปก่อสร้างแผ้วถางยึดครองพื้นที่ที่ยังคงสภาพป่าอีกต่อไป และหากพบการกระทำที่ผิดกฎหมายก็ยินยอมให้ดำเนินการตามกฎหมายและยอมรับคำชี้แจงของคณะเจ้าหน้าที่

13.แหล่งข้อมูล กบร.

กรณีศึกษาที่ 70

1. เรื่อง กรณีที่ดินเขตทหารแปลงสนามยิงปืนทุ่งฟ้าผ่าจังหวัดจันทบุรี

2.ที่ตั้ง ที่ราชพัสดุทุ่งฟ้าผ่า ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง จันทบุรี (สนามยิงปืนของกองทัพบก) และ ตำบลวัดใหม่ อำเภอเมืองจันทบุรี

3.ประเภทพื้นที่ ที่ดินเขตทหาร(ราชพัสดุเป็นเจ้าของ)

4.กลุ่มปัญหา ประชาชนกับกองทัพบก

5.รายละเอียดของปัญหา

23 พ.ย. 2545 นายพงษ์ชัย เจริญยศ นายกเทศมนตรีตำบลท่าช้าง ร้องขอความเป็นธรรม ต่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาว่า ประชาชนตำบลท่าช้าง ๗ 7,000 คนเศษ ประมาณ 1,200 ครอบครัว เดือดร้อนเนื่องจาก มี สค.1 แต่ออกโฉนดไม่ได้ เพราะกรมธนารักษ์คัดค้านและฟ้องร้อง ประชาชนบางรายมีเอกสารสิทธิ์แล้วแต่นำไปทำนิติกรรมใด ๆ ไม่ได้ ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการ พัฒนาความเจริญของบ้านเมืองในบริเวณนี้

25 ธันวาคม 2545 นายพงษ์ชัย เจริญยศ ร้องต่อ นายปรีชา ปิตานนท์ ส.ว.จันทบุรี ว่า ประชาชน 7,000 คนเศษ ประมาณ 1,200 ครอบครัว อาศัยในที่ดินแปลงทุ่งฟ้าผ่า 3 ไร่ 3 งาน 30 ตารางวา ส่วนใหญ่มี สค.1 แต่เมื่อนำไปขออนุญาตออกโฉนดก็ถูกธนารักษ์คัดค้านทั้ง ๆ ที่ไม่มีหลักฐาน กรมธนารักษ์มีหลักฐานการซื้อขายที่ดินจากชาวบ้าน 198 ไร่ เท่านั้น โดยมีลักษณะมายึดที่ดินจากประชาชนถึง 4,375 ไร่ และจะให้ประชาชนหาหลักฐานมาพิสูจน์สิทธิทำให้เสียหายเดือดร้อน จึงขอความเป็นธรรม

นายพงษ์ชัย ๗ ยังได้ร้องต่อกรมการปกครองวุฒิสภาด้วย และยังคงร้องกับ รมต.มหาดไทย ซึ่งขณะนี้ยังอยู่ระหว่างการพิจารณาของ กบร.

-22 พ.ค.43 ชาวบ้านหมู่ 2-5 และ หมู่ 8-9 ตำบลท่าช้าง ร้องให้แก่ปัญหากรรมสิทธิ์ในที่ดินทุ่งฟ้าผ่า โดยที่ดินดังกล่าวมีราษฎรอยู่อาศัยเต็มพื้นที่ และได้โต้แย้งสิทธิโดยอ้างว่าได้เข้าครอบครองมาก่อน และที่ดินตามหนังสือสมุหเทศาภิบาลสำเร็จราชการมณฑลจันทบุรีทั้ง 2 ฉบับ ไม่มีผลเป็นกฎหมายเป็นเพียงหนังสือสั่งการ ดังนั้นที่ราชพัสดุมีเฉพาะส่วนที่ได้ซื้อมาและยกให้เท่านั้น

6.ความรุนแรงของปัญหา มาก เกี่ยวกับปัญหาทางโครงสร้างกฎหมายและนโยบายของรัฐและกองทัพบก

7.ความซับซ้อน มีมาก

8.ผู้ได้รับผลกระทบ 1,200 ครอบครัว หรือราว 7,000 คน

9.พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ 4,282-3-94 ไร่

10.กฎหมาย มาตรา 8 ประมวลกฎหมายที่ดินว่าด้วยการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงปี 2517 ระเบียบกรมที่ดินฉบับที่ 2 ปี 2520 ว่าด้วยการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง ระเบียบกรมที่ดินฉบับที่ 3 ปี 2520 ว่าด้วยการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง กฎกระทรวงฉบับที่ 26 ปี 2516 ออกตามความในประมวลกฎหมายที่ดิน กฎกระทรวงฉบับที่ 45 ปี 2537 ออกตามความในประมวลกฎหมายที่ดิน หนังสือคณะกรรมการกฤษฎีกาที่ นร 0605/ร.1911 วันที่ 17 พฤษภาคม 2539

11.กระบวนการแก้ไขปัญหา

1.เมื่อปี พ.ศ. 2496 กองทัพบกได้ตั้งคณะกรรมการทำการสำรวจขอบเขตโดยได้ร่วมกับผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ปลัดอำเภอ ผู้ที่มีแนวเขตใกล้เคียงทำการรังวัดกำหนดขอบเขต และได้ปักหลักเขต(หลัก ทบ.)ไว้รอบแปลงมีขนาดของพื้นที่กว้าง 1,400 ตามรางเมตร ยาว 5,000 เมตร ต่อมาในปี พ.ศ. 2530 ได้มีการตั้งคณะกรรมการผสมประกอบด้วยผู้แทนกองทัพบก ผู้แทนกระทรวงการคลัง และผู้แทนกระทรวงมหาดไทย โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานเพื่อพิจารณากำหนดขอบเขตของสนามยิงปืนทุ่งฟ้าผ่า ผลการดำเนินการได้ทำการรังวัดทำแผนที่แสดงขอบเขตตามหลักเขต ทบ. ที่กองทัพบกได้ทำการสำรวจแผนที่ไว้เมื่อปี พ.ศ. 2496 ได้เนื้อที่ประมาณ 4,282-3-94 ไร่ ซึ่งในการรังวัดครั้งนี้มีผู้คัดค้านรวม 114 ราย

2.ต่อมาในปี พ.ศ. 2540 กบร.ส่วนจังหวัดได้พิจารณากำหนดขอบเขตที่ดินแปลงสนามยิงปืนทุ่งฟ้าผ่า และมีมติเห็นชอบให้ยึดถือแนวเขตตามอาณาเขตแผนที่เมื่อปี พ.ศ. 2496 และปี พ.ศ. 2530 ซึ่ง กบร.ส่วนกลางได้มีมติในคราวประชุมครั้งที่ 3/2544 เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2544

ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามที่คณะทำงานตรวจสอบข้อเท็จจริง ซึ่ง กบร.ส่วนกลางได้แต่งตั้งขึ้นเพื่อพิจารณาเกี่ยวกับสถานะของที่ดินสนามยิงปืนทุ่งฟ้าผ่า โดยสรุปได้ยึดถือแนวเขตของสนามยิงปืนทุ่งฟ้าผ่าตามที่ กบร.ส่วนจังหวัดเห็นชอบแล้ว คือ ให้ยึดถือแนวเขตตามรูปแผนที่ปี พ.ศ. 2496 และปี พ.ศ. 2530 และให้มีการพิสูจน์สิทธิการครอบครองของราษฎรที่อยู่ในเขตที่ดินของรัฐตามหลักเกณฑ์ของ กบร.และในคราวประชุม กบร.ครั้งที่ 2/2546 เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2546 กบร.ได้มีมติให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยการพิสูจน์สิทธิการครอบครองตาม

มาตรการของ กบร. โดยให้จังหวัดจันทบุรีถือปฏิบัติให้แล้วเสร็จภายใน 120 วัน และให้รายงานความคืบหน้าให้ประธาน กบร.(พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ)ทราบทุก 30 วัน และต่อมาในคราวประชุม กบร.ครั้งที่ 3/2546 เมื่อวันที่ 11 เมษายน 2546 ได้มีมติยืนยันให้ กบร.ส่วนจังหวัดจันทบุรีดำเนินการพิสูจน์สิทธิการได้แย่งตามหลักเกณฑ์ของ กบร.ต่อไป

12.แหล่งข้อมูล กบร. สำนักงานจังหวัดจันทบุรี

13.ข้อสังเกต ในกรณีนี้จัดเป็นปัญหาทางโครงสร้างของการบริหารจัดการที่ดินในเขตราชการทหาร ซึ่งมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วย เห็นว่าเป็นกรณีปัญหาพิพาทในเขตทหารที่มีเกิดพิพาทในหลายพื้นที่และทุกภาค ผู้วิจัยต้องศึกษาค้นคว้า “ การแก้ไขปัญหาพิพาทที่ดินเขตทหาร ” เป็นการเฉพาะจะได้ข้อมูลครอบคลุมทางการแก้ไขที่ชัดเจน ☺

กรณีศึกษาที่ 71

1. เรื่อง กรณีปัญหาเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองเครือหวายทับที่ทำกินของประชาชน

2.ที่ตั้ง ราษฎรหมู่ 8 ตำบลปัติวี อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี และหมู่ 6 หมู่ 7 ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี รวม 70 ครอบครัวย

3.ประเภทพื้นที่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองเครือหวาย

4.กลุ่มปัญหา ประชาชน ชุมชน กับรัฐ

5.รายละเอียดของปัญหา

ด้วยราษฎรหมู่ 8 ตำบลปัติวี และหมู่ 6 และหมู่ 7 ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน ได้ทำกินในที่ดินที่พิพาทมานานราว 20-40 ปี แต่ต่อมาทางราชการป่าไม้เข้าไปปักแนวเขตและประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองเครือหวายทับพื้นที่ของราษฎรจำนวน 70 ครอบครัวย 2 ตำบล ให้ได้รับความเดือดร้อน โดยราชการเพ่งเข้าไปประกาศเมื่อปี 2541 ราษฎรต้องการให้เกิดการกันแนวเขตพื้นที่ของชุมชนออกจากเขตดังกล่าว

6.ความรุนแรงของปัญหา มาก

7.ความซับซ้อน ปานกลาง

8.ผู้ได้รับผลกระทบ ราษฎร 2 ตำบล จำนวน 70 ครอบครัวย

9.ผู้เกี่ยวข้อง ป่าไม้จังหวัดจันทบุรี กรมป่าไม้ กรมอุทยานสัตว์ป่าและพันธุ์พืช จังหวัดจันทบุรี คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

10.กระบวนการแก้ไขปัญหา

ราษฎรทำหนังสือร้องเรียนคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2545 และปัจจุบันเรื่องอยู่ที่สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

11.แหล่งข้อมูล คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

12.ข้อสังเกต ต้องติดตามตรวจสอบข้อเท็จจริงในพื้นที่ให้รายละเอียดมีลักษณะใกล้เคียงกับ
หลาย ๆ กรณีที่เป็นปัญหาเกิดขึ้น น่าจะจัดหมวดหมู่ให้อยู่ในกลุ่มเดียวกันได้ และเป็นกรณีที่ต้อง
ติดตามตรวจสอบเพราะสะท้อนการเคลื่อนไหวตัวของชุมชนต่อปัญหาด้วยตนเอง ☺

กรณีศึกษาที่ 72

1. กรณีความเดือดร้อนที่ทำกินของชาวซอง

2.ที่ตั้ง พื้นที่ทุ่งตาลอง หมู่ 5 ตำบลจันทเขลม กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

3.ประเภทพื้นที่ พื้นที่เขตรักษาการทหารทุ่งตาลอง

4.กลุ่มปัญหา ประชาชนกับทหาร

5.รายละเอียดของปัญหา

ด้วยนายฮั่น พิเศษ และครอบครัวชาวซอง จำนวน 44 ครอบครัว ได้ขอให้ทางราชการช่วยเหลือเรื่องที่ดินทำกิน เนื่องจากได้รับความเดือดร้อนจากการที่ถูกเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารขับไล่ออกจากที่ดินทำกินในพื้นที่ทุ่งตาลอง หมู่ที่ 5 ตำบลจันทเขลม กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ

6.ความรุนแรงของปัญหา มากเพราะถือว่ากระทำต่อคนชายขอบ

7.ความซับซ้อน ไม่มาก

8.ผู้ได้รับผลกระทบ ชาวซองจำนวน 44 ครอบครัว และราษฎรที่เดือดร้อนไม่มีที่ดินเป็นของตนเองอีก 89 ราย รวมเป็น 133 ราย

9.ผู้เกี่ยวข้อง จังหวัดจันทบุรี สปก.จันทบุรี ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดจันทบุรี กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ

10.พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ 3,500 ไร่

11.กฎหมาย พรบ.ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518

12.กระบวนการแก้ไขปัญหา

กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีดังกล่าวแล้ว

1.นายฮั่นและชาวบ้านที่ได้อ้างเรียนจำนวน 44 ราย ได้ทำกินอยู่บริเวณที่ดินดังกล่าว(ทุ่งตาลอง) ซึ่งเป็นที่ดินที่ชาวบ้านได้เข้ามาจับจองกันโดยไม่มีเอกสารสิทธิ์การครอบครองแต่อย่างใด ต่อมาได้ถูกทางฝ่ายทหารประกาศเขตพื้นที่ทหารโดยมีเนื้อที่ครอบคลุมไปถึงที่ดินบริเวณดังกล่าว

(ทุ่งตาลอง) ประมาณ 20,000 ไร่ และฝ่ายทหารได้กันพื้นที่ไว้ประมาณ 160 แปลง ๆ ละ 15 ไร่ เพื่อจัดสรรให้ชาวบ้านที่ได้รับความเดือดร้อนดังกล่าวประมาณ 160 ครอบครัว ซึ่งครอบครัวของ นายอ้นก็เป็นหนึ่งในครอบครัวที่ได้รับความเดือดร้อนและได้รับการจัดสรรที่ดินดังกล่าว แต่เนื่องจากนายอ้นมีลูกหลานมากทำให้ที่ดินที่ได้รับการจัดสรรจากฝ่ายทหารไม่เพียงพอต่อการประกอบ อาชีพเพื่อเลี้ยงครอบครัว

2.นอกเหนือจากจากผู้ที่ได้ร้องเรียนต่อผู้ว่าราชการจังหวัด จำนวน 44 รายแล้ว ยังมีประชาชนที่อ้างว่าตนเองเป็นผู้ยากจนและไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง รวมทั้งสิ้น 133 ราย ได้มาขอให้ทางราชการได้ช่วยเหลือจัดสรรที่ดินทำกินให้ โดยมีบุคคลที่น่าเชื่อถือเป็นผู้รับรองว่า บุคคลดังกล่าวเป็นผู้ยากจนและไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองจริง ในกรณีนี้ถึงอำเภอเขาชัยสน มีความเห็นว่า เพื่อเป็นการช่วยเหลือบุคคลทั้ง 133 ราย และจากการตรวจสอบในเบื้องต้นบุคคล ดังกล่าวก็น่าเชื่อได้ว่าเป็นผู้ยากจนและไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง จึงสมควรให้การช่วยเหลือ บุคคลดังกล่าวทั้ง 133 รายต่อไป

13.แหล่งข้อมูล สำนักงานจังหวัดจันทบุรี

14.ข้อสังเกต เป็นกรณีศึกษาที่น่าสนใจโดยเฉพาะชาวไทยเชื้อสายชองในจังหวัดจันทบุรี ควร ตรวจสอบติดตามข้อมูล ☉

กรณีศึกษาที่ 73

1. เรื่อง กรณีที่ป่าสงวนแห่งชาติบางละมุง

2.ที่ตั้ง หมู่ 1 ตำบลเขาไม้แก้ว อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

3.ประเภทพื้นที่ เขตป่าสงวนแห่งชาติบางละมุง อำเภอบางละมุง ที่ดินหวงห้าม(ตามประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้าม)

4.กลุ่มปัญหา เอกชนกับรัฐ

5.รายละเอียดของปัญหา

นางแจก เลือตาด ขอลอกโฉนดตามหลักฐาน สค.1 หมู่ที่ 1 ตำบลเขาไม้แก้ว อำเภอบางละมุง ซึ่งที่ดินแปลงนี้คาบเกี่ยวกับเขตป่าสงวนแห่งชาติบางละมุง

6.ผู้ได้รับผลกระทบ นางแจก เลือตาด

7.ผู้เกี่ยวข้อง กพร. ป่าไม้จังหวัดชลบุรี ที่ดินจังหวัดชลบุรี อำเภอบางละมุง คณะกรรมการกฤษฎีกา สปก.ชลบุรี

8.กฎหมาย ประมวลกฎหมายที่ดิน พระราชกฤษฎีกากำหนดพื้นที่ป่าคุ้มครองบางละมุง พรบ.ออกโฉนดที่ดินฉบับที่ 6 ปี 2479 พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามเพื่อการราชทัณฑ์ปี 2482 ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกากรณีปัญหาการออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์และการแจ้งการครอบครองที่ดินในเขตอุทยานแห่งชาติตะรุเตา ระเบียบคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติฉบับที่ 12 ปี 2532 เงื่อนไขการออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ ระเบียบ กพร.ปี 2535 มติคณะรัฐมนตรี 4 พฤษภาคม 2536 นโยบายการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ และแผนการดำเนินการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐในเชิงรุก 19 กรกฎาคม 2540

9.กระบวนการแก้ไขปัญหา

กพร.จังหวัด ประชุมครั้งที่ 1 /2542 ,26 พ.ค. 42

-สค.1ออกปี 2485 แต่พรก.กำหนดพื้นที่ป่าคุ้มครองบางละมุง ออกปี 2495 จึงเป็นการครอบครองระหว่างการใช้ พรบ.ออกโฉนดที่ดินฉบับที่ 6 ปี 2479 ซึ่งกฤษฎีกาเคยตีความว่า ถ้าไม่ได้ขอจับจองที่ดินตามกฎหมายในขณะนั้น ผู้ครอบครองก็ไม่ได้ที่ดินเมื่อประกาศเป็นป่าคุ้มครอง

แล้วที่ดินนั้นก็เป็นที่หวงห้าม(ลักษณะคล้ายกับกรณีอุทยานแห่งชาติตะรุเตาซึ่งประกาศเป็นเขตหวงห้ามเพื่อการราชทัณฑ์ ปี 2482)

กรมป่าไม้ตรวจสอบการทำประโยชน์แล้วพบร่องรอยทำประโยชน์มาก่อนประกาศเป็นเขตป่าคุ้มครอง ซึ่งสามารถออกเอกสารสิทธิได้

กรณีนางแจกซึ่งครอบครองปี 2485(ระหว่าง พรบ.ออกโฉนดฯ ฉบับที่ 6 กำหนดให้ผู้ครอบครองที่ดินต้องขอจับจอง แต่ที่ดินแปลงนี้ไม่มีใบจับจองมาแจ้ง สค.1 ในปี 2498

กฤษฎีกาตีความว่าการครอบครองโดยไม่จับจอง แม้มารับแจ้ง สค.1 ก็ไม่มีสิทธิครอบครองที่ดิน(กรณีตะรุเตา) ถ้าประชาชนครอบครองหลังการบังคับใช้ พรบ.ออกโฉนดฯ ปี 2479 โดยมีได้จับจอง ผู้ครอบครองก็ไม่มีสิทธิครอบครองและยังคงถือว่าที่นั้นเป็นที่รกร้างว่างเปล่าและเมื่อประกาศใช้กฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินเพื่อการราชทัณฑ์ ปี 2482 ที่ดินดังกล่าวกลายเป็นที่หวงห้ามและการครอบครองที่หวงห้ามก็ไม่ทำให้เกิดสิทธิแต่ประการใด

กรณีนางแจก ได้ครอบครองหลัง พรบ.ออกโฉนดฯ โดยไม่ได้จับจองและเมื่อประกาศเป็นป่าคุ้มครองฯบางละมุงในปี 2495 ทำให้ที่ดังกล่าวเป็นที่หวงห้าม(เป็นข้อกฎหมายที่เทียบเคียงกันได้)(ความเห็นจังหวัด ต.ค.42)

กรมป่าไม้ตรวจสอบภาพถ่ายทางอากาศแล้วพบว่ามีการทำประโยชน์มาก่อนประกาศเป็นเขตป่าคุ้มครอง จึงสามารถออกเอกสารสิทธิได้

กบร.จังหวัดมีมติว่า น่าเชื่อว่าครอบครองทำประโยชน์มาก่อนประกาศเขตคุ้มครอง จึงส่งเรื่องให้ป่าไม้และ สปก.ชลบุรี ดำเนินการต่อ(ประชุม กบร.จว. ครั้งที่ 1/2543 วันที่ 24-02-43)

10.แหล่งข้อมูล กบร.

11.ข้อสังเกต มีประเด็นว่ากรมป่าไม้ได้ยกพื้นที่ดังกล่าวให้ สปก.นำไปปฏิรูปที่ดินแล้ว ในคราวประชุม กบร.จังหวัด ครั้งที่ 1/2543 ป่าไม้จังหวัดมีความเห็นว่าการออกโฉนดในป่าทำได้เรื่อย ๆ แต่ไม่กันพื้นที่ออก ที่ดินจังหวัดมีความเห็นว่ากรณีนี้ไม่มีหลักฐาน(เอกสารของทางราชการ) เมื่อพิสูจน์ภาพถ่ายแล้วออกเอกสารสิทธิให้เลยจะง่ายเกินไปและเนื่องจากมีการประกาศเป็นเขตป่าหมดแล้วจึงต้องมีการกันพื้นที่ออกก่อน ☹

กรณีศึกษาที่ 74

1. เรื่อง กรณีที่ดินสาธารณะเนินมะปรางค์ ตำบลท่าบุญมี อำเภอพนัสนิคม

2.ที่ตั้ง ราษฎรตำบลท่าบุญมี อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

3.ประเภทพื้นที่ ที่สาธารณะประโยชน์คาบเกี่ยวกับที่สงวนหวงห้าม

4.กลุ่มปัญหา ราษฎรกับเจ้าหน้าที่รัฐ

5.รายละเอียดของปัญหา มกราคม 2523 นางเฮียง แซ่ฮึ้ง กับพวกรวม 3 คน ราษฎรตำบลท่าบุญมี อำเภอพนัสนิคม ร้องสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีว่าได้รับความเดือดร้อนจากการที่กำนันตำบลท่าบุญมีไม่ยอมลงนามรับรองการทำประโยชน์ในเนื้อที่ 140 ไร่ ซึ่งตนทำกินมาเป็นเวลา 20 ปี เศษ เพื่อนำไปขอเอกสารสิทธิ์(เรื่องนี้เคยร้องต่อนายบุญชู โรจนเสถียร รองนายกรัฐมนตรี โดยนางเฮียงกับพวกรวม 33 ราย โดยร้องผ่านนายตรงค์ สิงโตทอง ส.ส.ชลบุรี ในขณะนั้น)

6.ความรุนแรงของปัญหา ไม่มาก

7.ความซับซ้อน มีมากเกี่ยวกับข้อกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ

8.ผู้ได้รับผลกระทบ นางเฮียง แซ่ฮึ้ง และพวกรวม 33 คน

9.ผู้เกี่ยวข้อง กพร. ที่ดินจังหวัดชลบุรี จังหวัดชลบุรี กรมที่ดิน

10.กฎหมาย ประมวลกฎหมายที่ดิน พรบ.ว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นที่สาธารณะสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ. 2478

11.กระบวนการแก้ไขปัญหา

ปี 2524-2526 อำเภอตั้งกรรมการตรวจสอบแนวเขตแต่ดำเนินการไม่สำเร็จเพราะมีเหตุขัดข้องหลายประการ เช่น กรรมการมีความเห็นขัดแย้งกัน ตกลงกันไม่ได้ บางคนย้ายไปดำรงตำแหน่งอื่น จนกระทั่ง 20 กรกฎาคม 2526 กรรมการได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงและลงทะเบียนภาพถ่ายทางอากาศเสร็จสิ้นแล้ว แต่มีปัญหาว่าที่ดังกล่าวมีเนื้อที่ 1,643 ไร่ เกินกว่าที่ปรากฏใน

ทะเบียนเดิมคือ 1,200 ไร่ กว่า 443 ไร่(อำเภอพนัสนิคมได้ขอจดทะเบียนหนังสือสำคัญสำหรับที่ หลวงไฉ่น้อยที่ 1,200 ไร่) เพื่อแก้ปัญหาเนื้อที่เกินอำเภอจึงดำเนินการดังนี้

1.ตั้งกรรมการพิจารณาและมีมติให้สภาตำบลทำบุญมีไปพิจารณา และสภาตำบลมีมติ ยอมรับว่าที่ดินสาธารณะมีเนื้อที่ 1,643 ไร่ และมีมติว่าควรเพิกถอนที่สาธารณะเพราะประชาชนใช้ ประโยชน์มาช้านานและหมดสภาพที่จะเป็นที่สาธารณะประโยชน์แล้ว

2.อำเภอเห็นว่าเป็นที่แปลงใหญ่และมีประชาชนบุกรุกใช้ประโยชน์ 110 ราย เพื่อแก้ ปัญหาจึงควรให้อยู่ชั่วคราวตามระเบียบคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติฉบับที่ 3 (ปี 2515) ไปก่อน แล้วได้ดำเนินการตรวจสอบสภาพ/จำนวนผู้บุกรุกและใช้ประโยชน์ พบว่ามีการออก นส.3 และ นส.3 ก.ไปแล้วหลายราย จึงเสนอให้จังหวัดตั้งกรรมการสอบสวนสิทธิ เพราะผู้ร้องต้องการออก เอกสารสิทธิ ตามที่อ้างว่าบางรายที่อยู่ใกล้เคียงได้รับเอกสารสิทธิไปแล้วหลายราย(หนังสือสำคัญ สำหรับที่ดิน)

จังหวัดเห็นว่าอำเภอและสภาตำบลทำบุญมีความเห็นขัดแย้งกัน จังหวัดจึงขอให้กรมที่ดิน จัดช่างรังวัดและเจ้าหน้าที่สอบสวนสิทธิและจัดสรรงบประมาณให้จังหวัดเพื่อแก้ไขปัญหา

ต่อมาปี 2528 กรมที่ดินพิจารณาแล้วพบว่าที่สาธารณะประโยชน์เนินมะปรางค์ สงวนหวง ห้ามไว้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่อาจเป็นที่สาธารณะที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน เพราะ ฉะนั้นอาณาเขตที่สาธารณะอาจไม่ตรงตามที่ขึ้นทะเบียนไว้ ต่อมาจังหวัดได้ตรวจสอบและทำแผนที่ โดยสังเขปแสดงอาณาเขตที่ประชาชนเคยใช้ประโยชน์ร่วมกันมาก่อน มีเนื้อที่ 1,643 ไร่ แต่ ปรากฏว่าถูกบุกรุกเหลือพื้นที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันเพียง 21 ไร่ จังหวัดเห็นว่าการสอบสวนสิทธิ โดยตั้งกรรมการตรวจสอบในเขตนอกพื้นที่ 21 ไร่ด้วย จึงขอให้กรมที่ดินส่งเจ้าหน้าที่รังวัดและสอบ สอนสิทธิและจัดสรรงบประมาณ แต่กรมที่ดินอ้างว่าไม่มี โดยขอให้จังหวัดดำเนินการเอง แต่ จังหวัดก็ไม่มี(ปี 2531)

ปี 2531 สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยคำสั่งของนายมีชัย ฤชุพันธุ์ ขอให้ตรวจสอบด้วย ว่าที่ดินข้างเคียงที่ได้ นส.3 และ นส.3 ก. ออกโดยชอบหรือไม่

ปี 2532 มหาไทย์แจ้งว่าที่ดังกล่าวสงวนหวงห้ามไว้เป็นที่เลี้ยงสัตว์ปี 2480 ตรวจสอบ และจัดทำแผนที่แสดงเขตที่ดินได้ 1,634 ไร่ ถูกบุกรุกจนเหลือ 21 ไร่ ออก นส.3 และ นส.3 ก. แล้ว เป็นจำนวนมาก กรมที่ดินจึงตั้งกรรมการแก้ไขปัญหาบุกรุกที่สาธารณะประโยชน์เนินมะปรางค์ เพื่อ หาแนวเขต เพื่อออก นส.ล.และเพื่อพิสูจน์สิทธิราษฎร

ผลการดำเนินการคือ รังวัดเพื่อออก นส.ล.ได้ 1,615 ไร่ ประชาชนเข้าครอบครองและอ้าง สิทธิ 91 ราย จำนวน 110 แปลง มีหลักฐาน 49 ราย 63 แปลง ไม่มีหลักฐาน 42 ราย 47 แปลง ผู้ เข้าครอบครองไม่ทราบว่าเป็นที่สาธารณะ รวมทั้งไม่ยอมออกจากที่ดินและไม่ยอมเช่าเพราะยาก จน

กรมที่ดินจึงขอให้กรมแผนที่ทหารขีดเขตที่ดินสาธารณประโยชน์ในภาพถ่ายและอ่านภาพถ่ายเพื่อใช้ในการพิสูจน์สิทธิ์

*กรมที่ดินเคยพิจารณาว่าที่ดินแปลงนี้สงวนหวงห้ามไว้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย เพราะการกำหนดเป็นที่สงวนหวงห้ามหลังพระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นที่สาธารณะสมบัติของแผ่นดิน 2478 ต้องออกเป็นกฎกระทรวง เพราะฉะนั้นการประกาศหวงห้ามของอำเภอในปี 2480 จึงไม่มีผลให้ที่แปลงนี้เป็นที่สาธารณประโยชน์แต่อย่างใด แต่อาจเป็นที่สาธารณะโดยสภาพที่ประชาชนใช้ร่วมกันมาช้านาน

ผลการสอบสวนสิทธิพบว่าส่วนใหญ่ครอบครองหลังปี 2480 พื้นที่นี้เป็นที่สาธารณประโยชน์โดยสภาพ ผู้ครอบครองก่อนปี 2480 จะกันพื้นที่ออกจากทะเบียน นส. ส่วนผู้ครอบครองทีหลังจะผลัดดันออก ถ้ามีการโต้แย้งสิทธิก็ต้องพิสูจน์กันในศาล

คณะกรรมการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการบุกรุกที่เนินมะปรางค์ ๙ มีมติให้รังวัดออก นส. 21 ไร่ไปก่อน

ปี 2534 กรมแผนที่ทหารไม่สามารถแสดงรายละเอียดการทำประโยชน์และสิ่งปลูกสร้างในที่สาธารณประโยชน์ได้ เพราะมีสภาพเป็นเนิน คณะกรรมการมีมติให้ประกาศหาผู้คัดค้านการออก นส.

สภ.ส่งคนไปขอทราบข้อมูลเพิ่มเติม จังหวัดได้ให้อำเภอและสภาตำบลทำบุญมีพิจารณาสรุปว่า(เมื่อ พ.ศ. 42)

1.ที่ 21 ไร่ ออก นส.ไปแล้วเมื่อปี 2537

2.บริเวณที่มีผู้บุกรุก ใครมีหลักฐาน สค.1 นส.3 นส.3 ก. ให้คงมีสิทธิต่อไป โดยให้ถอนสภาพและออกโฉนดให้

3.ส่วนที่ดินนอกเหนือจากนี้ให้คงสภาพไว้โดยให้ผู้บุกรุกเช่าทำประโยชน์

4.ปี 2538 กรมที่ดินส่งเจ้าหน้าที่ไปสำรวจออกโฉนดในบริเวณรอบที่รังวัดออก นส.ปรากฏว่าในการรังวัดออกโฉนด ผู้ใหญ่บ้านที่เป็นตัวแทนนายอำเภอไปร่วมตรวจสอบเป็นพยานและร่วมระวางชี้แนวเขตที่สาธารณประโยชน์ไม่ยอมลงนามโดยอ้างว่า ที่ที่ประชาชนขอออกโฉนดเป็นที่สาธารณประโยชน์เนินมะปรางค์ กรมที่ดินจึงนำเรื่องเข้า กบร.จังหวัด และมีมติในปี 2540 ว่า ไม่มีหน้าที่ชี้ว่าเป็นที่สาธารณประโยชน์หรือไม่ จึงส่งคืนให้กรมที่ดิน

สำนักงานที่ดินจังหวัดชลบุรี สาขานันสนิม เห็นว่า ที่ดินที่อำเภอพนสนิมและคณะกรรมการชี้ขอบเขต เป็นที่เนินมะปรางค์และได้รังวัดออก นส. และไม่สามารถออกเอกสารสิทธิ์ให้ได้

*สำเนาทะเบียนที่สาธารณประโยชน์เนินมะปรางค์มีด้วยกัน 2 ฉบับ แต่ระบุวันเดือนปีที่ประกาศหวงห้ามไม่ตรงกัน คือ ฉบับหนึ่งเก็บรักษาไว้ที่อำเภอพนสนิมระบุว่าประกาศหวงห้าม

โดยอำเภอปี 2480 อีกรับเก็บรักษาไว้ที่ที่ดินจังหวัดสาขาพนัสนิคมระบุว่าประกาศหวงห้ามโดยอำเภอปี 2478

กบร.กลาง ประสานงานไปกองสำรวจและควบคุมที่ดินของรัฐ กรมที่ดิน ทราบว่า กบร.จังหวัด ในคราวประชุม 20 สิงหาคม 2540 ครั้งที่ 3/2540 เห็นว่าการสงวนหวงห้ามปี 2480 ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะไม่ได้ออกเป็นกฎกระทรวงตาม พรบ.หวงห้ามฯ ปี2478 แต่อาจเป็นที่สาธารณประโยชน์โดยสภาพของการใช้ประโยชน์ร่วมกันของประชาชน แต่เนื่องจากฝ่ายปกครองไม่สามารถชี้แนวเขตที่สาธารณประโยชน์ตามสภาพการใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ จึงไม่อยู่ในอำนาจของ กบร.จังหวัดจะพิจารณา

ในคราวประชุม กบร.กลาง ครั้งที่ 3/2543 วันที่ 20 กรกฎาคม 2543 ให้อำเภอ จังหวัด อบต. สถาตำบล ดำเนินการ คือ

1.ตรวจสอบว่าประกาศหวงห้ามปีใดแน่

2.ถ้าเป็นปี 2478 ให้แจ้ง กบร.และกรมที่ดินเนินการตามหลักเกณฑ์ ระเบียบ กฎหมาย ในอาณาเขตตามแผนที่ที่ตรวจสอบแล้วคือ 1,615 ไร่

3.ถ้าเป็นปี 2480 และมีได้มีกฎกระทรวงห้ามฯ แต่ที่ดังกล่าวเป็นที่สาธารณประโยชน์โดยสภาพของการใช้ประโยชน์ ก็ให้ดำเนินการตรวจสอบหาแนวเขตที่สาธารณประโยชน์โดยสภาพการใช้ประโยชน์ตามหลักเกณฑ์ คำสั่ง ระเบียบและกฎหมาย เช่น คำสั่งมหาดไทยที่ 158/2501 วันที่ 3 มีนาคม 2501 เรื่อง ระเบียบปฏิบัติในการรังวัด ทำแผนที่และการรังวัดแนวเขตที่ดินอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ประโยชน์ร่วมกันซึ่งเกิดขึ้นโดยสภาพ, หนังสือมหาดไทยที่ มท.0604/ว197 วันที่ 18 เมษายน 2510 เรื่อง การดูแลและดำเนินการคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน, หนังสือมหาดไทย ที่ มท.0409/ว1394 วันที่ 25 ตุลาคม 2528 เรื่อง กำหนดมาตรการป้องกันการบุกรุกที่ดินสาธารณประโยชน์, หนังสือมหาดไทย ที่ มท.0718.2/ว1711 วันที่ 15 มีนาคม 2543 เรื่อง ระเบียบมหาดไทยว่าด้วยการมอบหมายให้สถาตำบลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นช่วยเหลือในการดำเนินการออก นสล. พ.ศ. 2543 ฯลฯ และหากประชาชนบุกรุกก็ให้ดำเนินการตามข้อ 2

ปี 2544 ผลการตรวจสอบคือ กิ่งอำเภอเกาะจันทร์ รายงานผลการตรวจสอบพบว่า สงวนหวงห้ามไว้ปี 2480 และอำเภอแต่งตั้งกรรมการตรวจสอบสภาพการใช้ประโยชน์และหาแนวเขตแล้ว

กบร.กลางเห็นว่าการสงวนหวงห้ามปี 2480ไม่ได้ออกกฎกระทรวง ก็ไม่ทำให้ที่ดินดังกล่าวเป็นที่สาธารณะเว้นแต่ในส่วนที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งจะทำให้รัฐได้น้อยลงกว่าที่ขึ้นทะเบียนไว้ จึงขอให้กรมที่ดินมีความเห็นเกี่ยวกับการตรวจสอบของจังหวัดว่าชอบหรือไม่ และการประกาศหวงห้ามปี 2480 ได้ออกเป็นกฎกระทรวงหรือไม่

มกราคม 2545 กรมที่ดินตรวจสอบข้อเท็จจริงพยานหลักฐานของจังหวัดแล้ว เป็นไปโดยชอบแล้ว การใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้วแต่ไม่ออกกฎหมาย ที่นั่นก็เป็นที่ดินสาธารณะประโยชน์

ก.พ. 2545 กพร.กลาง เร่งรัดให้ส่วนราชการต่าง ๆ ดำเนินการตามมติ กพร.กลาง 20 กรกฎาคม 2543 ในข้อ 3 ด้วย (เมษายน 2546 ยังไม่คืบหน้า)

12.แหล่งข้อมูล กพร.

13.ข้อสังเกต กรณีนี้มีประเด็นถกเถียงที่น่าสนใจที่อาจเป็นบรรทัดฐานกับกรณีอื่นได้คือ ประเด็นการกำหนดพื้นที่ใดจะต้องพิจารณาเกณฑ์ที่ว่า การกำหนดเป็นที่สงวนหวงห้ามหลังพระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นที่สาธารณะสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ. 2478 ต้องออกเป็นพระราชกฤษฎีกาเท่านั้น ซึ่งเข้ากับกรณีนี้ กล่าวคือ การประกาศหวงห้ามของอำเภอพนัสนิคมได้ประกาศในปี 2480 ซึ่งไม่ใช่พระราชกฤษฎีกาจึงถือว่าเป็นการประกาศไม่ถูกต้อง ไม่มีผลให้ที่แปลงนี้เป็นที่ดินสาธารณะประโยชน์ แต่อาจเป็นที่สาธารณะโดยสภาพที่ประชาชนใช้ร่วมกันมาช้านาน

กรณีศึกษาที่ 75

1. เรื่อง กรณีขอออกโฉนดในเขตทรงสงวนของกองทัพเรือ

2.ที่ตั้ง หมู่ที่ 3 ตำบลสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

3.ประเภทพื้นที่ สงวนหวงห้ามของกองทัพเรือ

4.กลุ่มปัญหา ประชาชน เอกชน กับกองทัพเรือ

5.รายละเอียดของปัญหา

ปี 35 นางเจ็ก ไทยรัตน์ ชาวบ้านหมู่ 3 ต.สัตหีบ อ.สัตหีบ ชลบุรี ขอออกโฉนดที่ดินที่ตนครอบครองโดยไม่มีเอกสารสิทธิ์และไม่ได้แจ้งการครอบครอง(สค.1) แต่ครอบครองมาตั้งแต่ปี 2495

5 กันยายน ปี 36 กองทัพเรือ ไม่ขัดข้องที่จะออกโฉนด

(เขตทรงสงวนของกองทัพเรือ มีราชโองการสงวนไว้ แต่ราษฎรเข้าจับจองได้โดยต้องได้รับอนุญาตจากกองทัพเรือ)

ปี 37 ราชการสำรวจโฉนดตกค้าง ตามมาตรา 58 ทวิ ประมวลกฎหมายที่ดิน และให้ราษฎรแจ้งการครอบครองตามมาตรา 27 ตรี (แต่นางเจ็กไม่ได้แจ้ง)

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (สปน.) จึงเสนอให้ใช้ภาพถ่ายทางอากาศ ผลการอ่านคือ มีร่องรอยการทำประโยชน์ก่อนประกาศใช้ ประมวลกฎหมายที่ดิน ปี 2497 จริง

ผู้ร้องถูกหลอกให้คำร้องออกโฉนด แต่ต่อมาที่ดินจังหวัดต้องยกเลิกคำร้องขอถอน เนื่องจากผู้ร้องเรียน

ปี 43 มีการตั้งกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง และมีมติให้ออกโฉนดได้ แต่รองผู้ว่าฯ ในฐานะประธานกรรมการพิจารณาการออกโฉนดเห็นว่าหลักฐานขัดแย้งกัน จึงให้ที่ดินจังหวัดตรวจสอบอีกครั้ง

ปี 43 นางเจ็ก ฯ ร้องต่อกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ ว่าการออกโฉนด ล่าช้าเกินควร เนื่องจากตนร้องขอให้ออกโฉนดมากกว่า 8 ปี ปัจจุบันเรื่องโอนไปศาลปกครองแล้ว

6.แหล่งข้อมูล กพร.

7.ข้อสังเกต ประเด็นที่ดินพิพาทเขตทหารเป็นความขัดแย้งที่เกิดจากโครงสร้างเชิงนโยบายและกฎหมาย ดังนั้นการพิจารณากรณีดังกล่าวควรจัดกลุ่มให้เป็นการนำเสนอทางออกในที่ดินเขตพิพาทกับทหารทั้งกระบวนการที่เชื่อมกับจังหวัดและภาคต่าง ๆ และสมควรติดตาม ☉

กรณีศึกษาที่ 76

1. เรื่อง กรณีการขออนุญาตออกโฉนดบนเกาะสีชัง

2.ที่ตั้ง อำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี

3.ประเภทพื้นที่ ที่สาธารณประโยชน์

4.กลุ่มปัญหา ประชาชน เอกชน กับรัฐ

5.รายละเอียดของปัญหา

ปี 2536 ราษฎรร้องเรียนว่ามีการบุกรุกที่สาธารณสมบัติและทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

กรมที่ดินตรวจสอบพบว่า หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องมีความเห็นไม่ตรงกัน คือ ดำรวจเห็น ว่า สค.1 จำนวน 24 แปลงที่แจ้งการครอบครอง(นายทอง หงส์ลดารมภ์ แจ้งการครอบครองแทน คนอื่นอีกที) แจ้งครอบครองโดยมิชอบ ต่อมาที่ สค.1 บางแปลงถูกนำไปออกโฉนดและขายให้กับ บริษัทไทยพับลิกพอร์ต จำกัด(ชื่อเดิมบริษัท สีชังทองจำกัด) 4 แปลง ตั้งอยู่หมู่ 3 ตำบลท่าเทววงศ์ และตำรวจเห็นว่าออกโฉนดมิชอบด้วยเช่นกัน

กบร.สั่งตรวจสอบแนวเขต พบว่าทับซ้อนกับเขตพระราชฐาน แต่สำนักพระราชวังยืนยันว่า ไม่ทับซ้อน ทำให้บริษัทไทยพับลิกพอร์ต ร้องขอความเป็นธรรมมายังกระทรวงทรัพยากรฯ

ข้อสังเกต

ที่ดินดังกล่าว และที่ดิน สค.1 แปลงอื่น ๆ ได้มาโดยการซื้อขายเป็นทอด ๆ โดยที่ดินนี้เป็นสิทธิอาศัยรัฐบาล เมื่อรัฐบาลต้องการเมื่อใดผู้ซื้อย่อมต้องสละสิทธิ์ให้รัฐบาลโดยไม่คิดค่าเสียหาย ที่แปลงนี้ผู้ซื้อขายจึงไม่มีกรรมสิทธิ์ ดังนั้นการนำ สค.1 ไปออกโฉนดจึงมิชอบ

นายทอง ฯ ขอต่อสัญญากระเปิดหิน แต่อำเภอเกาะสีชังมีนโยบายที่จะสงวนหินบนเกาะไว้ จึงออกประกาศห้ามทำการกระเปิดหินหรือขุดย่อยหินในพื้นที่เกาะสีชังและเกาะยายเท้า (ตามกฎหมาย กระทรวงฉบับที่ 5 ปี พ.ที่ดิน)

ที่ดินบนเกาะ คณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติมีนโยบายออกโฉนดได้ และออกไปแล้ว 394 แปลง จึงอาจไม่ใช่ที่ที่ราชการจะสงวนหวงห้ามไว้เพื่อทรัพยากรธรรมชาติอีกต่อไป

กบร.เสนอให้เพิกถอนโฉนดที่ออกโดยมิชอบและตรวจสอบ สค.1 และหารือทฤษฎีว่า การประกาศของอำเภอเกาะสีชังเป็นการสงวนทรัพยากรธรรมชาติและออกโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติมีอำนาจนำที่ดินที่ทางราชการสงวนหวงห้ามไว้เพื่อ

ทรัพยากรธรรมชาติมาจัดหรือไม่ การแจ้ง สค.1 ผู้แจ้งมีสิทธิเก็บกินจะถือว่าเป็นผู้มีสิทธิครอบครอง
ตามมาตรา 5 ป.ที่ดิน 2497 หรือไม่(กฤษฎีกาเห็นว่าไม่อาจถือว่าเป็นผู้มีสิทธิครอบครอง)

6.แหล่งข้อมูล กพร.

7.ข้อสังเกต มีปัญหาในเชิงข้อกฎหมายซึ่งหน่วยราชการมีความเห็นไม่ตรงกัน ขณะที่จังหวัด
ชลบุรีและกรมที่ดินยืนยันว่าออกโฉนดโดยชอบแล้ว ☺

กรณีศึกษาที่ 77

1. กรณีขอความเป็นธรรมเรื่องที่ดินมัสยิดดารุสซอลิอัน

2.ที่ตั้ง หมู่ 13 ตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

3.ประเภทพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติป่าทำบุญมีและป่าบ่อทอง

4.กลุ่มปัญหา เอกชนกับรัฐ

5.รายละเอียดของปัญหา

นายสมศักดิ์ นุคนาปี ทูลเกล้าถวายฎีกาว่าได้ถูกศาลฎีกาพิพากษาให้มัสยิดดารุสซอลิอัน
โจทก์มีอำนาจฟ้องขับไล่ตนให้ออกจากที่ดินทำให้ตนได้รับความเดือดร้อนเกี่ยวกับที่ดิน

6.ผู้ได้รับผลกระทบ นายสมศักดิ์ นุคนาปี

7.ผู้เกี่ยวข้อง สำนักงานเลขาธิการ จังหวัดชลบุรี อำเภอพนัสนิคม กรมป่าไม้ ศาลฎีกา ป่าไม้
จังหวัดชลบุรี

8.กฎหมาย พรบ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พรบ.ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 พรบ.
ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497

9.กระบวนการแก้ไขปัญหา

กรมป่าไม้แจ้งจังหวัดชลบุรีและสำนักงานป่าไม้เขตศรีราชาตรวจสอบแล้วปรากฏผล

-บริเวณพื้นที่ตรวจสอบอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าทำบุญมีและป่าบ่อทอง มีสภาพเป็น
ป่าเสื่อมโทรม ซึ่งกรมป่าไม้ได้ส่งมอบให้ สปก.ได้ดำเนินการแล้ว

-บริเวณพื้นที่ร้องเรียนไม่เคยได้รับหนังสืออนุญาตหรือการอนุญาตใด ๆ ตามกฎหมายว่า
ด้วยป่าไม้หรือสำนักงานการปฏิรูปที่ดิน จังหวัดชลบุรี และไม่มีเอกสารสิทธิ์หรือการแจ้งสิทธิ์ครอบ
ครองแต่อย่างใด มีแต่ใบเสร็จรับเงินภาษีบำรุงท้องที่(ภบท.11)

-ผู้ร้องได้ถูกศาลพิพากษาให้ออกจากบริเวณที่ร้องเรียน โดยทางราชการได้พิจารณาช่วย
เหลือนายสมศักดิ์ ด้วย การจัดหาที่อยู่อาศัยแห่งใหม่ให้ด้วยแล้ว

10.แหล่งข้อมูล กพร.

กรณีศึกษาที่ 78

1. กรณีขอให้กันพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยออกจากป่าสงวน

2.ที่ตั้ง บ้านไร่เสธ 109 หมู่ 13 ตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

3.ประเภทพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติป่าทำบุญมีและป่าบ่อทอง

4.กลุ่มปัญหา เอกชนกับรัฐ

5.รายละเอียดของปัญหา ปี 2533 พลโทสุวิช กาจนานันท์ ขอให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ช่วยเหลือเรื่องที่ดินทำกิน ซึ่งจับจองทำกินตั้งแต่ พ.ศ. 2496 ก่อนประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติป่าทำบุญมีและป่าบ่อทอง โดยขอให้กันพื้นที่ออกจากป่าสงวน

6.ผู้ได้รับผลกระทบ พลโทสุวิช กาจนานันท์

7.ผู้เกี่ยวข้อง กรมป่าไม้ จังหวัดชลบุรี อำเภอพนัสนิคม ป่าไม้จังหวัดชลบุรี

8.พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ 315 ไร่

9.กฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี 17 มีนาคม 2536 มติคณะรัฐมนตรี 26 กุมภาพันธ์ 2528 มติคณะรัฐมนตรี 4 พฤษภาคม 2536

10.กระบวนการแก้ไขปัญหา

ปี 35 กรมป่าไม้ตรวจสอบพบว่า เชื่อได้ว่าทำกินมาตั้งแต่ปี 2499 ก่อนจะสำรวจจำแนกประเภทที่ดินและก่อนประกาศกำหนดให้ป่าทำบุญมีและป่าบ่อทองเป็นป่าสงวนแห่งชาติตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ 57(2508) แต่ได้ครอบครองทำประโยชน์หลัง ป.ที่ดินใช้บังคับในปี 2497 จึงไม่มีสิทธิครอบครองและทำประโยชน์ต่อนายอำเภอตามมาตรา 5 ป.ที่ดิน ซึ่งมีผลถึงการออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ 5(ปี 2497) ป.ที่ดิน เพราะขาดหลักฐานแจ้งการครอบครอง(สค.1) แม้ว่าจะยื่นคำร้องว่ามีสิทธิหรือทำประโยชน์มาก่อนที่กฎกระทรวงกำหนดเขตป่าสงวนใช้บังคับตามมาตรา 12 พรบ.ป่าสงวนแห่งชาติ 2507 ก็ตาม คณะกรรมการสำหรับป่าสงวนแห่งชาติก็ไม่สามารถกันออกจากพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติได้ เพราะมาตรา 13 พรบ.ป่าสงวนฯ ได้บัญญัติให้พิจารณากำหนดค่าทดแทนให้เท่านั้น(กันพื้นที่ไม่ได้)

อย่างไรก็ตามแม้จะไม่สามารถกันพื้นที่ออกได้ แต่มีแนวทางช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนตามโครงการเพิกถอนสภาพป่าที่เป็นที่ตั้งชุมชน เพียงแต่ยังไม่สามารถดำเนินการไม่ได้เพราะมีมติ ครม.17 มีนาคม 2535 ให้คงถือปฏิบัติตามมติ ครม. 26 กุมภาพันธ์ 2528 โดยให้มหาดไทยประสานกับกระทรวงเกษตรเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว

ปี 2536 กรมป่าไม้ส่งมอบพื้นที่ให้ สปก.ตามมติ ครม.4 พ.ค. 36 (ป่าสงวนทำบุญมีและป่าทองฯ)

ปี 38 พล.ท.สุวิธ ทำหนังสือถึง สปก.ประสงค์จะขอรับหนังสืออนุญาตเข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปเพื่อพิสูจน์สิทธิ์ตามมติ ครม.4 พ.ค. 36 ซึ่ง

ปี 39 สปก.เห็นว่า แม้กรมป่าไม้จะมอบพื้นที่ให้ สปก. แล้วแต่ยังไม่มีการกำหนดให้เป็นเขตปฏิรูป พื้นที่นี้จึงยังเป็นพื้นที่ป่าสงวนเหมือนเดิม สปก.จึงไม่มีอำนาจดำเนินการจัดที่ดินและออก สปก.และไม่อาจดำเนินการพิสูจน์สิทธิ์โดยอาศัย สปก.เพื่อออกเอกสารสิทธิ์ตาม ป.ที่ดินตามมติ ครม.4 พ.ค. 36 ได้ เพราะมติเรื่องดังกล่าวถูกยกเลิกโดยมติ ครม.22 สิงหาคม 2538

ปี 40 สกบ.เห็นว่า ให้ใช้มติ ครม. 4 พ.ค. 36 พิสูจน์สิทธิ์ โดยในข้อ 1.1 ถ้าพิสูจน์ได้ว่าอยู่มาก่อนการสงวนหวงห้ามเป็นที่ของรัฐหรือเป็นหมู่บ้านเก่าก่อนการสงวนหวงห้ามฯ ก็ออกเอกสารสิทธิ์ได้

แต่เนื่องจากอยู่ในพื้นที่ป่าสงวนจึงขอให้กรมป่าไม้ทำความเข้าใจมาเพื่อประกอบการพิจารณา

22 เมษายน 2540 มีมติ ครม.เรื่อง มาตรการและแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนและอุทยานแห่งชาติ(โดยเฉพาะข้อ 1.2 ที่เจตนาแก้ปัญหาบุกรุกที่ป่าสงวนว่า อาจได้เอกสารสิทธิ์ สปก.4-01 หรือ สปก.4-98 ก็ได้แล้วแต่กรณี แต่จะไม่ได้เอกสารสิทธิ์ตาม ป.ที่ดิน

ธันวาคม 2540 สกบ.เห็นว่าเรื่องของ พล.ท.สุวิธ ไม่เข้าข่ายมติ ครม. 22 เมษายน 2540 เพราะเป็นการขอออกเอกสารสิทธิ์ตาม ป.ที่ดิน

2542 ผลการอ่านภาพถ่ายทางอากาศ ปี 2496 มีร่องรอยการทำประโยชน์ 68 ไร่ มีสภาพป่า 247 ไร่ ในส่วน 68 ไร่ กบร.ให้กรมป่าไม้เพิกถอนเพื่อออกโฉนดได้

ผลการอ่านภาพถ่ายทางอากาศ ปี 2511 มีร่องรอยการทำประโยชน์ ทั้งแปลง แต่ระบุไม่ได้ว่าทำประโยชน์ตั้งแต่เมื่อใด

และพลโทสุวิธ ขอพิสูจน์สิทธิ์ 247 ไร่

8 พ.ย. 43 พลโทสุวิธ ขอให้ใช้ภาพถ่ายทางอากาศปี 2508(ปีที่ประกาศเป็นป่าสงวน) แทนและขอให้ทบทวนมติเดิมที่ว่าพื้นที่ 247 ไร่ เป็นป่า และอย่านำปัญหา ป.ที่ดิน ปี2497 เรื่อง สค.1 มาใช้พิจารณา เพราะจะไม่สอดคล้องกับมติ ครม. 4 พ.ค. 36 เนื่องจากมติ ครม.ดังกล่าวเป็นเรื่อง

เกี่ยวกับการอยู่ก่อนประกาศเป็นที่ดินหวงห้ามของรัฐหรือก่อนประกาศเป็นป่าสงวน ถ้าพิสูจน์ได้ก็สามารถออกโฉนดได้ แต่หากนำเรื่องกฎหมายหรือมติ ครม.ใด ๆ ที่ขัดแย้งกับมติ ครม. 4 พ.ศ. 36 มาพิจารณาแล้วก็จะเข้าข้อห้ามตามนโยบายมตินี้ตามข้อ 7 (มติ ครม. 4 พ.ศ. 36)

นอกจากนั้นยังขอให้กรมป่าไม้ถอนสภาพป่าและริบออกโฉนดในพื้นที่ 68 ไร่โดยเร็ว

กบร.จังหวัด ประชุมครั้งที่ 4/2543(25 ธันวาคม 2543) รับอุทธรณ์ตามที่ร้องขอ แต่เนื่องจากภาพถ่ายปี 2508 ไม่มี จึงให้ใช้ของปี 2511 ประกอบการพิจารณา และให้ตั้งคณะทำงานขึ้นมาสอบสวนว่า พลโทสุวิช เข้าครอบครองทำประโยชน์เมื่อใด เนื้อที่เท่าใด

พ.ศ. 46 ยังไม่สืบหน้า โดย สกบ.แจ้งเตือนไป 4 ครั้ง

13.แหล่งข้อมูล สำนักงานจังหวัดชลบุรี กบร.

14.ข้อสังเกต นับเป็นกรณีที่น่าเศร้ามาก เรื่องดำเนินมาตั้งแต่ปี 2533 ปัจจุบันก็ยังไม่แล้วเสร็จ พิจารณาตามมติคณะรัฐมนตรี 4 มกราคม 2540 พลโทสุวิช กำลังจะได้สิทธิที่เป็นโฉนดที่ดิน แต่เพราะปัญหาสถานการณ์ทางการเมือง กรณีที่ดิน สปก.ที่จังหวัดภูเก็ต ทำให้คณะรัฐมนตรีมีมติยกเลิกมติคณะรัฐมนตรี 4 พฤษภาคม 2536 เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2538 (เรื่อง การพิจารณาแก้ไข ปัญหาเกี่ยวกับที่ดินในเขตป่าไม้) และกรณีถือว่านำศึกษาในประเด็นการโต้แย้งข้อกฎหมายเป็นอย่างมากเกี่ยวกับมติคณะรัฐมนตรี จึงถือเป็นกรณีที่น่าศึกษาตรวจสอบข้อมูลในเชิงข้อกฎหมาย

กรณีศึกษาที่ 79

1. กรณีขอความเป็นธรรมเกี่ยวกับการพิสูจน์สิทธิที่ดินตามหลักฐาน สค.1

2.ที่ตั้ง ตำบลสุขลา อำเภอศรีราชา และตำบลบางละมุง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

3.ประเภทพื้นที่ ที่ดินตามประกาศกฎีกากำหนดเขตหวงห้าม ปี 2497

4.กลุ่มปัญหา เอกชนกับรัฐ

5.รายละเอียดของปัญหา

-พล.ท.วัชรินทร์ ดวงมณี อยู่ 62/7 ซอยกรุงเทพ-นนท์ 7 ถนนกรุงเทพ-นนทบุรี อ.เมือง นนทบุรี และ พ.ต.มนูเกียรติ ดวงมณี ขอความเป็นธรรมเกี่ยวกับการพิสูจน์สิทธิที่ดินตามหลักฐาน สค.1 อ้างว่าครอบครองทำประโยชน์มาก่อนประกาศสงวนหวงห้ามที่ดิน ปี 2497 และอยู่ในเขตเวนคืนตาม พรบ.เวนคืนอสังหาริมทรัพย์ตามโครงการสร้างท่าเรือพานิชย์แหลมฉบัง(เขตเวนคืนแปลง 665 ตาม พรบ.เวนคืนอสังหาริมทรัพย์ในท้องที่ตำบลสุขลา อ.ศรีราชา และตำบลบางละมุง อำเภอบางละมุง ปี 2521)

-ร.ต.ต.วินัย บุญชูจิตต์ ร้องขอความเป็นธรรมต่อปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าการออกเอกสารสิทธิในที่ดินตามโครงการเวนคืนเพื่อสร้างท่าเรือฯ ที่ดินที่ได้ครอบครองและทำประโยชน์ก่อนประกาศกฎีกากำหนดเขตหวงห้ามปี 2497 แต่ไม่สามารถออกเอกสารสิทธิในที่ดินได้เพราะได้รับแจ้งว่าครอบครองหลังประกาศสงวนหวงห้ามปี 2497 ทำให้ไม่ได้ค่าเวนคืน

สค.1 ของ ร.ต.ต.วินัย ฯจำนวน 2 ไร่ ชื่อมาในปี 2502 (ใน สค.1 ระบุว่าครอบครองเมื่อประมาณ 10 ปี (2488))

สค.1 ของ พล.ท.วัชรินทร์ฯ (พล.ท.ไสว) ชื่อมา 15 ไร่ ระบุว่าครอบครองปี 2476

ปี 2497 มีกฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินในท้องที่ตำบลสุขลา อำเภอศรีราชา ใช้บังคับทำให้ที่ดินทั้งสองรายตกอยู่ในเขตกำหนดหวงห้ามด้วย

ปี 2521 พรบ.เวนคืนอสังหาริมทรัพย์ในท้องที่ตำบลทุ่งสุขลา อำเภอศรีราชา ตำบลบางละมุง อำเภอบางละมุง ชลบุรี เพื่อสร้างท่าเรือแหลมฉบัง ที่ดินทั้งสองแปลงอยู่ในแปลง 665 และการท่าเรือแห่งประเทศไทยจะจ่ายค่าทดแทนให้เฉพาะผู้เป็นเจ้าของที่ดินหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายโดยมีหนังสือรับรองการทำประโยชน์หรือโฉนด ถ้ามี สค.1 ต้องเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานสามารถเอกสารสิทธิให้ได้เท่านั้น ผู้ร้องทั้งสองอ้างว่าครอบครองทำประโยชน์มาก่อนและเมื่อนำมาออก นส.3 ก. เจ้าพนักงานไม่ออกให้โดยให้เหตุผลว่าอยู่ในเขตสงวนหวงห้ามตาม

กฤษฎีกาฯ ทำให้ผู้ร้องไม่ได้รับค่าตอบแทนการเวนคืน ทั้งที่ดินเดิมในแปลง 665 รายอื่น ๆ มีการออกเอกสารสิทธิให้ไปแล้วจำนวนมาก จึงขอความเป็นธรรม(ข้อมูลปี 2542)

6.ผู้ได้รับผลกระทบ พลโทวัชรินทร์ ดวงมณี พันตรีมนูเกียรติ ดวงมณี ร้อยตำรวจตรีวินัย บุญชูจิตต์

7.ผู้เกี่ยวข้อง กพร. จังหวัดชลบุรี ที่ดินจังหวัดชลบุรี กรมที่ดิน สำนักงานที่ดินศรีราชา

7.กฎหมาย พรบ.เวนคืนที่ดิน พระราชกฤษฎีกาเขตหวงห้าม ปี 2497

8.กระบวนการแก้ไขปัญหา

ปี 2523 อำเภอศรีราชา ออกรั้ววัดพิสุจน์ ผลคือ ที่ของพลโทไสว ดวงมณี(บิดาของพล.ท. วัชรินทร์) เป็นที่สงวนของกระทรวงมหาดไทย และไม่มีชื่อใน พรบ.เวนคืนฯ ในท้องที่ ต.ทุ่งสุขลา ปี 2521 จึงออก นส.3 ให้ไม่ได้(ปี 2523 พลโทไสว นำ สค.1 ไปออก นส.3 โดยอ้างว่าที่ดินถูกเวนคืนจากการทำเรือ)

ปี 2542 กพร.จังหวัด มีมติให้ทั้งสองรายไปยื่นคำขอรังวัดเพื่อออกเอกสารสิทธิ ณ สำนักงานที่ดินศรีราชา

เมื่อทั้งสองได้ไปยื่นคำขอออกโฉนด ปรากฏว่าได้มีการถอนเรื่องในวันเดียวกัน โดยอ้างว่าเจ้าหน้าที่ที่ดินแนะนำให้ถอนเพราะกำลังดำเนินการเรื่องของ ร้อยโทบุญมา ใจการุณย์ ซึ่งต้องดำเนินการให้เรียบร้อยก่อนแล้วจะดำเนินการเรื่องของผู้ร้องทั้งสอง ประกอบกับที่ของพล.ท.ไสวฯ อยู่ในเขตสงวนหวงห้ามของมหาดไทย ต้องส่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงานพิจารณาซึ่งยากจะออกเอกสารสิทธิได้ ขณะนี้ผู้ร้องได้ทำบันทึกคำชี้แจงเรื่องตรวจและชี้แผนที่ระวางแล้ว ผู้ร้องจึงประสงค์จะได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกับประชาชนรายอื่นที่ได้เอกสารสิทธิแล้ว

ธันวาคม 2545 สปร.เห็นว่าเป็นเรื่องโต้แย้งสิทธิในที่ดินของรัฐ(โฉนด) ต้องพิสูจน์ตามหลักเกณฑ์ของ กพร. โดยมีหลักฐาน สค.1 (ถือว่าเป็นพยานหลักฐานอื่น) หาก สค.1 สนับสนุนคำกล่าวอ้างของผู้ร้องว่า การครอบครองทำประโยชน์มาก่อนเป็นที่ดินของรัฐก็ต้องตรวจสอบภาพถ่ายทางอากาศด้วย

8.แหล่งข้อมูล กพร.

9.ข้อสังเกต ในกรณีนี้ สปร.มองว่าต้องพิสูจน์ตามหลักเกณฑ์ของ กพร. โดยมองว่าแม้ผู้ร้องมีหลักฐาน สค.1 ก็มีฐานะเป็นเพียงพยานหลักฐานอื่น แม้กระนั้นหากระบุว่าครอบครองทำประโยชน์มา

ก่อนเป็นที่ดินของรัฐ ก็ต้องตรวจสอบภาพถ่ายทางอากาศ แต่จากปี 2523 จนกระทั่งปัจจุบันยังไม่มีการพิสูจน์สิทธิในชั้นตอนนี้เลย นับว่าฝ่ายรัฐล่าช้ามาก ผู้วิจัยมีความเห็นว่ามีความสำคัญกับการตีความสถานะในทางกฎหมายตามหลักเกณฑ์การพิสูจน์สิทธิที่ไม่ให้ความสำคัญว่า สค.1 คือเอกสารเกี่ยวกับที่ดินที่รัฐออกให้แก่ประชาชน แต่พิจารณาว่าเป็นหลักฐานอื่น กรณีนี้น่าติดตามและอาจร่วมกับกรณีอื่น ๆ ☺

กรณีศึกษาที่ 80

1.กรณีขอความเป็นธรรมรัฐประกาศเขตอุทยานแห่งชาติทับที่ทำกินของราษฎร

2.ที่ตั้ง ตำบลเขาพระ อำเภอเมือง นครนายก

3.ประเภทพื้นที่ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

4.กลุ่มปัญหา ชุมชนกับรัฐ

5.รายละเอียดของปัญหา

องค์การบริหารส่วนตำบลเขาพระ ขอให้กรมป่าไม้ให้เป็นธรรมแก่ราษฎร กรณีราษฎรตำบลเขาพระ อำเภอเมือง นครนายก ซึ่งระบุว่าได้รับความเดือดร้อนจากการมีที่ดินติดกับเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ และได้ครอบครองทำกินมาก่อนการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติ (ประกาศเมื่อ พ.ศ. 2505)

6.ผู้ได้รับผลกระทบ ชุมชนตำบลเขาพระ อำเภอเมือง นครนายก

7.ผู้เกี่ยวข้อง จังหวัดนครนายก กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช

8.กฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 30 มิถุนายน 2541

9.กระบวนการแก้ไขปัญหา

1.ขณะนี้อยู่ระหว่างเจ้าหน้าที่สำนักงานป่าไม้เขตปราจีนบุรีดำเนินการในขั้นตอนการตรวจพิสูจน์สิทธิ์การครอบครองที่ดินของราษฎรตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541

2.คณะเจ้าหน้าที่ได้ประชุมชี้แจงให้ผู้นำชุมชนและราษฎรได้รับทราบและเข้าใจในการดำเนินงานดังกล่าวแล้ว โดยราษฎรยินดีให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่

10.แหล่งข้อมูล กปร.

กรณีศึกษาที่ 81

1. กรณีร้องขอความเป็นธรรมแนวเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ทับที่ของราษฎร

2.ที่ตั้ง ตำบลเขาพระ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

3.ประเภทพื้นที่ แนวเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ประกาศทับที่ของราษฎร

4.กลุ่มปัญหา เอกชนกับรัฐ

5.รายละเอียดของปัญหา

พฤศจิกายน 2541 นางสาว ตามไท อยู่บ้านเลขที่ 32 ซอยสายลม ถนนพหลโยธิน สามเสนใน พญาไท กรุงเทพฯ ร้องเรียนผ่านปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่กันรั้วแนวเขตอุทยานรุกกล้าที่ดินของตนในตำบลเขาพระ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ทำให้ออกเอกสารสิทธิไม่ได้ และชาวบ้านบริเวณใกล้เคียงเดือดร้อนทำนองเดียวกัน(เฉพาะของนางสุนารี มีจำนวน 7 แปลง)

6.ผู้ได้รับผลกระทบ นางสาว ตามไท

9.ผู้เกี่ยวข้อง จังหวัดนครนายก กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช

10.กฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี 4 กุมภาพันธ์ 2541(คณะทำงานช่วยเหลือประชาชนระดับอำเภอ)

11.กระบวนการแก้ไขปัญหา

ปี 42 สกบ.ให้จังหวัดตรวจสอบข้อเท็จจริงและตรวจสอบด้วยว่าจำนวนประชาชนที่มีเอกสารสิทธิและไม่มีเอกสารสิทธิ

สกบ.ติดตามความคืบหน้าหลายครั้งแต่ไม่คืบหน้าเท่าที่ควร จนกระทั่งปี 2544 จึงได้รับแจ้งว่า จังหวัดมอบหมายให้อำเภอเมืองตรวจสอบแล้วสรุปว่า

แผนที่แนบท้ายกฎีกากำหนดบริเวณที่ดินป่าเขาใหญ่เป็นอุทยานแห่งชาติ ปี 2505 มีมาตราส่วนแตกต่างจากแผนที่ภูมิประเทศของกรมแผนที่ทหาร หากนำมากำหนดแนวเขตอุทยาน อาจเกิดความผิดพลาดได้ ดังนั้นเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงว่าอุทยานรุกกล้าที่ของประชาชนหรือไม่ กรมป่าไม้จึงตรวจสอบแล้วพบว่า นอกจากกรณีร้องเรียนของนางสุนาลีแล้วยังมีการร้องเรียนกรณีราษฎรและเอกชนที่เข้าไปก่อสร้างรีสอร์ท สนามกอล์ฟและจัดสรรที่ดินขาย อาจทำให้มีการบุกรุก

ป่าได้ จึงให้เจ้าหน้าที่วิศวกรรมป่าไม้ร่วมกับเจ้าหน้าที่อุทยานเขาใหญ่และเจ้าหน้าที่ป่าไม้
ปราจีนบุรี ตรวจสอบรังวัดแนวเขตอุทยานตามแผนที่แนบท้ายกฎฎีกาและเขตป่าไม้ถาวรตามมติ
กรม. สรุปผล คือ ที่ของนางสุนารี มีบางส่วนที่อยู่ในเขตและบางส่วนอยู่นอกเขตอุทยาน(ม.ค.
2544)

กุมภาพันธ์ 2546 จังหวัดขอทราบข้อมูลเพิ่มเติมจากกรมป่าไม้ว่า ที่ดิน 7 แปลงของนางสุ
นารี อยู่ในและนอกเขตอุทยานก็แปลงเนื้อที่เท่าใด และผลการดำเนินการคืบหน้าอย่างไร

มิ.ย. 46 สปร.ให้จังหวัดนำเรื่องเข้าอนุกรรมการ กปร.จังหวัด พิจารณาเป็นเรื่องเร่งด่วน
เพื่อให้ยุติโดยเร็ว โดยให้พิสูจน์สิทธิ์ตามหลักเกณฑ์ กปร.

13.แหล่งข้อมูล กปร.

14.ข้อสังเกต มีความเชื่อมโยงเกี่ยวกับการศึกษาที่ 80 เพราะอยู่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขา
ใหญ่เหมือนกัน และกลไกในการแก้ปัญหาไม่มีความคืบหน้าแต่อย่างใด

กรณีศึกษาที่ 82

1. กรณีร้องเรียนการออกโฉนดที่ดิน

2.ที่ตั้ง หนองขาหย่าง ที่ดินสาธารณประโยชน์ อำเภอบางพลี จังหวัดนครนายก

3.ประเภทพื้นที่ ที่ดินสาธารณประโยชน์

4.กลุ่มปัญหา เอกชนกับรัฐ

5.รายละเอียดของปัญหา

นางระเบียบ คันธรักษ์ ร้องเรียนปัญหาที่ดินผ่านอำเภอบางพลีถึงผู้ว่าราชการจังหวัดนครนายกว่าได้ยื่นคำขอออกโฉนดที่ดินมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 แต่กระทั่งปัจจุบันสำนักงานที่ดินจังหวัดนครนายกก็ยังมิได้ออกโฉนดที่ดินให้ อ้างว่าได้นำรูปแผนที่ตามการนำรังวัดของตนลงในระวางแผนที่แล้ว ปรากฏว่าทับซ้อนที่สาธารณประโยชน์หนองขาหย่าง และเมื่อคณะกรรมการดำเนินการสอบสวนการออกโฉนดที่ดินแล้ว ได้มีมติในที่ประชุมให้ส่งเรื่องและภาพถ่ายทางอากาศให้จังหวัดพิจารณา ซึ่งมีมติให้ใช้ผลการอ่านแปลตีความภาพถ่ายทางอากาศประกอบการพิจารณาชี้ตำแหน่งหนองสาธารณประโยชน์หนองขาหย่าง อันการกระทำดังกล่าวไม่เป็นธรรมสำหรับตนเพราะมิใช่ผู้บุกรุกที่สาธารณประโยชน์ การส่งภาพถ่ายให้จังหวัดพิจารณาทำให้การออกโฉนดที่ดินล่าช้า

6.ผู้ได้รับผลกระทบ นางระเบียบ คันธรักษ์ และนายยิ้ม ไกรทอง

7.ผู้เกี่ยวข้อง อำเภอบางพลี จังหวัดนครนายก ที่ดินจังหวัด กพร. สำนักงานที่ดินอำเภอ

8.กฎหมาย ประมวลกฎหมายที่ดิน

9.กระบวนการแก้ไขปัญหา

อำเภอบางพลีมีหนังสือถึงนางระเบียบ คันธรักษ์ เมื่อวันที่ 4 กันยายน 2546 ถึงเหตุผลที่ส่งเรื่องและภาพถ่ายทางอากาศไปให้จังหวัดเพื่อนำเสนอ กพร.จังหวัดพิจารณา ซึ่งมีติดังกล่าวข้างต้น ด้วยเหตุผลหนองขาหย่างซ้อนทับทั้งในที่ดินของตนและนายยิ้ม ไกรทอง ทำให้ไม่สามารถชี้ตำแหน่งหนองขาหย่างได้ถูกต้องตามที่จังหวัดสั่งการเพราะขาดความชำนาญ และด้วยมีการซ้อน

ทับหนองน้ำสาธารณะ จึงต้องหาวิธีตรวจสอบที่ถูกต้องและยอมรับทุกฝ่าย และระหว่างนี้เพื่อไม่ให้
เกิดการโต้แย้งในภายหลังได้ส่งเรื่องให้ผู้ว่าราชการจังหวัดนครนายกพิจารณาสั่งการต่อไป

10.แหล่งข้อมูล สำนักงานจังหวัดนครนายก

กรณีศึกษาที่ 83

1. เรื่อง กรณีขอความเป็นธรรมเรื่องที่ดินกรณีที่สามารถประโยชน์หว่างเขา
ตาด

2.ที่ตั้ง หมู่ที่ 12 ตำบลสาริกา อำเภอเมือง นครนายก

3.ประเภทพื้นที่ ที่สามารถประโยชน์

4.กลุ่มปัญหา ชุมชนกับรัฐ

5.รายละเอียดของปัญหา

เมื่อเดือนมีนาคม 2516 นายผง บุญมา นายผล สิงห์ดี และนางจันทร์ สิงห์ดี ราษฎรโนนบก หมู่ 12 ตำบลสาริกา อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ได้เข้าพบผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์แจ้งว่าพวกตนทั้งหมด 28 ครอบครัวได้ทำมาหากินที่ตำบลโนนบกตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษยังมีชีวิตอยู่ มีใบจับจอง(สค.1) มีใบซื้อขายที่ดินซึ่งที่ดินอำเภอออกให้ และเสียภาษีบำรุงท้องที่ทุกปี แต่ต่อมาทางอำเภอได้เรียกเอาหลักฐานการครอบครองที่ดินของพวกตนไปและเรียกตนให้ไปพบเพื่อชี้แจงให้ทราบนโยบายตามโครงการของกระทรวงมหาดไทย

ต่อมานายเริง คงสุข นายลำภา เพ็งมี นายปัน บุญมา โดยมอบให้นายทองสุข คำกลาง เป็นโจทก์ยื่นฟ้องผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นจำเลยที่ 1 นายอำเภอเมืองนครนายกเป็นจำเลยที่ 2 เจ้าพนักงานที่ดินอำเภอเมืองนครนายกเป็นจำเลยที่ 3 ให้การต่อสู้คดีว่าจำเลยทั้ง 3 ต่างมีหน้าที่ร่วมกันดูแลรักษาที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน โจทก์ต่างเป็นเจ้าของที่ดินหมู่ที่ 12 ตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก โดยโจทก์บางคนได้รับมรดกตกทอดมาจากบิดามารดา และโจทก์บางคนได้รับโอนมาจากผู้มีชื่อ และได้ครอบครองสืบต่อมาเป็นเวลา 40-50 ปี เศษ ด้วยความสงบและเปิดเผย

6.ผู้ได้รับผลกระทบ ราษฎรบ้านโนนบก หมู่ 12 ตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก

7.ผู้เกี่ยวข้อง จังหวัดนครนายก อำเภอเมืองนครนายก กรมที่ดิน สำนักงานที่ดินจังหวัด กปร.

8.พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ 600 ไร่

9.กฎหมาย ประมวลกฎหมายที่ดิน

10.กระบวนการแก้ไขปัญหา

พ.ศ. 2519 นายจันทร์ สิงห์ดี แบนายนิ่ม ราชีวะ ราษฎรหมู่ที่ 12 ตำบลสาริกา ได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการ ก.ส.ส.ส่วนกลาง เกี่ยวกับที่ดินทำกิน ซึ่งผู้ร้องอ้างว่าทางอำเภอได้กำหนดให้เป็นสาธารณประโยชน์

พ.ศ. 2522 คณะกรรมการ ก.ส.ส. ส่วนกลางมีความเห็นว่าควรยกกรรมสิทธิ์ให้ผู้ร้องและราษฎรที่อยู่ข้างเคียงและครอบครองที่ดินอยู่บริเวณที่เดียวกับผู้ร้องทั้งสองคน

อำเภอเมืองนครนายกมีความเห็นว่าที่ดินจะยกกรรมสิทธิ์ให้ผู้ร้องเป็นที่สาธารณะสมบัติของแผ่นดิน เมื่อจะยกกรรมสิทธิ์ที่ดินให้ผู้ร้องต้องดำเนินการถอนสภาพตามมาตรา 8(1) แห่งประมวลกฎหมายที่ดินเสียก่อน ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมที่ดิน

จังหวัดนครนายกเห็นว่าเรื่องที่สาธารณประโยชน์ “หว่างเขาตาด ” ที่ผู้บุกรุกครอบครองมีตราจอง สค.1 เมื่อคณะกรรมการ ก.ส.ส. ส่วนกลางเห็นควรยกกรรมสิทธิ์ให้ผู้ร้อง อำเภอจะต้องดำเนินการตามหนังสือกรมที่ดินที่ มท.5487/2503 ลงวันที่ 15 มิถุนายน 2503 และหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท.0607/ว.110 ลงวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2518

พ.ศ. 2523 อำเภอเมืองนครนายก ได้ดำเนินการตามหนังสือกรมที่ดิน ที่ มท.5487/2503 ลงวันที่ 15 มิถุนายน 2503 เรื่องการปฏิบัติเกี่ยวกับที่ดินอันเป็นสาธารณะสมบัติของสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันแล้ว ปรากฏว่า สภาตำบลสาริกามีมติยกกรรมสิทธิ์ให้ เสีย ไม่ยกให้ 10 เสีย และอำเภอได้ประชุมราษฎรที่เคยใช้ประโยชน์ในที่ดินสาธารณประโยชน์ “หว่างเขาตาด ” ราษฎรดังกล่าวไม่ขัดข้องและไม่ได้รับความเดือดร้อนหากจะถอนสภาพที่ดินดังกล่าวแต่ประการใด

พ.ศ. 2524 สำนักงานที่ดินจังหวัดนครนายกมีความเห็นควรส่งเรื่องให้กรมที่ดินพิจารณาเพิกถอนสภาพที่สาธารณประโยชน์แปลงนี้ตามมติคณะกรรมการ ก.ส.ส.ส่วนกลาง เพื่อยกกรรมสิทธิ์ให้กับผู้ครอบครอง

พ.ศ. 2525 กรมที่ดินได้มีหนังสือชี้แจงกรณีการถอนสภาพที่ดินสาธารณประโยชน์ “หว่างเขาตาด ” ว่ากระทรวงมหาดไทยได้มีคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 615/2524 ลงวันที่ 19 พฤศจิกายน 2524 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดนโยบายและพิจารณาเรื่องราวกับคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการถอนสภาพที่ดินตามมาตรา 8(1) แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน เพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายการถอนสภาพที่ดินและพิจารณาตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องนี้ถอนสภาพ ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณากำหนดนโยบายของคณะกรรมการ

พ.ศ. 2527 จังหวัดนครนายกแจ้งว่า คณะรัฐมนตรีมีมติมอบหมายให้คณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติพิจารณาเรื่องขอถอนสภาพที่ดินสาธารณประโยชน์เพื่อนำไปจัดให้แก่ประชาชนและขอให้อำเภอดำเนินการเพิ่มเติมดังนี้

1.จัดทำโครงการว่าจะถอนสภาพเพื่อนำไปใช้ทำอะไร และระบุให้ชัดแจ้งว่าที่ดินแปลงนั้นๆ มีประวัติอย่างไร สงวนหวงห้ามไว้ตั้งแต่เมื่อใด ได้ขึ้นทะเบียนไว้หรือไม่ มีขอบเขตจำนวนเนื้อที่เท่าใด สภาพที่ดินและบริเวณใกล้เคียงเป็นอย่างไร ราษฎรและสภาพตำบลยินยอมให้ถอนสภาพหรือไม่ จะถอนสภาพเป็นจำนวนเนื้อที่เท่าใด และจะนำไปใช้ทำอะไร เนื้อที่เท่าใด

2.ให้ลงที่หมายแปลงที่ดินที่ขอถอนสภาพในแผนที่ภูมิประเทศมาตราส่วน 1:50000 ทั้งนี้เพื่อความสะดวกแก่การพิจารณาว่าสภาพพื้นที่ข้างเคียงเป็นอย่างไร ที่ดินอยู่ห่างจากจังหวัดและอำเภอเป็นระยะเท่าใด พ.ศ. 2527 เสร็จแล้วปรากฏผลสรุปดังนี้

1.ประวัติที่ดินสาธารณประโยชน์ “ หว่างเขาตาด ” ทางราชการได้นำขึ้นทะเบียนไว้แล้วแต่ไม่ปรากฏผู้ใดเป็นผู้ประกาศหวงห้าม และได้สงวนหวงห้ามไว้ตั้งแต่เมื่อใด ราษฎรผู้มีสิทธิครอบครองที่ดินมีเอกสารสำหรับที่ดินคือตราจองและ สค.1 มีหลักฐานการชำระภาษีบำรุงท้องที่และครอบครองที่ดินโดยสุจริตและเปิดเผยต่อเนื่องตลอดมา

2.สภาพที่ดินตั้งอยู่หมู่ที่ 12 ตำบลสาริกา ระยะทางจากจังหวัดนครนายก ถึงที่ดินประมาณ 12 กิโลเมตร สภาพที่ดินอยู่ระหว่างเขา ผู้ถือสิทธิในที่ดินมีอาชีพทำนาทำไร่

3.การถอนสภาพที่ดิน สภาพตำบลสาริกาได้รายงานความเห็นหรือคัดค้านการถอนสภาพที่ดินสาธารณะ อำเภอมีความเห็นว่าควรถอนสภาพที่ดินสาธารณประโยชน์ “ หว่างเขาตาด ” ทั้งแปลงเพื่อจัดสรรให้แก่ราษฎรผู้ถือสิทธิอยู่เดิม ถือสิทธิแก่ราษฎรที่ครอบครองและกับผู้ถือสิทธิอยู่ในปัจจุบัน โดยให้กรรมสิทธิ์บริเวณหน้าถ้ำเขาเต่าทิศเหนือของที่ดินไว้เป็นที่สาธารณประโยชน์ เนื้อที่ประมาณ 17 ไร่ ใช้เป็นที่เลี้ยงสัตว์ร่วมกัน

พ.ศ. 2529 นายอุดม อินทียโกเศศ ได้ร้องเรียนขอความเป็นธรรมเกี่ยวกับการถอนสภาพที่ดินสาธารณประโยชน์ “ หว่างเขาตาด ” โดยอ้างว่าที่ดินบริเวณหน้าถ้ำเขาเต่าที่ทางอำเภอเห็นควรกันไว้เป็นที่สาธารณประโยชน์เนื้อที่ ประมาณ 17 ไร่ เป็นที่ดินของตนซึ่งได้ครอบครองต่อเนื่องจากบุคคลอื่น จึงขอให้อำเภอดำเนินการรังวัดตรวจสอบเนื้อที่และสภาพที่ดินแปลงนี้เพื่อยกกรรมสิทธิ์ให้แก่ตนต่อไป

อำเภอได้แต่งตั้งคณะกรรมการออกไปทำการสอบสวนข้อเท็จจริง กรณีนายอุดม อินทียโกเศศ ด้วยความเป็นธรรมแล้ว และผลปรากฏว่า ที่ดินตามคำร้องเรียนนี้อยู่บริเวณที่ราบเชิงเขาและมีเขตติดต่อกับอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ การที่จะพิจารณานำที่ดินตามคำร้องเรียนมาดำเนินการขอถอนสภาพด้วยนั้น จะต้องทราบระยะ เนื้อที่ อาณาเขตให้แน่นอนชัดเจนเสียก่อน โดยกัน

อุทยานแห่งชาติออกเสียก่อน เพื่อจะได้นำข้อมูลมาประกอบการพิจารณาและอำเภอได้ประสานงานกับอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่แล้ว

พ.ศ. 2540 อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ได้ร่วมมือกับอำเภอเมืองนครนายก สำนักงานที่ดินอำเภอเมือง นครนายก กำนันตำบลสาริกา และนายจันทร์ สิงห์ดี กับพวกซึ่งเป็นผู้ร้องเรียนได้ช่วยกันออกไปทำการรังวัด ตรวจสอบแนวเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่แล้วตั้งแต่หลักเขตที่ 806-829

พ.ศ. 2541 น.อ.สมประสงค์ เกตุผล นายจันทร์ สิงห์ดี พร้อมกับพวก ได้ยื่นโฉนดที่ดินโดยอาศัยหลักฐาน สค.1 ที่ดินตั้งอยู่หมู่ที่ 12 ตำบลสาริกา เมื่อสำนักงานที่ดินจังหวัดได้ส่งช่างออกไปทำการรังวัด อำเภอเมืองนครนายกได้มอบหมายให้ปลัดผู้ประสานงานตำบลสาริกา กำนันตำบลสาริกาออกร่วมตรวจสอบที่ดินที่ผู้ขอรังวัดออกร่วมตรวจสอบที่ดินที่ผู้ขอรังวัด ออกร่วมตรวจสอบที่ดินที่ขอรังวัดออกโฉนดที่ดิน แต่ไม่ได้ลงนามเป็นพยานและรับรองแนวเขตที่สาธารณประโยชน์ โดยอ้างว่าที่ดินบริเวณที่ขอออกโฉนดเป็นที่สาธารณประโยชน์ “ หว่างเขาตาด ” และข้อเสนอเรื่องการรังวัดแนวเขตไว้ก่อน

น.อ.สมประสงค์ เกตุผล นายจันทร์ สิงห์ดี ราษฎรหมู่ที่ 11 ได้ร้องเรียนกล่าวหาว่าผู้ปกครองท้องที่ ไม่ให้ความร่วมมือในการรังวัดแนวเขตต่อผู้ว่าราชการจังหวัดนครนายก จังหวัดได้รับแจ้งจากกรมที่ดินว่า ข้อเท็จจริงในเรื่องการประกาศหวงห้ามที่สาธารณประโยชน์ “ หว่างเขาตาด ” เพิ่มเติม เพื่อประกอบการพิจารณา ดำเนินการตามนัยหนังสือกรมที่ดิน ที่ มท.0718/13232 ลงวันที่ 14 พฤษภาคม 2541 ในส่วนของที่เกี่ยวข้อง

พ.ศ.2542 อำเภอเมืองนครนายก ได้ดำเนินการตามนัยหนังสือกรมที่ดิน ที่ มท.0718/13232 ลงวันที่ 14 พฤษภาคม 2541 ในข้อ 1,2,5,6 เสร็จ และส่งให้จังหวัดนครนายกพิจารณา และได้พิจารณาเสร็จแล้ว และอำเภอเมืองนครนายกได้แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจพิสูจน์ที่ดินสาธารณประโยชน์ “ หว่างเขาตาด ” คณะกรรมการได้ร่วมพิจารณาแล้วมีความเห็นว่าที่สาธารณประโยชน์ “ หว่างเขาตาด ” มีอยู่จริง แต่เพื่อให้การออกเอกสารสิทธิในที่ดินเป็นไปอย่างถูกต้องเห็นควรนำเรื่องนี้เสนอต่อคณะกรรมการป้องกันและแก้ปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐเพื่อหาข้อยุติ

จังหวัดได้มีคำสั่งจังหวัดนครนายก ที่ 1275/2542 ลงวันที่ 17 กันยายน 2542 แต่งตั้งคณะกรรมการประสานงานแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐส่วนจังหวัดนครนายก(กปร.ส่วนจังหวัดนครนายก) ในส่วนที่ดินนอกเหนือพื้นที่เขตพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินไว้ใช้ในราชการทหาร พ.ศ. 2484 และมีคำสั่งจังหวัดนครนายกที่ 1276/2542 ลงวันที่ 17 กันยายน 2542 แต่งตั้งคณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการในคณะกรรมการประสานงานแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐส่วนจังหวัดนครนายก(กปร.ส่วนจังหวัดนครนายก) ในส่วนของที่ดินนอกเหนือพื้นที่เขต

พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินไว้ในราชอาณาจักร พ.ศ. 2484 และได้เชิญประชุม คณะกรรมการทั้ง 2 ชุด ประชุมเมื่อวันที่ 27 กันยายน 2542 เพื่อพิจารณาแนวทางการดำเนินการ เกี่ยวกับการตรวจสอบการครอบครองที่ดินสาธารณะประโยชน์ “ ห่วงเขาตาด ” เขตพื้นที่อำเภอ เมืองนครนายกให้แก่ราษฎรและทำประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าวใน 2 แนวทาง คือ

1. การขอเพิกถอนที่ดินสาธารณะประโยชน์แปลงนี้ซึ่งจังหวัดกำลังดำเนินการอยู่
2. การพิสูจน์สิทธิในที่ดินสาธารณะประโยชน์แปลงนี้จะต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์และ หลักฐานเป็นราย ๆ ไป ซึ่งผลการประชุมที่ประชุมได้มีมติให้ดำเนินการดังนี้

2.1 ให้ดำเนินการพิสูจน์สิทธิที่ดินของผู้ร้องตามกระบวนการหลักเกณฑ์ที่ กพร. ส่วนกลาง กำหนด สำหรับในเรื่องของการขอถอนสภาพที่ดินสาธารณะประโยชน์ “ ห่วงเขาตาด ” ที่ทางราช การได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องอยู่แล้วก็ให้ดำเนินการต่อไป

2.2 ให้ตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการครอบครองที่ดินของรัฐใน กพร. ส่วนจังหวัด นครนายก ตามที่ฝ่ายเลขานุการเสนอ

2.3 ให้ น.อ.สมประสงค์ เกตุผล ผู้ร้อง เข้าร่วมรับฟังการประชุมและเสนอเอกสารหลักฐาน เพิ่มเติมในที่ประชุมคณะกรรมการตรวจสอบการครอบครองที่ดินของรัฐใน กพร. ส่วนจังหวัดได้ เฉพาะกรณีที่คณะกรรมการร้องขอโดยไม่มีสิทธิลงมติหรือโต้แย้งหรือคัดค้านความเห็นของที่ ประชุมคณะกรรมการตามมติที่ประชุมเมื่อวันที่ 27 กันยายน 2542 จังหวัดได้มีคำสั่งที่ 639/2543 ลงวันที่ 2 พฤษภาคม 2543 แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการครอบครองที่ดิน ของรัฐใน กพร. ส่วนจังหวัด ให้มีหน้าที่ตรวจสอบเอกสารหลักฐานของราษฎรที่ยื่นขอออกเอกสาร สิทธิในพื้นที่ดังกล่าว และดำเนินการตามหลักเกณฑ์และพิสูจน์หลักฐานการครอบครองที่ดินของ ราษฎรในเขตที่ดินของรัฐของคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ(กพร. ส่วนจังหวัด) และนำเสนอ กพร. ส่วนจังหวัดนครนายกต่อไป

11. แหล่งข้อมูล สำนักงานจังหวัดนครนายก

12. ข้อสังเกต ต่อกรณีนี้มีข้อถกเถียงในเรื่องที่ดินสาธารณะประโยชน์ว่ามี 2 แนวทาง คือ เพิกถอน ความเป็นที่สาธารณะประโยชน์ กับการพิสูจน์สิทธิการครอบครอง แต่เนื่องจากกระบวนการเพิก ถอนความเป็นที่สาธารณะก็มีผู้คัดค้าน ขณะที่ทางราชการใช้แนวทางเตรียมให้เอกสารสิทธิภายหลังเพิกถอนความเป็นที่ของรัฐ(สาธารณะประโยชน์)แล้วเสร็จซึ่งยังไม่คืบหน้า กพร. ก็มีความเห็น ร่วมกับอำเภอว่าควรใช้แนวทางการพิสูจน์สิทธิจะดีกว่า แต่อย่างไรก็ตามในปัจจุบันอยู่ระหว่าง กระบวนการเพิกถอนที่ดินสาธารณะประโยชน์ และเห็นว่าเป็นกรณีข้อกฎหมายที่ถกเถียงพอเป็นกรณี ศึกษาเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่น ๆ จึงเห็นควรติดตามตรวจสอบต่อไป

กรณีศึกษาที่ 84

1. กรณีปัญหาความเดือดร้อนจากการประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามของทางราชการทหาร พ.ศ. 2484

2.ที่ตั้ง คัดค้านการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง ตำบลบ้านพรึก อำเภอบ้านนา เนื้อที่ 2,840-0-42 ไร่ (ผู้คัดค้าน 6 ราย จำนวน 7 แปลง)

คัดค้านการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง ตำบลบ้านพรึก อำเภอบ้านนา เนื้อที่ 289-1-36 ไร่ (ผู้คัดค้าน 7 ราย จำนวน 8 แปลง)

คัดค้านการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง ตำบลบ้านพรึก อำเภอบ้านนา เนื้อที่ 500-3-20 ไร่ (ผู้คัดค้าน 13 ราย)

3.ประเภทพื้นที่ ที่ราชพัสดุ กรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง

4.กลุ่มปัญหา ประชาชนกับทหาร

5.ผู้ได้รับผลกระทบ ราษฎรตำบล อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

6.ผู้เกี่ยวข้อง กองทัพบก กรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง จังหวัดนครนายก

7.กระบวนการแก้ไขปัญหา

ในการประชุมอนุกรรมการตรวจสอบการครอบครองที่ดินของรัฐใน กบร.ส่วนจังหวัดนครนายก เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2543 ได้มีมติให้ฝ่ายเลขานุการ(สนจ.นย)เป็นผู้คัดแยกเอกสารหลักฐานการครอบครองที่ดินของราษฎรที่นำมายื่นออกเป็น 2 ส่วน คือ ประเภทที่มีเอกสารสิทธิ์การครอบครองที่ดิน(สค.1)และส่วนที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์การครอบครองที่ดิน(สค.1)โดยให้ดำเนินการดังนี้

1.เมื่อคัดแยกเสร็จแล้วให้จัดส่งเอกสารหลักฐานการครอบครอง(สค.1)ให้อำเภอเพื่อนำไปตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารหลักฐานจากต้นฉบับจริงของทางราชการ เนื่องจากเอกสารหลักฐานดังกล่าวยังไม่ได้ตรวจสอบรับรองความถูกต้องกับต้นฉบับจริง

2.เมื่ออำเภอตรวจสอบแล้วให้แจ้งผลการตรวจสอบให้ฝ่ายเลขานุการทราบ

3.ให้ฝ่ายเลขานุการแจ้งผลการตรวจสอบให้สำนักงานธนารักษ์จังหวัดตรวจสอบกับแผนที่ภาพถ่ายทางกายภาพและรายงานผลให้ทราบ

4.เมื่อสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ตรวจสอบเสร็จแล้วให้รายงานผลให้ฝ่ายเลขานุการเพื่อรวบรวมส่งให้ มทบ.12 ตรวจสอบความถูกต้องกับแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศและแจ้งผลให้ทราบ

5.ให้ฝ่ายเลขานุการรวบรวมเอกสารหลักฐานที่ผ่านการตรวจสอบแล้วแยกออกเป็น 2 ประเภท

5.1ประเภทเอกสารหลักฐานครบถ้วน

5.2ประเภทเอกสารหลักฐานไม่ครบถ้วน ไม่ถูกต้องให้ส่งเอกสารหลักฐานของราษฎรที่ครบถ้วนถูกต้องให้กับคณะกรรมการพิจารณาเพื่อนำเสนอ กบร.ส่วนจังหวัดให้ความเห็นชอบในการออกเอกสารสิทธิ์ต่อไป

สนจ.ในฐานะเลขานุการ กบร.ส่วนจังหวัด ได้รับเอกสารหลักฐานการครอบครองที่ดิน(สค.1) จำนวน 1,506 ราย แบ่งออกเป็นอำเภอบ้านนา จำนวน 1,386 ราย และอำเภอเมืองนครนายกจำนวน 120 ราย

2.การดำเนินการ

2.1ฝ่ายเลขานุการได้คัดแยกเอกสารหลักฐาน(สค.1)ของราษฎรที่นำมายื่นส่งให้อำเภอบ้านนาและสำนักงานที่ดินจังหวัดตรวจสอบความถูกต้องจากเอกสารหลักฐานต้นฉบับจริงของทางราชการจำนวน 1,113 ราย แบ่งออกเป็นอำเภอบ้านนา 1,027 ราย สำนักงานที่ดินจังหวัด 86 ราย

2.2ได้แจ้งผลการตรวจสอบพร้อมสำเนาเอกสารหลักฐาน(สค.1)ที่ตรวจสอบหลักฐานจากต้นฉบับจริงให้สำนักงานธนารักษ์เขตพื้นที่นครนายกเพื่อตรวจสอบกับแผนที่ภาพถ่ายทางกายภาพไปแล้ว(รวมกับที่ยื่นโดยตรงที่สำนักงานธนารักษ์พื้นที่นครนายก)อีกจำนวน 315 ราย รวมเป็น 1,426 ราย ได้รับแจ้งผลการตรวจสอบจากสำนักงานธนารักษ์เขตพื้นที่นครนายกแล้ว จำนวน 1,341 ราย ส่วนจำนวนที่เหลืออีก 85 ราย อยู่ระหว่างหาสำเนาหลักฐาน สค.1)

2.3ได้คัดแยกเอกสารหลักฐานที่สำนักงานธนารักษ์เขตพื้นที่นครนายกตรวจสอบแล้วส่งให้กับ มทบ.12 เพื่อตรวจสอบเอกสารหลักฐานความถูกต้องตรงกันกับแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศไปแล้วจำนวน 1,426 ราย

สำหรับ การดำเนินการขอออกโฉนดกรณี 45 ราย ได้ดำเนินการออกโฉนดที่ดินไปแล้วจำนวน 9 ราย อีก 17 ราย ให้ไปดำเนินการขอออกโฉนดที่ดินได้แล้วและสำหรับอีก 19 ราย หลักฐานยังไม่ครบ ให้ตรวจสอบและส่งกรมธนารักษ์เพิ่มเติมเพื่อประกอบการพิจารณา

8.แหล่งข้อมูล กบร.

กรณีศึกษาที่ 85

1. กรณีขอความเป็นธรรมเรื่องที่ดินถูกแนวเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ทับพื้นที่

2.ที่ตั้ง บ้านหนองตะแบก หมู่ 7 ตำบลสะพานหิน(นาแรม) อ.นาดี(กบินทร์บุรี) ปราจีนบุรี

3.ประเภทพื้นที่ แนวเขตอุทยานแห่งชาติทับที่อยู่อาศัยและทำกินของประชาชน

4.กลุ่มปัญหา ประชาชนกับรัฐ

5.รายละเอียดของปัญหา

ปี 2539 นายบุญธรรม คำหล้า อยู่บ้านเลขที่ 42 บ้านหนองตะแบก หมู่ 7 ถวายฎีกาว่า ได้ครอบครองที่ดินมาหลายชั่วอายุคนโดยมี สค.1 เสียภาษีบำรุงท้องที่ทุกปี แต่ สค.1 ถูกไฟไหม้ ตนได้รับความเดือดร้อนเพราะป่าไม้ทำแนวเขตอุทยานเขาใหญ่ใหม่ ทำให้ที่ดินของตนเข้าไปอยู่ในเขตอุทยานด้วย จึงขอความเป็นธรรม

6.ความรุนแรงของปัญหา ปานกลาง

7.ความซับซ้อน ไม่มาก

8.ผู้ได้รับผลกระทบ นายบุญธรรม คำหล้า และราษฎรตำบลสะพานหิน

9.ผู้เกี่ยวข้อง กรมป่าไม้ กรมอุทยานสัตว์ป่าและพันธุ์พืช จังหวัดปราจีนบุรี อำเภอนาดี

10.กฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน 2541 พรบ.อุทยานแห่งชาติ

11.กระบวนการแก้ไขปัญหา

จังหวัดปราจีนฯ ตรวจสอบพบว่า นายบุญธรรมฯ เข้าทำกินต่อจากมารดาประมาณ 20 ปี พื้นที่ 30 ไร่เศษ พื้นที่ 3 ใน 4 อยู่ในเขตอุทยาน

คณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงที่อำเภอนาดีแต่งตั้งเห็นว่า สค.1 มีคนอ้างกรรมสิทธิ์ 2 ราย คือ นายบุญธรรม และนายสุชาติ

1.กรณีนายพิพัฒน์ สค.1 สูญหาย และได้ไปขอคัดสำเนาใหม่แล้วนำไปออกโฉนดแล้ว แต่แนวเขตไม่ตรงกับ สค.1 ฉบับที่อ้างถึง จึงน่าจะเป็นคนละแปลงกับ สค.1 ฉบับที่อ้าง

2.กรณีนายบุญธรรม ได้ทำประโยชน์มาตลอด และเจ้าหน้าที่จากสำนักงานปลัดสำนักนายกได้เดินทางไปตรวจสอบ เห็นว่าแนวเขตตรงกับ สค.1 ฉบับที่อ้างถึง จึงน่าเชื่อว่าเป็นแปลงเดียวกัน แต่นายบุญธรรมไม่มีหลักฐานยืนยัน จึงสรุปไม่ได้

จังหวัดปราจีน แจ้งว่ากรณีนายพิพัฒน์ การออกโฉนดถูกต้องแล้ว พื้นที่ตาม สค.1 เป็นที่ทำนา 12 ไร่ ที่เหลือทิ้งร้าง ส่วนของนายบุญธรรม จากคำบอกกล่าว มีเนื้อที่ 30 ไร่ แต่ไม่มีพยานหลักฐานยืนยันจึงพิสูจน์ไม่ได้ว่าเป็นที่แปลงเดียวกับที่นายบุญธรรมหรือไม่

สปน.ให้เข้า กพร.จังหวัดเพื่อพิสูจน์สิทธิ และได้ทำหนังสือขอทราบความคืบหน้ามา โดยตลอดจนปัจจุบัน 11 ฉบับ(ฉบับล่าสุด 11 กันยายน 2545) ก็ยังไม่มีการแจ้งความคืบหน้าใดๆ

12.แหล่งข้อมูล กพร.

กรณีศึกษาที่ 86

(1) เรื่อง ขอความเป็นธรรมอุทยานแห่งชาติทับลานทับพื้นที่ทำประโยชน์ของราษฎร

(2) ที่ตั้ง บ้านสัตว์ป่าหมู่ที่ 1,2,4,5,6และ7 ตำบลพราหมณ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี

(3) ประเภทพื้นที่ แนวเขตอุทยานแห่งชาติทับพื้นที่ของชุมชน

(4) กลุ่มปัญหา ชุมชนกับรัฐ

(5) รายละเอียดของปัญหา

ราษฎรตำบลพราหมณ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี มีหนังสือกราบบังคมทูลขอพระราชทานความช่วยเหลือกรณีพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติทับลานทับซ้อนที่ดินกิน และปัญหาการนำใบลานมาทำเป็นผลิตภัณฑ์อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

(6) ผู้ได้รับผลกระทบ ราษฎรตำบลพราหมณ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี

(7) ผู้เกี่ยวข้อง กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช จังหวัดปราจีนบุรี อำเภอนาดี

(8) กฎหมาย มติ คณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน 2541 พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504

(9) กระบวนการแก้ไขปัญหา

จังหวัดปราจีนบุรี ได้ตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงดังกล่าวแล้ว ปรากฏผลดังนี้

- . กรมป่าไม้ ได้ดำเนินการสำรวจจริงวัด เพื่อทำการปรับปรุงแนวเขตอุทยานแห่งชาติทับลานบริเวณพื้นที่ร้องเรียนแล้ว
- . กรณีราษฎรต้องการมีใบลานไว้ในครอบครองเกินกว่าปริมาณที่กำหนด ไม่สามารถกระทำได้นี้เนื่องจากเป็นการมีไว้เพื่อการค้า มิได้ใช้สอยในครัวเรือน ดังนั้น จะต้องขออนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อน และการขอผ่อนผันให้ราษฎรเข้าไปเก็บหาใบลานในเขตอุทยานแห่งชาติ บริเวณที่มีการวัดปรับปรุงแนวเขตแล้ว ก็ไม่สามารถกระทำได้เช่นกัน เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวยังคงมีสภาพเป็นอุทยานแห่งชาติ ตามกฎหมาย

(10) แหล่งข้อมูล กพร.

(11) ข้อสังเกต การปรับแนวเขตอุทยานใหม่แล้วรุกเขตเข้ามาในที่ของประชาชนนั้นมีปัญหา
มากและยอมรับได้ยาก กว่าประกาศอุทยานแห่งชาติก่อนการเข้าทำกินของประชาชน เป็นแนว
ทางที่ไม่น่าเกิด ควรปรับกันเขตให้สอดคล้องกับความเป็นจริงในพื้นที่ที่ปรากฏเด่นชัดอยู่แล้ว

กรณีศึกษาที่ 87

(1) เรื่อง ปัญหาที่สาธารณประโยชน์มาบประดู๋ หรือข้าหน้าคา

(2) ที่ตั้ง หมู่ 6 ตำบลหาดนางแก้ว อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี

(3) ประเภทพื้นที่ ที่สาธารณประโยชน์ และออกเอกสารสิทธิ์ที่ดินที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(4) กลุ่มปัญหา ประชาชนกับรัฐ

(5) รายละเอียดของปัญหา

ราษฎรร้องว่า ที่ดินของตนมี นส.3 ก ถูกกรมปศุสัตว์ทำโครงการขยายพันธุ์สัตว์ทับที่ความเป็นมา มาบประดู๋ เนื้อที่ 6,000 ไร่ ไม่มีการประกาศหวงห้าม ปี 15 รั้งวัดปักเขต 4 ด้าน โดยกำนันผู้ใหญ่บ้าน ปี 17 ราชการออก นส.3 ก ให้ 137 แปลง ปี 20 ราชการเข้าไปรั้งวัด 2,537 ไร่ แต่ออก นส. ไม่ได้เพราะชาวบ้านค้าน 93 ราย ปี 26 กรมปศุสัตว์ ตั้งสถานีบำรุงพันธุ์สัตว์ปราจีนบุรี 2006 ไร่

ปี 31 สภาตำบลหาดนางแก้ว ชี้แนวเขตพบว่า มี นส.3 ก ออกทับจึงแจ้งให้ประชาชนนำมาคืนและให้จังหวัดเพิกถอน ปี 35 สภาตำบลตะเคียนตรวจสอบตำแหน่ง อาณาเขต และเนื้อที่แล้วยืนยันตามเดิมที่เคยสำรวจไว้ กรมที่ดินจึงเร่งให้ออก นส.

มีการออ นส. ในส่วนที่ไม่มีผู้คัดค้าน แล้ว 179 ไร่ ปัจจุบันคณะทำงานตรวจสอบข้อเท็จจริงกำลังสอบสวนพยานบุคคล ทำแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ ปักหลักแนวเขตและเก็บรวบรวมหลักฐานอื่นๆ

(6) ผู้ได้รับผลกระทบ ราษฎรตำบลหาดนางแก้ว

(7) ผู้เกี่ยวข้อง กพร. จังหวัดปราจีนบุรี สำนักงานที่ดินจังหวัดปราจีนบุรี กรมปศุสัตว์

(8) กฎหมาย ประมวลกฎหมายที่ดิน

(9) กระบวนการแก้ไขปัญหา อยู่ระหว่างขั้นตอนสอบสวนสิทธิ และทำแผนที่ภาพถ่าย ใช้ในการพิสูจน์สิทธิ

(10) แหล่งข้อมูล กพร.

กรณีศึกษาที่ 88

(1) เรื่อง ขอความเป็นธรรม เรื่องที่ดิน กรณีเวนคืนที่ดินและให้รื้อถอนบ้านอย่างไม่เป็นธรรม

(2) ที่ตั้ง ชุมชนบ้านคลองวัว ชายฝั่งแม่น้ำ ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

(3) ประเภทพื้นที่ ที่ดินมีเอกสารสิทธิ์ โฉนดที่ดินเลขที่ 1347 ตำบลหน้าเมือง

(4) กลุ่มปัญหา เอกชนกับเทศบาลเมืองปราจีนบุรี

(5) รายละเอียดของปัญหา

นางศรีนวล เพาะพืช ขอความเป็นธรรมจากท่านผู้ว่าราชการจังหวัดปราจีนบุรี เนื่องจากถูกเทศบาลเมืองปราจีนบุรี เวนคืนที่ดินและให้รื้อถอนบ้านโดยไม่เป็นธรรม ดังนี้

กล่าวคือ เป็นเจ้าของผู้มีกรรมสิทธิ์ในโฉนดที่ดินเลขที่ 1347 ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ที่ดินตั้งอยู่ที่บริเวณชุมชนบ้านคลองวัว ชายฝั่งแม่น้ำ

ต่อมาปรากฏว่า เทศบาลปราจีนบุรี โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ได้แจ้งว่าประสงค์จะขอใช้พื้นที่ในเขตที่ดิน ทำการก่อสร้างเขื่อนตลอดแนวแม่น้ำ โดยนำเครื่องจักรลงวางในเขตที่ดิน เนื้อที่ประมาณ 100 ตารางวา โดยแจ้งว่าขอใช้พื้นที่ก่อสร้างเท่านั้น มิได้แจ้งว่าจะนำที่ดินไปสร้างเขื่อนด้วย จึงได้ยินยอมและรื้อถอนบ้านให้โดยได้รับค่ารื้อถอนบ้านมาเพียง 20,000 บาท (สองหมื่นบาทถ้วน) โดยเข้าใจว่าทางเทศบาลเมืองปราจีนบุรี ก่อสร้างเขื่อนเสร็จแล้วจะคืนพื้นที่ ซึ่งเป็นที่ดินของตน ให้แก่ตน แต่ ขณะนี้ ทราบแล้วว่าเทศบาลเมืองปราจีนบุรี ได้เข้ายึดครองที่ดินของตนและกลายเป็นพื้นที่ที่ใช้สร้างเขื่อนด้วย ตนไม่สามารถกลับเข้าไปใช้ประโยชน์และปลูกสร้างบ้านในที่ดินได้ดังเดิม ซึ่งหากทราบข้อเท็จจริงดังกล่าว คงจะไม่ยินยอมให้เทศบาลเมืองปราจีนบุรีใช้พื้นที่ในเขตที่ดินของตน และคงไม่ยอมรื้อถอนให้แก่เทศบาลเมืองปราจีนบุรี เพราะเงินค่ารื้อถอนที่รับมาเพียง 20,000 บาท ไม่เป็นธรรมแก่ตน ซึ่งปัจจุบันชราภาพ อายุ 85 ปี แล้ว ไม่มีบุตรคอยปรนนิบัติดูแล มีเพียงหลานๆ คอยดูแลเท่านั้น การที่เทศบาลเมืองปราจีนบุรีเข้ายึดครองที่ดินของนางศรีนวล โดยผลการ ถือเป็นการเอาเปรียบผู้มีความรู้น้อย อีกทั้งไม่ได้แจ้งความจริงเกี่ยวกับการสร้างเขื่อนว่าต้องการใช้ที่ดินของนางศรีนวล ให้นางศรีนวล ทราบ ถือเป็นการปิดบังข้อเท็จจริง โดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายเวนคืน

(6) ความรุนแรงของปัญหา มาก

(7) ความซับซ้อน ปานกลาง

(8) ผู้ได้รับผลกระทบ นางศรีนวล เพาะพืช นางสุรางค์ มงคลพิมพ์

(9) ผู้เกี่ยวข้อง เทศบาลเมืองปราจีนบุรี จังหวัดปราจีนบุรี

(10) กฎหมาย กฎหมายเวนคืน

(11) กระบวนการแก้ไข้ปัญหา

จังหวัดปราจีนบุรี กำหนดดำเนินการหาพื้นที่รองรับให้ผู้ร้องเรียนทั้ง 2 ราย แต่ระหว่างนั้นมีปัญหากับเทศบาลเมืองปราจีนบุรีแจ้งข้อหาและกฎหมายเรียกของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเข้าพบ อันเป็นผลที่เกิดจากการร้องเรียนของบุคคลทั้ง 2

(12) แหล่งข้อมูล สำนักงานจังหวัดปราจีนบุรี

(13) ข้อสังเกต

เป็นกรณีน่าพิจารณาที่เทศบาลเมืองปราจีนบุรีปฏิบัติต่อบุคคลทั้ง 2 ราย โดยอาศัยใช้กฎหมายเวนคืนที่ดิน แต่ไม่ยอมให้ข้อมูลทั้งหมด เลือกให้เฉพาะที่สร้างความเสียหายให้แก่ประชาชน ต้องพิจารณากรณีนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบในกรณีกฎหมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ©

กรณีศึกษาที่ 89

(1) เรื่อง ขอความเป็นธรรมกรณีแนวเขตอุทยานแห่งชาติทับลาน

(2) ที่ตั้ง อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี

(3) ประเภทพื้นที่ นโยบายประกาศเขตป่า อุทยานแห่งชาติทับพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของประชาชน

(4) กลุ่มปัญหา ประชาชนกับรัฐ

(5) รายละเอียดของปัญหา

นายบรรจบ ฉิมพานิช ผู้ใหญ่บ้านบ้านทุ่งแฝก หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี เป็นตัวแทนราษฎรร้องทุกข์ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ขอให้ทางราชการเร่งรัดการปรับปรุงแนวเขตอุทยานแห่งชาติทับลานท้องที่อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี ที่ยังมีปัญหาเกี่ยวกับราษฎรในพื้นที่ให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว

(6) ผู้ได้รับผลกระทบ ราษฎรอำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งโพธิ์

(7) ผู้เกี่ยวข้อง กระทรวงมหาดไทย จังหวัดปราจีนบุรี อุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานสัตว์ป่าและพันธุ์พืช อำเภอนาดี

(8) กฎหมาย พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504

(9) กระบวนการแก้ไขปัญหา อยู่ระหว่างกรมป่าไม้ดำเนินการปรับแนวเขตอุทยานแห่งชาติ

(10) แหล่งข้อมูล กพร.

กรณีศึกษาที่ 90

(1) เรื่อง ขอความเป็นธรรมกรณีที่ดินในเขตป่าสงวนและอุทยานแห่งชาติทับลาน

(2) ที่ตั้ง ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี

(3) ประเภทพื้นที่ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าแก่งดินสอ ป่าแก่งใหญ่ และป่าเขาสะโตน และอุทยานแห่งชาติทับลาน

(4) กลุ่มปัญหา ชุมชนกับรัฐ

(5) รายละเอียดของปัญหา

อำเภอนาดีได้ออกประกาศให้บุคคลที่เข้าไปบุกรุกยึดถือครองที่ดินในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่ราบเชิงเขาป่าทับลาน (2) ซึ่งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าแก่งดินสอ ป่าแก่งใหญ่ และป่าเขาสะโตน ให้ออกจากพื้นที่บุกรุก โดยนายอำเภอนาดีร่วมกับอุทยานแห่งชาติทับลาน หัวหน้าโครงการพัฒนาที่ราบเชิงเขาป่าทับลาน (2) สำนักงานป่าไม้เขตปราจีนบุรี และหน่วย นปป.ปราจีนบุรี ได้เข้าไปชี้แจงทำความเข้าใจกับราษฎรดังกล่าว เพื่อให้ออกจากพื้นที่บุกรุกพร้อมทั้งรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างทุกชนิด และขนย้ายเครื่องมืออุปกรณ์ ออกจากพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ต่อมาได้มีราษฎรดังกล่าว ประมาณ 150 คน ได้รวบรวมตัวชุมนุมร้องเรียนและยื่นข้อเสนอสองข้อ คือ

- . ขอให้ทางราชการผ่อนผันการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างของผู้บุกรุก
- . ขอเข้าไปเก็บเกี่ยวพืชผลที่ได้ปลูกไว้ก่อนหน้านี้ในบริเวณพื้นที่ถือครอบครอง

(6) ความรุนแรงของปัญหา มาก

(7) ความซับซ้อนของปัญหา ไม่มาก

(8) ผู้ได้รับผลกระทบ ชุมชนตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี

(9) ผู้เกี่ยวข้อง กรมอุทยานสัตว์ป่าและพันธุ์พืช จังหวัดปราจีนบุรี องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโพธิ์

(10) กฎหมาย พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507

(11) กระบวนการแก้ไขปัญหา

สำนักงานป่าไม้เขตรายงานว่าได้มีการประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับตัวแทนราษฎร โดยสรุปผลการประชุมดังนี้

1. หัวหน้าโครงการพัฒนาฯ ทับลาน (2) รับเรื่องที่ยื่นเรื่องขอเข้าไปทำกินในเขตพื้นที่ปลูกโดยไม่ทำลายต้นไม้มของสวนป่าไปพิจารณา

2. ชะลอเรื่องที่ยื่นขอให้คงกระต๊อบที่ปลูกสร้างไว้เพื่อหลบแดดฝน

3. ไม่อนุญาตขอจัดสรรพื้นที่สวนป่าเพื่อทำกิน

4. เห็นชอบด้วยกับการที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโพธิ์ เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลชาวบ้านที่มีเข้าไปทำกินและการปฏิบัติงานของสวนป่า

5. ให้ราษฎรทำคำร้องขอไม่ให้ผนวกพื้นที่สวนป่าเข้ากับอุทยานแห่งชาติทับลาน และเสนอต่อนายอำเภอनाดี เพื่อพิจารณา

อยู่ระหว่างการพิจารณาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

(12) แหล่งข้อมูล กพร.

(13) ข้อสังเกต

กรณีศึกษาที่ 89 และ90 มีลักษณะใกล้เคียง และเกิดในพื้นที่เดียวกัน แม้อาจคนละกลุ่มผู้ร้องเรียน

กรณีศึกษาที่ 91

(1) เรื่อง การบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติ บริเวณลำน้ำแควระบม-สียัด อ. สนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

(2) ที่ตั้ง บ้านยางแดง หมู่ 6 ตำบลคูยายหมี่ และบ้านกระบกเตี้ย หมู่ 5 ตำบลท่ากระดาน อำเภอ สนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

(3) ประเภทพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติ

(4) กลุ่มปัญหา ประชาชน-ชุมชนกับรัฐ และผู้มีอิทธิพล(เอกชน)

(5) รายละเอียดของปัญหา

ผู้ร้องได้ร้องเรียนว่านายประมวล์ กิจมีดี นายกลการ กิจมีดี และนางญาติพรณ กิจมีดี ได้บุกรุกพื้นที่สวนป่าซึ่งตั้งอยู่บริเวณพื้นที่บ้านยางแดง หมู่ 6 ตำบลคูยายหมี่ และบริเวณบ้าน กระบกเตี้ย หมู่ 5 ตำบลท่ากระดาน อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา นอกจากนี้ยังได้สร้าง ฝายน้ำล้นกีดขวางลำน้ำแควระบม ซึ่งอยู่ระหว่างบ้านยางแดงและบ้านกระบกเตี้ย ซึ่งเป็นการทำ ไปเพื่อประโยชน์ส่วนตัวโดยได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองท้องถิ่น

ผู้ร้องเคยร้องเรียนไปยังกรมการปกครอง ซึ่งทางกรมการปกครองได้แจ้งกลับมาว่า ทาง สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคที่ 6 ได้แจ้งความดำเนินคดีกับนายประมวล์ กิจมีดี จนศาลมีคำพิพากษา แล้ว โดลงโทษปรับนายประมวล์ กิจมีดี เป็นจำนวนเงิน 186,750 บาท ส่วนการบุกรุกพื้นที่ป่า สงวนนั้น ทางสำนักงานป่าไม้จังหวัดฉะเชิงเทราร่วมกับอำเภอสนามชัยเขตและสภ.อ.สนามชัยเขต ได้แจ้งความดำเนินคดีกับผู้บุกรุกแล้ว โดยในขณะนี้คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลจังหวัด ฉะเชิงเทรา โดยเกษม เพชรนที เป็นผู้ประสานการร้องเรียน

(6) ความรุนแรงของปัญหา มาก

(7) ความซับซ้อนของปัญหา มาก

(8) ผู้ได้รับผลกระทบ ราษฎรบ้านยางแดง หมู่ 6 ตำบลคูยายหมี่ บ้านกระบกเตี้ย หมู่ 5 ตำบลท่า กระดาน อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

(9) กฎหมาย พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ 2507 พ.ร.บ.การถมคูคลอง พ.ร.บ.ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ร.บ.ป่าไม้ 2484

(10) กระบวนการแก้ไขปัญหา

อำเภอสนามชัยเขต โดยนายอำเภอ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการ เข้าไปตรวจสอบข้อเท็จจริงในพื้นที่และพบว่าเป็นความจริง สำนักงานป่าไม้ในพื้นที่ที่มีการตรวจสอบแล้วพบว่า ไม่ได้อยู่ในเขตป่าสงวน ป่าแควระบม และป่าสียัด และไม่อยู่ในเขตพื้นที่ที่จะปฏิรูปที่ดิน โดยพื้นที่ดังกล่าวยังมีสภาพป่า ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 4 (1) คือที่ดินยังมิได้มีบุคคลใดได้มาตาม กฎหมายที่ดินหากจะเข้าไปทำประโยชน์ในที่ดิน ต้องดำเนินการขออนุญาตตามระเบียบ ส่วนการสร้างสิ่งกีดขวางลำน้ำแควระบม เป็นหน้าที่ของ สภ.อ.สนามชัยเขตที่จะดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดแล้วฐานสร้างสิ่งกีดขวางลำน้ำโดยไม่ได้รับอนุญาต ตาม พ.ร.บ.การเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2535 มาตรา 117 และมาตรา 118 วัชระนี้คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลจังหวัดฉะเชิงเทรา

(11) แหล่งข้อมูล สื่อมวลชนประเภทหนังสือใหม่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ การสัมภาษณ์ นายเกษม เพชรนที นางวาสนา เสนาวงศ์ สสส.

(12) ข้อเสนอแนะ

ด้วยในพื้นที่นี้แกนนำชาวบ้านรวมตัวกันตั้งเป็นกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการพัฒนาแม่บ้านบ้านยางแดง ที่ไม่ได้เน้นอาชีพและด้านเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังใช้โครงสร้างของกลุ่มในการดำเนินกิจกรรมด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรในท้องถิ่นที่น่าสนใจ และควรติดตาม ☺

กรณีศึกษาที่ 92

(1) เรื่อง เตือนร้อนเรื่องที่ดินทำกิน นายทุนบุกรุกพื้นที่ป่าสงวน

(2) ที่ตั้ง ตำบลท่ากระดาน อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

(4) ประเภทพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติ

(5)

(4) กลุ่มปัญหา เอกชนกับเอกชน โดยระบุให้กลไกรัฐเข้าดำเนินการแก้ไข

(5) รายละเอียดของปัญหา นางดอกไม้ พูลสวัสดิ์ อยู่บ้านเลขที่ 37 หมู่ที่ 8 ตำบลท่ากระดาน อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา กับพวกพ้องเกลี้ยๆ ถวายฎีกาขอความเป็นธรรม กรณีบริษัท เอกชนบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าแควระบม และป่าสียัด ท้องที่ตำบลท่ากระดาน และอ่าว แนวเขตทับที่ทำกินของราษฎร ทั้งๆ ที่ ราษฎรออาศัยและทำกินมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510

(6) ความรุนแรงของปัญหา ปานกลาง

(7) ความซับซ้อนของปัญหา ไม่มาก

(8) ผู้ได้รับผลกระทบ นางดอกไม้ พูลสวัสดิ์ และราษฎรในตำบลท่ากระดาน หมู่ที่ 8

(9) ผู้เกี่ยวข้อง บริษัทอะโกรไลน์ จำกัด จังหวัดฉะเชิงเทรา สำนักงานปฏิรูปที่ดินฉะเชิงเทรา

(10) กฎหมาย พ.ร.บ.ให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 และ พ.ร.บ.ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.2518

(11) กระบวนการแก้ไขปัญหา

ผลการตรวจสอบของจังหวัดฉะเชิงเทรา และสำนักงานป่าไม้เขตปราจีนบุรี สรุปได้ดังนี้

- . บริษัทเอกชน ที่นางดอกไม้ พูลสวัสดิ์ และพวกกล่าวหาว่าบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ บริษัทอะโกรไลน์ จำกัด
- . บริษัทอะโกรไลน์ จำกัด ได้ซื้อที่ดินจำนวน 4,302 ไร่ มาจากนางเอ็นดู จิตตเกษม โดยไม่มีหลักฐานทางที่ดิน มีแต่เพียงสัญญาโอนกรรมสิทธิ์ครอบครองที่ดิน

- . เจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบพื้นที่พิพาท ซึ่งทั้ง 2 ฝ่ายเป็นผู้นำชี้ ปากฎว่าอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าแควระบบ และป่าสียัด ที่กรมป่าไม้มอบให้ ส.ป.ก. นำไปปฏิบัติที่ดินแล้ว
- . คู่กรณีทั้งสองฝ่ายไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่เกิดกรณีพิพาท เนื่องจากหลักฐาน น.ส.2 และ ส.ป.ก.4-01 ไม่สามารถจำหน่ายโอนตามกำหนดได้ และขณะนี้ทั้งสองฝ่ายได้ทำเรื่องฟ้องร้องต่อศาลจังหวัดฉะเชิงเทรา ตามคดีหมายเลขดำที่ 2981/2542 ลงวันที่ 22 มิถุนายน 2542 และอยู่ระหว่างการไต่สวนมูลฟ้อง ดังนั้นจึงต้องรอคำพิพากษาของศาลต่อไป

(12) แหล่งข้อมูล กพร.

กรณีศึกษาที่ 93

(1) เรื่อง เรียกร้องที่ทำกินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ

(2) ที่ตั้ง ตำบลท่าตะเียบ ตำบลคลองตันแก ตำบลเขาวง และตำบลคลองตะเกรา อำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา

(3) ประเภทพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าแควระบมและป่าสียัด

(4) กลุ่มปัญหา ประชาชนกับรัฐ

(5) รายละเอียดของปัญหา

นายสุริยา แก้วกล้า นายคำพิง วันทะยา และพวก ราษฎรจังหวัดฉะเชิงเทรา เรียกร้องที่ดินทำกิน ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ท้องที่ตำบลท่าตะเียบ ตำบลคลองตันแก ตำบลเขาวง และตำบลคลองตะเกรา อำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา

(6) ผู้ได้รับผลกระทบ

ราษฎร ตำบลท่าตะเียบ ตำบลคลองตันแก ตำบลเขาวง และตำบลคลองตะเกรา อำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา

(7) ผู้เกี่ยวข้อง จังหวัดฉะเชิงเทรา

(8) กฎหมาย พ.ร.บ.ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518

(9) กระบวนการแก้ไขปัญหา

ผลการตรวจสอบของจังหวัดฉะเชิงเทรา และป่าไม้เขตปราจีนบุรี สรุปได้ดังนี้

. กรณีนายสุริยา แก้วกล้า พื้นที่ร้องเรียนเดิมอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าแควระบมและป่าสียัด ที่กรมป่าไม้ขอให้ ส.ป.ก. รับไปดำเนินการ และ ส.ป.ก.ได้ประกาศเป็นเขตปฏิรูปที่ดินแล้ว ดังนั้น เจ้าหน้าที่จึงได้แจ้งให้ผู้ร้องทราบว่า กรณีการออกเอกสารสิทธิในพื้นที่ดังกล่าว ผู้ครอบครองที่ดินจะต้องไปยื่นคำร้องต่อสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา

- . กรณีนายคำพิง วันทะยา เจ้าหน้าที่ได้สอบถามราษฎรในหมู่บ้านและบริเวณใกล้เคียงแล้วปรากฏว่าไม่มีผู้ใดรู้จัก หรือทราบที่อยู่ และนายคำพิง ไม่เคยเข้ามาทำกินในพื้นที่ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา แต่อย่างใด

(10) แหล่งข้อมูล กพร.

กรณีศึกษาที่ 94

(1) เรื่อง ปัญหาที่ดินบ้านทุ่งกระทิง อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

(2) ที่ตั้ง ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าแควระบมและป่าสียัด จังหวัดฉะเชิงเทรา (ป่ารอยต่อ 5 จังหวัด ภาคตะวันออก)

(3) ประเภทพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติ

(4) กลุ่มปัญหา ประชาชนกับรัฐ

(5) รายละเอียดของปัญหา

กรมป่าไม้ โดยหน่วยพิทักษ์ป่าสามพราน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง จังหวัดฉะเชิงเทรา ดำเนินการเผาบ้านเรือน บังคับขับไล่ อพยพ รื้อถอน จับกุมดำเนินคดี เร่งส่งฟ้องศาลขอหมายจับ ป่าสงวน ถูกเผาทั้งในเรือนจำ เพราะไม่มีเงินประกัน ต้องสูญเสียอิสรภาพ เป็นเวลาร่วม 1 เดือน ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ทางกรมป่าไม้ของราษฎรทั้ง 13 หลัง อพยพรื้อถอนบ้านเรือน สิ่งปลูกสร้าง ทำลายทรัพย์สินเสียหาย แจ้งจับกุมแกนนำราษฎร 2 ครั้ง ในข้อหาบุกรุกป่าสงวนแห่งชาติ ป่าแควระบมสียัด โดยจับกุมครั้งแรก 9 คน เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2532 มีเด็กถูกจับเข้าไปเผาทั้งไว้ในเรือนจำรวมจำนวน 11 คน

(6) ความรุนแรงของปัญหา มาก

(7) ความซับซ้อนของปัญหา มาก

(8) ผู้ได้รับผลกระทบ ราษฎรทุ่งกระทิง อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา และราษฎรบ้านภูไท ซึ่งอยู่ในพื้นที่เดียวกัน จำนวน 43 ครอบครัว รวมจำนวน 111 คน

(9) ผู้เกี่ยวข้อง สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.) กรมป่าไม้ อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา สื่อมวลชน สภ.อ. สนามชัยเขต

(10) **กฎหมาย** ปัญหาจากนโยบาย โครงการหมู่บ้านป่าไม้ ของกรมป่าไม้ และนโยบายการจัดสรรที่ดินให้แก่ราษฎรผู้ยากไร้ คจก. ไม่ประสบผลสำเร็จ ทำให้กรมป่าไม้มีพื้นที่ส่วนที่จะใช้จัดสรรไปส่งเสริมการปลูกพืชยูคาลิปตัสทับที่ดินทำกินของราษฎร / พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ

(11) **กระบวนการแก้ไขปัญหา**

ในอดีตสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.) ได้รณรงค์ ระดมเงินทุน เพื่อของประกันผู้ต้องหาทั้ง 111 คน และมีข้อเสนอแนะ ต่อรัฐบาลคือ (1) รัฐต้องทบทวนนโยบายการจัดการที่ดินป่าไม้ใหม่ (2) แก้ไขปรับปรุงกฎ ระเบียบ กฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการที่ดิน เช่น กฎหมายปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กฎหมายเช่าที่ดิน และการออกเอกสารสิทธิ์ต้องปรับปรุงใหม่ (3) ทบทวนหรือระบบประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการที่ดิน 21 หน่วยงานใหม่ เพื่อปรับนโยบายงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เช่น ที่ดินในเขตป่าสงวน ที่สาธารณะ ที่ดินในเขตทหาร (4) มีทิศทางแผนงานต่อการกระจายสิทธิการถือครองที่ดินทั่วประเทศอย่างเป็นธรรม และทั่วถึง และเป็นประโยชน์โดยรวมต่อราษฎรผู้ยากไร้ อย่างแท้จริง

(12) **สถานการณ์ปัจจุบัน**

วันเวลาผ่านมา 15 ปี แล้ว ปัญหาดังกล่าวยุติไปนานแล้ว แต่ในเรื่องการจัดที่ดินทั้งหมู่บ้านป่าไม้ หรือเขตปฏิรูปที่ดินนั้น ยังดำรงปัญหาแบบเดิมๆ อยู่ เช่น ไม่ได้รับที่ดิน มีผู้ตกหล่นไม่ได้รับสิทธิ มีการอพยพโยกย้ายเปลี่ยนแปลงภูมิลำเนา

(13) **แหล่งข้อมูล** สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน(สสส.)

(14) **ข้อสังเกต** ยกกรณีนี้ เป็นกรณีศึกษาแม้สถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปแล้วถือว่าเป็นความรุนแรงอย่างมาก และเป็นบทเรียนที่ต้องศึกษา ☺

กรณีศึกษาที่ 95

(1) เรื่อง ปัญหาที่ดินในตำบลท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา

(2) ที่ตั้ง หมู่ 1-20 ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา

(3) ประเภทพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติ

(4) กลุ่มปัญหา ประชาชนกับรัฐ

(5) รายละเอียดของปัญหา

เนื่องด้วยพื้นที่หมู่บ้านหมู่ที่ 1-20 ทุกตารางนิ้วเป็นผืนดินป่าสงวนแห่งชาติ แต่ชาวบ้านประสบปัญหาต้องซื้อที่ดินทำกินจาก กำนันทวิ สาธุชาติ เพื่อทำกินในราคาแพงมากอีกทั้งยังเป็นผืนดินป่าสงวนแห่งชาติด้วย ชาวบ้านที่ย้ายเข้ามานั้นต้องซื้อที่ดินทุกราย ที่หนักมากอยู่ที่หมู่ที่ 5, 6, 10, 20 ซึ่งเป็นผืนป่าสงวนแห่งชาติอุดมสมบูรณ์แห่งนี้คนที่มีอำนาจชี้ขาดคือ นายสุชาติ ต้นเจริญ และนายวิเชียร ต้นเจริญ โดยมอบหน้าที่ให้กำนัน ตำบลท่าตะเกียบ คือ นายทวิ สาธุชาติ เป็นผู้ที่มีอำนาจทั้งหมด ใช้วิธีการให้ลูกน้องตระเวนหาชาวบ้านที่ต้องการมีที่ดินทำกิน ซึ่งกำนันก็จะจัดตั้งลูกน้องออกหาคนที่พอมีกำลังซื้อที่ดินทุกคน ถ้าใครต้องการเข้ามาอยู่ในผืนดินป่าสงวนแห่งชาตินี้ก็ต้องซื้อที่ดิน ที่ไปอยู่ได้โดยไม่ต้องซื้อ มีแต่พรรคพวกของตนเอง

บางรายถ้ากำนันไม่พอใจ ก็จะส่งคนฆ่าทิ้งแล้วยึดที่ดินมาเป็นของตนเองเหมือนเดิม เช่น กรณีนางเงิน และนางสงกา ที่ถูกฆ่าตายอย่างอนาถ

ทุกวันนี้บ้านเนินดินดำ บ้านหนองปลาชิว ผู้ใหญ่บ้าน คือ นายตั้ง รู้ดีว่า ถ้าใครจะเข้าที่ดินทำกินต้องเอาสำเนาทะเบียนบ้าน และสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนแทบทุกรายเพื่อเป็นหลักฐาน ราคาเช่า ไร่ละ 300- 500 บาท และที่สำคัญมีการบังคับให้ผู้เช่าบอกกับเจ้าหน้าที่ว่าเป็นที่ดินของตนเอง เมื่อมีเจ้าหน้าที่มาตรวจสอบ ก็จะเรียกพวกตนเองมาให้ข้อมูลและตัวกำนันก็จะให้การว่าเป็นที่ดินของชาวบ้าน ถ้าใครไม่ทำตามก็จะเรียกพรรคพวกมาใช้วิธีขู่ไล่ ทำอย่างนี้เป็นประจำ ไม่ใช่ทำเฉพาะชาวบ้านแม้แต่เจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมาย พ.ต.อ.บรรพต เทพานิช ก็ในวิธีนี้ด้วยเหมือนกัน

ดังนั้น ชาวบ้าน หมู่ 1-20 จึงร้องเรียนมายังนายกรัฐมนตรี ทักษิณ ชินวัตร เข้ามาตรวจสอบและดำเนินการกับผู้ใช้อิทธิพลเถื่อนอย่าง กำนันทวิ สาธุชาติ และพรรคพวก มารับโทษตามกฎหมายบ้านเมือง และให้ความเป็นธรรมกับชาวบ้านที่โดนฆ่าและขู่ไล่ และดำเนินการเอาผืนดินป่าสงวนแห่งชาติกลับคืนมา และให้นายกรัฐมนตรี จัดสรรที่ดินให้กับชาวบ้าน

(6) ความรุนแรงของปัญหา มาก (ต้องซื้อที่ดิน เช่าที่ดิน ถูกข่มขู่ คุกคาม)

(7) ความซับซ้อนของปัญหา ปานกลาง

(8) ผู้ได้รับผลกระทบ ราษฎรทั้ง 27 หมู่บ้าน ในตำบลท่าตะเียบ

(9) ผู้เกี่ยวข้อง สำนักงานกฤษฎีกา ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา
อำเภอท่าตะเียบ กำนันตำบลท่าตะเียบ

(10) กฎหมาย พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507

(11) กระบวนการแก้ไขปัญหา ยังอยู่ในขั้นตอนการตรวจสอบข้อเท็จจริง ของสำนักงานจังหวัด
ฉะเชิงเทรา

(12) แหล่งข้อมูล ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา

(13) ข้อเสนอแนะ

พิจารณาจากข้อมูลที่ได้รับ ถือว่าเป็นความรุนแรงของปัญหาเชิงโครงสร้าง ในเรื่องการจัด
การที่ดินโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นการต้องซื้อ เช่าที่ดิน จากกลุ่มอิทธิพลที่บุกรุกที่ดินในเขตป่าสงวน
แห่งชาติ และนำมาจัดสรรขายให้ผู้ยากไร้ ที่นับว่าร้ายแรง คือมีนักการเมืองระดับชาติ เข้ามาเกี่ยว
ข้อง นับเป็นกรณีศึกษาที่ควรประสาน ติดตาม ตรวจสอบข้อมูล ☺

กรณีศึกษาที่ 96

(1) เรื่อง ขอความเป็นธรรมเรื่องที่ดิน

(2) ที่ตั้ง ตำบลห้วยโจทก์ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว

(3) ประเภทพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติ

(4) กลุ่มปัญหา เอกชนกับเอกชน บนพื้นที่รัฐ

(5) รายละเอียดของปัญหา

ผู้ร้องอ้างว่าตน และญาติมีสิทธิทำกินบนที่ดินของป่าสงวน เนื้อที่ 400 ไร่ ในเขตตำบลห้วยโจทก์ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว โดยครอบครองที่ดินดังกล่าว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 ซึ่งระหว่างการครอบครอง มีเอกสาร ภท.5 และ 6 ได้อาศัยที่ดินดังกล่าวทำการปลูกสร้างบ้าน เลี้ยงวัว และทำนา ต่อมาทางราชการได้ออก นส.3 ให้นายสุรัชย์ เลิศกิจพัฒน์ นางวรรณ เลิศกิจพัฒน์ นายศิริศักดิ์ เลิศกิจพัฒน์ และนายสมชัย เลิศกิจพัฒน์ ทำให้ผู้ร้องถูกโต้แย้งสิทธิในการใช้สิทธิทำกินบนที่ดินดังกล่าว เนื่องจากผู้มีชื่อในเอกสารสิทธิ์ ตาม นส.3 ระบุว่าผู้ร้องเป็นผู้บุกรุกที่ดินของตน

(6) ผู้ได้รับผลกระทบ นายสมบัติ ศรีโยธา

(7) ผู้เกี่ยวข้อง จังหวัดสระแก้ว ป่าไม้จังหวัด สำนักงานที่ดินจังหวัดสระแก้ว อำเภอวัฒนานคร ผู้ตรวจการแผ่นดินรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(8) พื้นที่กระทบ 400 ไร่

(9) กฎหมาย พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507

(10) กระบวนการแก้ไขปัญหา

- . ผู้ร้อง ได้ร้องเรียนไปทางป่าไม้อำเภอ และทางอำเภอวัฒนานครแล้ว แต่ไม่ได้รับการตรวจสอบให้
- . ได้ร้องเรียนไปที่ผู้ตรวจการแผ่นดินรัฐสภา ขณะนี้อยู่ระหว่างการตรวจสอบ

- . ได้ร้องเรียนไปยังอธิบดีกรมป่าไม้ ได้รับการแจ้งว่ามีการออกเอกสารสิทธิ์ นส.3 คลาดเคลื่อนแต่ปัจจุบันยังไม่มีดำเนินการแต่อย่างใด
- . ได้ดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลปกครอง โดยยื่นฟ้องเจ้าหน้าที่ นายอำเภอและผู้ว่าราชการจังหวัด ขณะนี้อยู่ระหว่างทางศาลปกครองส่งหนังสือถึงที่ดินอำเภอให้ออกหนังสือยืนยันว่าที่ดินดังกล่าวอยู่ในเขตป่าสงวนจริง (เอกสารดังกล่าวได้จากการที่ผู้ร้องได้ยื่นร้องเรียนต่ออธิบดีกรมป่าไม้ และมีการตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ ผลการตรวจสอบปรากฏว่า ที่ดินดังกล่าวอยู่ในเขตป่าสงวน และทางผู้ร้องได้ยื่นเอกสารการสอบสวนต่อศาลปกครอง ทางศาลปกครอง จึงได้มีเอกสารถึงที่ดินอำเภอ

(11) แหล่งข้อมูล คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรณีศึกษาที่ 97

(1) เรื่อง สวนป่าทับพื้นที่ทำกินของประชาชนทำให้ได้รับความเดือดร้อน

(2) ที่ตั้ง ตำบลศาลาลำดวน ตำบลสระขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

(3) ประเภทพื้นที่ สวนป่าของรัฐ

(4) กลุ่มปัญหา ประชาชน-ชุมชนกับรัฐ

(5) รายละเอียดของปัญหา ราษฎรตำบลศาลาลำดวน และตำบลสระขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว อ้างว่าสวนป่าห้วยไคร้ทับที่ทำกิน ทำให้ได้รับความเดือดร้อน เนื่องจากไม่มีที่ดินทำกิน

(6) ผู้ได้รับผลกระทบ ราษฎรตำบลศาลาลำดวน ตำบลสระขวัญ อำเภอเมืองสระแก้ว

(7) ผู้เกี่ยวข้อง จังหวัดสระแก้ว กรมป่าไม้ สำนักงานป่าไม้จังหวัดสระแก้ว ส.ป.ก. สำนักงานป่าไม้เขตปราจีนบุรี

(8) กฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507

(9) กระบวนการแก้ไขปัญหา

- . จังหวัดสระแก้ว ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง กรณีดังกล่าว สรุปได้ว่า มีราษฎรให้ข้อมูล จำนวน 328 ราย และต้องการให้ ส.ป.ก. เข้าไปดำเนินการจัดสรรที่ทำกินให้กับราษฎรในเขตสวนป่าห้วยไคร้
- . สำนักงานป่าไม้จังหวัดสระแก้ว แจ้งว่า ส.ป.ก. ไม่สามารถดำเนินการในพื้นที่ร้องเรียน ได้ เนื่องจากเป็นพื้นที่ปลูกสร้างสวนป่าของสำนักงานป่าไม้เขตปราจีนบุรี จึงเสนอให้ ตั้งคณะทำงานออกไปสำรวจข้อมูล โดยละเอียดอีกครั้ง เพื่อประกอบการพิจารณา แนวทางช่วยเหลือราษฎรต่อไป ขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการ

(10) แหล่งข้อมูล กบร.

(11) ข้อสังเกต

กรณีนี้เกิดขึ้นในลักษณะใกล้เคียงกับปัญหาพิพาทที่ดินในอำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว โยธาธิการยึดที่ดินไป โดยไม่จ่ายค่าชดเชยทดแทน ไม่ใช้กฎหมายเวนคืนที่ดิน ไม่จัดหาพื้นที่รองรับ และเบื้องหลังแล้วแทบทุกกรณีทำผิดขั้นตอนการอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในพื้นที่พิพาท เช่น กรมป่าไม้ ดูแลโยกพื้นที่ให้เอกชนปลูกสวนป่าเศรษฐกิจ ทว่าภาพที่ออกมาจะเป็นทำนองว่าเป็นสวนป่าของกรมป่าไม้เอง

กรณีศึกษาที่ 98

(1) เรื่อง ขอรับความเป็นธรรม เนื่องจากถูกกล่าวหาว่าบุกรุกที่ดินเขตป่าสงวน

(2) ที่ตั้ง

บ้านโคกตาด้วง - ทพไทย ตำบลทพไทย อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว

(3) ประเภทพื้นที่ แปลงป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าตาพระยา จังหวัดสระแก้ว

(4) กลุ่มปัญหา เอกชน-ชุมชนกับรัฐ

(6) รายละเอียดของปัญหา นายสุนทร เนตรจุฬารัตน์ ร้องเรียนไปยังสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ว่าได้ให้นายจ๋านงค์ และนายสนธิ เียนอุรา เข้าทำนาในที่ดินของตน ซึ่งมีหลักฐาน ภบท.6 แต่กลับถูกนายสุทัศน์ นະวรัมย์ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 2 บ้านโคกตาด้วง -ทพไทย แจ้งให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้ จับกุมข้อหาบุกรุกเขตป่าสงวนแห่งชาติ จึงขอให้พิสูจน์สิทธิครอบครองในที่ดินดังกล่าว

(6) ผู้ได้รับผลกระทบ นายสุนทร เนตรจุฬารัตน์ กับพวก

(7) ผู้เกี่ยวข้อง สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี จังหวัดสระแก้ว กรมป่าไม้ ศาลจังหวัดกบินทร์บุรี

(8) กฎหมาย พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507

(9) กระบวนการแก้ไขปัญหา

. กรมป่าไม้ แจ้งให้จังหวัดสระแก้วและป่าไม้เขตปราจีนบุรี ร่วมกันตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้ว ปรากฏว่า นางจ๋านงค์ และนายสนธิ เียนอุรา ได้บุกรุกยึดครองพื้นที่แปลงปลูกป่า ปิงบประมาณ 2538 ของโครงการทับทิมสยาม 03 ซึ่งอยู่เขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าตาพระยา จังหวัดสระแก้ว จึงได้ถูกเจ้าหน้าที่โครงการฯ จับกุมดำเนินคดี และศาลจังหวัดกบินทร์บุรี ได้มีคำพิพากษา เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2542 ตามคดีหมายเลขแดงที่ 2004 / 2542 ลงโทษจำคุกคนละ 3 เดือน ปรับคนละ 2,500 บาท ให้จำเลยและบริวารออกจากเขตป่าสงวนแห่งชาติ

. กรมป่าไม้ได้แจ้งผลการตรวจสอบดังกล่าว ให้สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
ทราบ
แล้ว

(10) แหล่งข้อมูล กปร.

กรณีศึกษาที่ 99

(1) เรื่อง ขอให้จัดทำแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติหนองมะอีและที่สาธารณประโยชน์ให้ชัดเจน

(2) ที่ตั้ง บ้านหนองมะอี ตำบลโนนหมากเค็ง อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว

(3) ประเภทพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติหนองมะอี

(4) กลุ่มปัญหา ประชาชนกับรัฐ

(5) รายละเอียดของปัญหา

ราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า รุ่นที่ 1 บ้านหนองมะอี ตำบลโนนหมากเค็ง อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ขอให้กรมป่าไม้จัดทำแนวเขตป่าหนองมะอีให้ชัดเจนและถาวร เนื่องจากราษฎรกลุ่มหนึ่งได้เข้าไปบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติและที่สาธารณประโยชน์ ทำให้เกิดความเสียหายและเกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ เช่น จำนวนสัตว์ป่าลดลง

(6) ผู้ได้รับผลกระทบ ราษฎรบ้านหนองมะอี ตำบลโนนหมากเค็ง อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว

(7) ผู้เกี่ยวข้อง จังหวัดสระแก้ว สำนักงานป่าไม้เขตปราจีนบุรี

(8) กฎหมาย พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507

(9) กระบวนการแก้ไขปัญหา

จังหวัดสระแก้วได้รายงานปัญหาดังกล่าว ได้รับการแก้ไขเป็นที่ยุติแล้ว โดยเจ้าหน้าที่จังหวัดสระแก้วได้ร่วมกับเจ้าหน้าที่สำนักงานป่าไม้เขตปราจีนบุรี และราษฎรที่มีที่ดินทำกินติดแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติร่วมกันชี้แนวเขต รั้ววัด ปักหลักเขตให้ชัดเจนเสร็จเรียบร้อยแล้ว

(10) แหล่งข้อมูล กพร.

กรณีศึกษาที่ 100

(1) เรื่อง ปัญหาที่ดิน ตำบลแซร์อ-ช่องกุ่ม อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว

(2) ที่ตั้ง ตำบลแซร์อ ตำบลช่องกุ่ม อำเภอวัฒนานคร และตำบลโคกลาน อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว

(3) ประเภทพื้นที่ อุทยานแห่งชาติ ป่าสงวนแห่งชาติ สวนป่าของกรมป่าไม้

(4) กลุ่มปัญหา ประชาชน ชุมชนกับรัฐ

(5) รายละเอียดของปัญหา

นายหล่อ ลาภา นายสุณีย์ พรหมมา นายพงษ์ ยิ่งนอก และราษฎรจังหวัดสระแก้ว รวม 890 คน มอบหมายให้ทนายความของ สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.) ยื่นฟ้องเจ้าหน้าที่รัฐต่อศาลปกครอง โดยอ้างถูกยึดที่ดินทำกินมากกว่า 20 ปี ไปเป็นอุทยานแห่งชาติปางสีดา ป่าสงวนแห่งชาติ และที่ดินสาธารณประโยชน์ ทั้งที่ราษฎรมีเอกสาร ส.ค. 1 นส.3 ก. และใบ ภบท 5, 6 และ 11 โดยทำให้ราษฎรกลายเป็นผู้ยากไร้ที่ดินทำกิน ในเขตตำบลแซร์อ ตำบลช่องกุ่ม อำเภอวัฒนานคร ตำบลโคกลาน ตำบลทัพราช อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว โดยให้กรมป่าไม้พิจารณาช่วยเหลือร่วมกับสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจังหวัดสระแก้ว ตามมติ คณะรัฐมนตรี วันที่ 22 เมษายน 2540 วันที่ 30 มิถุนายน 2541 เนื่องจากอุทยานแห่งชาติปางสีดาและสวนป่าของทางราชการ ปักเขตและปลูกต้นไม้ทับที่ทำกินของเกษตรกร ให้ ส.ป.ก.ดำเนินการปฏิรูปจัดสรรที่ดินให้แก่ราษฎรในพื้นที่ที่อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดิน ซึ่ง ส.ป.ก.ประกาศแนวเขตปฏิรูปที่ดินมา 3 ครั้งแล้วในป่าโคกสูง

(6) ความรุนแรงของปัญหา

มาก เพราะ มีการแจ้งจับกุมดำเนินคดี บังคับละทิ้งที่ทำกิน ลักพาแกนนำชาวบ้าน เผาทำลายร่างกายซึ่งกระทำในช่วงที่ผ่านมา

(7) ความซับซ้อน

มีความซับซ้อนมาก ในแง่แปลงปลูกสวนป่าช่องกุ่มน้อยที่อ้างว่าเป็นสวนป่าของรัฐปลูกเสริมสภาพป่าให้ถาวร แต่ปรากฏมีการลักลอบตัดไม้ยูคาลิปตัสไปขาย เมื่อแจ้งก็กล่าวว่าเป็นที่เอกชน แต่เมื่อประชาชนทวงสิทธิที่ดินก็ระบุว่าแปลงปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติของกรมป่าไม้ การขยายแนวเขตอุทยานแห่งชาติปางสีดาโดยใช้แนวต้นไม้ยูคาลิปตัสเป็นแนวเขต ถือเป็นการสร้างแนว

เขตป่าสงวนก่อนที่จะประกาศแนวเขตอุทยานแห่งชาติปางสีดาทับแนวเขตป่าสงวนอีกครั้ง ซึ่งทำให้รุกเข้ามากินเขตที่ทำกินของประชาชน

(8) **ผู้ได้รับผลกระทบ** ประชาชนตำบลแซร์อ้อ ตำบลช่องกุ่ม ตำบลโคกลาน และตำบลทัพราช จังหวัดสระแก้ว มากกว่า 1,000 ครอบครัว

(9) **ผู้เกี่ยวข้อง** กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมป่าไม้ สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จังหวัดสระแก้ว ศาลปกครอง สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.) คณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักราชเลขาธิการ สำนักนายกรัฐมนตรี กปร.

(10) **กฎหมาย** พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 พ.ร.บ.ป่าสงวน 2507 มติ ครม.30 มิถุนายน 2541 พ.ร.บ.ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

(11) กระบวนการแก้ไขปัญหา

เนื่องจาก นายพงษ์ ยิ่งนอก ได้ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา ความว่าที่ดินทำกินของราษฎร จำนวน 6 ครัวเรือนในพื้นที่บ้านไทยสามัคคี หมู่ที่ 4 ตำบลโคกลาน อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว ได้ถูกนายหนูทศ พรหมจันทร์กับพวก พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองเข้ามาปลุกยาคา ลิปดัส แจ้งความดำเนินคดีในข้อหากระทำการขัดขวางเจ้าพนักงาน

ผลการตรวจสอบของจังหวัดสระแก้ว และสำนักงานป่าไม้เขตปราจีนบุรี ปรากฏว่า

- . พื้นที่ที่นายพงษ์ ยิ่งนอก ร้องเรียน เดิมเป็นที่ดินของนายหนูทศ พรหมจันทร์ และนายคำมี พลดงนอก ซึ่งต่อมาได้ขายให้บริษัทสวนกิตติ โดยนายพงษ์ ยิ่งนอก เข้ามาแย่งการครอบครองและเรียกร้องให้ทางการออกเอกสารสิทธิให้
- . พื้นที่บริเวณดังกล่าว เป็นพื้นที่ที่ไม่สมควรนำมาปฏิรูปที่ดิน และกรมป่าไม้ได้กันพื้นที่กลับคืนแล้ว จึงทำให้ยังคงสภาพเป็นป่าสงวนแห่งชาติ ขณะนี้อยู่ระหว่างกรมป่าไม้ดำเนินการแก้ไขปัญหาตาม มติ ครม.เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 และ พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ 2507

จังหวัดสระแก้ว ได้แก้ไขปัญหาตามที่สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน เสนอแล้ว โดยจัดหาที่ดินในบริเวณที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน เพื่อเป็นพื้นที่รองรับราษฎร เนื้อที่ 5880 ไร่ โดยมอบให้ ส.ป.ก. สระแก้ว รับดำเนินการต่อไป

กรมป่าไม้ได้แจ้งให้จังหวัดสระแก้วและป่าไม้เขตปราจีนบุรี ร่วมกันพิจารณาแก้ไขปัญหา ตามนัยมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 โดยขอให้จังหวัดตั้งคณะทำงาน ตรวจสอบข้อเท็จจริง ให้มีฝ่ายราชการและราษฎรฝ่ายละเท่าๆ กัน เพื่อตรวจสอบพิสูจน์

การอยู่อาศัยครอบครองทำประโยชน์ในพื้นที่ให้ชัดเจนว่ามีมาก่อนหรือไม่ ราษฎรเดือดร้อนอย่างไร เคยได้รับการช่วยเหลือจากทางราชการแล้ว หรือไม่ แล้วเสนอมาตรการแก้ไข ปัญหาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาโดยให้ความเป็นธรรมกับราษฎรให้มากที่สุด ซึ่ง ขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการ

(12) สถานการณ์

ศาลปกครองมีคำสั่งไม่รับฟ้องของราษฎร ที่ฟ้อง เนื่องจากการจัดหาที่ดินเพื่อนำมา ปฏิรูปที่ดินเป็นหน้าที่ของรัฐบาล และปัจจุบันราษฎรได้ประสานคำร้องเรียนผ่านนายกรัฐมนตรี (รองนายกรัฐมนตรี นายจตุรงค์ ฉายแสง) กพร. เพื่อการพิสูจน์สิทธิการครอบครอง และรับการจัดสรรที่ดินในเขตป่าโคกสูง

(13) ข้อสังเกต

มีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องติดตาม กรณีศึกษากรณีนี้ ทั้งเรื่องแกนนำ ขบวนการ ความคับหน้าและสถานการณ์ในพื้นที่ ☉

1.) กรณีศึกษาบ้านจะคี่ฟือ – พุจี จังหวัดกาญจนบุรี

กรณีศึกษาที่ 25

1.เรื่อง กรณีการอพยพบ้านจะคี่ฟือออกจากพื้นที่ตั้งของชุมชนดั้งเดิม

2.ที่ตั้ง บ้านจะคี่ฟือ ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาช้างเผือก และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร(ฝั่งตะวันตก)

3.ประเภทพื้นที่ ป่าสงวนฯ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

4.กลุ่มปัญหา ประชาชนกับทหาร และเจ้าหน้าที่ป่าไม้

5.รายละเอียดของปัญหา

นายสุรพงษ์ กองจันทึกและราษฎรบ้านจะคี่ฟือร้องเรียนว่า เจ้าหน้าที่ทหารและป่าไม้พยายามบังคับอพยพไล่หรือชุมชนให้ไปอยู่ในที่ใหม่ ซึ่งเป็นกรณีปัญหาที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปี 2541 พบว่าชาวบ้านไปปลูกกุ๊ยป๋าทำไรและสร้างบ้านเรือนในบริเวณด้านตะวันตกและเขตป่าสงวนเขาช้างเผือก ในปี 2542 พบว่ามีการปลูกบ้านพัก 48 หลังคาเรือน และที่พักสงฆ์ 1 หลัง มีคนอาศัยอยู่ 24 หลังคาเรือน ส่วนอีก 24 หลังคาเรือนไม่มีคนอยู่เนื่องจากหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ในส่วนของชาวบ้านที่เหลือมีคนไทย 7 ครอบครัว อีก 17 ครอบครัวเป็นบุคคลพื้นที่สูงมีบัตรสีฟ้าจำนวน 53 คน โดยคนกลุ่มนี้อพยพมาจากบ้านสะเนฟ่อง หมู่ 1 ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เข้ามาอยู่ในพื้นที่และบุกเบิกที่ทำกินในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา และยังมีนายทุนมาจ้างชาวบ้านให้ปลูกสตรอเบอรี่บนเนื้อที่ประมาณ 23 ไร่ โดยไม่ได้มีการแผ้วถางป่า

6.ความรุนแรงของปัญหา มาก เพราะมีกำลังทหารกดดันสนธิกำลังกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้กระทำการต่อชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง

7.ความซับซ้อน ปานกลาง

8.ผู้ได้รับผลกระทบ ราษฎรบ้านจะคี่ฟือ ตำบลไล่โว่

9.ผู้เกี่ยวข้อง กองพลทหารราบที่ 9 กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จังหวัดกาญจนบุรี อำเภอสองขลบุรี องค์การพัฒนาเอกชน เช่น สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน โครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ ดำรวจตระเวนชายแดน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร

10.พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ ในเขตบ้านจะคือพื้นที่และพื้นที่ที่จะถูกอพยพไปอยู่ใหม่ เช่น บริเวณเหมืองพุโจ บ้านสะเนพ่อง

11.กฎหมาย/นโยบาย พรบ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พรบ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 มติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน 2541

12.กระบวนการแก้ไขปัญหา

ทหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้เสนอทางเลือกให้กับชาวบ้าน 2 ทาง เพื่อป้องกันไม่ให้เป็นพื้นที่ลำเลียงหรือผลิตยาเสพติดและเพื่อป้องกันไม่ให้ชาวบ้านกลับไปเปิดพื้นที่ใหม่ในเขตมรดกโลก พร้อมทั้งไม่ให้ผู้อพยพไร้สัญชาติเข้ามาอยู่ คือ

1.ให้อพยพกลับไปยังพื้นที่เดิมภายในเดือนมกราคม 2544 และในระหว่างที่หาพื้นที่ทำกินใหม่ไม่ได้ก่อนอนุญาตให้เข้ามาเก็บเกี่ยวผลผลิตและสร้างที่เพิงพักได้ แต่ไม่ให้เข้ามาอยู่ถาวรดังเช่นปัจจุบัน

2.ให้ชาวบ้านอพยพไปอยู่บริเวณเหมืองเก่าพุโจ โดยจะจัดสรรที่ทำกินและที่ตั้งหมู่บ้านใหม่โดยกันพื้นที่ออกมาต่างหากหรือให้ไปอยู่ที่บ้านของกาเลีย ซึ่งชาวบ้านก็ตกลงจะย้ายออกแต่ขอให้เก็บเกี่ยวผลผลิตให้เสร็จก่อน

กรมป่าไม้ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาราษฎรบ้านจะคือพื้นที่ ซึ่งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาช้างเผือก และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรด้านทิศตะวันตก ดังนี้

1.อพยพราษฎรบ้านจะคือพื้นที่ย้ายไปอยู่บ้านปะไรโหนก หมู่ 10 ตำบลหนองลู อำเภอสองขลบุรี โดยจะจัดที่อยู่อาศัยและที่ทำกินให้ทุกหลังคาเรือน

2.จัดทำประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรด้านทิศตะวันตก เรื่อง ห้ามมิให้บุคคลใดบุกรุก ยึดถือ ครอบครอง ปลูกหรือก่อสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใดในเขตพื้นที่ดังกล่าว

สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชนเข้าพบทหารที่ส่วนกลาง(ฝ่ายกิจการพลเรือน)เพื่อบรรเทาและลดความรุนแรงของปัญหาในพื้นที่

13.แหล่งข้อมูล สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน(สสส.) โครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ

14.ข้อสังเกต กรณีนี้เป็นการเคลื่อนไหวของคนในพื้นที่ สื่อมวลชน และองค์การพัฒนาเอกชนด้านสิทธิและสิ่งแวดล้อม จนทำให้ปัญหาได้คลี่คลายลง ☺

2.) กรณีศึกษาบ้านคลองเสลา-ปากันชนห้วยขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี

กรณีศึกษาที่ 37

กรณีปัญหาพิพาทแนวเขตป่าอนุรักษ์ทับที่ดินของประชาชนในเขตชุมชนปากันชนกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

1. ชุมชนที่เกี่ยวข้อง

- 1.บ้านอิทราย หมู่ 4 ตำบลแก่งมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี
- 2.บ้านใหม่ร่มเย็น หมู่ 6 ตำบลเจ้าวัด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี
- 3.บ้านอีมาด หมู่ 4ตำบลแก่งมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี
- 4.บ้านเจ้าวัด ตำบลแก่งมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี
- 5.บ้านใหม่คลองอ้งวะ หมู่ 3 ตำบลแก่งมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี
- 6.บ้านไต้ หมู่ 1ตำบลแก่งมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี
- 7.บ้านคลองเสลา หมู่ 2 ตำบลแก่งมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

2. ผู้นำชุมชนที่เกี่ยวข้อง

- นายสมพงษ์ ช้างเงิน ผู้ใหญ่บ้านบ้านใหม่ร่มเย็น
- นายเวียงพะไฟ คลองวะ กำนันตำบลแก่งมะกรูด รับผิดชอบหมู่ 1, 2, 3, 4
- นายยุทธนา มดแดง ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองเสลา หมู่ 2
- นายพล ขอสุข ผู้ใหญ่บ้านบ้านใหม่คลองอ้งวะ หมู่ 3
- นายแหลมทอง มองเชิง ผู้ใหญ่บ้านบ้านอีมาด-อิทราย หมู่ 4

3. ชุมชนที่เกี่ยวข้องกับแนวเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง และใช้ประโยชน์ในแนวปากันชนตำบลแก่งมะกรูดอำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

- 1.บ้านไต้ หมู่ 1

- กะเหรี่ยง 32 หลังคาเรือน 33 ครอบครัว ชาย 56 คน หญิง 52 คน เด็กชาย 34 คน เด็กหญิง 36 คน รวม 178 คน

- ไทยพื้นราบ 3 หลังคาเรือน 3 ครอบครัว ชาย 3 คน หญิง 4 คน เด็กชาย 4 คน เด็กหญิง 4 คน รวม 15 คน

- 2.บ้านคลองเสลา หมู่ 2

- ...กะเหรี่ยง 59 หลังคาเรือน 73 ครอบครัว ชาย 114 คน หญิง 104 คน เด็กชาย 71 คน เด็กหญิง 4 คน รวม 347 คน

●...ไทยพื้นราบ 5 หลังคาเรือน 6 ครอบครัว ชาย 6 คน หญิง 6 คน เด็กชาย 6 คน เด็กหญิง 1 คน รวม 19 คน

3.บ้านใหม่คลองอ้งวะ-1 หมู่ 3

●...กะเหรี่ยง 34หลังคาเรือน 36 ครอบครัว ชาย 50 คน หญิง 55 คน เด็กชาย 47 คน เด็กหญิง22 คน รวม 174 คน

●...ไทยพื้นราบ 3 หลังคาเรือน 3 ครอบครัว ชาย 4 คน หญิง 4 คน เด็กชาย 4 คนเด็กหญิง 4 คน รวม 16 คน

4.บ้านใหม่คลองอ้งวะ 2 หมู่ 3

●...กะเหรี่ยง 53 หลังคาเรือน 54 ครอบครัว ชาย 94 คน หญิง 79 คน เด็กชาย 50 คน เด็กหญิง 60 คน รวม 282 คน

●...ไทยพื้นราบ 14 หลังคาเรือน 14 ครอบครัว ชาย 17 คน หญิง 19 คน เด็กชาย 12 คน เด็กหญิง 10 คน รวม 58 คน

5.บ้านเจ้าวัด หมู่ 4

●...กะเหรี่ยง 20 หลังคาเรือน 20 ครอบครัว ชาย 52 คน หญิง 24 คน เด็กชาย 22 คน เด็กหญิง 26 คน รวม 104 คน

●...ไทยพื้นราบ ไม่มี

6.บ้านอิมาด หมู่ 4

●...กะเหรี่ยง 30 หลังคาเรือน 35 ครอบครัว ชาย 59 คน หญิง 51 คน เด็กชาย 35 คน เด็กหญิง 15 คน รวม 160 คน

●...ไทยพื้นราบ 10 หลังคาเรือน 10 ครอบครัว ชาย 13 คน หญิง 12 คน เด็กชาย 10 คน เด็กหญิง 9 คน รวม 44 คน

7.บ้านอิทราย หมู่ 4

●...กะเหรี่ยง 23 หลังคาเรือน 27 ครอบครัว ชาย 40 คน หญิง 33 คน เด็กชาย 27 คน เด็กหญิง 16 คน รวม 122 คน

●...ไทยพื้นราบ 10 หลังคาเรือน 10 ครอบครัว ชาย 10 คน หญิง 11 คน เด็กชาย 13 คน เด็กหญิง 5 คน รวม 39 คน

ตำบลเจ้าวัด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

8.บ้านใหม่ร่มเย็น หมู่ 6

●...กะเหรี่ยง ไม่มี

●...ไทยพื้นราบ 121 หลังคาเรือน 124 ครอบครัว ไทย 225 คน หญิง 180 คน เด็กชาย 40 คน เด็กหญิง 43 คน รวม 188 คน

รวมชาวกะเหรี่ยง 251 หลังคาเรือน 278 ครอบครัว จำนวนประชากร 1,367 คน

รวมชาวไทยพื้นราบ 166 หลังคาเรือน 170 ครอบครัว จำนวนประชากร 379 คน

หมายเหตุ :เป็นข้อมูลในชุมชนที่มีปัญหาพิพาทกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องแนวเขตป่าอนุรักษ์และพื้นที่ป่ากันชนของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งในตำบลแก่นมะกรูดและตำบลเจ้าวัดที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะบางชุมชนหลัก และสำรวจข้อมูลโดยได้รับความอนุเคราะห์จากเขตพัฒนาสังคมและสวัสดิการบนพื้นที่สูงที่ 1 ศูนย์พัฒนาและส่งเสริมชาวเขาจังหวัดอุทัยธานี ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2547

4.ข้อสังเกต

-มีชุมชนที่มีปัญหาพิพาทกับหน่วยราชการในเรื่องแนวเขตป่ากันชนทับที่ทำกินของราษฎร 8 ชุมชนใน 2 ตำบล

-ชุมชนดังกล่าวประกอบด้วยประชากรชาวกะเหรี่ยงถึง 1,367 คน และชาวไทยพื้นราบ 379 คน ทว่าจำนวนหลังคาเรือนของชาวไทยพื้นราบมีถึง 166 หลังคาเรือน จำนวน 170 ครอบครัว ซึ่งมีความต่างจากชุมชนชาวกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวมาก่อนไม่มากเพียง 85 หลังคาเรือน 108 ครอบครัว นั้นแสดงว่าชาวไทยพื้นราบเข้าไปอาศัยปะปนและจับกลุ่มในแต่ละชุมชนของชาวกะเหรี่ยงในอัตราการตั้งถิ่นฐานที่รวดเร็วใช้เวลาไม่นานเมื่อเทียบกับการตั้งถิ่นฐานของชาวกะเหรี่ยงที่อยู่แต่เดิม

-อย่างน้อยพบว่า จำนวนประชากรทั้งชาวกะเหรี่ยงและชาวไทยพื้นราบที่ยังมีปัญหาพิพาทในเรื่องแนวเขตป่ากันชนมีจำนวนถึง 8 ชุมชน จำนวนประชากร 1,746 คน นั้น นับว่าเป็นจำนวนที่สูงในการสะท้อนภาพการใช้ประโยชน์และตั้งถิ่นฐานบริเวณป่ารอยต่อเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ซึ่งเป็นป่าอนุรักษ์ที่ต้องเข้มงวดในการอนุรักษ์เป็นพิเศษ

-ทว่าชุมชนที่อยู่ในแนวเขตกันชนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งนั้น ในส่วนของจังหวัดอุทัยธานีมี 3 อำเภอ คือ อำเภอลานสัก อำเภอห้วยคต และอำเภอบ้านไร่ ในระยะห่างจากแนวเขตป่าอนุรักษ์ที่เป็นแนวเขตซึ่งต้องควบคุมเข้มงวดเป็นพิเศษ ระยะห่าง 5 กิโลเมตร กล่าวคือ แนวกันชนนับจากเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเป็นแนวเขตกันชน 0-2 กิโลเมตร และแนวเขตจากระยะห่าง 2 กิโลเมตรออกมาอีก 2-5 กิโลเมตร รวม 5 กิโลเมตร ระยะทางจากทิศเหนือ(ที่อำเภอลานสัก)จรดทิศใต้(ที่อำเภอบ้านไร่) จำนวนระยะทาง 147 กิโลเมตร(ในส่วนของจังหวัดอุทัยธานี)

-โดยถ้าพิจารณาชุมชนใน 3 อำเภอ ที่เกี่ยวข้องทั้งโดยตรงและโดยอ้อมกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งแล้วอาจกล่าวได้ว่ามีจำนวนประชากรถึง 8,908 คน กล่าวคือ ในอำเภอบ้านไร่มี

4 ตำบล คือ ตำบลแก่นมะกรูด ตำบลบ้านไร่ ตำบลเจ้าวัด และตำบลคอกควาย อำเภอห้วยคต มี
1 ตำบล คือ ตำบลทองหลาง และอำเภอลานสัก มี 1 ตำบล คือ ตำบลระบำ รวมทั้งสิ้น 3 อำเภอ 6
ตำบล 8,908 คน

-ชุมชนดังกล่าวทั้งหมดต้องสร้างขบวนการทำงานประสานเครือข่ายกับกะเหรี่ยงภาค
ตะวันตก ทั้งนี้เพราะปัญหาดังกล่าวราชการยังไม่มี ความชัดเจนในการแก้ปัญหา ขณะที่กะเหรี่ยง
บางชุมชนก็มีวิถีการผลิตที่เปลี่ยนแปลงไป จึงต้องอาศัยขบวนการหนุนเนื่องกันภายในกลุ่มของ
ชาวกะเหรี่ยง ◎

3.) กรณีศึกษาบ้านป่าผาก จังหวัดสุพรรณบุรี

กรณีศึกษาที่ 51

1. เรื่อง กรณีชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงขอความเป็นธรรมในที่ดินกรณีชุมชนบ้านป่าผาก

2.ที่ตั้ง บ้านป่าผาก หมู่ 2 ตำบลวังยาว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

3.ประเภทพื้นที่ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าองค์พระ ป่าเขาพระกำ และป่าเขาห้วยพลู

4.กลุ่มปัญหา ประชาชน ชุมชน กับ รัฐ

5.รายละเอียดของปัญหา

นางบานเย็น งามยิ่ง กับพวก ทูลเกล้าถวายฎีกาว่า เป็นกลุ่มชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงได้รับความเดือดร้อนไม่มีที่ดินทำกิน เนื่องจากทางราชการนำที่ดินที่ราษฎรได้ใบ สปก.4-98(ซึ่งเป็นใบเตรียมได้รับ สปก.4-01 ในเวลาถัดมา) ไปแล้วกลับผนวกกันพื้นที่ดังกล่าวเพื่อก่อสร้างสถานีบำรุงพันธุ์สัตว์สุพรรณบุรี โดยไม่จัดหาพื้นที่รองรับให้กับราษฎรในพื้นที่ จึงขอที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยในพื้นที่เดิมพร้อมทั้งขอรับเงินค่าชดเชยความเสียหายในทรัพย์สินจากทางราชการ

นางบานเย็น งามยิ่ง ได้ยื่นฟ้องต่อศาลปกครอง และร้องเรียนขอความเป็นธรรมไปทั่ว

6.ความรุนแรงของปัญหา มาก เป็นเวลานานร่วม 10 ปี ที่ราษฎรกลุ่มนี้ไม่มีที่ทำกิน หลังจากถูกยึดที่ดินไปแล้วโดยกรมป่าไม้ กรมปศุสัตว์ และ สปก.เป็นต้นเหตุ

7.ความซับซ้อน มาก

8.ผู้ได้รับผลกระทบ นางบานเย็น งามยิ่ง กับพวก 48 คน (และราษฎรบ้านป่าผากที่รวมตัวร้องเรียนในเวลาต่อมา)

9.ผู้เกี่ยวข้อง สำนักพระราชวัง นายกรัฐมนตรี กรมป่าไม้ กรมปศุสัตว์ สปก.อำเภอด่านช้าง กรมชลประทาน รัฐสภา จังหวัดสุพรรณบุรี สื่อมวลชน กรมอุทยานสัตว์ป่าและพันธุ์พืช สำนักอนุรักษ์ทรัพยากร 5(ป่าไม้บ้านโป่ง)

10.พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ ที่ดินทำกินของราษฎรบ้านป่าผากทั้งหมด

11.กฎหมาย พรบ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พรบ.ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 มติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน 2541

12.กระบวนการแก้ไข้ปัญหา

พื้นที่ดังกล่าวอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่กรมป่าไม้อนุญาตให้กรมปศุสัตว์ใช้ประโยชน์แล้ว สำหรับการแก้ไข้ปัญหาได้มีการตั้งคณะทำงานเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อให้ทราบถึงความเดือดร้อนของราษฎรรวมทั้งแนวทางแก้ไข้ความเดือดร้อน โดยทางราชการได้กำหนดแนวทางแก้ไข้ไว้ 2 แนวทาง คือ

1.ให้สถานีบำรุงพันธุ์สัตว์สุพรรณบุรี พิจารณาจ้างแรงงานจากกลุ่มผู้ได้รับความเดือดร้อน

2.ให้ สปก.จัดหาที่ดินทำกินให้ พร้อมแจ้งให้ราษฎรเข้าใจว่าที่ดินทำกินมีอยู่อย่างจำกัด ราษฎรควรปรับแนวทางการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ซึ่งราษฎรยังไม่อาจยอมรับข้อสรุปดังกล่าว ได้ประสานการร้องเรียนไปยังหน่วยงานอื่น ๆ รวมทั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม ที่ผ่านมา และกำลังรอผลการพิจารณาจากศาลปกครอง การร้องเรียนประสานกับกรมป่าไม้เขตบ้านโป่ง และเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติพุเตยเพื่อกันแนวอุทยานที่ทับพื้นที่ทำกินของชาวบ้าน อีกทั้งสวนป่าเฉลิมพระเกียรติด้วย อย่างไรก็ตามยังพบปัญหานายทุนและผู้มีอิทธิพลลักลอบเข้าไปตัดไม้ในอุทยานดังกล่าว

13.สถานการณ์ปัจจุบัน

แม้นางบานเย็น งามยิ่ง และราษฎรบางรายได้รับเอกสาร สปก.4-01 ไปแล้ว แต่ก็ยังมีกลุ่มคนบริเวณใกล้เคียงพยายามกลั่นแกล้งบุกรุกที่ดินของนางบานเย็น แต่นางบานเย็นกับเพื่อนพ้อง เช่น นางยุพิน งามยิ่ง(ไชยาเบอร์ งามยิ่ง) และราษฎรบ้านป่าผากยังต้องต่อสู้ร้องเรียนในเรื่องที่ดินอยู่อย่างต่อเนื่อง

14.แหล่งข้อมูล กพร. สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน

15.ข้อสังเกต ผู้วิจัยถือว่าขบวนการร้องเรียนต้องดำเนินต่อไปจนให้บรรลุที่ดิน ส่วนคำสั่งหรือคำวินิจฉัยของศาลปกครองก็ใกล้พิจารณาทุกที่ จึงมองว่าระหว่างนี้ราษฎรกระทำได้หลายทางแต่ต้องไม่ผิดกฎหมาย มิฉะนั้นจะเป็นข้ออ่อนของราษฎรเอง และถือว่ากรณีนี้จำเป็นต้องหนุนช่วยให้อยู่ในเครือข่ายกะเหรี่ยงภาคตะวันตก

4.) กรณีศึกษาบ้านตากแดด จังหวัดราชบุรี

กรณีศึกษาที่ 45

1. เรื่อง ขอให้ช่วยแก้ปัญหาที่ทำกินและให้ความยุติธรรมกับชาวบ้าน

2.ที่ตั้ง บ้านตากแดด หมู่ที่2 ตำบลยางหัก อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

3.ประเภทพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติฝั่งซ้ายแม่น้ำภาชี ท้องที่อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ป่าสงวนแห่งชาติป่าพญาและป่าพญาสามชั้น อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

4.กลุ่มปัญหา 8 ชุมชนมีปัญหาเกี่ยวกับกรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติฯ

5.รายละเอียดของปัญหา ราษฎรตำบลยางหักจำนวน 8 หมู่บ้าน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรีได้รับความเดือดร้อนเกี่ยวกับพื้นที่เพราะราชการเตรียมการประกาศอุทยานเฉลิมพระเกียรติไทยประจันทับพื้นที่ทำกินของชุมชน ขอให้กรมป่าไม้เพิกถอนป่าสงวนที่ทับซ้อนที่อยู่อาศัยและที่ทำกินของชุมชนทั้งหมด เลิกประกาศอุทยานทับที่ทำกินของชุมชนชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงที่อยู่มานานตั้งแต่ปี 2444 ส่วนป่าสงวนเพิ่งมาประกาศปี 2527 และชาวบ้านส่วนหนึ่งมีใบ สค.1 แบบแจ้งสิทธิการครอบครอง

6.ความรุนแรงของปัญหา มาก

7.ความซับซ้อน ปานกลาง

8.ผู้ได้รับผลกระทบ ราษฎรชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง 8 หมู่บ้าน ตำบลยางหัก อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี 2,000 ครอบครัว

9.ผู้เกี่ยวข้อง กรมป่าไม้ กรมอุทยานสัตว์ป่าและพันธุ์พืช จังหวัดราชบุรี

10.พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ 40,000 ไร่ ประชาชนเดือดร้อนราว 2,000 ครอบครัว

11.กฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน 2541 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ 2507 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ 2523

12.กระบวนการแก้ไขปัญหา ที่ผ่านมามีการเคลื่อนไหว มีการเจรจา มีการขอแนวเขตที่ดินของราษฎร แต่ยังหาข้อสรุปไม่ได้เพราะชาวบ้านต้องการให้กันพื้นที่ที่ทำกินของชุมชนออกจากแนวอุทยานไทยประจันทั้งหมด แต่ทางราชการไม่ยอม

13. สถานการณ์ ราษฎรได้ทำหนังสือร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติวันที่ 10 สิงหาคม 2547

13.แหล่งข้อมูล สัมภาษณ์แกนนำนายกาฝาก บุญเปื้อง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 บ้านตากแดด ตำบลยางหัก อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

14.ข้อสังเกต เห็นว่ากระบวนการต่อสู้คดีต้องเข้าอยู่ในเครือข่ายกะเหรี่ยงตะวันตก และเป็นกรณีที่ต้องติดตามตรวจสอบข้อมูลต่อไป

5.) กรณีศึกษาบ้านสวนทุเรียน ป่าหมาก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กรณีศึกษาที่ 58

1. เรื่อง กรณีการอพยพโยกย้ายชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงบ้านสวนทุเรียน-ป่าหมาก กับ การจัดระเบียบชายแดน

2.ที่ตั้ง ตำบลเขาจ้าว อำเภอปราณบุรี และบ้านป่าหมาก กิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3.ประเภทพื้นที่ เขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด

4.กลุ่มปัญหา ชุมชนเชื้อสายกะเหรี่ยงกับราชการทหาร ตำรวจตระเวนชายแดน

5.รายละเอียดของปัญหา

บ้านสวนทุเรียน ตั้งอยู่ตำบลเขาจ้าว อำเภอปราณบุรี มีราษฎรชาวเผ่ากะเหรี่ยง-กะหรั่ง โดยตั้งบ้านเรือนในป่าลึกกระจัดกระจายตามลำห้วยตะคร้อ และห้วยแพรงตะลุยขวา ซึ่งบางคนมี ญาติพี่น้องอยู่บ้านป่าละอู อำเภอหัวหิน และบ้านป่าเค็ง ตำบลสองพี่น้อง จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งมีการ ไปมาหาสู่กันและกันเสมอ ประมาณปี พ.ศ. 2532 ได้มีราษฎรกะเหรี่ยงจากค่ายมอต้อง ไม่ทราบ จำนวนแน่นอนได้หนีภัยการสู้รบเข้ามาอยู่บริเวณบ้านสวนทุเรียน และต่อมาปี พ.ศ. 2534 ได้เดินทางกลับไปในเขตพม่า แต่ยังคงมีราษฎรกลุ่มดังกล่าวหลงเหลืออยู่จนปัจจุบัน ในปีพุทธศักราช 2538 เจ้าหน้าที่ ตชด.ได้เข้าแนะนำให้รวมกลุ่มจัดระเบียบหมู่บ้านเพื่อง่ายแก่การช่วยเหลือซึ่งกัน และกันและปกครองดูแลของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งปัจจุบันมีราษฎรอาศัยอยู่ประมาณ 69 ครอบครัว จำนวน 355 คน

บ้านป่าหมาก ตั้งอยู่ในเขตอำเภอสามร้อยยอด เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2525 สถานการณ์ ผกค.สิ้นสุดลง ได้มีราษฎรไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงจากบ้านป่าละอู อำเภอหัวหิน เข้ามาปลูกสร้าง บ้านเรือนอยู่กระจัดกระจายตามห้วยแพรงตะลุยซ้าย และตามเชิงเขา ประมาณ 10 ครอบครัว ต่อ มาปี พ.ศ. 2534 เจ้าหน้าที่ ตชด.ร่วมกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องได้พยายามแนะนำราษฎรซึ่งมีอยู่ ประมาณ 30 ครอบครัว ให้เข้ามาปลูกบ้านเรือนรวมกลุ่มกัน เพื่อป้องกันการบุกรุกทำลายป่าและ สะดวกต่อการควบคุมประชากร ซึ่งปัจจุบันบ้านป่าหมากมีราษฎรอยู่ประมาณ 47 ครอบครัว จำนวน 247 คน

6.ความรุนแรงของปัญหา มาก

7.ความซับซ้อน ปานกลาง

8.ผู้ได้รับผลกระทบ ทั้งบ้านสวนทุเรียนที่ต้องไปอยู่ซ้อนทับกับบ้านป่าหมากและราษฎรบ้านป่าหมากเองที่ถูกเบียดบังที่อยู่อาศัยและทำกิน

9.ผู้เกี่ยวข้อง กองทัพบก ตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กองทัพภาคที่ 1 นายอำเภอปราณบุรี นายอำเภอสามร้อยยอด

10.กฎหมาย จัดระเบียบหมู่บ้านชายแดนเพื่อความมั่นคงของกองทัพ

11.กระบวนการแก้ไขปัญหา

จัดหาพื้นที่รองรับ บังคับอพยพโยกย้าย แต่กระทำไม่ได้ดีเพราะขาดรายละเอียดเรื่องเวลา การเตรียมการ ความพร้อมของราษฎร กระทำการโดยบังคับโยกย้าย ขณะที่พื้นที่ใหม่ที่ไปอยู่ก็เป็นหมู่บ้านที่ยากจนขาดแคลนอยู่แล้ว

12.แหล่งข้อมูล สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน หน่วยเฉพาะกิจกรมทหารราบที่ 19

13.ข้อสังเกต แม้ว่าชุมชนสวนทุเรียนได้รวมไปอยู่ในชุมชนบ้านป่าหมากแล้ว แต่ต้องติดตามปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนแห่งใหม่ และถือเป็นกรณีต้องติดตามให้อยู่ในกลุ่มเครือข่ายกะเหรี่ยงภาคตะวันตก ☉

6.) กรณีศึกษาตำบลแซร์อ-ช่องกุ่ม จังหวัดสระแก้ว

กรณีศึกษาที่ 100

(1) เรื่อง ปัญหาที่ดิน ตำบลแซร์อ-ช่องกุ่ม อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว

(2) ที่ตั้ง ตำบลแซร์อ ตำบลช่องกุ่ม อำเภอวัฒนานคร และตำบลโคกลาน อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว

(3) ประเภทพื้นที่ อุทยานแห่งชาติ ป่าสงวนแห่งชาติ สวนป่าของกรมป่าไม้

(4) กลุ่มปัญหา ประชาชน ชุมชนกับรัฐ

(5) รายละเอียดของปัญหา

นายหล่อ ลาภา นายสุณีย์ พรมมา นายพงษ์ ยิ่งนอก และราษฎรจังหวัดสระแก้ว รวม 890 คน มอบหมายให้ทนายความของ สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.) ยื่นฟ้องเจ้าหน้าที่รัฐต่อศาลปกครอง โดยอ้างถูกยึดที่ดินทำกินมากกว่า 20 ปี ไปเป็นอุทยานแห่งชาติปางสีดา ป่าสงวนแห่งชาติ และที่ดินสาธารณประโยชน์ ทั้งที่ราษฎรมีเอกสาร ส.ค. 1 นส.3 ก. และใบ ภบท 5, 6 และ 11 โดยทำให้ราษฎรกลายเป็นผู้ยากไร้ที่ดินทำกิน ในเขตตำบลแซร์อ ตำบลช่องกุ่ม อำเภอวัฒนานคร ตำบลโคกลาน ตำบลทัพราช อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว โดยให้กรมป่าไม้พิจารณาช่วยเหลือร่วมกับสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจังหวัดสระแก้ว ตามมติ คณะรัฐมนตรี วันที่ 22 เมษายน 2540 วันที่ 30 มิถุนายน 2541 เนื่องจากอุทยานแห่งชาติปางสีดาและสวนป่าของทางราชการ ปักเขตและปลูกต้นไม้ทับที่ทำกินของเกษตรกร ให้ ส.ป.ก.ดำเนินการปฏิรูปจัดสรรที่ดินให้แก่ราษฎรในพื้นที่ที่อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดิน ซึ่ง ส.ป.ก.ประกาศแนวเขตปฏิรูปที่ดินมา 3 ครั้งแล้วในป่าโคกสูง

(6) ความรุนแรงของปัญหา

มาก เพราะ มีการแจ้งจับกุมดำเนินคดี บังคับละทิ้งที่ทำกิน ลักพาแกนนำชาวบ้าน เผาทำลายร่างกายซึ่งกระทำในช่วงที่ผ่านมา

(7) ความซับซ้อน

มีความซับซ้อนมาก ในแง่แปลงปลูกสวนป่าช่องกุ่มน้อยที่อ้างว่าเป็นสวนป่าของรัฐปลูกเสริมสภาพป่าให้ถาวร แต่ปรากฏมีการลักลอบตัดไม้ยูคาลิปตัสไปขาย เมื่อแจ้งก็กล่าวว่าเป็นที่เอก

ชน แต่เมื่อประชาชนทวงสิทธิที่ดินก็ระบุว่าแปลงปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติของกรมป่าไม้ การขยายแนวเขตอุทยานแห่งชาติปางสีดาโดยใช้แนวต้นยูคาลิปตัสเป็นแนวเขต ถือเป็นการสร้างแนวเขตป่าสงวนก่อนที่จะประกาศแนวเขตอุทยานแห่งชาติปางสีดาทับแนวเขตป่าสงวนอีกครั้ง ซึ่งทำให้รุกเข้ามากินเขตที่ทำกินของประชาชน

(8) **ผู้ได้รับผลกระทบ** ประชาชนตำบลแซร์อ้อ ตำบลช่องกุ่ม ตำบลโคกลาน และตำบลทัพราช จังหวัดสระแก้ว มากกว่า 1,000 ครอบครัว

(9) **ผู้เกี่ยวข้อง** กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมป่าไม้ สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จังหวัดสระแก้ว ศาลปกครอง สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.) คณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักราชเลขาธิการ สำนักนายกรัฐมนตรี กพร.

(10) **กฎหมาย** พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 พ.ร.บ.ป่าสงวน 2507 มติ ครม.30 มิถุนายน 2541 พ.ร.บ.ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

(11) กระบวนการแก้ไขปัญหา

เนื่องจาก นายพงษ์ ยิ่งนอก ได้ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา ความว่าที่ดินทำกินของราษฎรจำนวน 6 ครัวเรือนในพื้นที่บ้านไทยสามัคคี หมู่ที่ 4 ตำบลโคกลาน อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว ได้ถูกนายหนูทศ พรหมจันทร์กับพวก พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองเข้ามาปลูกยาลาลิปตัส แฉ่งความดำเนินคดีในข้อหากระทำการขัดขวางเจ้าพนักงาน

ผลการตรวจสอบของจังหวัดสระแก้ว และสำนักงานป่าไม้เขตปราจีนบุรี ปรากฏว่า

1. พื้นที่ที่นายพงษ์ ยิ่งนอก ร้องเรียน เดิมเป็นที่ดินของนายหนูทศ พรหมจันทร์ และนายคำมี พลดงนอก ซึ่งต่อมาได้ขายให้บริษัทสวนกิตติ โดยนายพงษ์ เข้ามาแย่งการครอบครองและเรียกร้องให้ทางการออกเอกสารสิทธิให้
2. พื้นที่บริเวณดังกล่าว เป็นพื้นที่ที่ไม่สมควรนำมาปฏิรูปที่ดิน และกรมป่าไม้ได้กันพื้นที่กลับคืนแล้ว จึงทำให้ยังคงสภาพเป็นป่าสงวนแห่งชาติ ขณะนี้อยู่ระหว่างกรมป่าไม้ดำเนินการแก้ไขปัญหาตาม มติ ครม.เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 และ พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ 2507

จังหวัดสระแก้ว ได้แก้ไขปัญหาตามที่สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน เสนอแล้ว โดยจัดหาที่ดินในบริเวณที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน เพื่อเป็นพื้นที่รองรับราษฎรเนื้อที่ 5880 ไร่ โดยมอบให้ ส.ป.ก. สระแก้ว รับดำเนินการต่อไป

กรมป่าไม้ได้แจ้งให้จังหวัดสระแก้วและป่าไม้เขตปราจีนบุรี ร่วมกันพิจารณาแก้ไขปัญหา

ตามนัยมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 โดยขอให้จังหวัดตั้งคณะทำงานตรวจสอบข้อเท็จจริง ให้มีฝ่ายราชการและราษฎรฝ่ายละเท่าๆ กัน เพื่อตรวจสอบพิสูจน์การอยู่อาศัยครอบครองทำประโยชน์ในพื้นที่ให้ชัดเจนว่ามีมาก่อนหรือไม่ ราษฎรเดือดร้อนอย่างไร เคยได้รับการช่วยเหลือจากทางราชการแล้ว หรือไม่ แล้วเสนอมาตรการแก้ไขปัญหามาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาโดยให้ความเป็นธรรมกับราษฎรให้มากที่สุด ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการ

(12) สถานการณ์

ศาลปกครองมีคำสั่งไม่รับฟ้องของราษฎร ที่ฟ้อง เนื่องจากการจัดหาที่ดินเพื่อนำมาปฏิรูปที่ดินเป็นหน้าที่ของรัฐบาล และปัจจุบันราษฎรได้ประสานคำร้องเรียนผ่านนายกรัฐมนตรี (รองนายกรัฐมนตรี นายจตุรงค์ ฉายแสง) กพร. เพื่อการพิสูจน์สิทธิการครอบครอง และรับการจัดสรรที่ดินในเขตป่าโคกสูง

(13) ข้อสังเกต

มีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องติดตาม กรณีศึกษากรณีนี้ ทั้งเรื่องแกนนำ ขบวนการความคับหน้าและสถานการณ์ในพื้นที่ ©

7.) กรณีศึกษาบ้านเวียคาคี จังหวัดกาญจนบุรี

กรณีศึกษาที่ 21

(1) เรื่อง ชาวบ้านตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี ไม่ได้รับสัญชาติและเดือดร้อนเรื่องที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน

(2) ที่ตั้ง บ้านเวียคาคี หมู่ 5 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

(3) ประเภทพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติ อยู่ชายแดนไทย-พม่า เป็นที่ดินที่ทหารให้อยู่ในความเฝ้าระวังเรื่องความมั่นคง อุทยานแห่งชาติเขื่อนเขาแหลมทับพื้นที่ชุมชน สวนป่าทับที่ทำกินของชาวบ้าน

(4) กลุ่มปัญหา ชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงกับรัฐ

(5) รายละเอียดของปัญหา

ผู้ร้องแจ้งว่าชาวบ้านในเขตพื้นที่บ้านเวียคาคี หมู่ที่ 5 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2348 ซึ่งได้ทำการสมรสกับคนไทยโดยถูกต้องตามประเพณี แต่ยังคงหลง หรือตกสำรวจการขึ้นทะเบียน ได้รับความเดือดร้อนจากการที่ทหารกองพลที่ 9 และทหารพรานเข้าทำการตรวจบัตรและสั่งให้บุคคลที่ไม่มีบัตรออกจากประเทศไทยภายในวันที่ 28 ธันวาคม 2545 และจากกรณีนี้ ป.ต.ท.ได้มีโครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติในเขตพื้นที่ หมู่ที่ 5 ซึ่งเป็นพื้นที่ทำกินของชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านต้องบุกรุกพื้นที่ป่าอุทยานแห่งชาติทองผาภูมิ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ แต่อุทยานแห่งชาติทองผาภูมิได้ประสานงานกับทหารกองพลที่ 9 และทหารพรานให้ทำการจับกุมชาวบ้านที่บุกรุกพื้นที่ป่า ทำให้ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนในเรื่องที่อยู่อาศัย

(6) ความรุนแรงของปัญหา มาก เพราะมีการใช้กำลังทหารบังคับ ย้าย จับกุมชาวบ้านให้ออกนอกประเทศ

(7) ความซับซ้อนของปัญหา มาก มีหลายส่วนกระทำโดยตรงต่อชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง

(8) ผู้ได้รับผลกระทบ

ชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง บ้านเวียงคาคี หมู่ที่ 5 บ้านห้วยมาลัย หมู่ 6 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี

(9) ผู้เกี่ยวข้อง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กองพลทหารราบที่ 9 จังหวัดกาญจนบุรี อุทยานแห่งชาติเขาแหลม สภอ.สังขละบุรี การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย โครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ ของ ป.ต.ท. ทหารพราน

(10) พื้นที่ บ้านเวียงคาคี หมู่ที่ 5 และบ้านห้วยมาลัย หมู่ที่ 6 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี

(11) กฎหมาย

นโยบาย ส่งเสริมการปลูกป่าส่งผลกระทบต่อประชาชน กฎหมายอุทยานแห่งชาติ ประกาศทับที่ทำกินของประชาชน การเลือกปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐต่อชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง ที่ไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน แม้ขอสัญชาติไทยก็ไม่ได้ อ้างว่าอยู่ในพื้นที่เพื่อความมั่นคง และอยู่ชายแดนไทย-พม่า

(12) กระบวนการแก้ไขปัญหา

นายพลศักดิ์ บัวจันทร์เหลือง ร้องเรียนประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อขอความเป็นธรรมในทุกประเด็น ซึ่งผู้อำนวยการสำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เสนอให้ประธานคณะกรรมการประสานงานคุ้มครองสิทธิมนุษยชน พิจารณาตรวจสอบข้อเท็จจริงต่อไป โดยร้องเรียนเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2545

(13) แหล่งข้อมูล คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(14) ข้อสังเกต ควรตรวจสอบข้อเท็จจริงต่อไป และเห็นว่าควรติดตามในฐานะเครือข่ายกะเหรี่ยงตะวันตก ☺

8.) กรณีศึกษาบ้านมะต๋องสั่ว จังหวัดกาญจนบุรี

กรณีศึกษาที่ 22

(1) เรื่อง ความเป็นธรรมกรณีปัญหาที่ดินที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินของชาวบ้านมะต๋องสั่ว

(2) ที่ตั้ง บ้านมะต๋องสั่ว หมู่ที่ 3 ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

(3) ประเภทพื้นที่ ชุมชนชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงตองสั่ว ในเขตที่สงวนหวงห้ามของราชการ (กฤษฎีกา พ.ศ. 2481) การใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตทหาร

(4) กลุ่มปัญหา ประชาชนในเขตที่ดินทหาร

(5) รายละเอียดของปัญหา

ผู้ร้องอ้างถึงหนังสือร้องทุกข์ของชาวบ้านมะต๋องสั่วว่า ได้รับความเดือดร้อนเกี่ยวกับเรื่องที่ดิน ที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน เนื่องจากมีนายทหารยศร้อยโท จากกอง พลป.9 นำเอกสารหนังสือยินยอมออกจากที่ดินและรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างมาให้ชาวบ้านเซ็นชื่อ โดยข่มขู่ว่าหากไม่เซ็นชื่อจะนำหมายศาลมาจับ ซึ่งชาวบ้านต้องยอมเซ็นเพราะกลัวและอ่านหนังสือไม่ออก

(6) ความรุนแรงของปัญหา มาก เพราะทหารใช้กำลังกดดัน หลอกล่อให้ลงนามยอมรับสภาพ ถูกบังคับโยกย้าย

(7) ความซับซ้อน ปานกลาง

(8) ผู้ได้รับผลกระทบ ชาวบ้านมะต๋องสั่ว หมู่ที่ 3

(9) ผู้เกี่ยวข้อง กองพลทหารราบที่ 9 จังหวัดกาญจนบุรี อำเภอไทรโยค เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม กรมการทหาร สนามสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.)

(10) พื้นที่ ที่ดินชุมชนและที่ทำกินของบ้านมะต๋องสั่ว หมู่ที่ 3

(11) กฎหมาย พระราชกฤษฎีกาสงวนหวงห้ามที่ดิน 2481 และผลการพิสูจน์สิทธิ์ กพร. มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 30 มิถุนายน 2541

(12) กระบวนการแก้ไข้ปัญหา

ด้วยคณะกรรมการเครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม และตัวแทนชาวบ้านมะต๋องผู้ อีก 9 คน ร่วมลงนามเมื่อ 26 พฤศจิกายน 2545 ร้องเรียนคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งอยู่ระหว่างการตรวจสอบข้อมูล ประสานงานการเจรจา

(13) สถานการณ์ปัจจุบัน ทราบว่ามีการประชุมเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2547 ที่สหภาพไมยความ ว่าชาวมะต๋องผู้จะฟ้องทหารกองพลที่ 9 ในฐานะจำเลย

(14) แหล่งข้อมูล คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(15) ข้อสังเกต

ในกรณีนี้ สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน(สสส.) เคยดำเนินการช่วยเหลือเรื่องดังกล่าว ก่อนการประสานข้อมูล ติดตามตรวจสอบร่วมกัน และถือเป็นกรณีศึกษาที่น่าติดตาม ในกลุ่มเครือข่ายกะเหรี่ยงตะวันตก ☺

9.) กรณีศึกษาบ้านคลองชายธง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กรณีศึกษาที่ 56

1.เรื่อง กรณีปัญหาที่ดินสาธารณะคลองชายธงกับการตายของแกนนำชาวบ้านนายเจริญ วัตรอักษร

2.ที่ตั้ง ตำบลบ่อนอก อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3.ประเภทพื้นที่ ที่สาธารณประโยชน์ริมชายทะเล

4.กลุ่มปัญหา ชุมชน แกนนำ ประชาชน กับ รัฐ และนายทุนอิทธิพลในพื้นที่ นักการเมืองท้องถิ่น

5.รายละเอียดของปัญหา

ประวัติที่ดินสาธารณะคลองชายธง ตำบลบ่อนอก อำเภอเมือง ประจวบคีรีขันธ์

17 กันยายน 2474 ขึ้นทะเบียนสงวนหวงห้ามไว้เป็นที่เลี้ยงสัตว์

7 กันยายน 2481 ประกาศเป็นที่ดินสาธารณประโยชน์

ปี พ.ศ. 2496 มีการออก สค.1 เลขที่ 16 เนื้อที่ 6 ไร่ ให้แก่นายบุญ วรรณวงษา

4 พฤศจิกายน 2514 กระทรวงมหาดไทยประกาศให้ที่ดินในตำบลบ่อนอก อำเภอ

เมือง ประจวบคีรีขันธ์ เนื้อที่ประมาณ 931-3-50 ตารางวา เป็นที่สำหรับใช้ในราชการจังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ ที่สงวนเลี้ยงสัตว์คลองชายธง(หนังสือสำคัญที่หลวงฉบับที่ 3775/2514 ที่ดินเลขที่ 1)

23 กรกฎาคม 2546 นายเปื้อน วรรณวงษา(บุตรและผู้จัดการมรดกของนายบุญ วรรณวงษา) ได้ยื่นคำขอรังวัดออกโฉนดที่ดินตามหลักฐานแบบแจ้งการครอบครองที่ดิน สค.1 เลขที่ 16 ออกให้เมื่อปี พ.ศ. 2496 เนื้อที่ 6 ไร่โดยการนำรังวัดขอออกโฉนดได้เนื้อที่ทั้งหมด 53-0-20 ไร่ มากกว่าเดิม 47 ไร่

31 ตุลาคม 2546 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีคำสั่งที่ 1509/2546 แต่งตั้งคณะกรรมการร่วมกันออกไปตรวจพิสูจน์ที่ดิน กรณีการขอออกโฉนดของนายเปื้อน วรรณวงษา

14 มกราคม 2547 คณะกรรมการร่วมมีหนังสือรายงานผลการสอบสวนถึงผู้ว่าราชการ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยสรุปได้ว่า

จากการเข้าตรวจสอบสภาพพื้นที่จริงเมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2546 โดยสอบสวนนายเจือ หินแก้ว อดีตกำนันตำบลบ่อนอกและสอบสวนนายบุญยัง ภูมิพุกษ์ เจ้าของที่ดินข้างเคียงด้านทิศเหนือ สรุปว่า ผู้

ขออกโฉนดเคยเข้าไปทำไร่พริกบนเนื้อที่ 6 ไร่ ส่วนที่เหลือเป็นป่ารกชัฏ ปัจจุบันสภาพที่ดินเป็นบ่อเลี้ยงกุ้ง โดยมีบุคคลอื่นเข้าไปทำประโยชน์ได้ประมาณปีเศษ และจากการตรวจสอบเอกสารหลักฐานที่ดินข้างเคียงแล้ว ปรากฏว่า บริเวณดังกล่าวไม่หลักฐาน สค.1 จำนวน 3 แปลง คือ สค.1 เลขที่ 10, 16 และ 61 ซึ่ง สค.1 เลขที่ 10 และ 61 เคยมีการนำรังวัดออกโฉนดที่ดิน และผู้ว่าราชการจังหวัดได้อนุมัติจำหน่าย สค.1 ทั้ง 2 แปลงดังกล่าวแล้ว ตามคำสั่งลงวันที่ 13 มีนาคม 2538

คณะกรรมการร่วมมีความเห็นว่า การรังวัดออกโฉนดรายนี้ กำนันตำบลบ่อนอกในฐานะผู้ปกครองท้องถิ่นที่ให้ถ้อยคำรับรองว่า ที่ดินที่ผู้ขอรังวัดเป็นที่หลวงหวงห้าม(ที่เลี้ยงสัตว์คล้องชายธง) และมีหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง ประกอบที่ดินแปลงข้างเคียงด้านทิศเหนือ เคยมีการนำรังวัดออกโฉนดและผู้ว่าราชการจังหวัดได้สั่งจำหน่าย สค.1 แล้ว จึงเห็นควรให้ กพร.จังหวัดประจวบคีรีขันธ์นำกรณีการขออกโฉนดที่ดินแปลงข้างเคียงมาประกอบการพิจารณา

28 มกราคม 2547

สำนักงานที่ดินจังหวัดประจวบคีรีขันธ์สรุปเรื่องให้ปลัดจังหวัดซึ่งเป็นอนุกรรมการและเลขานุการ กพร.ทราบ เพื่อนำเรื่องเข้าพิจารณาในการประชุม กพร.จังหวัด แต่จนถึงวันที่ 4 พฤษภาคม 2547(ตามหนังสือที่สำนักงานที่ดินจังหวัดทำถึงเลขานุการกรมที่ดิน) พบว่า ปลัดจังหวัดยังไม่ได้นำเรื่องเข้าที่ประชุมหรือแจ้งข้อขัดข้องในการนำเรื่องเข้าที่ประชุม กพร.ให้สำนักงานที่ดินจังหวัดทราบแต่อย่างใด

9 เมษายน 2547

สำนักงานที่ดินจังหวัดออกประกาศแจกโฉนด(ทด.3) ในรายของนางเพื่อน วรรณวงษา ซึ่งมีหลักฐานเดิมคือ สค.1 เลขที่ 16 โดยขอให้หากมีผู้คัดค้านประการใด ให้ยื่นคำคัดค้านต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายใน 30 วัน นับจากวันที่ประกาศ

3 พฤษภาคม 2547

ในระหว่างประกาศ นายฉอย ต้นติวรรธม กำนันตำบลบ่อนอก สมาชิกสภา อบต.บ่อนอก และประชาชนประมาณ 20 คน ได้ยื่นหนังสือคัดค้านการรังวัดออกโฉนดที่ดินแปลงนี้ต่อสำนักงานที่ดินจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยให้เหตุผลว่าเป็นการออกโฉนดที่ดินในที่สาธารณะประโยชน์คล้องชายธง และได้แจ้งความไว้ที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

21 มิถุนายน 2547 นายเจริญ วัดอักษร แกนนำคัดค้านโรงไฟฟ้าบ่อนอก ถูกคนร้ายจู่โจมยิงจนเสียชีวิตบริเวณสี่แยกบ่อนอก โดยหลายฝ่ายเชื่อว่าการเสียชีวิตของนายเจริญ วัดอักษร อาจเกี่ยวข้องกับการคัดค้านการบุกรุกที่ดินสาธารณะดังกล่าวของกลุ่มนายทุนและอิทธิพลท้องถิ่น

ประเด็นที่ดินสาธารณะคลองชายธง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโรงไฟฟ้าถ่านหินบ่อนอก

1.วันที่ 18 พฤศจิกายน 2537 ในการประชุมสภาตำบลบ่อนอก โดยมีนายเจือ หินแก้ว กำนันตำบลบ่อนอกในขณะนั้นเป็นประธานสภาตำบลและประธานในที่ประชุม ได้มีการพิจารณากรณีของบริษัท กัลฟ์ เพาเวอร์ เจเนอเรชั่น จำกัด เจ้าของโครงการโรงไฟฟ้าบ่อนอกขอใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์เพื่อก่อสร้างโครงการ โดยที่ประชุมมีมติเห็นชอบให้บริษัทใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ได้เป็นเอกฉันท์

ภายหลังจากสภาตำบลบ่อนอกมีมติเห็นชอบ บริษัทจึงได้ยื่นเรื่องขอใช้ประโยชน์ในที่ดินสาธารณะต่ออำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ โดยบริษัทขอใช้ประโยชน์เต็มพื้นที่คือ 931-3-50 ไร่ กำหนดเวลา 50 ปี

ในการสอบสวนความเห็นจากองค์กรส่วนท้องถิ่น พบว่า นายเจือ หินแก้ว กำนันตำบลบ่อนอก นายอร่าม เอี่ยมสอาด ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 6 ให้ถ้อยคำในบันทึกถ้อยคำตรงกันว่า ที่ดินสาธารณะประโยชน์ดังกล่าวเป็นที่รกร้างว่างเปล่าไม่มีราษฎรใช้ประโยชน์ในรัศมี 1 กิโลเมตร ไม่มีอาคารบ้านเรือนใด ๆ อยู่ใกล้ และมีคามเห็นให้บริษัทใช้ประโยชน์ได้

ในขณะที่ส่วนราชการระดับจังหวัดตั้งนายกอบกุล ทองลงยา ผู้ว่าราชการจังหวัดในขณะนั้น นายเฉลิมพล รัตนวงศ์ นายอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ในขณะนั้น ตำรวจภูธรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แขวงทางชุมพร ป่าไม้จังหวัด ศูนย์การทหารราบ ค่ายธนะรัชต์ สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานต่างให้ความเห็นชอบให้บริษัทใช้ที่ดินสาธารณะดังกล่าว

2.ต่อมาเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2539 ในการประชุมคณะกรรมการการประจำจังหวัด ตามมาตรา 9 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ได้มีการพิจารณากรณีที่บริษัทขออนุญาตใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ เนื่องจากบริษัทได้ปรับเปลี่ยนแผนผังการก่อสร้างใหม่และขอใช้ที่ดินเพียงบางส่วน คือเพียง 9-3-68 ไร่ โดยที่ประชุมมีมติเห็นชอบตามที่บริษัทเสนอ โดยนายกอบกุล ทองลงยา ผู้ว่าราชการจังหวัดในขณะนั้นได้ลงนามในใบอนุญาตตามความในประมวลกฎหมายที่ดินมาตรา 9 เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2539 กำหนดเวลาอนุญาต 5 ปี โดยจะสิ้นสุดอายุการอนุญาตวันที่ 29 กันยายน 2544

ข้อสังเกต

กฎหมายที่ดินอนุญาตให้เอกชนที่จะขอใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ได้ไม่เกินรายละ 10 ไร่ ซึ่งตอนแรกจังหวัดได้อนุญาตให้บริษัทใช้ที่ดินสาธารณะเต็มพื้นที่ คือ 931-3-50 ไร่ ไปแล้ว

6.ความรุนแรงของปัญหา มาก

7.ความซับซ้อน มาก

8.ผู้ได้รับผลกระทบ ในอำเภอเมืองมีตำบลนอกทั้งตำบล บ้านหมู่ที่ 7 เนื้อที่ 931 ไร่เศษ

9.ผู้เกี่ยวข้อง จำนวนมาก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อบต.บ่อนอก นายกรัฐมนตรี กระทรวงมหาดไทย

10.กฎหมาย อาญา ประมวลกฎหมายที่ดิน

11.กระบวนการแก้ไขปัญหา

ภายหลังนายเจริญวัดอักษรถูกยิงเสียชีวิตเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน ได้เกิดการเคลื่อนไหวเป็นวงกว้างโดยต่างเรียกร้องให้ตามจับคนร้ายและผู้จ้างวานฆ่าให้ได้

1.เร่งรัดให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการติดตามสืบสวน สอบสวนหาผู้จ้างวาน ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน ที่เกี่ยวข้องกับการฆาตกรรมนายเจริญ วัดอักษร นักต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชนมาดำเนินคดีตามกฎหมาย

2.การฆาตกรรมนายเจริญ วัดอักษร เป็นกรณีสะเทือนขวัญ อุกอาจ และเกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพลทั้งระดับชาติและท้องถิ่น ซึ่งกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงหรือการสืบสวน สอบสวนโดยเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นอาจไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในฐานะที่ฯพณฯ เป็นประธานคณะกรรมการคดีพิเศษ จึงควรพิจารณาอบหมายให้กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม เข้ามารับผิดชอบคดีนี้ทันที

3.รัฐบาลต้องกำหนดมาตรการทุกวิถีทางเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่ผู้นำชุมชนรักษ์บ่อนอกและครอบครัว รวมถึงประชาชนที่ต่อสู้เพื่อพิทักษ์สิ่งแวดล้อมและผลประโยชน์ของชาติ ใส่กรณีอื่น ๆ ทั่วประเทศ ให้ได้รับหลักประกันความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เพื่อให้ชุมชนได้ใช้สิทธิชุมชนอย่างเต็มที่ในการปกป้องและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามนัยของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 46

4.นายเจริญ วัดอักษร และผู้ต่อสู้เพื่อพิทักษ์สิทธิชุมชนและสิ่งแวดล้อมของกลุ่มรักษ์บ่อนอกนั้นถือเป็นแบบอย่างของประชาชนและชุมชนที่มีความเข้มแข็ง เพราะประชาชนเหล่านี้ถือเป็นผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาของรัฐบาล เป็นผู้ไม่มีส่วนร่วมกับโครงการพัฒนาของนักธุรกิจทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น จึงเป็นเหตุผลที่รัฐบาลต้องให้ความสำคัญเป็นลำดับต้น ๆ ในการพิจารณาส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

5.รัฐบาลควรเร่งตั้งสถาบันเพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคลและชุมชนที่ต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชน ให้ปลอดจากการใช้ความรุนแรง ถูกข่มขู่คุกคามและต้องเยียวยาแก่ครอบครัวของผู้ถูกฆาตกรรม โดยสถาบันดังกล่าวต้องมีส่วนร่วมหลายฝ่ายทั้งหน่วยงานของรัฐ เอกชน บุคคล องค์กรวิชาชีพ และองค์กรทางสังคม

12.แหล่งข้อมูล สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สื่อมวลชน

13.ข้อสังเกต ที่ดินคลองชายธงถือเป็นที่ดินสาธารณะประโยชน์ที่มีปัญหารุนแรงมาก บางส่วนมี สค.1 ก็ต้องการเปลี่ยนเป็นโฉนดทั้ง ๆ ที่มีปัญหา สค.ได้มาโดยมิชอบ เกินจำนวนที่ถือครองจริง และเกี่ยวข้องกับโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินบ่อนอกด้วย ถือว่ากรณีเรื่องนี้มีผลกระทบซับซ้อนมาก แต่ประชาคมที่นั่นเข้มแข็ง จึงเห็นสมควรติดตามกรณีนี้อย่างรอบด้านในทุกข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ☺

10.) กรณีศึกษาที่ดินแควระบบ-สียัด จังหวัดฉะเชิงเทรา

กรณีศึกษาที่ 91

(1) เรื่อง การบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติ บริเวณลำน้ำแควระบบ-สียัด อ.สนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

(2) ที่ตั้ง บ้านยางแดง หมู่ 6 ตำบลคูยายหมี่ และบ้านกระบกเตี้ย หมู่ 5 ตำบลท่ากระดาน อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

(3) ประเภทพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติ

(4) กลุ่มปัญหา ประชาชน-ชุมชนกับรัฐ และผู้มีอิทธิพล(เอกชน)

(5) รายละเอียดของปัญหา

ผู้ร้องได้ร้องเรียนว่านายประมวล์ กิจมีดี นายกลการ กิจมีดี และนางญาติพรณ กิจมีดี ได้บุกรุกพื้นที่สวนป่าซึ่งตั้งอยู่บริเวณพื้นที่บ้านยางแดง หมู่ 6 ตำบลคูยายหมี่ และบริเวณบ้านกระบกเตี้ย หมู่ 5 ตำบลท่ากระดาน อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา นอกจากนี้ยังได้สร้างฝายน้ำล้นกีดขวางลำน้ำแควระบบ ซึ่งอยู่ระหว่างบ้านยางแดงและบ้านกระบกเตี้ย ซึ่งเป็นการทำไปเพื่อประโยชน์ส่วนตัวโดยได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองท้องถิ่น

ผู้ร้องเคยร้องเรียนไปยังกรมการปกครอง ซึ่งทางกรมการปกครองได้แจ้งกลับมาว่า ทางสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคที่ 6 ได้แจ้งความดำเนินคดีกับนายประมวล์ กิจมีดี จนศาลมีคำพิพากษาแล้ว โฉงโทษปรับนายประมวล์ กิจมีดี เป็นจำนวนเงิน 186,750 บาท ส่วนการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนนั้น ทางสำนักงานป่าไม้จังหวัดฉะเชิงเทราร่วมกับอำเภอสนามชัยเขตและสภ.อ.สนามชัยเขต ได้แจ้งความดำเนินคดีกับผู้บุกรุกแล้ว โดยในขณะนี้คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยเกษม เพชรนที เป็นผู้ประสานการร้องเรียน

(6) ความรุนแรงของปัญหา มาก

(7) ความซับซ้อนของปัญหา มาก

(8) ผู้ได้รับผลกระทบ ราษฎรบ้านยางแดง หมู่ 6 ตำบลคูยายหมี่ บ้านกระบกเตี้ย หมู่ 5 ตำบลท่ากระดาน อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

(9) กฎหมาย พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ 2507 พ.ร.บ.การถมคูคลอง พ.ร.บ.ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ร.บ.ป่าไม้ 2484

(10) กระบวนการแก้ไขปัญหา

อำเภอสนามชัยเขต โดยนายอำเภอ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการ เข้าไปตรวจสอบข้อเท็จจริงในพื้นที่และพบว่าเป็นความจริง สำนักงานป่าไม้ในพื้นที่ที่มีการตรวจสอบแล้วพบว่า ไม่ได้อยู่ในเขตป่าสงวน ป่าแควระบบ และป่าสียัด และไม่อยู่ในเขตพื้นที่ที่จะปฏิรูปที่ดิน โดยพื้นที่ดังกล่าวยังมีสภาพป่า ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 4 (1) คือที่ดินยังมีได้มีบุคคลใดได้มาตาม กฎหมายที่ดินหากจะเข้าไปทำประโยชน์ในที่ดิน ต้องดำเนินการขออนุญาตตามระเบียบ ส่วนการสร้างสิ่งกีดขวางลำน้ำแควระบบ เป็นหน้าที่ของ สภ.อ.สนามชัยเขตที่จะดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดแล้วฐานสร้างสิ่งกีดขวางลำน้ำโดยไม่ได้รับอนุญาต ตาม พ.ร.บ.การเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2535 มาตรา 117 และมาตรา 118 วัชระนี้คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลจังหวัดฉะเชิงเทรา

(11) แหล่งข้อมูล สื่อมวลชนประเภทหนังสือใหม่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ การสัมภาษณ์ นายเกษม เพชรนที นางวาสนา เสนาวงศ์ สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน

(12) ข้อเสนอแนะ

ด้วยในพื้นที่นี้แกนนำชาวบ้านรวมตัวกันตั้งเป็นกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการพัฒนาแม่บ้านบ้านยางแดง ที่ไม่ได้เน้นอาชีพและด้านเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังใช้โครงสร้างของกลุ่มในการดำเนินกิจกรรมด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรในท้องถิ่นที่น่าสนใจ และควรติดตาม ☺